

"În Maieru, am trăit cele mai frumoase și mai fericite zile ale vieții mele" -

Liviu Rebreanu

ȘCOLIILE

Director: SEVER URSA

PUBLICAȚIE EDITATĂ DE COMPLEXUL MUZEAL BISTRIȚA-NASAUD ȘI CONSILIUL LOCAL MAIERU

ANUL XII Nr. 1 (74) *** IANUARIE 2007 *** 8 PAGINI *** 10.000 lei (1 leu)

Iustin Ilieșiu - evocator al școlilor Blajului

Am avut pentru Iustin Ilieșiu o prețuire aparte datorită poeziilor sale care însemnau un viguros protest liric împotriva Dictatului de Viena (1940). Împreună cu profesorul Sever Ursa cosătean cu poetul *Sângerărilor ardeleni* am tipărit în anul 2000, cartea lui Iustin Ilieșiu *Sfinte firi vizionare...* Titlul l-am ales noi, dintr-un crâmpel de vers al „*Epigonilor eminescieni*” pentru că această evocare lirică este scrisă în maniera acelei ode a lui Eminescu, fiind în esență un cântec de dragoste pentru valorile mari ale poeziei românești

M-am bucurat când prietenul și colegul Sever Ursa mi-a semnalat existența câtorva zeci de pagini dactilografiate ale lui Iustin Ilieșiu cuprinzând amintiri din viața de școlar la Blaj (1917-1919). Am pregătit pentru tipar această broșură, transcriind-o după normele ortografice actuale și consider că o nimerită ocazie publicarea ei la aniversarea Școlilor Blajului 250.

Iustin Ilieșiu este un nume cunoscut și îndrăgit de părinții și bunicii noștri, care au trăit drama *Dictatului de la Viena*, din august 1940, moment tragic pentru istoria Transilvaniei, care i-a inspirat cel mai bun volum de versuri: *Sângerări ardeleni*, titlu care i-a conferit poetului antonomaza; „poetul sângerărilor ardeleni”. S-a născut în anul 1900, în țara Năsăudului, în comuna Maieru, satul copilăriei lui Rebreanu, avocat de autorul romanului „Ion” în schița „Cuibul visurilor”; în ascendența sa pe linie paternă a avut cărturari și stihitori talentați -cum a fost bunicul său, Grigorie Ilieșiu. Un fel de Anton Pann al Ardealului, de la care a și moștenit probabil talentul poetic, înclinația spre literatură. După studiile primare în comuna natală, urmează liceul la Năsăud, Bistrița și Blaj, în perioada interbelică este profesor și gazetar la Cluj, până în anul 1941 când este nevoit ca alături ardeleni din Transilvania de Nord să se refugieze. Anii 1940-1945, înseamnă pentru Iustin Ilieșiu anii protestului său liric pentru suferința mândrei Transilvanii, iar după 1948, poetul în plină activitate creatoare nu va mai putea să publice, pentru că nu și-a pus condeii în slujba ideologiei comuniste. Va scrie însă pentru sertar, va scrie mult, și moștenirea sa literară, însumează pe lângă volumele publicate până în 1948, mii de pagini de manuscris care-și așteaptă editorii devotați. S-a stins din viață în 1976.

În anul 1917, când Războiul de întregire a neamului dădea românilor mari nădejdi de împlinire a visului de unitate rațională, tânărul licean de la Năsăud are curajul să scrie pe zidurile bătrânului liceu grăniceresc: „Trăiască România Mare!” La presiunea autorităților școlare ungare, bunul său diriginte, profesorul Ioan Pecurariu este nevoit să-l elimine, interesându-se și îndrumându-l spre o școală care

l-ar putea primi. Se gândește la Școlile Blajului înrudite identic cu Școala năsăudeană. La Blaj, Iustin Ilieșiu stă doar un an (1917-1918) urmând ultimele două clase de liceu (a VII-a și a VIII-a), dar rămâne cu amintiri de neuitat despre viața școlară blăjeană. Condițiile social-politice ale sfârșitului Războiului determină oficialitățile imperiale să recruteze și tineri în pragul absolvirii liceului, impunând școlilor să admită absolvirea a două clase într-un an, urmată de susținerea bacalaureatului.

Despre școlile Blajului s-a scris o întreagă literatură, în cartea *Blajul o istorie în texte alese* (Editura Demiurg, 1993), pe care am alcătuit-o împreună cu profesorul Teodor Seiceanu am reprodus asemenea pagini literare. Câteva au devenit „clasice”: Ion Agârbiceanu, *Licean... odinioară*, Al. Lupeanu Melin, *Evocări din viața Blajului*, Septimiu Popa, *Caravanele Ardealului* ș.a.

Amintirile lui Iustin Ilieșiu din viața școlară a Blajului, scrise în 1968, la semicentenarul absolvirii, continuă evocarea legendară proprie acestor scrieri, printr-o scurtă istorie a „orașelului școlilor” a reședinței Bisericii Greco-Catolice și a locului unde s-a născut conștiința națională a românilor. Marile figuri de arhierie ai Blajului, dascălii Școlii Ardeleni și ai Blajului pașoptist (Inochentie Micu Clain, Petru Pavel Aron, Micu, Șincai și Maior Bărmușiu și Cipariu) sunt evocați cu un condei entuziast, cu rezonanțele unui romantism retoric.

Dacă s-ar fi limitat numai la atâtea, memoriile acestui școlar de altădată, ne-ar fi apărut ca o pastă. Originalitatea lor constă tocmai în „evocarea vieții școlare” trăite într-un Blaj de început de secol, ultimii ani ai imperiului Austro-Ungar și ai nădejdelor de unire cu Țara. Ceea ce la Agârbiceanu în *Licean... odinioară* sau la Al. Lupeanu-Melin în *Evocări din viața Blajului* era evocare fragmentară sau de plan secund, în paginilor lui Iustin Ilieșiu capătă pregnanță. Viața austeră din internat îl face chiar a doua zi să renunțe la o asemenea găzduire, căutându-și „cortel” în oraș, unde putea duce o viață mai liberă. Din cauza severității sale ca director al internatului Liceului „Sf. Vasile cel Mare” din Blaj, Al. Lupeanu-Melin va fi încondeiat cu vădită antipatie de către memorialist. Unele versuri satirice cu adresă directă la exigentul profesor au accentuat o reciprocă antipatie care s-a menținut și după absolvirea liceului, când profesor și elev erau de acum scriitori cunoscuți, dar întâlnindu-se pe la unele șezători ale scriitorilor români din Ardeal, evitau convorbirile și apropierile. Plimbările de agrement la marginea orașului erau prilej de convorbiri

-continuare în pag. 4 -

ION BUZAȘI

MARIA CIONCAN
1977 - 2007

Dacă ar fi să măsurăm în durere și lacrimi în loc de secunde sau metri o inegalabilă performanță a sportului românesc, campioana noastră absolută ar fi fost Maria Cioncan.

Alergarea ei a început timidă și, uneori, neînțeleasă pe ulițele Maierului, dar Atena l-a măsurat cu rigoare pașii și secundele și i-a așezat cu noblețe cununa de lauri deasupra ochilor albaștri și înlăcrimați ai învingătorului olimpic. A fost să fie în Atena ultima ei mare cursă, în capitala Olimpismului mondial, care și-a venerat pentru prima dată campionii în singurele confruntări omenești în care învingătorii se îmbrățișează...

Prin Maria, acest sentiment sublim s-a strecurat pe ulițele Maierului, printre copiii noștri frumoși și în inimile îndurerate ale adevăraților ei consăteni.

Drum bun, Maria, și Dumnezeu să-ți vegheze alergarea lină spre neuitare.

Prof. LIVIU URSA

NOTĂ: O parte însemnată a numărului viitor va fi dedicată marii noastre dispărute.

foto: Iacob Hangea

MAIERU - 2006

În general, mitizarea clasicii a dăunat și dăunează cititorului, în sensul că acesta nu numai că nu-i recitește, dar se mulțumește cu sintagme consacrate, superfle, deseori bombastice, adâncindu-i superficialitatea. Aud formule ca: „Eminescu este cel mai mare poet al românilor”, „o sinteză a culturii române”, „Lucașfăru!” poeziei românești”, „poetul nepereche” etc, etc.

Același lucru s-a întâmplat cu W Shakespeare;

Întoarcerea la clasici

formulări de genul „cel mai mare creator de oameni, după D-zeu, rămâne Marele Will”, „autorul unei opere monumentale”, „cel mai mare dramaturg din literatura universală” etc, etc, au darul de a înhiba întoarcerea la creațiile sale. Această aserțiune poate fi valabilă și pentru Cervantes, V. Hugo, Goethe, Dante Alighieri, Dostoievski, Poe etc.

Este adevărat că nimeni nu le contestă astăzi genialitatea, dar pentru a le cunoaște mai bine gândirea este nevoie de recitirea operelor acestora, cu creionul în mână, neignorând, evident, părerea specialiștilor. Când cititul se transformă din hoby în muncă (dar și invers) se învinge suficiența. Ceea ce mă mănește este faptul că începe să se formeze printre semenii mei o mentalitate dăunătoare, stupidă și dezamăgitoare conform căreia insul care scrie și citește este neproductiv și leneș. Nu cer întregii lumi să fie pătimaș literată, dar a defăima cu o intranșigentă deliberată niște preocupări care nu se întălnesc cu pozitivismul lor, reprezintă un semnal de alarmă pentru societatea respectivă. Divinitatea a creat, în compensare,

alături de furnici, și greieri. Bunul simț merge pe același drum cu indulgența.

Literații societății de consum trăiesc consternați un șoc moral când văd că rândurile lor se răresc tot mai mult. Media corupe imaginația mai cu seamă în fața cărților cumpătate, prudente; în schimb, cele insolite sau pline de pasiuni primitive, scrise de niște minți flustratice, dar perverse, câștigă adepți.

Se pare că plăcerea descoperirii de noi motive, teme și simboluri, comparații sau sensuri în lucrările clasice este hărăzită unor inițiați sau frondori care au înțeles că taina lucrului bine făcut este ordinea. Prietenul meu, George Vulturescu, redactorul-șef al revistei săptămânice „Poesis” (cea care s-a specializat în consacrarea poezilor români contemporani), a avut ca lucrare de licență un titlu care justifică afirmația de mai sus: „Motivul prafului în opera lui Eminescu” (200 PP).

Numai recitind și reinterpretând atenți scrierile clasice vom fi înnoșiți continuu. Merită.

Lirica

Dialog în lut

Pe raftul de muzeu intrat în boală,
o cană veche cocheta spre-o oală:
(c): - Tu cine-ai fost în lungul timp?
(o): - Un Rege cu coroana goală
murind pe-un câmp de bătaie,
cumva, pe-aproape de Olimp,
pe care lumea nu-l mai știe!
Mă rog, tu, cană, căror buze
le-ai dat ocazia să cânte?
(c): - Dreptate ai! Au fost și Muze
ce m-am născut 'nainte să se zvânte
ulcelele narse în cuptor!
(o): - De cine, cu adevărat îți este dor?
(c): - De Zeul de pe Cer, Apolo!
(o): - Era pe Cer, când te zvântai?
(c): - Era! Era, întotdeauna-acolo,
și niciodată nu știai
de n-o să te prăjească tot!
Puterea lui era plăcut constantă,
câtă vreme, ulcica de compot
stătea cuminte-n par, de tot vacantă (!)
și lângă mine, cu mine, chiar secantă.
Tu, oalo, ce ai fiert în tine?
(o): - De toate! Chiar fasole și... destine!
Odată, lui Scorilo, și sarmale!
Te uit-aici, am semne scrise,
c-am fost a lui și în urale
l-am ascultat nu doar în vise...
Ecu i-am fost, la sunete vitale...
(c): - Din care lut, te-ai încarnat?
(o): - Din cel cernând cenușa lui Coson.
Era un Rege tare înțânat...
Cu toții l-am uitat, deși avea blazon
O Pajură de Aur Împărat!
Umpluse țara de comori,
'nainte de-a se stinge în mistere...
Apoi, cercați cu toții de fiori,
pământul scormoneau dorind avere,
urmași ce nu erau ai lui, ci călători
sosiți din latouri cu unghere,
lăsând Departele să spere
că aur și doritele comori
ieși-vor, iute, la vedere!
(c): - Și ce s-a întâmplat dun goana după aur?
(mai fu-ntrebată, iar regala oală...)
(o): - Ca-ntotdeauna, gândul că măiestru-faur
ar fi putut, ușor, să bage-n boală
toți Regii și ai Lumii Împărați!
(c): - Dacă?
(o): - Aurul acela și banii înțârați
s-ar fi găsit și noi comori,
pe alte gusturi, s-ar fi făurit!
(c): - Si, iacă!
(o): - Pământu-acela, cu erori,
i-a amăgit pe toți, pân' i-a murit!
Ești cană, tu, ori ești ulcică?
Te bănuie că nu-ți știi menirea!
(c): - Sunt cană, chiar de-oi fi cam mică
la stâmpărarea cea cu apă!
Dar, la nevoi, sunt ulcică,
la vinul, ne-ndoit, ce scapă
de setea Sfântă, Omenirea!
(o): - Avut-ai, tu, și-un semn, pe tine-acolo?
(c): - Îl vezi? E cerc cu punct! E, Ei, Apolo!
(o): - Lângă tine, voi sta, mereu, de-acum încolo!

ESILERVA N. CĂLIDONSCRI

MAIERU - 1940

foto: Jacob Hängen

Smile

ROFABULĂ

În era capitalistă a pădurii, se știa
Că fabrica cea prosperă domnul leu o conducea
Peste dânsul șef avându-l chiar pe domnul elefant,
Cică bani aveau cu sacul chiar de erai debutant.
Ursul, un șomer săracul, demult fără loc de muncă,
Își călcase peste jenă și intră la leu c-o rugă:
- Sunt sărac, familie mare, și-am căutat peste tot,
Pe motiv de hibernare, de la toți am luat-o-n bot,
Și-am venit și la, mneavoastră și promit: Nu hibernez!
Cu minim pe economie, numai dați-mi să lucrez!
Mi-au spus toți și m-au convins să mă duc la domnu' leu,
Și-uita-așa în dumneavoastră cred mai mult ca-n
Dumnezeu!
Leul, cam căzut pe gânduri, privi ursul cel umil:
- Am un post pe care cred c-ai putea să-mi fi util!
Ai putea munci de mâine pe un post de iepuraș
Ce-i vacant de vreo trei zile, c-am avut pe el un laș.
Ursul acceptă oferta și se-ncadră debutant
Numai că după vreo lună, auzi ceva șocant:
Cică pe un post de urs la o secție mai mică,
Angajat un iepuraș, nu putea munci de frică,
Și-i veni ursul ideea să-i spună la iepuroi,
Că un schimb de-ar vrea să facă, ar fi bine de-amândoi.
În urma unei discuții, cum era de așteptat,
Bucuros din cale-afară iepurele-a acceptat.
Și atunci, nevoie mare, de lăbuțe s-au luat
Și-au plecat în graba mare cu cererea la semnat.
Intrând în audiență, leului i-au explicat,
Dar rânjind cu ironie, dânsul i-a concediat,
Pe motiv că bunătatea și bunele lui intenții,
L-au făcut pe urs să creadă c-ar putea avea pretenții.
Și nemaivând ce pierde, ursul în „țol” elegant
Aplecat să-și spună păsul drept la domnu' elefant,
l-a relatat întâmplarea chiar cu lux de amănunte,
Despre cum și în ce feluri avea leul să-l insulte,
Iar în final elefantul i-a promis că va fi bine,
Iar faza cu datu-afară, nu de leu, ci de el ține,
Și i-a spus, în plus, la urs, pentru a-l alina amarul:
Că pe postul cel de leu (cu de la partid cetire), angajat
era măgarul!

MORALA:

Bine-ar fi dacă orgoliul ce există-n fiecare,
S-ar putea ține în frâu, altfel ne transformă-n fiare!

GRIGORE COTUL

Zilele măierene

La dezvelirea unui bust

(Discurs nerostit)

Doamnelor și domnilor,
Onorată asistență,
Prietenul SEVER URSA m-a avertizat din timp că, în
22 octombrie 2006, la Maieru va loc dezvelirea bustului lui
IUSTIN ILIEȘIU, cel supranumit, se știe, „poetul sângerării
ardelene”, prevenindu-mă totodată să nu-mi fac vreun alt
program pentru ziua respectivă.

Azi-noapte am adormit cu gândul la acest eveniment
și am avut un vis ciudat.

În visul meu se făcea că mă aflu ia dezvelirea bustului
lui iustin Ilieșiu. Am văzut de departe mulțimea adunată în
fata acestui bust. Când m-am apropiat însă, am constatat, cu
nedumerire, că alături de bustul poetului amintit, se află un alt
bust, acoperit cu o pânză albă. Încercând să dezleg misterul,
l-am căutat din priviri pe cel datorită căruia la Maieru are loc,
astăzi, această unică sărbătoare. Dar prietenul Sever Urșa
era de negăsit prin preajmă. Cum de negăsit erau și ceilalți
amici ai mei din Maieru. Și mai ciudat mi se părea faptul că în
mulțimea adunată aici, nu mai cunoșteam pe-nimeni. Dar
absolut pe nimeni. Toți îmi erau străini, deși preajma

La dezvelirea bustului Iustin Ilieșiu

foto: Barbu I. Bălan

EPIGRAME

DIN "ȘCOALA VIETII"

Că "râsul prelungește viața..."
Se amăgesc ades' bătrânii,
Când simt că le slăbește ața
Și au ajuns... "de râsul lumii"

LA UROLOGIE

Merg încet, făcând popas,
Plimbând sonda pitorească,
Meditând la ce-a rămas
Din virtutea-mi bărbătească.

PREȘEDINTELUI TRAIAN BĂSESCU

(de pe un pat de spital)

Când ne-ați îndemnat ia vot,
Ne-ați urat să trăim bine...
Vă răspund, până mai pot:
"N-ati vrea să trăiți ca mine?"

de BARBU I. BĂLAN

rămăsese aceeași care-mi era atât de familiară: școala,
Muzeul Cuibul visurilor, ulița principală, casele din jur. Deci, cu
certitudine, mă aflam la Maieru. Imposibil să fi nimerit în altă
parte, îmi ziceam. Și totuși, nu mai înțelegeam nimic.

Când, în sfârșit, sosi momentul dezvelirii, în
aplauzele mulțimii necunoscute mie, de sub pânza albă ieși
la iveală chipul eminentului dascăl, cărturar, publicist, editor
de ziare, ctitor de muzeu, animator cultural de excepție:
SEVER URSA.

Onorată asistență, am certitudinea, pe care, iată, o
mărturisesc public, că va veni și ziua în care visul meu,
premonitoriu, se va împlini; ziua în care măierenii - care știu
să-și prețuiască valorile așa cum se cuvine și au un adevărat
cult pentru iluștrii lor înaintași - vor dezveli și bustul marelui lor
consătean. Dar în ziua aceea, ziua în care va fi dezvelit
bustul lui Sever Urșa, atât Sever Urșa, cât și cel care vă
vorbește acum, vor privi evenimentul de undeva de sus,
dintr-o stea sau de după un nor. Și se vor bucura, firește. Dar
voi avea grijă să-i reamintesc prietenului meu Sever Urșa,
spunându-i: Atunci, la dezvelirea bustului lui Iustin Ilieșiu, ai
râs de visul meu. Acum crezi?

AUREL PODARU

MAIERU - 1974

foto: Iacob Hängen

Personalități județene

Bistrițeanul Nicolae Moldovan în corespondență
cu alte personalități: Dr. Victor Moldovan

Referitor la Dr. Victor Moldovan relațiile sunt sărace în zonă, deși merite există, rămânând, din diverse motive, un nume fără circulație. Să fie de vină orientările lui politice, ori temperamentul său puțin incomod pentru mulți din preajma sa, sau, ca oricărui lucru „nu i-a venit vremea încă”. Important e că, ce n-au făcut alții în favoarea sa, o face el, expunându-se pe sine și timpul său, în trei volume mari de Memorii, rămase netipărite, dar încredințate și Academiei Române și Arhivelor Naționale ale județului Bistrița-Năsăud. Despre aceste memorii vorbesc laudativ și istorici, cât și reprezentantul Academiei Române.

Pentru noi interesant rămâne omul politic în relație cu someșenii și ardelenii, în general, și măsura în care aceste date constituie aspecte mai puțin cunoscute, ori chiar inedite.

Victor Moldovan se naște la 15 septembrie 1884 în orașul Bistrița, în cetate, /precizare în Extrasul matricular, nr. 68/1884, pg. 82, tom IV/1/, în familia lui Constantin și Maria, născută Chiselită. Preot botezător fiind Alexandru Silași. Tatăl său era originar din Mica, localitate lângă Dej. Tatăl face patru clase la Năsăud, pentru că „Dejul n-avea școli românești”. A fost notar, cancelist, arhivar și executor la judecătoria. Mama sa este înrudită cu tribunul Axente Sever, născută la Frăua, lângă Copșa Mică.

Dr. Victor Moldovan face școala la Bistrița și Năsăud/liceul/, fiind coleg cu fiul părintelui și marelui român Vasile Lucaciu, care vine la Năsăud să asiste la examenele finale ale fiului său. Moldovan își catalogase colegul Lucaciu drept „un elev slab”. După liceu intenționa să plece la școala de cadeți de la Sibiu, dar doctorul Emil Filipan, medicul cercului judecătoresc Năsăud, medic comitatens ad honores și medic al gimnaziului și școalelor din Năsăud /2/, cumnatul academicianului Grigore Silași, îi descoperă un „defect organic la inimă”, fapt ce-l îndepărtează de cariera militară.

Începe Facultatea de Drept la Debreen, mutându-se în anul al III-lea la Budapesta, iar în anul al IV-lea la Cluj.

În anul 1906 vizitează împreună cu Grigore Pletosu și cu Alexandru Halită Expoziția Jubiliară de la București, fiind cazați la alt năsăudean, V. Gr. Borgovan. Fac o vizită lui George Coșbuc, cu care se întrețin la bodega „Mercur”. I-a rămas în memorie imaginea casei poetului, ce era „ca un vagon”.

După ce își ia doctoratul intră în biroul avocatului dr. Dionisie Roman, în Mediaș, ca stagiar. Alegerea localității fiind determinată, spune el, de apropierea de Fraua, cu rude din partea mamei. Este adus la Bistrița de către deputatul sas Schuller, în biroul av. dr. Dahinten, deputat și el și cumnat cu Schuller.

Se căsătorește cu Gabriela Man, fiica avocatului cu studii la Viena și cu originile în Zagra.

Imediat după 1918 intră în viața publică și politică; în septembrie 1919, la alegeri, este candidat pentru Bistrița /Laurențiu Oanea - pentru Rodna, Iulian Marția - pentru Năsăud, iar senator II al județului este prof. Ioan Pecurariu./

Este deputat, senator și ministru în anul 1936, aparținând de P.N.T. după ce trece și prin gruparea Averescu. Trebuie menționată și poziția de secretar general al Frontului Renașterii Naționale.

Publică, în broșură, în tipografia „Gh.Mateiu”, Bistrița 1922 și București 1935, două materiale despre cooperatie și cooperative, iar în anul 1932, tot la Bistrița, „Defalcarea și drepturile țăranilor grăniceri”, cu mențiunea lângă nume: senator.

Importante rămân Memoriile, ce sunt însoțite de fotografii cu importante personalități ardeleni în mijlocul evenimentelor, pe durata unei jumătăți de secol și mai bine.

Ajuns un om important și cu avere, dr. Victor Moldovan dorește să pună istoria și cultura Năsăudului și a Bistriței în grădina publică și în piete în piatră și bronz. În acest scop înființează „Comitetul pentru ridicarea monumentelor grănicerești”, ce avea ca președinți de onoare pe Iuliu Moisil și pe Virgil Șotropa. Proiectul este mare și ambițios, dar, din păcate, doar început. Comandă marelui sculptor Corneliu Medrea două

busturi pentru luptătorul și dascălul Vasile Nașcu, amplasate la Năsăud, în grădina Muzeului Grăniceresc și la Feldru. Aceluiasi sculptor comandă un bust al poetului George Coșbuc, pentru localitatea Hordou.

Rămân proiecte: Troița, la Mocirla/Salva/, Cătănele negre/la Arcole/cu precizarea că se va amplasa în fața bisericii din Năsăud. Acest monument trebuia să cuprindă: un grup de cinci ostași în poziție de apărare, în frunte cu stegarul Reu, de o parte parapetul unui pod. În basorelief, pe soclu, Napoleon și armata franceză, apoi drapelul ciuruit de gloanțe cu V.R.R/3/.

Alte proiecte: Petru Rareș - la Bistrița/în fața primăriei/, Vasile Bob-Fabian și stegarul Reu - la Rusu Bărgăului, Grigore Moisil - la Șanț, Ioan Marian - la Zagra, locotenentul George Pop - la Leșu Ilvei.

E inutil a discuta de ce a rămas totul un frumos proiect. E de visat că, în timp, alții vor face alte proiecte, iar vremea va permite realizarea unora din ele.

Scrisorile ce le publicăm, în număr de trei, din anul 1963, lunile martie și aprilie, către învățătorul și prietenul său Nicolae Moldovan, sunt legate de munca pentru studiul „Mișcările țărănești din Valea Rodnei /1475-1768/, studiu încorporat în Memorii, anexe, voi. al III-lea, pg. 1-105. Același material, în extras, se găsește și în „Studii de istorie”, tom. 21, 1968, Ed. Academiei R.S.R. /10 pagini/.

Nu intervenim în scrisori nici în ce privește punctuația și nici ortografia. Dacă textul devine neinteligibil datorită omiterii, sau a folosirii neadecvate a prepoziției, atunci s-a intervenit punând între paranteze și omiterea, cât și adăugirea. E de menționat și faptul că aceste scrisori se publică aici și acum pentru prima oară. /4/

Dragă Niculiță,

Știu că ești expert în întocmirea de hărți geografice. De aceea îți-aș face o rugăminte. Am făcut un studiu despre „Mișcările țărănești din Valea Rodnei în sec. al XVIII-lea, care se va tipări de către Academie în Anuarul Institutului de Istorie din Cluj.

Aș avea nevoie de o hartă sumară pentru a arăta teatru/aria/ de ??? forma districtului valah, spre deosebire de cel săsesc din jurul Bistriței.

Teritoriul districtului valah era învecinat la nord și est de țara Maramureș și de Moldova/Bucovina încă nu făcea parte din imperiul austriac/, iar la vest era învecinat de comitatul Solnoc-Dobâca.

Satele districtului românesc/valah/erau formate în vremea aceea/numai din satele:

În Valea Someșului mare erau situate satele: Rodna, Maieru, Sângeorzu, Ilva, Feldru, Vărearea/Nepos/, Rebrisoara, Năsăud, Salva, Mititei și Mocod.

În Valea Sălăuței: Telciu, Bichigiu, Hordou/azi Coșbuc/.

În Valea Țibleșului: Găureni, Runc, Poderei, Suplai și Zagra.

În Valea Rebrei: Rebra.

În Valea Ilvei: Leșu.

Iar în Valea Șieului: Nușfalău și Sântioana.

Comunele de la Năsăud în sus pe Someș, formau cercul superior, iar din jos de Năsăud, cercul inferior.

Valea Bărgăului încă nu era militarizată, dar comunele Bărgăului de sus și jos plăt看 și ele contribuții magistratului/orașului/Bistrița. Celelalte de pe Valea Bărgăului s-au format cu ocazia militarizării.

Districtul săsesc era format din 23 de sate.

La răscoala de la Mocod au luat parte și trei sate din comitatul Solnoc: Piatra, Nimigea Românească și Nimigea Ungurească.

În harta amintită ar fi deci să notăm și aceste sate, precum și Ciceu care făcea parte din domeniul lui Ștefan Vodă și Dej, iar în Maramureș leud/și poate și Sighet, dacă este loc/, iar în Moldova satul Pipirig, deoarece _____ /scrisoarea este ruptă/, fam. Creangă au bejenit după răscoala de la Salva în Moldova, în satul Pipirig.

Anexez o mică hartă scoasă din Istoria rom. a lui Lupaș, spre orientare. Harta aș dori-o în dimensiunile hârtiei / pergament / anexată.

Ți-aș fi foarte recunoscător dacă mi-ai face această hartă sumară notând jos și numele tău ca autor al hărții. Două exemplare, districtele și Valea Bărgăului delimitate și de vecinii din nord și vest.

Sărutări de mâini stimetei soții.

Pe tine te salut cu toată prietenia,

al tău

Victor Moldovan
București 36
Str. Polonă 23, 13
24/III 1963.

Dragă Niculiță,

Ți mulțumesc că ești așa de bun să-mi faci harta-schița cerută. Știu că ești expert. Îmi aduc aminte că ai făcut harta județului și a fost tipărită. Aș fi făcut-o și eu mai prost dar îmi lipsește hotărârea. Calian îmi scrie că ai nevoie de unele lămuriri.

Iată-le

În timpul răscoalei rămâne/și Sântioana au fost firește pe teritoriul districtului săsesc, căci au fost pe vremuri sate săsești, dar din anul 1603 fac parte din districtul valahicus...

Districtul saxonic era format din satele: Budacul săsesc, Beșineu, Lechința, Crainimăt, Vermeș, Dipșa, Sângeorzu săsesc, Ferihaz, Tonciu, Aldorf, Iad, Ghinda, Jelna, Dumitrița, Monariu, Petriș, Uifalău, Dorolea, Dumitra, Ceparu, Pinctic, Târpui, Sigmir.

În timpul răscoalei lui Tănase Tudoran/1763/existau numai două Bărgăie pe Valea Bărgăului - după cum am amintit: Bărgăul de sus și de jos până la 1784 când au fost răscumpărate de la familia conților Bethlen și militarizate. Regimul militar a format din ele alte 8 comune.

După răscoala/la/din 1764 s-au mai adaus la granița militară alte 5 comune: Monor, Gledin, Șieuf, Budacul roman, Ragla și cele două din Valea Mureșului: Morăreni și Rușii-Munți.

Pe noi ne interesează însă numai situația până la 1763, până la răscoală. Tot după răscoală s-au înființat 6 comune: Șanț, Ilva Mare, Măgura, Sănosif/Poiana/, Parva/Valea Vinului/ și Romuli/Strâmba/. Acestea nu le am în hartă. Astfel în graniță erau după militarizare 44 comune înregimentate.

Încă o dată îți mulțumesc de bunăvoința ta și te salut cu toată dragostea și prietenia.

Victor Moldovan
Buc. 3 apr. 963

Dragă Niculiță,

Sînt încântat de harta ce mi-ai trimis. Știu că ești mare meșter, am văzut doar hărți făcute de tine și tipărite în relief, dar nu mi-am putut închipui că va ieși ceva atât de perfect și meticulous. Cum ai putut să scrii acele litere mici și atât de frumoase între firele văleatelor?

Ți mulțumesc din toată inima.

Te rog să primești mulțumirile mele și să predai/?/ scumpei tale soții sărutări de mâini.

Al tău cu prietenie

Victor Moldovan
Buc. 15/IV 963.

1/. V. Moldovan - Memorii, voi. I, pg. 4

2/. Raportul al XLVI-lea despre gimnaziul superior fundațional din Năsăud pt. anul șc. 1908/1909, Tip. G. Matheiu, 1909, Bistrița, pg. 32.

3/. V. Moldovan - Memorii, voi. III, pg. 499-507.

4/. Scrisorile - în posesia autorului.

ION POENARU

Dragă Niculiță,

Văd înscrisul de hartă ce mi-ai trimis. Știu că ești mare meșter, am văzut doar hărți făcute de tine și tipărite în relief, dar nu mi-am putut închipui că va ieși ceva atât de perfect și meticulous.

Ți mulțumesc din toată inima.

Te rog să primești mulțumirile mele și să predai/?/ scumpei tale soții sărutări de mâini.

Al tău cu prietenie

Victor Moldovan
Buc. 15/IV 963.

nume 1603 fac parte din districtul valahicus, după ce au pierdut suveranitatea.

Districtul saxonic era format din satele: Budacul săsesc, Beșineu, Lechința, Crainimăt, Vermeș, Dipșa, Sângeorzu săsesc, Ferihaz, Tonciu, Aldorf, Iad, Ghinda, Jelna, Dumitrița, Monariu, Petriș, Uifalău, Dorolea, Dumitra, Ceparu, Pinctic, Târpui, Sigmir.

În timpul răscoalei lui Tănase Tudoran (1763) existau numai două Bărgăie pe Valea Bărgăului - după cum am amintit: Bărgăul de sus și de jos până la 1784 când au fost răscumpărate de la familia conților Bethlen și militarizate. Regimul militar a format din ele alte 8 comune.

După răscoala de la 1764 s-au mai adaus la granița militară alte 5 comune: Monor, Gledin, Șieuf, Budacul roman, Ragla și cele două din Valea Mureșului: Morăreni și Rușii-Munți.

Pe noi ne interesează însă numai situația până la 1763, până la răscoală. Tot după răscoală s-au înființat 6 comune: Șanț, Ilva Mare, Măgura, Sănosif (Poiana), Parva/Valea Vinului/ și Romuli/Strâmba/. Acestea nu le am în hartă. Astfel în graniță erau după militarizare 44 comune înregimentate.

Încă o dată îți mulțumesc de bunăvoința ta și te salut cu toată dragostea și prietenia.

Victor Moldovan
Buc. 3 apr. 1963.

Zilele măierene - ediția a2-a

Măiereni în Plaiuri Năsăudene

La împlinirea a 53 de ani de la apariția „Plaiurilor Năsăudene” se cuvine să evocăm evoluția gazetei, câteva din etapele parcurse, unele evenimente care i-au marcat viața, să ne amintim de cei care au înființat-o, mai ales că ei sunt măiereni de-ai noștri, de cei care i-au purtat flacăra, trecând-o din mână în mână, de cei care s-au luptat să învingă piedicile pentru ca ea să strălucească inimile și devotamentele.

Linia de conduită pe care „Plaiurile Năsăudene” și-au trasat-o drept crez și normă de luptă, ni se descrie în cuvântul de început : „, plecați acum 3 ani din țara răzvrătirilor năsăudene pentru a împlini porunca destinului ardelean, am simțit nevoia unui organ de afirmare. Voi am un „steag grănițesc”, în faldurile cărui să palpite sufletul nostru de aici. În paginile „Plaiurilor” nu ne vom război cu nimeni, și nu vom sudui pe nici o nație. Ne vom afirma numai dreptul nostru, gândurile și nădejtile noastre spre mai bine pășind pe urmele înaintașilor grăniceri. Vom scrie slova românească dar cu înțelegerea profundă a realităților ardelen, dincolo de zbuciumul prezentului. Fiecare slovă va fi cumpănită și oricare rând tipărit va avea garanția răspunderilor înalte ale nației. Pornim la drum încrezători în Dumnezeu.”

Apărută din credința entuziastă a măierenilor Emil Boșca-Mălin, Emanoil Cobzalău, Iustin Ilieșiu, Nicolae V. Ilieșiu, ajutați de alți tineri reprezentanți ai scrisului ardelean, Ion Th. Ilea, Vasile Netea, George Sbrâncea, aceasta gazetă a străns pe parcursul celor 3 ani de apariție 1 iulie 1943 - 1 mai 1945, în jurul său tot mai multe talente condeie, preocupate de problemele Țării Năsăudului și Transilvaniei nordice. Deși gazeta năsăudenilor în primul rând, „Plaiurile” înfățișează totuși problemele întregului Ardeal bucurându-se și de câteva colaborări din afara Țării Năsăudului : Dr. Ilie Daianu, Dr. Ghița Papp, Constantin Hoge, Dr. Ilie Lazăr.

Gazeta „Plaiuri Năsăudene” a avut și un pronunțat caracter istoric, scormonind adânc trecutul Ardealului pentru a reconstitui oameni, epoci și evenimente însemnate. Numerele din gazetă cuprind și pagini de documentări și articole politice ilustrate cu clișee din trecutul Ardealului. Ca tehnică, ea a constituit la vremea sa o realizare remarcabilă a artei grafice. Revista a fost apreciată la vremea sa și pentru menținerea unei tainice coeziuni între intelectualii unei provincii, aflați în capitală sau răspândiți pe alte meleaguri ale țării. Primul fondator al gazetei „Plaiuri Năsăudene”, Emil Boșca-Mălin, s-a născut la 14 octombrie 1913 la Maieru. E fiul lui Alexandru și Laura Boșca (născută Leonte). Face clasele primare la Maieru avându-l ca învățător pe Ioan Barna, apoi între 1925-1932 parcurge 7 clase la liceul „George Coșbuc” din Năsăud și obține bacalaureatul în iunie 1932. Urmează cursurile superioare la facultatea de drept din Cluj, și obținând licența întră practicant în justiție în 1936. Colaborează în timpul studenției la „Națiunea Română” (Unii îl situează și redactor), iar apoi în 1936 tipărește cartea „Contribuții la monografia comunei Maieru Năsăud”, „Însemnări pe răbojul vremii” Cluj, tipăritura Românului. Într-o notă la articolul „Amintiri năsăudene” apărut în numărul 4, pagina 4 al „Plaiurilor” scris de Iosif-Naghiu Emil, Boșca Mălin precizează :

1. Revista cercetășească „Din Muntii Rodnei” a

apărut la inițiativa lui Nicolae V. Ilieșiu, Ion Costan și a subsemnatului ;

2. Revista „Încercări” a apărut la inițiativa exclusiv a mea (aceasta „inițiativă” i-a adus o eliminare de o lună din liceu).

Despre debutul propriu zis și alte aspecte din viața de gazetar ne vorbește distinsul scriitor Teodor Tanco, în „Dicționar Literar 1939 - 1997 al județului Bistrița Năsăud”, care ne spune că la 20 de ani Emil Boșca-Mălin tipărea o culegere de folclor poetic, iar la 30 de ani era o voce în presa românească fiind transferat redactor la „Curentul” în București. Temele de preferință sunt cele de acasă, într-un studiu amintind de „Evreii din Țara Năsăudului”, Brașov, 1943, Editura Asociația Scriitorilor și Gazetarilor Năsăudeni. Este recunoscut de ziarele vremii între citorii publicației „Plaiuri Năsăudene” care apare în 1 iulie 1943, apoi directorul ei pe tot parcursul apariției de 3 ani.

Emanoil Cobzalău : poet născut în 13 iunie 1913 în Maieru, gazetar, redactor, este desemnat secretar general de redacție al „Plaiurilor” pe toată perioada apariției. Se naște în familia țăranilor nevoiași Ioan și Eudochia Cobzalău (născută Corușiu). Urmează școala primară în localitatea natală, studii secundare la Brașov și la București, absolvă liceul între 1943 - 1945. În 1939 este premiat la concursul de poezie al revistei „România literară”. În afară de secretar de redacție la „Plaiuri Năsăudene”, mai lucrează și tehnedactor, corector, coordonator de publicații la „Raza literară”, „Voința Transilvaniei”, „Gazeta tehnicianului”, toate la București. Un merit demn de remarcat este și acela că Emanoil Cobzalău a fost alături de Nicolae V. Ilieșiu, unul din membrii fondatori ai Societății Culturale Studențești „Liviu Rebreanu” care a existat la Maieru între anii 1927- 1935. Cu toate că a locuit cu familia în capitala țării, unde de altfel s-a stins din viață, poetul a păstrat întotdeauna într-un colț al inimii, satul natal cu oamenii și datinile lui. Legătura lui Emanoil Cobzalău cu Maieru a fost constantă atât prin vizitele făcute prietenilor și neamurilor, cât și prin corespondența permanent întreținută, cu persoane din Maieru care îl țineau la curent cu noutățile satului. Emanoil Cobzalău se ridică între acei fii ai satului care și-au meritat distincția de „Cetățean de onoare post mortem al Maierului”.

Iustin Ilieșiu, redactor al „Plaiurilor Năsăudene” începând cu numărul 2-3, 20 iulie - 10 august 1943, s-a născut la Maieru, la 18 martie 1900. El urmează 4 clase elementare la Școlile din Anieș și Maieru. Celelalte date le găsim în „Minunata antologie, studiu introductiv, cronologie și notă autorului” de Sever Ursa. În 1940, urmare a dictatului fascist de la Viena se refugiază la București (timp în care e „poetul durerii și al speranței emigranților ardeleni” Dicționar literar Teodor Tanco). Fiind cu 13 ani mai în vârstă ca Boșca Mălin, Emanoil Cobzalău, credem că și-a pus la dispoziția gazetei toată experiența lui dinainte de Dictat.

Nicolae V. Ilieșiu, s-a născut la 24 decembrie 1913 la Târgu Mureș unde părinții domiciliau provizoriu, tatăl său Vecențiu, aflându-se la cursurile școlii de notari. Era primul dintre cei 4 copii rezultăți din căsătoria lui Vicențiu Ilieșiu, notar cōmunal, născut în Maieru, cu Maria Luiza Schothel din Năsăud. A făcut școala primară la Maieru

(1920 - 1924), liceul la Năsăud (1924 - 1930), după care a urmat cursurile Facultății de Drept din Cluj, pe care le-a întrerupt pentru a se dedica ziaristicii (1933 - 1939). A ocupat importante posturi economice între 1940 - 1944, fiind administrator și procurist la SAR, Mihai Eminescu editura și tipografia ziarelor „Gazeta Sportului”, „Viața” unde era director Liviu Rebreanu. Așa se explică și sprijinul constant acordat gazetei „Plaiuri Năsăudene”. În toată viața sa, caracterizată prin neastâmpăr creator (inventatorul Apilarnilului și Apital N.V.I. 1985) pus în slujba semenilor, s-a simțit mândru de originea sa măiereana. A iubit Maieru atât de mult încât adesea se declara măierean până și în actele oficiale (copii din Maieru se nasc la Năsăud). Asta nu va însemna ca ei nu se vor declara măiereni.

Prof. TITUS CĂRBUNE

Școala Generală "Iustin Ilieșiu" Anieș

Note :

Emil Boșca-Mălin publică în „Plaiuri Năsăudene” următoarele articole :

1. „Procesul memorandistului năsăudean Popa Gherasim Domide” în nr. 2-3/1943 pag. 6 și 8
2. „Început de an...” în nr. 9-10/1944 pag. 1
3. „Fondul de restituire a bursei” în nr. 13 / 1944 pag. 1
4. „Virgil Șotropa și „Arhiva Someșană” în nr. 14 15 16 / 1944 pag. 6
5. „Amintirea gazetarului năsăudean (Ion Macavei)” în nr. 20 21 / 1-20 august 1944 pag. 1
6. „Venim acasă” în nr. 27 28 / 4-15 octombrie 1 noiembrie 1944
7. „Spicuri din trecutul zbuciumat al unui sat năsăudean comuna Maieru” nr. 31 32 33 / pag. 3-5
8. „Gânduri pentru fapte...” nr. 36 37 / pag. 1

Emanoil Cobzalău : publică în „Plaiuri Năsăudene” poeziile:

1. „Voi...” nr. 1 / 1943 pag. 2
2. „Credința” nr. 2-3 / 1943 pag. 2
3. „Prieten om” nr. 2-3 / 1943 pag. 2
4. „Într-o zi” nr. 4 / 1943 pag. 1
5. „Țara de cetini” nr. 8 / 1943 pag. 2
6. „Întâiul poem al întoarcerii” nr. 11 12 / 1944 pag. 12
7. „Doina forma populară” nr. 14 15 16 / 1944 pag. 9
8. „Întoarcere-n munte” nr. 17 18 19 / 1944 pag. 2
9. „Moșnege, venim” nr. 20 21 / 1944 pag. 2
10. „Spre Năsăud” nr. 22 23 24 / 1944 pag. 2
11. „Suntem în vârf de munți” nr. 25 26 / 1944 pag. 2
12. „Maramureș” nr. 25 26 / 1944 pag. 5
13. „Inscripții” nr. 29 30 / 1944 pag. 1
14. „Legământ” nr. 31-32-33 / 1945
15. „Sat someșan” nr. 36 37 / 1045 pag. 5

Articole :

1. „Eroi năsăudeni” : subit. Rez. Sima Ion cavalier al grd. „Mihai Viteazul” post mortem nr. 20 21 / 1944 pag. 6
2. „Plaiuri năsăudene” nr. 22 23 24 pag. 12
3. „La fapte” nr. 27 28 / 1944 pag. 8
4. „Eroina Leontina Ghita de pe Bârgău” nr. 34 35 / 1945

Nicolae V. Ilieșiu articole publicate :

1. „Restituirea stipendiilor” nr. 2-3 / 1943 pag. 1
2. „Școala de caractere românești” - nr. 5 6 7 pag. 1-4

Iustin Ilieșiu - evocator al școlilor Blajului

- urmare din pag. 1 -

peripatetic pe teme de literatură, filosofic și istoria neamului, iar atunci când se încheia cu popasuri la locuri sacre precum Câmpia Libertății, Crucea lui Iancu sau piatra Libertății căpătau semnificația unor veritabile pelerinaje.

Viața școlarilor nu era însă numai studiu și seriozitate bătrânică. La gazde se adunau și alți colegi și cu vin bun de Târnave și cu lăutari care se iveau ca din pământ la momentul potrivit, și întocmai ca în *Amintirile...* lui Creangă se încingeau chefuri sau poneau să cânte serenadă sub ferestrele frumoaselor colege de la Școala Normală de fete. Atunci când aleasa inimii stătea la internat, serenada era mai dificilă, pentru că directoarea, „zgrifuroaica”, în evocarea lui Iustin Ilieșiu, le dejuca acestora de cele mai multe ori avântul erotic, fapt ce-i înverșunează și-i îndemna la ingenioase răzburări. Paginile despre vestitul lăutar Gherghel, care pentru școlarii Blajului din al doilea deceniu al veacului XX era un fel de *Cobzar* al lui Șt. O. Iosif sau Laie Chioru al lui Goga pentru lumea satului - pentru că exista o legătură sufletească între acești „muzicanți” și săptămânii sau octavianii liceului blăjean. Despărțirea de Blaj, la terminarea liceului încununată cu dobândirea Bacalaureatului, când sunt conduși de cântecele duioase și nostalgice ale lui Gherghel constituie cele mai bune pagini evocatoare, o filă inedită, prin

pitorescul ei, în bogata cronică a Blajului.

Paginile memorialistice despre Școlile Blajului se încheie cu evocarea profesorului și scriitorului Al. Ciura. Este profesorul îndrăgit și profesorul mentor. În concepția lui Iustin Ilieșiu, el însuși mai târziu un vrednic dascăl de limba și literatura română (vezi memoriile unor foști elevi ai săi și volumul postum, de curând apărut *Sfinte firi vizionare...*, un cântec de dragoste pentru poezia românească) acesta este tipul ideal de profesor. Al. Ciura îl știa pe junele poet, Școlar la Năsăud, prin colaborările din presa vremii și ca autor atât de tânăr, al volumului de poezii *Munții noștri aur poartă*; îl primește ocrotitor, cu înțelegere paternă, când, pentru un temerar și tineresc gest de exaltare națională, devine indezirabil în liceul năsăudean, pribegind la școlile din Blaj. Pentru Iustin Ilieșiu lecțiile de literatură română ale lui Ciura au rămas de neuitat, ca ore de vis și poezie; scriitorul i se pare uitat pe nedrept la data scrierii memoriilor (deși în 1968, apăruse o antologie din proza sa, prefată de regretatul Mircea Zăciu). Adeseori, la plimbări pe la locurile istorice din Blaj, Al. Ciura discuta cu elevul său preferat, literatură, dându-i în felul acesta sentimentul onorant al colegialității, în fața clasei îl îndeamnă la traducerea unei poezii din lirica maghiară, *Laura* de Olah Gabor, muza inspiratoare fiind o năsăudeancă, Laura Seni, prin care poetul maghiar a cunoscut poezia lui

Eminescu, traducând în ungurește câteva din elegiile erotice eminesciene.

Între multele pagini de evocare a Școlilor Blajului, cele scrise de Iustin Ilieșiu se remarcă prin îmbinarea evocărilor în ton grav de

La dezvelirea bustului Iustin Ilieșiu

Procesul literar

(continuare din numărul anterior)

RADU TRAIAN BOB

(urmare din numărul trecut)

Se spune că vestitul senator roman Marcus Porcius Cato a răspuns unui calomniator: „Lupta cu tine îmi este inegală, căci tu ascuți răutățile cu ușurință și le spui cu plăcere, iar pentru mine este neobișnuit să le spun și neplăcut să le aud”.

Plutarh spunea despre Solon că i-a oprit pe greci să-și spună cuvinte rele între ei. Cel vinovat trebuia să plătească trei drahme cetățeanului batjocorit și alte două statului.

Împotriva ponegriților au scris versuri pline de tâlc Horațiu, Marțial și alți poeți satirici romani. Napoleon referindu-se la forța calomniei, observa că „...un om cinstit prin mărturia lui n-ar putea face să se condamne un pungaș, pe când doi pungași pot face să fie calomniat un om constiit!”

În continuare voi prezenta, într-o formă concisă, scenariul unui proces literar de reabilitare a greierului, din fabula „Greierele și furnica” de Jean de la Fontaine.

Cerere de reabilitare

Domnule președinte,

Subsemnatul Gryllus Campestris, poreclit greier, domiciliat în Franța, Champagne, liber profesionist, vă rog să procedați la reabilitarea morală a strămoșului meu Gryllus Campestris, a subsemnatului, precum și tuturor rudelor mele apropiate, numite Gryllus Domesticus, asupra cărora Jean de la Fontaine, domiciliat în Chateau Thierry - Franța, a aruncat un val de calomnie, răspândite în lumea întreagă, timp de 300 de ani, ceea ce a făcut să fim condamnați pentru cerșetorie, și vagabondaj.

Am fi putut face și noi același lucru împotriva calomniatorilor noștri, dar am considerat calomnia drept una din cele mai josnice fapte omenești. De altfel, ceea ce noi, făpturi modeste, și fără cultură n-am făcut, au făcut-o contemporanii domnului de la Fontaine. Am cunoscut, dar n-am răspândit aprecierea abatelui D'Olivet: „După fizionomie, nu i-ai fi ghicit niciodată talentul. Un surâs de prostănac, un personaj greoi, privirea mai totdeauna stinsă, nici o ținută. Rareori începea o conversație și, de obicei, era atât de distrat, încât habar n-avea de ce vorbeau ceilalți!”

De asemenea, La Bruyère vestit prin tendința de a scruta caracterele, îl prezintă ca: „un om grosolan, greoi, stupid; nu știe să vorbească, nici să povestească ce-a văzut!”

Este interesant de arătat că de numele lui La Fontaine calomniile nu s-au prins. Au fost destui care să-i recunoască vociunea sub placiditate, duhul scânteietor sub vorbirea molcomă, sinceritatea și generozitatea. Unii susțin chiar că din generozitate s-a aplecat și asupra noastră, privindu-ne cu compătimire.

Mai profundă compătimire am simțit prin forța poezilor români Arghezi și Topîrceanu, care au reluat povestea noastră.

Vă rugăm să acceptați ca martor, în susținerea intereselor pe naturalistul Jean Henri Fabre, care ne cunoaște cu adevărat. Martorul, supranumit de V. Hugo „Homer al insectelor” este un remarcabil cunoscător al vieții noastre, fondatorul psihologiei insectelor. Despre el s-a spus cu dreptate că „gândește ca un filozof, vede ca un artist, exprimă ca un poet”.

Depunem la dosar ca probe ale necunoașterii adevăratei noastre firii, din care provin calomniile și prejudiciul moral ce ni se aduce, poeziile:

1) „Greierele și furnica” de La Fontaine (trad. de A. Tita)

2) „Greierele și furnica” în tălmăcirea lui T. Arghezi

3) „Balada unui greier mic” de G. Topîrceanu

Cu respect,

Gryllus Campestris

Grefierii care au pregătit recitarea poeziei sunt invitați să le prezinte în instanță, ca probe de calomniere și prejudiciu moral.

Depoziția martorului

Numele și pronumele: Fabre Jean Henri, născut în anul 1823; naționalitatea; franceză; profesia: entomolog.

La Fontaine, care ne încântă în cele mai multe din fabulele sale printr-o rară finețe și observație, a fost rău inspirat când a creat fabula „Greierele și furnica”. El cunoaște bine cele mai multe dintre animale: vulpea, lupul, pisica, țapul, corbul, șobolanul și altele, cărora le zugrăvește faptele și gesturile cu o uimitoare precizie. Cred însă că La Fontaine n-a văzut niciodată pe Gryllus Campestris, nu l-a auzit. Pentru dânsul celebrul cântăreț este, cu siguranță, un fel de lăcustă. El confundă pe Gryllus cu Cicada, o insectă care de asemenea cântă, cunoscută și sub numele de Cireșar, impropriu numită Greier de către fabulist.

Între Cicada și Furnică - așa cum arată și La Fontaine - există într-adevăr unele relații, dar acestea sunt inverse decât cele arătate în fabulă. Dacă Furnica, insectă care aleargă întotdeauna în căutare de pradă, o întâlnește pe cântăreț în agonie, se repede asupra ei, o rupe bucăți și o cară la furnicar. Acest pirat cumplit, o ronțăie pe muribundă, care a ajutat-o în zilele înăbușitoare să-și potolească setea, căci vara Cicada sfredește cu botișorul ei lăstarele pline de sevă, după care își introduce trompa sugătoare. De multe ori însă adăpatul nu-i ticește pentru că mulți însetați îi dau târcoale. Printre aceștia se află mai ales furnica. Pe măsură ce-și potolește setea, furnica devine agresivă: o mușcă pe binefăcătoare de vârful lăbuțelor și o trage de aripi, se urcă în spinarea ei și-i zgândărește antena.

Furnica și-a atras admirația oamenilor mai ales prin organizarea originală a vieții în grup.

Dintre insecte, furnicile sunt cei mai îndrăzneți hoți și de o obrăznicie și lăcomie aproape de neîntrecut. Ele pătrund pretutindeni în casele oamenilor, iar atunci când au ocazia, ațacă în mod violent chiar pe om.

De aceea, nu suntem de acord cu reputația pe care La Fontaine i-a creat-o furnicii, reputație care a dăinuit și va mai dăinui mulți ani. Trebuie să arătăm adevărul despre relațiile dintre cele două insecte: Furnica - miloagă și lipsită de delicatețe, care nu se dă înapoi de la pradă având chiar și apucături canibalice; Cicada - meșteșugar priceput care împarte bucuros cu cel care suferă.

(Materialul informativ din depoziția martorului s-a luat din articolul „Reabilitarea cântărețului din fabulă - Greierele și furnica - semnat N.V., în Magazin, nr. 209/7 oct. 1961).

Pronunțarea sentinței

Instanța

Având în vedere cererea de reabilitare introdusă de Gryllus Campestris, domiciliat în Campagne - Franța, în urma probelor efectuate în cauză și a dezbaterilor ce au avut loc constată:

- Sunt îndeplinite condițiile prevăzute de art. 137 din codul penal, necesare pentru a se putea admite cererea de reabilitare.

- Petiționarul și rudele sale apropiate nu au mai suferit vreo altă condamnare în decurs de 300 de ani.

- Își câștigă existența prin muncă onestă ca prim solist al orchestrei „Sirius”, dând dovadă de hărnicie, modestie și având o ținută morală ireproșabilă.

Față de cele arătate, acuzațiile aduse de numitul

Jean de la Fontaine apar în prezent ca defăimări.

În urma examinării actelor și probelor din dosar, acțiunea apare ca fondată, urmând a fi admisă ca atare.

Pentru aceste motive

În numele legii

HOTARĂȘTE

Admite cererea de reabilitare introdusă conform art. 494 și următoarele din Codul de procedură penală de Gryllus Campestris, liber profesionist, domiciliat în Champagne-Franța și în consecință: potrivit art. din Codul penal, încetează decăderile, interdicțiile și incapacitățile care rezultă din condamnarea Pentru vagabondaj și cerșetorie, fapt prevăzut și pedepsit de art. 237 și 326 Cod penal, în urma acuzațiilor aduse în fabulele sale de Jean de la Fontaine și alții.

Data și citită în ședință publică, azi 4 aprilie 1872.

Președinte

Grefier

MĂRTURISESC că modesta mea lucrare este un omagiu adus scumpei mele soții - profesoară de Limba și literatura română - care în întreaga sa activitate, atât la catedră cât și în familie și societate, s-a străduit și a reușit să fie un model de dăruire sufletească, dârzenie și abnegație în procesul instructiv-educativ și în rezolvarea tuturor problemelor cu care ne confruntăm în viața de zi cu zi.

Înzestrată cu o inteligență scilicitoare, având un apreciat volum de cunoștințe teoretice și o bogată experiență, printr-o muncă ordonată și susținută, s-a străduit din răspuțeri ca elevii pe care i-a instruit să capete cunoștințe despre formarea limbii române, despre originea și caracterul ei romanic și despre numeroasele influențe exercitate asupra acesteia.

S-a străduit, de asemenea, să le transmită cunoștințele despre limba română, făcându-i să înțeleagă că numai cunoașterea temeinică a acesteia poate și trebuie să ducă la dezvoltarea dragostei pentru patrie și poporul care a creat-o.

A pregătit astfel elevii, încât aceștia să nu fie numai beneficiarii limbii, ci și creatori de limbă.

Rezultatele muncii asidue pe care a desfășurat-o timp de peste trei decenii, atât la catedră cât și în viața socială, mulțumirea și satisfacția lucrului bine făcut s-au văzut în ochii luminoși ai celor instruiți și a colaboratorilor, în stima și respectul ce i se acordă în orice împrejurare.

Apreciez că toate obiectele de învățământ sunt greu de predat, dar predarea limbii și literaturii române care se referă între altele la formarea deprinderilor, dezvoltarea unor anumite facultăți sufletești; inteligență, memorie, atenție și fantezie etc., este și mai grea.

Perfecționarea tehnologiei didactice presupune, atât folosirea unor forme și metode noi de predare-învățare, (învățătura prin descoperire, problematizare, modelare, învățarea prin lucru în grup etc.) cât și folosirea metodelor și procedeelelor didactice tradiționale.

Toate acestea mă fac să am un respect și considerație deosebită față de truda omului de la catedră, în speță scumpa mea soție, să o stimez și îndrăgesc și mai mult.

Cu toată dragostea și admirația pe care ți-o port mereu, ai tău soț,

RADU TRAIAN BOB
15 martie 2005

Zilele măierene - 2006

AUREL CLEJA - 90 autobiografie versificată

AUREL CLEJA
la 65 de ani

Poetul și prozatorul, profesorul și gazetarul Aurel Cleja a împlinit la 90 ianuarie a.c. frumoasa vârstă de 90 de ani.

Pare neverosimil față cu tinerețea și luciditatea spiritului său dinamic și atât de fertil pe plan literar.

Datele biografice ale domniei sale au fost publicate în extenso în revista noastră. Va urma și o pagină-două dedicată prolificului autor. Vom nota cu acest prilej că activitatea sa literară, cu deosebire cea din ultimul deceniu, este cu totul impresionantă și remarcabilă.

Redăm doar titlurile celor 13 volume:

Culegeri de folclor din Bihor (coautor), 1974; Umbrele luminii (poezii), 1977; Corole de vremelnicii (versuri), 2002; Școala de aplauze (proză scurtă), 2003; Mumiile flămânde (proză scurtă), 2003; Golgota unul îndochinat (roman), 2004; Privatizarea spaimei (roman), 2004; În Alaska după cucl (miniroman pamflet), 2004; Icoane pe lemn de amintiri (amintiri), 2005; Șoptește-ți cerceșul meu că mă lubești (proză), 2005; În șisul umorului (poezii satirice), 2005; Dărâmarea staurilor din noi (studiu), 2006.

Publicăm mai jos un interesant fragmentarium autobiografic versificat pe care venerabilul scriitor l-a trimis redacției noastre. Totodată, îi transmitem și pe această cale un călduros „La mulți ani!”

S.U.

AUTOBIOGRAFICĂ TRANSHUMANȚA CĂRȚII (La împlinirea vârstei de 90 de ani)

Un scriitor fericit,
nu are nimic de povestit!

Sunt al optu-lea născut, din zece,
în familia învățătorului,
descendent de oier,
de transhumanță,
din Cleja Bacăului,
de unde oierii, stirpă dornică,
de pășuni mănoase,
treceau cu oile Carpații,
anticipând că-i aceeași țară,
spre Câmpia Panonică.

În comuna Salva,
de lângă Năsăud,
oierul Ursu Cleja,
într-un început de vară,
îmbolnăvindu-se,
a fost lăsat în sat,
acolo să moară.

Când oierii au trecut înapoi,
spre Moldova
și-au găsit ortacul
însurat, în sat!
Asta cu o sută de ani,
înainte ca revoluția din '848
să se fi copt.

Și după un schimb de generații,
pruncul de țaran,
ai lui Grigore Cleja, după școlile
de la Năsăud,
a plecat la Preparandie,
la Gherla, în suman.
Acolo avea să înceapă,
transhumanța din carte
și de atestate.

Transhumanța o făcea în gând,
cu Badea Cârțan,
ce-și trecea oile din Ardeal,
să le pască în Bărağan.
La înapoiere, ducea la ai săi,
Istoria lui Tit Liviu,
ca să se știe,
vorba cronicarului,
„că de la Râm ne tragem
și râmleni ne numim”!

Și ca să ne putem mândri,
conștienți că suntem același popor,
și aceeași limbă,
mai trecea în Ardeal
și „Miorița”,
culeasă de Alecsandri!

Absoventul a făcut apoi,
transhumanța cărții,
ca dascăl confesional,
în Bârsana Maramureșului Voivodal,
învățând în limba natală,
deși la stat ar fi avut
saiar mult mai mare.

A fost una cu satul,
și ca țărani, a tras și el în jug;
când nu era la școală,
ca un senator roman,
era la plug!

Învăța sătenii să facă
gospodărie înaltă,
după carte,
la masă să aibe,
hrana de sărbătoare,
o fărâmă de pâine,
mai dulce,
mai hrânitoare.

Dumineca le dădea,
după liturgia popii
și el hrana spirituală...
Le vorbea țaranilor,
afară, pe scări,
ca cei ce-l ascultau, să știe
cum moartea și boala
ne pândesc din duhan
și necinștea din beție!

Și domnul învățător Ile Cleja,
le vorbea atât de convingător,
ca după un astfel de grai,
rupt din rai,
mai mulți săteni, odată,
și-au asvârlit din traistă,
pipele pe prispă
și le-au călcat în picioare,
cu pismă!

În timpul primului război
mondial,
învățător în Rodna,
în afara transhumanței cărții,
după versurile scriese
de dascălul Ilie Cleja,
părinții își reînmormântau, în sat,
fiii căzuți pe fronturi streine,
cu armatele austriece,
în gropile comune, de război,
laolaltă câte zece.

Încă nu venise, pentru ardeleni,
vremea luptelor proprii;
erau încă năpraznică zodi!

De aceea, împlinindu-se
Legile Firii,
dascălul și poporeni,
la 1 Decembrie 1918,
au pășit
în transhumanța visată,
în Transhumanța Unirii!

Și după el
și ceilalți nouă dascăli ai familiei,
au făcut în secolul trecut,
cu tăișul vorbii
ca și ai dălții,
numai transhumanța cărții.

Cu arta cu care strămoșii
își dăituiau porți
și eu am dăituit câteva cărți!
despre vremea mea,
care ne-a bicisnicit cu blesteme,
de vreme grea,
din holera urii de rasă
și de clasă,
cu lagărele morții
și Hiroșime de pisme,
cnuturi demente,
ale celor două scelerate
totalitarisme.

AUREL CLEJA

interferențe lexicale Geto gotice în graiul arhaic din Ținutul Năsăud

Introducere

Istoriei românilor îi lipsesc adeseori izvoarele scrise anterioare sec XII-XIII. Acolo unde datele istorice sunt nerelevante, fapte de limbă precum *nașterea și evoluția unor termeni lexicali sau nume topice* pot fi de mare folos în cercetarea istorică.

Vorbind despre Ținutul Năsăudului într-o perspectivă etno-lingvistică suntem dator să enumerăm cel puțin neamurile prin care și peste care s-a clădit matricea graiului năsăudean. Iată, așadar, că alături de strămoși precumpelasgii „călimani”, dacii „mitreni”, cehii „vlădici”, romanii „cumetrii” și goții „voivozi” s-au așezat mai apoi slavii, maghiarii și sașii.

Titlul lucrării, într-o exprimare mai simplă, se referă doar la urme lăsate în graiul autohton de neamurile germanice ale goților „voivozi” \Din nevoia unei armonii sonore a expresiei am folosit termenul 'geto-gotic' iar nu daco-gotic, cu referire la cele două etnii în discuție - traco-dacii și respectiv goții, în studiul nostru numit interferențe, am folosit drept atribut al conviețuirii celor două etnii termenul geto-gotic „getic și gotic”, având conotație pur etnică, iar nu lingvistică.

Înscruindu-ne în tradiția Astrei transilvănene de culegere a valorilor etnoculturale ale nemului românesc, acesta lucrare face parte dintr-un studiu mai amplu, merit a constata și consemna particularități de grai, arhaisme lexicale, note istorice și toponimice privind Ținutul Năsăud.

Așezarea subiectului în temă, ne obligă la structurarea lucrării pe următoarele capitole: Nordul lingvistic și etnogeneza geto-gotică în spațiul Carpato-Danubian

- Importanța Bibliei Gotice în cercetarea etnogenezei românești
- Lexic geto-gotic în limba română: voivod; toponime și antroponime voivodate; ocnă; ograda; rumân; upa sus !; varda!

Nordul lingvistic și etnogeneza gotică în spațiul carpato - danubian

Înțelegem prin sintagma nordul lingvistic românesc spațiul geografic centrat pe Carpații Nordici, cuprinzând ținuturile istorice vechi, îndeobște numite *Țara Năsăudului, Țara Maramureșului, Ținutul Bucovinei și Ținutul Galiției*.

Nordul geografic extrem locuit de neamurile dacilor costoboci și carpi, a căror biografie istorico-lingvistică înțelegem să ne-o asumăm din perioada de mijloc a Hallstatt-ului (cea 850-650 î.e.n.) până la deplina etnogeneza românească afirmată începând cu secolul X d. Chr. a rămas după cum se știe înafara ocupației romane. Acest fapt dă notă aparte destinului istoric, lingvistic și etno-cultural al zonei, cu trăsături comune și în același timp distinctive față de *spațiul tracic vechi european*.

În teritoriile de nord ale dacilor liberi (Bucovina, Galiția, Maramureș, bazinul superior al Tisei) pătrund în a prima jumătate a secolului al III-lea (237 d. Chr.) nemurile germanice al *goților* incluzând *gepizii*, și mai apoi cele ale *slavilor de vest și de est*, fiecare cu influențe specifice.

Goții și Gepizii vorbitori ai aceleiași idiom gotic, erau populații sedentare cu economie pastoral-agricolă.

Poriv istoricilor maghiari, înainte de invazia hunilor, respectiv în perioada 264-424 d. Chr. gepizii erau așezați pe văile Grisului, Crasnei, Someșului inferior și în nord-vestul munților Meseș. Dorind să se așeze în teritoriile goților de la nord de Carpați, gepizii intră în conflict cu aceștia și în bătălia dintre cele două neamuri germanice lângă orașul Galtis, pe lângă care curge râul Auha, localizat undeva la nord-est de Carpații Păduroși” (Istoria României, Transilvania I, p. 193)², ies învingători goții. După acest episod gepizii sunt ținuți peste 100 de ani în bazinul superior al Tisei, înafara arealului locuit de goti.

În jurul anului 300 d. Chr. prezența goților în nordul Carpaților devine masivă, astfel că centrul de putere al *carpilor* situat în partea central-nordică a Moldovei a fost ocupat și distrus de către aceștia. Acum are loc scindarea etniei goților în două grupuri, și anume „*goții de răsărit (ostrogotii), numiți și greutungii, goți de câmpie sau goți străluciți, și goții de apus (vizigoții) numiți și tervingii, goți de pădure sau goți înțeleți*”. Linia de demarcație între ostrogotii și vizigoții se consideră a fi râul Nistru.

Prezența vizigoților în Bazinul Carpatic și la răsărit de Carpați, este documentată arheologic imediat după anul 300. În anul 376 ostrogotii sunt înfrânți de huni în bătălia de pe Nistru, probabil în zona Tiraspol-Tighina.

Raporturile de alintă de tip federativ între geto-goții și Imperiul Roman de Răsărit sunt puse în evidență de cercetările recente, între care cităm lucrarea istoricului Coriolan Horațiu Oprean -*Childeric și Omanahar. Doi regi barbari federali ai Imperiului Roman târziu*, în volumul Bibliotheca Septemcastrensis XXI, Relații interetnice în spațiul românesc. Populații și grupuri etnice (sec II î. Hr. - V d. Hr.), Versiune online, Univ. „Lucian Blaga” Sibiu, 2006. Conform argumentării autorului acestei cercetări, regatul Gepidiei condus regele Omanahar (Omharus) trebuie considerat un regat federat (clientelar) al Imperiului Roman de Răsărit, pe baza decoperirilor arheologice din mormântul princiar de la Apahida, jud. Cluj, datat în a doua jumătate a secolului al V-lea. Este vorba de fibula de aur cu capete de ceapă, însemn al puterii imperiale romane, a cărei circulație și semnificație era strict reglementată la curtea imperială de la Constantinopol. O astfel de podoabă-simbol deținea și regele franc Childeric, cu grad de general în armata Imperiului Roman, acestea fiind atribuite numai regilor clientelari.

În plus, pentru a înțelege procesul romanizării geto-goților și etnogeneza românilor, preluăm prin traducere din engleză, un pasaj din prezentarea istoriei goților "The Roman Empire and Germans 'Imperiul Roman și germanii":

„Pentru a discuta această temă în mod constructiv și chiar pe înțelese, va trebui să ne îndepărtăm în timp, venind spre istoria spațiului Dunărean în secolul al XII-lea d. Chr. Cel mai important lucru de subliniat este că perioada romană a istoriei Daciei sau a Transilvaniei se încheie aproximativ la anul 270 d. Chr. (după un parcurs de 150 ani) și că începe perioada gotică.

Incursiunile goților au continuat pe parcursul următorilor 60 de ani. După ce Constantin cel Mare a devenit unic împărat în anul 324 d. Chr. el a conștientizat pericolul și s-a străduit să securizeze frontierele la Dunărea de Jos, prin fortificații și cetăți. A ridicat un val de pământ de apărare în colțul de nord-est al Traciei, peste un ținut care este cunoscut astăzi sub numele Dobrogea, o regiune care în timpurile moderne a fost în dispută între România și Bulgaria.

Spre sfârșitul perioadei sala de domnie, Constantin a convenit și a impus un

- continuare în pag. 7 -

VILUȚ CĂRBUNE

Zilele măierene - ediția a 2-a

LA "ZILELE MAIERENE" 21-22 octombrie 2006

Distinși invitați și dragi măiereni.

Voi începe prin a mulțumi d-lui profesor SEVER URSA, pentru invitația care mi-a făcut-o de a participa la această întâlnire de suflet la Maieru, veche vatră de spiritualitate românească.

Am mai multe motive să fiu mândru și să mă bucur sincer de această invitație:

În primul rând pentru că m-am născut peste deal, în Poiana Ilvei, din strămoșul Niculai, unul din cei 7 feciori ai URSAI din Maieru, care a fost împroprietărit pe hotarul Poienii pentru serviciile aduse în armata imperială. Iată deci, că cel puțin din punct de vedere genealogic mă simt legat de acest colț de rai strămoșesc ce ne leagă și ne umple sufletele de îndrăgite și neșterse amintiri.

În al doilea rând mă bucur pentru faptul că am ocazia să-mi exprim, direct, sentimentele de adâncă și sinceră prețuire pentru cei care au ființat și trudesec aici, cu o râvnă inegalabilă, la ridicarea pe culmi tot mai înalte ale prestigioaselor instituții de cultură tradițională, care sunt Muzeul și Revista "Cuibul visurilor". Aceste izvoare nesecate ale românismului, duc mai departe tradiția eroică a "cătanelor negre" din unitățile grănicerești și a scrisului militant ardelenesc din gazeta "Plaiuri Năsădene" care, pentru înălțarea Patriei și a locurilor natale, au înscris pe frontispiciul lor nobilul și mobilizatorul îndemn "Virtus Romana Rediviva".

Maierul și fiii săi au toate motivele să fie mândri de personalitățile care au trăit și au creat pe aceste meleaguri, ca Liviu Rebreanu și Iustin Ilieșiu sau Emil Boșca - Mălin și Emanoil Cobzalău, dar și de contemporani ca Sever Urșa și Icu Crăciun care le calcă viguros pe urme, străduindu-se din răsuputeri, uneori cu mari și tănuite sacrificii și renunțări personale, să tină la loc de cinstite aceste "icoane" ale sufletului românesc. Fapta lor este cu atât mai laudabilă astăzi, când prea puțini sunt aceia care prețuiesc asemenea eforturi, când tinerii sunt atrași mai mult de mirajul afacerilor, de chiciuri sau mode occidentale și mai puțin de fiorul de aur al culturii noastre tradiționale.

În al treilea rând, sunt bucuros că pot depune aici o coroană de flori, cu panglică tricoloră, în memoria lui Iustin Ilieșiu, despre care, pe bună dreptate, Sever Urșa ne spune, în studiul său introductiv, la antologia de poezie pe care o lansează astăzi, că a fost (citez): "un poet de renume, gazetar de excepție, dascăl eminent, folclorist pasionat, tâlmăcitor din alte literaturi și, nu în ultimul rând, un luptător curajos și tribun al Ardealului, aflat mereu în miezul fierbinte al unor evenimente clocotitoare și de neuitat din istoria

românilor."

În ce privește antologia poeziei lui Iustin Ilieșiu, lansată astăzi de Sever Urșa, vreau să arăt că pe lângă faptul că ea umple un gol, pe nedrept creat în istoriografia și critica literară românească, mai are și marea calitate că repune în circulație poeziile necenzurate ale autorului. Voi exemplifica această afirmație citând versurile din poezia *Lăutarul* care nu apar în alte surse ale vremii dar apar în antologia lui Sever Urșa (p. 99): "*În lumină de amurguri, parcă văd din deal în deal, / Cum coboară umbre negre, peste tristul meu Ardeal / Din bătrânii buni la suflet, numai tu ai mai rămas, / Lăutar e, tine-ți firea, dă lăutei tale glas, / Să răsune valea toată și nădejdea să-nflorească, / Să nu uite cei de-acasă doina sfântă românească... // Lăutare, iăutare, stând pe gânduri câte-odată, / Dac-ai ști cum geme-n mine inima îndurerată, / Ai cânta o doină noim, doina dorului de casă, / Unde-aș vrea să zbor o clipă, dar dușmanul nu mă lasă, / Unde-aș vrea să stai de vorbă lângă frații de departe, / Să le spun că gândul trece peste zidul ce desparte..."*

În al patrulea rând, mă bucur că pot să vă transmit tuturor vestea că, în memoria foștilor refugiați, recent - mai precis în 30 august a. c. - a luat ființă *Federația Națională a Românilor Persecuțați Etnic* - "PRO MEMORIA 1940-1945", cu sediul central la Cluj-Napoca. La această Federație s-au afiliat deja Asociațiile Refugiaților, Expulzaților și Deporțivilor din Județele: Cluj, Satu Mare, Sălaj, Bihor, Timiș, Covasna, Harghita și Mureș. Asociația Holocaustului din Ardealul de Nord cu sediul în Satu Mare, Asociația Foștilor Deținuți Politici Filiala Sălaj, Asociația Românilor Alungați din Județele Mureș, Harghita și Covasna. Alte Asociații și Filiale, cu personalitate juridică, urmează să ne trimită hotărârile de afiliere, după ce vor fi consultate adunărilor generale care le conduc. Pe baza Statutului și a Actului de constituire, Federația noastră poate constitui Sucursale, în toate județele țării unde nu există Asociații sau Fundații independente ale refugiaților. Scopul SUCURSALELOR pe care le vom constitui, în județele și orașele mai mari ale țării, este acela de a crea un front larg de apărare a drepturilor și intereselor lor, de a organiza acțiuni social-culturale specifice acestei categorii de cetățeni ai României, care până nu de mult au fost ignorați de autorități. Sperăm ca Sever Urșa și alții asemenea lui să primească cinstea de a conduce sucursala ce dorim s-o constituim în Județul Bistrița-Năsăud.

În numele conducerii Asociației Refugiaților, Expulzaților și Deporțivilor din Județul Cluj transmit cele mai calde felicitări Primăriei, Consiliului local, Muzeului din

Maieru și tuturor organizatorilor manifestărilor de cultură din cadrul "ZILELOR MAIERENE - 2006".

În semn de prețuire și recunoștință, pentru colaborarea la revista "PRO MEMORIA 1940-1945", pentru antologarea, prefațarea și comentarea OPEREI POETICE a lui Iustin Ilieșiu, pentru alte, multe și importante, merite ale distinsului *Om de cultură și patriot* care este SEVER URSA, vă rog să-mi permiteți să-i înmănez o mult și bine meritată DIPLOMĂ DE ONOARE. Cu asemenea diplome, pentru merite corespunzătoare fiecăreia în parte, sunt onorați deasemenea: d-l primar VASILE BORȘ, viceprimarul VASILE DUMITRU, d-l dr. GHEORGHE TRAIAN DASCĂLU - donatorul bustului lui Iustin Ilieșiu și sculptorul VLAD PRUNĂ.

Noi credem că datorită foștilor refugiați, până mai trăiesc, este aceea de a sprijini acțiunile Federației Naționale și ale Asociațiilor de refugiați, de a scrie și povesti despre suferințele îndurate de românii din teritoriile ocupate vremelnice, pentru ca urmașii noștri să cunoască istoria adevărată și să nu o uite. Urmând exemplul luptătorului Iustin Ilieșiu, să facem tot ce ține de puterile noastre pentru ca barbariile săvârșite atunci de soldații unguri, cu sau fără pene de cocș, și de unii dintre conașionali lor, locuitorii ai Ardealului, și ulterior de "bravii" ostași sovietici "eliberatori", să nu se mai repete. O asemenea atitudine se impune astăzi, cu atât mai mult cu cât reprezentanții maghiaromaniei și a revizionismului maghiar uneltesc din nou împotriva Constituției României, declarând fatiș că vor autonomie teritorială pe criterii etnice, limbă oficială, școli și universități de stat în care să se învețe numai unguerește, poliție, justiție și parlament separate, deci mai mult decât fosta "Regiune Autonomă Maghiară" din timpul lui Stalin, ei vor acum o Ungarie Mică în centrul României Mari, un stat în stat, în care unghișor și răzbuțitori să-i poată disprețui, maghiariza și alunga pe români nestingheriți de instituțiile Statului Român!

Manifestările culturale, ca cea organizată astăzi la Maieru, sunt un exemplu de modul în care trebuie să răspundem uneltirilor dușmănoase și să păstrăm vie amintirea luptătorilor care s-au jertfit pentru apărarea pământului strămoșesc.

Maieru, 21 octombrie 2006

Prof. univ. dr. ing. BARBU L. BĂLAN,
Președintele Asociației Refugiaților, Expulzaților și
Deporțivilor din Județul Cluj

Interferențe lexicale Geto gotice în graiul arhaic din Ținutul Năsăud

- urmare din pag. 6 -

tratat Vizigoților. Prin acest tratat Vizigoții au devenit federates ai imperiului, adică ei s-au angajat să protejeze frontierele acestuia și să trimită un anumit contingent de soldați armatei imperiale în caz de război. În schimb pentru aceasta primeau subsidii anuale și aprovizionarea cu cereale - practic tot plata unor sume în bani, printr-un acord tehnic numit *annonae foederaticae* (aprovizionarea federațiilor cu cereale). Relațiile federative de acest tip sunt o trăsătură permanentă a întregii perioade, de-a lungul căreia, neamurile germanice au tăbărât pas cu pas asupra provinciilor Imperiului începând din secolul I până în secolul VII. Chr.

Aproape toți germanicii au fost federați ai Imperiului pentru o perioadă mai lungă sau mai scurtă de timp, înainte de a deveni stăpâni liberi și independenți ai pământurilor pe care ei le-au acaparat. Printr-un astfel de tratat Dacia ocupată de Vizigoți a devenit în mod oficial dependentă de Imperiu și Constantin se putea lăuda că într-un anume fel el recucerise Dacia. Pacea a durat de-a lungul unei generații și în acest timp Vizigoții neavândputerea să preseze către sud sau către apus, au optat să se așeze în acele teritorii și au început să deprindă arta agriculturii...

Teritoriul goților în întregime, incuzând Vizigoții și Ostrogoții, acum spre mijlocul secolului al IV-lea se întindea de la râul Tisa, sau de undeva din vestul acestuia, până la râul Nistru spre est. Vizigoții stăpâneau Dacia și de asemenea părți din ceea ce în prezent este Moldova și Valahia."

Vestigiile arheologice din Transilvania aparținând culturii Sântana de Mureș - Cerneahov, cultură multietnică dominată de goți sunt caracterizate pe baza elementelor de rit și ritual funerar drept un amestec al fondului germanic vizigot cu „rădăcini ce pornesc din mediul sarmato-carpic, influențe nordice și ajung până la populațiile romanice”⁵ Mediul sarmato-carpic nu poate fi altceva decât vechea populație locală a sarmaților și a străvechilor geto-daci, coborâți din Sarmis-e-Getusa.

În nordul românesc s-au descoperit numeroase așezări și necropole vizigote. Pe teritoriul actual al județului

Bistrița-Năsăud este documentată arheologic o necropolă vizigotă cu 3 morminte, la Ocnița, punctul pe Dric, iar altele la Cozia județul Iași, la Hansca și Dănceni în Republica Moldova.

În Bazinul Carpatic goții sunt primii creștini autentici dovediți prin izvoare arheologice. Istoricii admit o creștinare masivă de rit arian a goților înainte de anul 376 d. Chr. În Bazinul Carpatic și la est de Carpați s-a putut astfel documenta arheologic, prin opoziție culturală „că majoritatea populației romanice era în a doua jumătate a secolului al IV-lea necreștinată, în timp ce o bună parte a vizigoților erau creștini de rit arian”⁶.

Cunoscute a fi prima populație nomadă din perioada migrațiilor, hunii de neam turcic și origine asiatică, prin victoria asupra goților din bazinul Pruto-Nistrean, vor ocupa timp de un secol (375 - 475) ținuturile nord-pontice. În drumul lor spre apus, hunii migratori trec prin Poarta Rusiei - *Pasul Verecke*, fixându-și cartierul general în Câmpia Panoniei, asemenea tuturor popoarelor migratoare ce vor urma după ei.

Invazia hunilor după anul 376 constituie și momentul intrării în forță pe scena istoriei a *gepizilor de neam germano-gotic* în calitate de aliați ai hunilor (376/424 - 455). Potrivit istoricilor români citați, ca urmare a unei prezențe a hunilor în Bazinul Carpatic foarte slab și incert documentată arheologic, gepizii din nord-vestul Transilvaniei, în calitate de aliați ai hunilor, și-au întins stăpânirea în Bazinul Carpatic, cu precădere la nord de Mureș, Târnave și pe cursul mijlociu și inferior al Someșului.

După moartea hunului Atila, la anul 454, gepizii aliați cu celelalte neamuri supuse de huni, se răscoală împotriva acestora și obțin o victorie militară decisivă (455) asupra urmașilor lui Atila, astfel că are loc destrămarea confederației hunilor. Gepizii se vor înstăpâni astfel în Bazinul Carpatic „însușindu-și cu forța regiunile hunilor și punând stăpânire în calitate de învingători pe tot teritoriul Daciei ca niște oameni destoinici, n-au cerut altceva de la Imperiul Roman decât pace și daruri anuale (Iordanes, *Getica*).

Puterea gepidică este atestată arheologic până în secolul al VII-lea. La Miercurea Sibiului -Pietriș, în urma săpăturilor arheologice începute în 1997 au fost raportate 5 morminte gepide⁷. Conform autorilor, cimitirul asemănător altora de vechime secolul VI-VII (Erteii, Alba Iulia, Fântânele) este mai apropiat de siturile funerare din Apahida.

Urme arheologice la fel de târzii atestând prezența gepido-gotilor în nordul românesc, sunt confirmate prin descoperirile făcute de reputatul arheolog bistrițean Corneliu Gaiu în cimitirul gepidic de la Bistrița. Acesta este datat în a doua jumătate a secolului VI, posibil începutul secolului VII, opinia autorului citat fiind aceea că acest grup gepidic ar putea fi „refugiat după înfrângerea suferită în fata avarilor în anul 567”⁸.

- va urma -

VILUȚ CĂRBUNE

Notă:

¹ Ioan Mungioiu, Bad Krozingen, Germania - semnaleză în 1989 existența numelui voievod m limba geto-gotică, v. www.cultura-romana.com

² Ion Marian Țiplic, Contribuția istoria spațiului românesc în perioada migrațiilor și Evul mediu timpuriu: secolele IV-XIII Editura Institutul European, Iași 2005

³ Idem

⁴ Northvegr Foundation Site, Lecture H. The Roman Empire and Germans, Online <http://www.northvegr.org>

⁵ Idem nota 2

⁶ Idem nota 2

⁷ Sabin Adrian Luca, Zeno Karl Pinter, Ioan Marian Țiplic, Adrian Georgescu, Dragoș Diaconescu, Descoperiri gepide la Miercurea Sibiului-Pietriș (jud. Sibiu), în volum, Bibliotheca Septemcastrensis XXI, Relații interetnice în spațiul românesc **. Populații și grupuri etnice (sec II î. Hr. - V d. Hr.), Versiune online, Univ. „Lucian Blaga” Sibiu, 2006

⁸ Idem, nota 2

Correspondență din SUA

Campionii Diavolului sau Razboiul împotriva Americii

Trăim prin harul lui D-zeu în cea mai binecuvântată (încă) țară din lume; o țară cu o istorie unică, pe care Ei a înălțat-o și a umplut-o de belșug și binecuvântări, făcând-o în același timp să fie o biecvântare pentru toate națiunile pământului. America reprezintă simbolul libertății, visul oricărui emigrant și năpăstuit al sortii, fie el român, chinez, african sau arab.

America, fondată de creștini, cu cea mai bună Constituție gândită de vreoa ființă umană a fost aleasă de D-zeu ca să aducă cea mai mare trezire spirituală de la Reformă încoace: de la începutul secolului trecut, mii și mii de misionari americani s-au răspândit pe întregul Pământ, de multe ori sacrificându-și chiar viața, nu doar energia, timpul și banii, pentru lucrarea Evangheliei lui Hristos.

De aceea, Diavolul și armata lui se luptă cu înverșunare ca să distrugă aceasta națiune și ceea ce reprezintă ea pentru omenire: oaza de speranță pentru cel prigonit (refugiații politici sau de credință), ocrotitorul celui slab (vezi Haiti, Bosnia, Kosovo, Kuweit etc.), ajutorul celui sărac (milioane de dolari trimise pretutindeni unde e vreoa nenorocire sau nevoie), cel mai mare exportator de libertate și democrație în lume (vezi Afganistan, Irak) și ceea ce e cel mai important, rolul de arbitru, justițiar și veghetor al păcii de frica căruia dictatorii stau cuminti în colțul lor.

Imaginați-vă o lume fără America: ar fi trebuit să vorbim ori nemțește ori rusește, Israelul și Taiwanul n-ar mai fi fost pe harta ori poate că toți am fi făcut mătâni de cinci ori pe zi, cu fața îndreptată spre Mecca.

O America atee sau asemănătoare Franței și ai altor țări vest-europene, cu bisericile lor goale, nu l-ar deranja pe Satan, dar America cea creștină este ținta atacurilor celui rău. El știe că măreția, autoritatea morală și tendința de a ajuta și a face bine a Americii se datorează credinței în D-zeu a conducătorilor și cetățenilor ei; altfel, am fi cucerit popoare, am fi ocupat teritorii mai ales cele cu petrol sau alte bogății naturale (și n-am plăti arabului 60 de dolari pe barilul de petrol;...)

O America puternică, morală, altruistă, temătoare de D-zeu, este ceea ce deranjează pe cel rău, și împotriva acestei Americi armata Diavolului poartă un război necruțător. Ar fi bine să-i recunoaștem soldații și să nu fim surprinși că cei mai mulți și mai înverșunați dintre ei au în buzunar pașaport american!...

Am dat celor trei copii ai mei, elevi de liceu, o mică temă de casă: să-mi facă o listă cu "Top Ten" (primii zece) dușmani ai Americii: persoane, filozofii, organizații etc. Când am adunat răspunsurile au ieșit vreo douăzeci de astfel de "campioni", și toți trei copiii au pus pe primul loc religia musulmană cu teroriștii ei nebuni și fanatici.

În discuția aprinsă ce a urmat, i-am convins că cei mai mari dușmani ai Americii nu sunt în afară ci în lăuntru ei; pericolul cel mai mare nu e Coranul și nici Bin Laden cu teroriștii lui ci dușmanii noștri de-acasă. Am găsit de cuvânt că e necesar să demasc pe acești campioni ai Celui Rău chiar dacă ei se pretind și se deghizează în făcători de bine și în apărători ai libertății. Am alcătuit așadar un clasament "Top Ten" - și bineînțeles că ce a

rezultat e părerea mea personală dar vom lasa datele și faptele să vorbească.

Vom începe deci astăzi cu inamicul numărul 10:

A.C.L.U.

Fondată în 1920, ACLU (care înseamnă--Uniunea Americană pentru Libertăți Civile) a început ca o organizație cu țeluri foarte nobile: egalitate pentru toate rasele, suport legal pentru toți cei discriminați (handicapați fizic, femei, emigranți), drepturile muncitorilor etc.

Acum însă, având peste 400.000 de membri și mii de avocați, ACLU e implicată zilnic în sute de procese pe tot cuprinsul Americii, în efortul lor de-al izgoni pe D-zeu din societatea americană. Recenta dare în judecată a Los Angelesului -care are un mic simbol al crucii în sigiliul orașului -dovedește încă odată pentru ce fel de libertăți civile se zbate această organizație.

Dumnezeul creștinilor e pentru ACLU inamicul

Familia lui Alex Pop
-SUA-

numărul unu, iar Biblia e cea mai periculoasă carte pentru mintea curată și pentru sufletul neîntinat al unui elev american!.. Biblia Sfânta Carte, pentru a cărei tipărire Gutenberg a inventat tiparul (considerat de revista Time cea mai importantă invenție în istorie). Biblia, cartea de căpătâi a celor mai luminate minți ale omenirii, savanți, scriitori, oameni de artă etc. E practic imposibil fără măcar o sumară cunoaștere a Bibliei să înțelegi și să apreciezi adevărata valoare a mii și mii de lucrări de artă, sculpturi, picturi, muzica clasică; Shakespeare și toți marii scriitori ai omenirii s-au inspirat din Biblie, cartea ce conține Cuvântul lui D-zeu și mesajul mântuirii pentru orice ființă umană.

Dar în același timp, avocații ACLU se fac luntre și punte pentru ca bieții teroriști din Guantanamo Bay și alți criminali musulmani din închisorile americane, să aibe asigurate "drepturile" la mâncări gătite după legea lor, rogojini pentru mătâniile zilnice și bineînțeles, Coranul -aceea "sfânta" culegere de aiureli demonice ale unui pedofil epileptic.

Din aceste motive am dedicat ACLU aceasta epigrama:

Luciferica

(organizației ACLU)

Pe D-zeu să-L scoateți vreți, afară

Din școli, guvern și din întreaga țară;

Și știm că în al vostru-avânt pervers

L-ați scoate-afară și din Univers!!

ACLU a început ca o organizație foarte bună - dar să vedem ce suportă ea acum și unde-și dedică energia și banii:

- legalizarea căsătoriei între homosexuali

- legalizarea pornografiei cu minori

- legalizarea prostituției

- legalizarea actelor sexuale în public

- legalizarea sexului între copii și adulți

- apărarea în tribunal a organizației NAMBLA -' North American Man Boy Love Association - al cărei motto e 'sex before 8 or it is too late' (sex înainte de opt ani, altfel e prea târziu)

- eliminarea cuvintelor "under God" (sub D-zeu) din Jurământul de Credință

- eliminarea motto-ului „In God We Trust” (noi credem în D-zeu) de pe banii americani

- forțarea organizației "Boy Scouts" să accepte conducători homosexuali

- eliminarea rugăciunii din școli și din evenimentele publice

- avort la cerere, chiar și pentru fetele minore

- legalizarea consumului de droguri

- sinuciderea cu ajutorul doctorilor

- obligativitatea educației sexuale

- legalizarea poligamiei

- alocarea de bani publici pentru suportul artei profane, anti-creștine.

Iată însă la ce se opune această organizație:

- consimțământul părinților pentru avortul la fetele minore

- filtre pentru computerele din librăriile publice

- cluburile creștine în școli

- decorații de Crăciun pe proprietăți publice

- înregistrarea delicvenților sexuali

- legi pentru promovarea decenței pe canalele TV

- numere de mașină cu inscripția "Choose Life"

(Alege Viața)

- scutirea bisericilor de taxe

- afișarea Celor Zece porunci în locuri și clădiri publice

- rugăciunea înainte de evenimentele sportive

- "abstinența înainte de căsătorie" ca parte a educației sexuale în școli

Acestea ar fi doar câteva dintre motivele pentru care ACLU înseamnă de fapt "Anti Christian Lawyers Union" sau mai degrabă "Atheists, Communists and Lesbians United"!..

Vom continua data viitoare cu numărul 9 al clasamentului nostru, un inamic și mai influent și mai puternic.

- (va urma)-

ALEX POP

Cartea

Leac în potrive uitării sau Comuna Poiana Ilvei - până la începutul mileniului trei

Editura Napoca Star Cluj-Napoca, 2004
de Ofilat Varvari

Cartea de peste 600 pagini a prof. Ofilat Varvari, se vrea o monografie a comunei Poiana Ilvei, sau mai bine un leac dat de autor „poenarilor rămași fără vatră, cât și celor risipiți prin țară sau pe alte meleaguri. Se vrea o oglindă a satului, ca o față de țaran morală, cu miros de trandafir și iasomie... o busolă fermecată care, nu-i va lăsa să se înstrăineze prin lume, regăsind mai ușor întortocheate cărări spre satul natal” conchide autorul în introducere. Numai redactarea acestei cărți, a costat peste 10 000 de ore de muncă. Suntem obișnuiți cu monografiile în care romanțarea, pastelul și evenimentele istorice să fie prezentate cu iz idilic. Varvari Ofilat, aplică metodologii științifice. Scriitura este argumentată de cercetare. Cercetarea de document. Pe sceptic îl conving materiale cartografice și fotografice.

Pe bună dreptate, scriitorul Sever Ursa în „Cuvânt de întâmpinare” afirmă: „Avem în față un posibil monument al

vieții satului, un tratat al moralității și mândriei locale”. Continuând monografia magistrului Ștefan Buzilă, aducând-o până în mileniul trei, lăsând urmașilor sarcina continuării ei, prelungind în veșnicie munca unui feldrhan, care s-a „poenărit” prin urmași și nepoți, dar mai ales prin această carte, lucrare document, care cuprinde întreaga viață economică și spirituală a unui sat începând cu istoricul, atestarea documentară, - împingând cercetarea până în preistorie. M-a impresionat genealogia familiilor, capitol de trudă și sudoare, dar document și poezie pentru cei existenți și urmașii lor.

Urmărind „Oameni de seamă”, mă gândeam că, satul acesta, raportat la numărul locuitorilor, cred că bate recordul la numărul intelectualilor de performanță. Oare aceasta să fie istoria zbuciumată a acestui colț de țară sau pronie cerească? Dacă în istoricul așezării, argumentează cu fotografii ce redau topoare neolitice, apoi obiecte din epoca bronzului, hărți de 1 800 etc. Militarizarea, apoi grânicerii poenari la revoluția din 1848, uimind cu băjenia, în care autorul ne informează despre familia Creangă, că întru

începuturi familia a fost ilveană, apoi despre caporalul Mihai Candale. Suficient să-ți dai seama că istoria acestor mici localități, face parte din istoria țării, având în frunte un Mihai Candale din satul Poiana Ilvei.

Contribuția poenarilor la războiul de întregire, mergând cu cercetarea și viața economico-spirituală, până la telefonie și cablu.

Asemenea carte alungă spaima întâlnirii cu sine, iar genealogiile prezentate, îmi dau convingerea că suntem cu toți un dialog. Biserica și preoții săi, sunt prezentate cu un iz de slujbă, respectând tipicurile și timpurile unei procesiuni religioase. Dascălilor, le închină un studiu ce se întinde pe o durată de 3 secole, „de la anonimul călugăr, până la cel mai tânăr venit în această școală”. Suficient să spunem că într-o sută de ani, din 12 dascăli, la începutul mileniului III, 110 poenari au îmbrățșat această profesiune. Așadar, mă întreb, este o monografie sau un îndreptar de viață, care se citește cu folos și plăcere, iar pentru cei plecați de pe aceste meleaguri, un leac de a fi mereu acasă.

ALEXANDRU RAȚIU

„Să recădem în starea de om” sau Anotimpul cailor, Editura Clubul Saeculum, Beclean 2006

Antologie de Aurel Podaru

Dacă și la noi se mută cu iuțea internetului și nepăsarea, dacă asistăm, poate datorită „jenei financiare” în care se află intelectualul, când e vorba să-și cumpere o carte, mă duce gândul la versul lui V. Cârțava „O ziduri triste, totuși mai aveți un ce plăcut”. Acest „aveți un ce plăcut”, mă transferă în N. Stănescu când spune că: „Rădem în starea de om”, pentru că „și cailor aleargă/până când sparg cu boturile secunda/aleargă-n afară, aleargă-n afară/ și nu se mai vād” (Quadrida).

A face o antologie despre cai, înseamnă a avea „un ce plăcut”. Anotimpul cailor aparține inimosului om de cultură prozatorul Aurel Podaru aflat la a 7 carte, prezentat în 7 antologii, îngrijind 4 volume plus Carnetele de la Beclean, însumând în total 23 de titluri. Dacă în tinerețe debuta la Astra din Brașov, cu povestirea Cailor, iată că după ani, dedică acestor ființe un volum aproape omagial, cuprinzând 68 de autori, cu povestirile lor despre cai, ca o „împlinire a marelui omenești”.

Excelenta prefață, semnată de criticul și prozatorul Andrei Moldovan, ne arată că, „cadrul nu a fost sortit muncii, el a fost din zorii istoriei umane, un animal destinat eroismului. Literatura i-a conferit aura care să întregească măreția stăpânului. Dacă Învățătorul lumii I. Cristos, nu coboară în ierusalim călare pe cal, ci pe un asin, este faptul că apariția Sa pe cal i-ar fi conferit conotații războinice, total contrar mesajului creștin de iubire și pace” (Ex. ioan. Cap. 12/14).

Continuă explicarea cărții prin istorie, literatură populară, cu romanticii, cu modernii, parafrazând din Garcia Lorca, James Joyce, propunând „o temă și o perspectivă”.

Pentru Cornel Cotuțiu în „Căștig uitat” calul face parte din viața omului, fără să-i pese mult de el. „Era cal și atâta tot. De luni de zile de când îl avea,... nu avusesse vreme să-și dea bine seama că e calul lui, că e murg, că are sau nu un nume”.

În „Mânzul” de I. Alexandru „Pământul- vorbea cu mânzul prin copite”. La P. Stoica, „Cai galopează spre mine / Se adună înspumați / la poarta poemului”. Iată, că ei au făcut parte și din laboratorul atâtor creații nemuritoare.

Dacă Richard, dădea „un regat pentru un cal”, - la I. R. Zăgrean, cailor, sunt „început și sfârșit de basm”.

Sunt povestiri care te mișcă, te cutremură, cum ar fi „Calul” de M. Preda. Citind-o, îți dai seama de animalul hidos care zace în unii semeni de ai noștri. Țăranul lui M. Preda își omoară calul, pentru că era bătrân și nu-l mai ajuta la nimic „Drama nu e doar a calului, îi și a omului” (A. Moldovan).

Poetul I. Pintea, vorbind despre calul folosit la muncă, asistând la moartea și belirea lor, conchide: „cailor sunt pentru mine foarte, foarte reali. Cailor au o viață și o moarte și o veșnicie, cred, ca și omul”.

Al 68-lea autor, din această antologie, Magdalena Vaida cu „Și cailor se împușcă”, reprezintă un avertisment împotriva uciderii acestor animale, care, ne îmbălnățește jurul, cu trăiri nepoulate. Dacă N. Stănescu ar fi dorit să țină în loc o stare a fericii, adică timpul, același lucru îl articulează V. Dâncu în „Cailor”. Sătui de limuzine / de supersonice și de interplanetare vehicule / va veni o vreme când fiecare / își va aduce în casă / câte un cal”.

A. Podaru, prin felul în care își alege scriitorii antologați, ne atenționează despre un timp, în care cailor se vor vedea doar la televizor, curse, filme, iar nostalgia vom împlini-o prin mascotele lor, care să le ținem la loc de cinstă în casele noastre.

În antologia lui A. Podaru, pe parcursul a 220 pagini, în condiții grafice deosebite, avem un cântec, uneori trist, alteori doinist, un cântec despre cai, găsim cuvinte și necuvinte, care ne fac să „recădem în starea de om”.

ALEXANDRU RAȚIU

Legătura cu împătimitii condeiului sau Nexus Editorial al școlilor din Beclean

Editura Eikon Cluj-Napoca 2006, de Cornel Cotuțiu

Înlănțuirea, legătura dintre cei 50 scriitori din orașul dintre cele două ape ale județului, cei care au trecut pe la școlile Becleanului, s-au împământănit aici, legați fiind prin atitudini, opinii, mesaje ori stări de spirit și care, s-au oprit să veșnicească prin scrisul lor aceste plaiuri din „faimosul nod de cale ferată” de pe Someș.

Nu întâmplător, autorul aflat la zece titluri, incluzând romanul, proză scurtă, publicistică își începe cartea cu un motto din Coșbuc „Doamne, multe lucruri / frumoase știe cartea”. Cartea se vrea „un document necesar urmașilor de pretutindeni” cum afirmă autorul în „Cuvânt preventiv”. Nu „cuvânt înainte” pentru că nu este o antologie în adevăratul sens al cuvântului. Autorul, care în 1978, debuta editorial cu „În căutarea altui final”, acum dându-ne un „Nexus”, o legătură, o interpretare cu scriitorii trecuți prin școlile Becleanului. Cornel Cotuțiu, cu un dar de fiu observator, în toate cărțile sale evoluează cu comentarii acide, un maestru al conciziei după cum îl prezintă A. Podaru. În proza scurtă, un virtuoz al tabletei, iar în Nexus realizează pagini nu numai de istorie literară, pentru că volumul cuprinde poezie, proză, eseistică, autori cu preocupări de folclor, memorialistică.

Pentru că „Vine o vreme pentru fiecare când timpul se scurge prin tine ca printr-o sită. Și ce rămâne? Rămâne, un nexus, în conștiința existenței colective conchide autorul. Cartea începe cu prezentarea celor plecați în lumea umbrelor, începând cu Ludovica Rebreanu, care a trebuit să perinde opt locuine, punctând „Epistolarul matern” apărută în 1998, cu prefață de

Liviu Maliță.

Asemenea trimiteri nu interesează numai istoricul literar, dar mai ales cititorul de rând, care are ocazia să descopere calvarul unei mame cu paisprezece copii. Ineditul scrisorilor trimise de copii mamei, scrisorile Ludovicăi, uimesc prin ineditul lor, îndrăznesc să cred că și pe exegeții marelui romancier i-ar încerca o umbră de invidie. Suficient să aflăm din scrisoarea din 7 nov. 1921 „Ei uneltesc să mă arunce în Beclean, acolo la cine să mă duc, eu n-am rude apropiate, n-am casa mea”. Datorită autorului, cititorul află pagini care nu numai că se țin sub tăcere, dar impresionează și-ți întăresc ideea de ce Rebreanu a fost reticent cu frații săi?! Este doar un punct de vedere.

De la Ludovica Diugan, născută în 1865, autorul parcurge mai bine de un secol, până la Cristian Luca, născut în 1979, prezentând Becleanul spiritual, importanța cnaclului dintre ape Clubul Saeculum, și nu în cele din urmă, are meritul de a aduna literatura Ardealului cu conștiința unei responsabilități față de cuvânt.

Citind cartea, ai revelația unicității, pentru că este mai mult decât un dicționar. Felul în care sunt prezentați autorii, Cornel Cotuțiu, demonstrează că distinge profesionalismul de amatorism, iar penița-i acidă îl îndreptățește poate, și ca un virtual critic literar, pe care îl așteptăm cu interes. Nexus este cartea care n-ar trebui să lipsească din biblioteca unui intelectual din Ardeal. Ediția a doua, ar fi o binefacere și un ajutor. Aș încheia cu memorabilele versuri argeziene: „Carte frumoasă, cinstă cui te-a scris”.

ALEXANDRU RAȚIU

„E lung pământul, ba e lat” sau Fire de tort Ediția a IV-a

De ce versul coșbucian despre Rodna, și cea veche și cea nouă, „unde o zi ninge și una plouă” cum glăsuiește un cântec ardelenesc de muzică populară dedicat localității Rodna. De ce? pentru că aici s-a ținut ediția a IV-a a Firelor de tort, dedicată lui Coșbuc nemuritorul conjudețean al nostru. După Bistrița, Reteag, urma Rodna, datorită inimoșilor: A. Nășcan, L. Păiuș și E. Bălăi, aici, din lungul și din latul pământ se întâmplă câte un lucru miraculos. Aici, au conferențiat universitarii Laszlo Alexandru și Ovidiu Pecican pe tema „Coșbuc și Dante”. Au participat un grup de scriitori din Beclean, Bistrița, Dej, cât și scriitorii locali, adunați în jurul revistelor Cuibul visurilor și Cetatea Rodnei, un mănunchi de 30 de scriitori într-o dezbatere pe tema revistelor editate în mediul rural, cărțile și revistele rodnenilor.

Întâlnirea a fost moderată de poetul I. Pintea. Primarul localității A. Nășcan, în cuvântul său afirma: „Înainte de a fi primar, am donat 14 tablouri la bibliotecă. Am așezat într-o locație bună busturile lui Florian Porcius și memorandistul Gherasim Domide, am sprijinit editarea volumelor lui Florian Porcius, am sponsorizat editarea a două volume cu ilustrații inedite la poeziile lui Coșbuc și a „Poveștilor ardelenesti” de I. P. Reteganul. Lucrările aparțin lui Florian Mureșan. Universitarul clujean Ovidiu Pecican arată că ne aflăm într-o așezare remarcabilă cu iz citadin, cu spațiu public familial. Să reflectăm puțin la Coșbuc, clasicizat prea repede. A venit timpul să-i subliniem dimensiunea universală. Să-l privim pe Coșbuc și ca eseist o latură intelectuală mult mai complexă. Coșbuc, străbate „epocile”, inclusiv comentariile la Dante. Traduce din greacă, latină, din limbile orientale, apoi, Divina Comedie a lui Dante Alighieri.

Acest pariu cu sine, e absolut exemplar. Fiu de preot fiind, avea o cultură teologică. Coșbuc își închipuia că citește unui „om după chipul și asemănarea sa”. Nu scrie oricând despre un autor ca Dante. Coșbuc a învățat de la uriașii literaturii universale. Coșbuc eseistul, este un artizan al muncii intelectuale. În exegeza la Dante, pag. 46 Coșbuc spune: „Călăuzit de bunul simț al logicii nu trebuie să

subestimezi, totul se bazează pe rațiune. Toată filologia modernă se bazează pe scrierile Sfinților Părinți”. Cred că este primul care a făcut trimitere la Patrologie: Sfinții Părinți l-au ajutat să găsească „raportul dintre sens și simbol”. Abordarea este tipic ardelenescă. Prin noul Coșbuc, avem un model de muncă intelectuală. Moderatorul invită pe marginea lui Coșbuc, un alt universitar clujean, Laszlo Alexandru.

Fiind prima dată la Rodna, vede o căsuță țărănească în coama dealului, care este un dialog arhitectonic între ce am fost și ce vom fi și unde vom ajunge. Conchide „Coșbuc, este mai degrabă căsuța de pe deal, dar, își va face loc un nou Coșbuc. Să-l descoperim pe Coșbuc citadinul, europeanul, pentru că el, eseistul, este o sinteză între ele. Coșbuc învață italiană pe textul lui Dante. Face efortul de a înțelege nivelul literar și ontologic al cuvintelor.

La nivel mondial, apar 2, 3 cărți despre Dante. Iată că, după 700 de ani, descoperim prin Coșbuc, o nouă dimensiune a unei cărți universale. Divina Comedie este inepuizantă, pentru că Dante, a vrut să dea o replică la Biblie. Acest lucru îl așează pe Dante Alighieri, între cei mai mari scriitori creștini. Precum Biblia se citește în biserică, Dante a început să se citească în universități. Este deci, o masă intelectuală. Dante, fiind mistic, vine cu o altfel de mistică decât mistică biblică.

Dacă la traducerea Divinei Comedii, Coșbuc lucrează 10 ani, apoi Comentariile lui Dante durează 15. Tonul este fremătător, polemic Comentariile sunt valabile pentru a-l înțelege pe omul Coșbuc. Alături de traducerea lui Al. Marcu, I. Tundrea și Eta Boieriu, Coșbuc a construit modelul suprem de referință. Pentru profesorii de limba română este un prilej binecuvântat, de a-l pune pe Coșbuc în o altă lumină. Comentariile dantești vor merge mai departe, unde se vorbește ce e bine, ce e rău, - este deci și o carte de învățătură alături de Biblie, vorbind despre noi înșine, cum suntem sau cum ar trebui să fim.

Partea a doua a întâlnirii a fost dedicată lansărilor de carte.

Ion Pop Reteganul de Cornel Cotuțiu. Posteritatea l-a

zugrăvit în calitate de folclorist. Autorul a vrut ca „această cărțică să fie un imbold de mângâiere și tentație”. Nu trebuie privită asemănarea dintre I. P. Reteganul și Creangă, ci, deosebirile dintre ei.

Pașaport pentru eternitate de Ana Gușă Berenge. Este legătura cu pământul, cu un nucleu de locuire, o potecă a pământului, a satului, pe linia lui Coșbuc.

De la Tu la Ei de Elena M. Cămpan. Cartea e de fapt căutarea propriei identități.

Luntrea de Traian Parva Săsărman. Este zona prozei limpezi. Autorul fiind un povesteaș în concepția lui I. Pintea. „Cartea e mai mult povestită decât scrisă”, iar lumea are nevoie de povești.

Privind - Prin galeriile de artă - de A. Podaru. Ideea cărții este că privirea e creativă (Camelia Leonte).

Dicționar genealogic rodnean de Silvestru Mureșan. Cartea tratează genealogiile, toate ramurile cu porecele lor pe ramificații. Este o carte unicat. Liviu Păiuș, scriitorul și etnograful rodnean, autor a șapte cărți și 6 îngrijite, sunt prezentate în Dicționarul lui Iordan Datcu.

Îngerul curgerii de E. Bălăi, primul dascăl de țară, cu debut editorial din județul Bistrița-Năsăud. Metafora cărții este că „în ierburi șerpilor n-au să ne mai doară”.

Origene de Gh. Celsie; lucrute de doctorat, prezintă gândirea creștin filozofică a lui Origene și urmările ei, până în sec. VI.

Veșminte de tăcere de Iacob Gușă, carte de înaltă vibrație poetică.

Filozofie și iudaism de Sandu Frunză îl autorizează ca specialist în iudaism și istoria religiilor.

Revista „Cuibul visurilor” aflată la al 74 număr și Cetatea Rodnei, revistă socio-culturală și religioasă, reviste care se vor și inițiative literare. În încheiere aș spune că ediția a IV-a a Firelor de tort și-a atins ținta, iar noi, participanții să ne constituim într-o celulă a unui spirit transilvan, un spirit nordic, modest și lucrător, alteori academic și poetic.

ALEXANDRU RAȚIU

Solloc în ziceri înțelepte

A citi / Citire

Noțiunea de a citi are o întrebuițare largă și o semantică bogată.

Se știe că a citi înseamnă a parcurge un text (pronunțând sau nu cuvintele) pentru a lua la cunoștință cele scrise. A rosti, a urmări un text cu glas tare pentru a comunica conținutul lui.

Se poate citi și o partitură muzicală, urmărind cu ochii sunetele reprezentate și valorile lor (a le reproduce cu vocea sau cu un instrument). A citi o hartă sau un plan și a reconstitui după ele conformația terenului. A citi contorul... A citi gândurile și sentimentele ascunse ale cuiva din atitudinea sau expresia figurii sale. A citi mai poate însemna a învăța, a studia, a se instrui, a se cultiva.

În sfera misticului, a superstițiilor, a chiromanției, întâlnim expresii ca: a citi în stele, a cit în palmă precizând viitorul cuiva etc. Cuvântul a citi provine din limba slavă: (Citati). Se mai spune a lectura, lectură. Adesea auzim expresia „om citit”, adică om cultivat.

Una dintre cele mai delicate chemări ale școlii este îndrumarea și orientarea lecturii. Seneca avea dreptate când spunea: citește întotdeauna autorii consacrați și dacă uneori vei voi să te îndrepti și spre alții, reîntoarce-te la cei de mai înainte. Prin urmare, expresia „citește tot ce-i cade în mână” vizează o lectură haotică. Cât privește valoarea lecturii, să nu uităm nobila apreciere a cronicarului care spunea că nu cunoaște alta „mai plăcută zăbavă decât cetitul cărților”.

Tot Seneca ne sfătuiește: trebuie să imităm albinele și să alegem tot ce am adunat din lecturile noastre variate. Apostolul Pavel afirma același adevăr: „Cercetați totul și alegeți ce este bun”. Pascal, referindu-se la vitezele lecturii, recomandă să nu citim prea iute sau prea încet fiindcă nu vom înțelege nimic. Același Seneca precizează că tot ce citim să nu lăsăm să rămână întocmai, să asimilăm cele citite, altfel cele citite ne vor intra în memorie dar nu și în minte. Filosoful demonstrează plastic: după cum un măgar care transportă o sarcină de lemn de santal știe ce-i povara dar nu știe ce-i santalul, tot așa și cei ce citesc în grabă cărți multe, dar fără să înțeleagă, poartă doar povara... Nu trebuie să ne mirăm că din aceeași materie fiecare adună ceva ce se potrivește cu preocupările sale: pe aceeași pajiste, un bou caută iarba, un câine, iepuri, o barză, șopârle... Vauvenargues vine și el cu o completare: „Când nu înțelegem ceea ce citim, nu trebuie să ne încăpățânăm să înțelegem; trebuie, din contră, să lăsăm cartea; n-avem decât s-o reluăm în altă zi, sau la altă oră și o vom înțelege fără efort”. Pătrunderea, la fel cu invenția, sau ca oricare talent omenesc, nu este o însușire de orice moment, nu suntem dispuși întotdeauna să intrăm în spiritul altuia”.

În încheiere, să reținem: nici o tehnică modernă nu poate înlocui citirea clasică, cea care a zidit cultura lumii ca un liant nepieritor.

ION DELAMARGINĂ

S-au născut:

noiembrie - decembrie 2006

Motoflea Ancuța-Maria, Ometiță Tina-Silvia, Barna Gabriela-Ioana, Mihali Sebastian-Ionuț, Ureche Victoria-Denisa, Dumitru Mathew-Andrei, Suvei Dănuț-Gilu-Grigore, Rauca Lăzarica-Ionela, Bărta Varvara-Anca, Andronesi Daniela, Mihăilă Ancuța, Mureșan Sădor Ionela-Mina

Să crească mari, frumoși și sănătoși!

S-au căsătorit:

noiembrie - decembrie 2006

Neanu Constantin cu Ometiță Maria-Ioana
Buia Simion cu Dragotă Daniela-Oana
Rebrișorean Procopie cu Ostian Floarea-Leontina
Hădărau Emil cu Cebotaru Tatiana
Gyorgy Istvan Attila cu Roman Ana-Maria
Sîngeorzan Lazar cu Avram Palagea-Lucreția
Tofana Marius-Aron cu Flamînd Silvia
Isip Eugen cu Sidor Mărioara

Casă de piatră!

Au decedat:

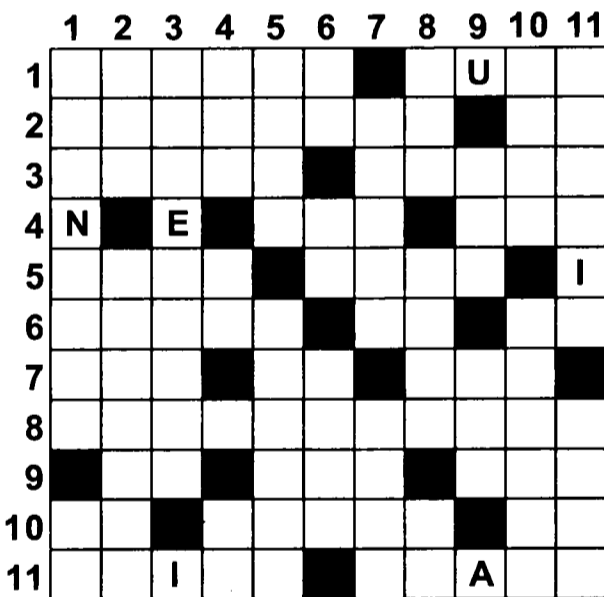
noiembrie - decembrie 2006

Berende Doruț - 41 ani
Nuț Ioniță - 58 ani
Barna Palagia - 81 ani
Croitor Ionel - 78 ani
Sidor Aurelia - 65 ani
Cimuca Augustina - 84 ani
Sidor Arsinica - 68 ani
Istrate Victoria - 87 ani
Burta Gavril - 87 ani
Andronesi Maria - 56 ani
Buia Ibolyka - 65 ani
Avram Ionel - 85 ani
Bolfă Ionel - 84 ani
Buna Ileana - 76 ani

Dumnezeu să-i odihnească!

Rebus

LECTURĂRI

Mitropolit al Țării Românești (1650-1716) în predicile căruia glăsuiește: "Ce folos iaște a fi galben și ofilit de prost, iar de pizmă și urâciune a fi aprins" - Poet persan (Mušlihidin, 1184-1921) care atenționează: "Excesul severității produce ură". 4) Întâia femeie! - Râu cu un curs de apă intermitent. 5) Filozof și scriitor german (1724-1804) care subliniază: "Frumosul este simbolul binelui moral" - Insulă japoneză. 6) Poet român, mort prematur (1935-1956), autorul volumelor de poezii: "Primele iubiri" și "Puiul de cerb", publicate în anul morții sale - Îngroasă obrazul - Capul lu Wundt. 7) Localitate în Letonia - O anonimă recunoscută! - Perioade de timp . 8) Neprofitabili. 9) Sergiu Gabor - Semn de carte! - Lac în Suedia. 10) Bluză țărănească - Peste mări! - Diftong. 11) Pascal precizează: "...își are rațiunile ei, pe care rațiunea nu le cunoaște." - Estetician, filosof și scriitor român (1897-1964) care ne povățuiește: "Învăță-te să surâzi".

Inventatorul tiparului (1400-1468), meșter german. 4) Căi de acces - Începutul tinereții! - Subiectul generic al acțiunii de a citi. 5) Localitate în Turcia - Om de stat, filosof și scriitor român (c.4 î.Hr. - 66 e.n.) care cu multă subtilitate precizează despre citit: "Citește totdeauna (autorii consacrați) și dacă uneori vei voi să te îndrepti spre alții, reîntoarce-te la cei de mai înainte". 6) O jumătate de temă - Termen apropiat de Sfântul-așteaptă! - Specie de arahnide (zool.). 7) Cărturar umanist și scriitor român (1788-1869), care a înființat în Moldova, printre primii, o fabrică de hârtie, a donat peste 600 de volume Bibliotecii Universitare din Iași - Gen de moluște gasteropode (zool.). 8) A răsuna prelung - Insulă în Indonezia. 10) Scriitor francez (1869-1951), autorul maximei: "Imaginația imită, spiritul critic creează". - Om de stat american, președinte al SUA (1913-1921) care a trăit între 1856-1924, care într-un stil pur american destăinuie: "Nu se poate iubi aproapele cu stomacul gol". 11) Poet roman (43 î.Hr. - 17 d. Hr.), exilat la Tomis, dezvoltă în "Arta de a iubi": "Adesea, cuvântul spune mai puțin decât tăcerea" - Vârf în Munții Rodnei (2.279 m) cu care se mândresc conjudețenii noștri.

ORIZONTAL: 1) Autor al unei cărți intitulate "Arta de a citi", spunând:"cititul e patria fericirii" (Emil: 1847-1916) - Autorul "Mizerabililor" (1802-1885), care remarcă "inventarea tiparului este cea mai strălucită invenție a creierului omenesc". 2) Filosof iluminist, scriitor, pedagog francez (1712-1778) care precizează: "A lucra este o datorie absolut trebuincioasă omului social" - Ocupă locul patru! 3)

VERTICAL: 1) Om de stat, fizician și publicist american, inventatorul paratrăznetului (1706-1790), care conchide: "Insulta vă așează sub nivelul dușmanului, revanșa vă pune la nivelul său, numai iertarea vă așează deasupra lui - Ion Ion. 2) Veșnicie (în filosofie antică) - Primul istoric danez (sfârșit sec. al XV-lea), autor al unei istorii a Danemarcei. 3)

DICTIONAR: AKAI, IGE, ASN, AON, ESME, ATTE, ACAV, HUA, NIA

MACAVEI AI. MACAVEI

Redactor-șef: ICU CRĂCIUN
Redactori: Viluț Cărbune, Ilie Hoza, Macavei Al. Macavei, Mircea Prahase, Alexandru Rațiu, dr. Lazăr Ureche, Liviu Ursa
Correspondenți externi: Damaschin Pop Buia (Germania); Alex Pop (SUA)
Corectură: Mircea Prahase
Precizare: Responsabilitatea materialelor publicate aparține în exclusivitate autorilor.
Adresa redacției: Muzeul Cuibul visurilor Maieru, județul BISTRIȚA-NĂSAUD
Machetare: Icu Crăciun
Tehnoredactare computerizată și tipar: IMPRES srl Bistrita str. N.Titulescu, nr. 18, tel.0263 223201, fax: 0263 238027 ISSN 1224 - 643

"În Maieru, am trăit cele mai frumoase și mai fericite zile ale vieții mele" -

Liviu Rebreanu

SEVER URSA

Director: SEVER URSA

PUBLICAȚIE EDITATĂ DE COMPLEXUL MUZEAL BISTRIȚA-NASAUD ȘI CONSILIUL LOCAL MAIERU

ANUL XII Nr. 2 (75) *** MARTIE 2007 *** 8 PAGINI *** 1 leu

Interviu cu domnul profesor Sever Ursa

R: Domnule profesor, Dumnezeu a rânduit ca anul acesta, în această lună, martie, revista noastră să ajungă la al 75-lea număr; dumneavoastră, născut în acte în 8 Martie, veți împlini aceeași vârstă. Oare oamenii sunt privilegiații lui Dumnezeu? Vă întreb acest lucru pentru că se zice că numai atunci când El ajunge să se răfuiește cu tine intri în destin.

S.U.: Coincidența, necăutată anume, dintre vârsta mea de azi și al 75-lea număr al revistei noastre, o socot providențială. De fapt, multe lucruri mi s-au împlinit, ca și altora, sub porunca proniei cerești. Cred asta și mulțumesc lui Dumnezeu că a sorocit astfel și de data asta.

documente de familie, încercări literare...

R.: Știu că țineți un jurnal zilnic - subliniez, zilnic, de la vârsta de 16 ani. Este o performanță formidabilă. Tuturor elevilor d-voastră le-ați cerut să aibă un jurnal. Zilele trecute, v-am auzit înnoind aceeași rugămintă și nepoților. Ce rol au avut în viața d-voastră însemnările zilnice?

S.U.: Da, de 60 de ani încoace, zilnic (cu puține excepții) țină acest „jurnal de bord”, cum îmi place să-i spun. Mă ajută să-mi ordonez mai bine viața, să-mi readuc în memorie anii anteriori, să mă măsoar mai bine pe mine însumi, să nu dau drumul pe cărare... Desigur, notez adesea banalități, dar fac în așa fel încât printre

însemnări să lucească și câte o reflecție proprie sau împrumutată prin lecturi. Și apoi, jurnalul nu este un simplu memorator, ci și un judecător excelent. Decantarea o va face, firește, timpul. Nu numai pe fiii mei, Liviu și Ovidiu, i-am determinat în adolescență să-și țină însemnări jurnaliere, ci și pe alți foști elevi ai mei.

R.: Sunteți ctitor de muzee, inițiator de evenimente cultural-artistice, director al primei reviste din țară, după '89 în mediul rural. Cum vă simțiți astăzi?

S.U.: Până mai ieri eram implicat din plin (în parte, mai sunt și astăzi) în viața spirituală a Maierului. Mă simt minunat când îmi

pot exercita, măcar la modul consultativ, menirea de dascăl și de animator cultural. N-aș putea concepe altfel viața. Am luptat, nu pentru a mă face cunoscut cu tot dinadinsul, ci ca să pot deveni și să merit a fi măierean...

R.: Familia a ocupat un loc important în viața d-voastră; elevii d-voastră, ajunși maturi, au încercat să vă imite în privința aceasta. Unii au reușit, alii nu. Care credeți că este „secretul” unei familii echilibrate?

S.U.: Am avut marea șansă de a mă putea întoarce aici în vatra străbunilor mei dinspre tata, răspunzând, de fapt, la două chemări deopotrivă irezistibile: iubirea pentru Doina, soția mea și mirajul lumii lui Rebreanu. Ama vut parte și de o familie măiereană în casa socrilor mei Vasile și Elena Sângeorzan. Fără Doina nu aș fi putut realiza câte am realizat. Am reușit alături de ea să-i ajutăm pe fiii noștri să-și clădească profesiuni temeinice și să le exercite cu demnitate și pasiune. Cele două Elene sunt nurori de neprețuit. Au urmat cei patru nepoți - lumina ochilor noștri: Călin, Iulia, Flavia, Darian. Rar ar fi posibilă o căsnicie bună în afara puterii rugăciunii și credinței în Dumnezeu. Aici este secretul unei familii echilibrate și să nu uit să spun cu Rebreanu: „în Maieru, am trăit cele mai frumoase și mai fericite zile ale vieții mele...”

R.: Dacă ar fi să vă reproșați ceva de la viață (nerealizări, insatisfacții) care ar fi acestea?

S.U.: Că nu am finalizat încă niște cărți începute mai demult. Că n-am prețuit întotdeauna timpul. Că nu am călătorit mai mult. Că n-am...

R.: Și acum două întrebări standard. Prima: Ce proiecte de viitor aveți?

S.U.: Să pot termina și publica câteva lucrări care își așteaptă finalizarea pe masa mea de lucru, între acestea - o monografie a Maierului, iar, împreună cu distinșii mei colegi de redacție - cei mai mulți, foști elevi eminenți ai mei - să putem continua apariția revistei „Cuibul visurilor” în condiții de calitate sporită.

R.: A doua: dacă ar trebui să trăiți solitar pe o insulă, ce cărți v-ați lua cu d-voastră?

S.U.: „Biblia”, Eminescu, „Adam și Eva” de Rebreanu, „Teatru” de Shakespeare și Caragiale. N-aș vrea să lipsească din bagajul meu drama „Intrigă și iubire” de Schiller... Și încă câteva...

R.: Ce întrebare trebuia să vă mai pun pentru a rotunji acest interviu?

S.U.: Mi-ar fi plăcut să fiu întrebat ce aș face dacă, prin absurd, aș reveni la vârsta de 25 de ani. Aș răspunde că mi-aș împărți mai judicios timpul, aș elimina balastul „sarcinilor inutile”; învingându-mi limitele și timiditatea mi-aș lua un doctorat. Aș face tot posibilul să văd de aproape Piramidele, Pantheonul, Colosseum-ul, mormântul lui Iisus, să învăț bine 2-3 limbi străine etc.

R.: Vă mulțumesc. D-le Profesor, permiteți-mi ca, în numele Redacției revistei pe care cu onoare o conduceți, să vă doresc multă sănătate alături de familie și îndeplinirea tuturor proiectelor d-voastră.

La mulți ani!

A consemnat ICU CRĂCIUN

Fam prof. SEVER URSA

R: Care au fost modelele d-voastră, în afară de părinți, pe care știu că i-ați venerat?

S.U.: O cugetare din antichitate sună așa: modelele și exemplele se iau din preajmă. Părinții mei, Augustin și Victoria, și, mai târziu, socrii mei, Vasile și Elena, mi-au fost primele modele. Apoi, vestiții mei unchi, Cătunenii cei longevivi, între care am crescut, au sădit în conștiința noastră setea de carte, cinstea și omnia strămoșească. Nu pot să-l uit niciodată pe unchiul Anton Ursa, învățătorul recunoscut prin răbdarea și cultura lui, cel care a gândit și a viețuit după principiul pestalozzian: „Puțin pentru sine, totul pentru alții”. Am avut apoi niște Dascăli liceali și universitari de excepție, îi port mereu în suflet.

R.: Credeți că harul povestitorului, al oratorului, l-ați moștenit sau l-ați dobândit prin lungi și istovitoare exerciții, dat fiind faptul că atât în scris, cât și în vorbire vă supravegheați cu acribie cuvintele?

S.U.: Aceste daruri, dacă ele fac parte cu adevărat din ființa mea, grație Părintelui ceresc, sunt, pe de o parte moștenire, pe de alta sunt urmarea firească a exercițiului zilnic de căutare a cuvântului frumos „ce exprimă adevărul”, cum spune poetul nostru cel mare. Sfânta noastră limbă merită a fi mereu cultivată, rostită și scrisă cu grijă continuă și cu venerație.

R.: Când ați debutat în presă și cu ce?

S.U.: Fiind mereu ispitit de cărți am cochetat și cu scrisul - încă din ultimii ani ai liceului. Am publicat primul meu reportaj „în satul lui Ion” în „Gazeta literară”, august, 1956, pe când eram muzeograf la Prislop. Regret că odată cu arestarea tatălui meu (1961), la percheziția securității, mi-au fost ridicate multe însemnări, fotografii,

Sfânta lumină a Învierii Domnului nostru Iisus Hristos să vă aducă în suflete liniște și pace. Fie ca Bunul Dumnezeu să vă dăruiește un Paște îmbelșugat și fericit!

HRISTOS A ÎNVIAT!

Redacția

Lirica

Cociorba lui Tudor Arghezi

Motto: În teoria matematică a catastrofelor, restul dezvoltării în serie a unei funcții, uneori, poate deveni mai mare decât seria, încât unul din autorii teoriei a exclamat „Coadă dă din câine!”

Moștenita vorbă,
cum ar vrea aezii,
a găsit cociorbă
mângâind pe- Arghezi,
când visa la pâine
scoasă din cuptor...

Atuncea, un câine,
chiar la Mărțișor,
fără să îl vadă,
cam dădea din coadă,
ca la-ntinse-agape:
„Poete, cuptorul
este-aici pe- aproape,
câinele gândea,
fără scoate-un (Ham!)
(coada-l îndemna!).

Dup-un timp, ruptarul
de idei, șiret,
'l trezi pe Poet,
și, de tot încet,
ca-ntr-un <lam-nisam!>
Arghezi grăi:
"Mult visam la pâine
scoasă cu cociorbă
din cuptoru-ncins,
fără chiar a ști!
Uite-acol-un câine
care m-a învins:
<tot visând la pâine
COADA DĂ DIN CÂINE!>

ESILERVA N. CĂLIDONSCRI
Bistra, 28 August 2006

TELURICA

Dacă ași fi posesorul
Sandalelor lui Empedocle-
Cele aruncate afară
Din craterul Etnei
În anul 430 î. Hr.-
Le-aș vinde la licitație,
Ca să fac rost de bani
Și să înfrunt sărbătorile
Cu o ciorbă de burtă,
Un blid de linte
Și un cartof roșu de mânie,
Fiindcă a fost ținut
Prea mult în frig ...

NU DISPERA

Când te rogi pe lungimea
De undă a întrebării:
„Eli, Eli, lama sabastani!”
iar Dumnezeu nu-ți răspunde
imediat,
nu dispera!
În momentele acelea, singur,
Dumnezeu a lăsat
toate lucrurile la o parte,
pentru a desfăta
ascultându-și făpturile dragi
cum încarcă dialogul
cu idei, concepții și gugetări
împărătești-
Emil de pe culmile disperării,
Iar Petre din triumghiul
bucuriilor și fericirii depline.
Ai răbdare, nu dispera, insistă!

FLORIAN BRĂDEANU
Simeria

Smile

EPIGRAME

POVESTE DE VIAȚĂ

S-au iubit din tinerețe,
N-au avut nici un complex,
N-au copii la bătrânețe
Fiindcă au aceeași sex.

ZVON

În ziua de azi, culmea!
Se zice că-i deștept,
Acel ce trage lumea
Pe sfoară sau în piept.

REGRET

A fost o fire generoasă
Dar s-a stins. Câtă durere!
Părea atât de sănătoasă.
Când oferea la toți plăcere.

MESERIA – BRĂȚARĂ DE AUR

După mult timp de căutări
A prins peștele cel mare
Și-acum lucrează-n alte țări,
Făcând ochi dulci pe trotuare.

GRABĂ

Atunci era fată mare
Și-avea și ea o idilă
Și cum n-a mai avut stare,
A făcut starea civilă.

REVELAȚIE

Cu toate că nu s-a mărit,
Pensia-mi pare mai mare
Dar asta, de când am slăbit
Și nu am poftă de mâncare

LUI PETRE ROMAN

Starea sa de libertate
De când a devenit soț,
Nu ținea de demnitate
Ci de actul de divorț

DESTIN

Destinul unui excrement
Atunci când apa îl inundă:
Oricât ar fi el de prudent,
E evident, ajunge-n ... budă!

UN SFAT

De vrei să ai tot tinerețe,
Cât băntui lumea viilor,
Tre' să dai la bătrânețe
În mintea copiilor.

EDIFICARE

- Ce face Ion sub pat, Mărie?
Și nu mai vreau s-au minciuni!
- Acolo ... chiar nu știu, Ilie,
Însă în pat face ... minuni!

ȘNUR DE MĂRȚIȘOR

E bine să vezi totu-n alb,
Să nu roșești precum cocoșul
Numai că în această zi
Mi s-a-mpletit albul cu roșul.

DORINȚĂ

E dulce somnul noaptea,
Dar mai am o dorință
Să simt cât e de dulce
Și somnul de ședință.

CONSTATARE

Cu ochelarii lui de soare,
Mai că-ți vine să-l deochi
Dar nu și-i scoate nici la umbră,
Fiindcă-a primit un pumn în ochi

GRIGORE COTUL

CADOUL

Privi nostalgic spre flori și ciocolată
Și observă că soțul doarme dus.
Ea își dori „cadoul” de-altădată
Să-l vadă ridicat semeț, în sus.

Prof. ADELA COTUL

Fotografiile

La grădiniță, preșcolariilor li se fac poze solo color. Mamele le duc acasă și le înrămează. Întâi le așează în dormitor, apoi le mută în camera de zi, iar după ce copiii li se căsătoresc, acestea ajung în bucătărie unde se afumă și se decolorează; în timp, bineînțeles; la țară, au o viață mai lungă în cuhnie. Câteodată, dacă vremea le permite, în parc, năpârstocii fac poze cu toată grupa și, în mijloc, cu doamna educatoare. Aceste poze ajung, de obicei, în albume foto.

În clasa întâi, apare pozarul (de, și el trebuie să trăiască!), care le propune doamnelor învățătoare și părinților câte o poză solo color cu odraslele lor ca elevi începători, dar și una, tip album, cu toți colegii. Poza și albumul se păstrează în camera copilului până când acesta ajunge la granița dintre copilărie și adolescență. Atunci, cel pozat le aruncă discret într-un sertar prăfuit. Fotografiile de sfârșit de ciclu primar și gimnazial rezistă pe noptieră sau agățate pe pereți până când tânărului încep să-i crească tuleiele, iar tinerețea se dezvoltă sâni ca două torpile care înțepă aerul cu obrăznicie. Începe „solstițiul” de descotorosire de copilărie. Bacalaureații fac schimb de poze și le păstrează până la căsătoria civilă și religioasă, când numărul lor crește; se fac poze acasă, pe drum, la starea civilă, la biserică și la sala de nunți. Albumele nașilor și cuscrilor se burdușesc cu pozele proaspeților căsătoriți, mai mult sau mai puțin fotogenici.

Apoi, totul intră în uitare. Din când în când, la câte o vizită a prietenilor, albumele se deschid și se comentează. Poze de grup se mai fac în excursii sau cu ocazia ieșirilor la iarbă verde, ori în vreun concediu petrecut la munte sau la mare. Între timp, dacă foștii miri au fost harnici, apare în lume și urmașul lor; la botezul lui, alte poze.

Mai există, însă, un alt gen de poze; cele alături de cântăreți celebri și, mai nou, lângă personaje politice. Trebuie precizat faptul că pozele cu celebritățile artistice masculine sunt preferatele gospodinilor. După discursurile lor demagogice, politicienii versați sugerează electoratului feminin să se pozeze alături de gingașele sau dolofanele votante. În momentul declanșării click-ului, toată lumea zâmbește, uită de necazuri. În ziua votării, gospodinele noastre nu mai sunt derutate. Nu le interesează partidul, programele politice, cine este de stânga sau de dreapta, dacă au făcut în mandatele anterioare bine sau rău țării, ele își aduc aminte că au făcut o poză cu omul politic cutare, pe care, până atunci l-au văzut doar pe sticlă, ba au și discutat cu el vrute și nevrute că de! este și el de-al nostru, din popor. Îi caută numele și-l ștampilează apăsând satisfăcute și convinse că votul lor este decisiv. Și chiar poate fi hotărâtor.

Șmecherii și piliții se pozează alături de politicieni pentru a se lăuda nepoților că „da, l-am cunoscut personal” - și aici accentuează - „pe parlamentarul cutare, a stat cu el cum mă vezi și te vâd”. Și nepoții se uită cu admirație la ei.

La vârsta a treia (dacă ajungi!), când începi să-ți aranjezi situația cu lumea de dincolo, răsoiești mai des albumele și comentezi seara, cu consoarta, care ți-a fost o Xantipă toată viața, poză de poză.

La urmă, urmează pozele cu tine întins pe catafalc, cu mâinile împreunate pe piept, cu întristata familie în jur, iar ție îți vine să le strigi: „Nu mă mai pozați, fraților! M-am săturat până-n gât de poze, mama ei de viață!”

ICU CRĂCIUN

Zilele Măierene, ed. a II-a, 2006
De la stânga: Icu Crăciun, Liviu Trsa, Vasile Tutula, Gavril Istrate,
Ion Buzași, Teodor Tanco

Noua teorie a originii românilor (4)

Să analizăm oare și numele de triburi? Sunt multe. Măcar câteva: **albocensii**=albii bogați (lat. albus+census); **agrianii**=agricultorii (lat. agri, sing. ager); **apullii**= cei puternici (lat. apol.=putere, tărie); **arsientaii**=meșteșugarii (lat. ars=meșteșug; **astalii**=viclenii (lat. astus); **benii**=cei buni, binevoitori (lat. bene); **bisaltaii**=cei înalți (lat. bis+alte=de două ori în înălțime); **biefii**=îngâmfaii, de două ori mândri (lat. bi+effero); **caenii**=cei murdari (lat. caenum); **carpii**=din lat. carpo, carpere=a ataca, a hărțui. Și din cauza lor, care erau daci liberi, și-a retras Aurelian legiunile din Dacia. De la carpi a primit numele și zona în care aceștia locuiau: Carpați. **Ciconii**=cocostărcii (poreclă), din lat. ciconia; **digerii**=cei despărțiți, dezbinăți (lat. digere); **dolonii**=butnarii, dogarii (lat. doliolum= butoiuș); **doloncii**=cuțitarii, cei care luptau cu pumnalele (lat. dolon=pumnal); **edonii**=mâncăcioșii (lat. edo) etc.

Întâ-n, așadar, ajunși la o concluzie foarte clară: dacii nu aveau nevoie de „romanizare”, deoarece ei vorbeau un dialect al limbii latine, foloseau aceeași scriere, latină, și venerau mulți zei comuni cu ai romanilor.

Trebuie să mai ținem seama de un „amănunt”, pe care, din păcate, specialiștii noștri l-au uitat, și anume că **latinii și limba latină nu-și au originea în Italia ci în Dacia**, în regiunea Dunării mijlocii, Panonia și spațiul carpatic, de unde, în contextul „Marii migrații egeene”, din sec. XIII-XI î.e.n., o mare parte din tribul latinilor (trib dacic) și o parte din alte triburi au pătruns în partea centrală și de nord a Peninsulei Italice. Aceste triburi erau purtătoare a culturii Vilanova și făceau parte din grupul latino-falisc. Din păcate, în zona lor de baștină (Panonia) nu s-au putut face cercetări, teritoriul fiind acuma sub stăpânire maghiară.

Latinii se stabilesc, în sec. X î.e.n. pe cursul inferior al Tibrului, regiune care se va numi mai târziu Latium, și unde se va construi, prin sec. VII î.e.n. orașul-stat Roma. Limba latinilor va suferi, desigur, și influențe ale limbii etruscilor, locuitorii din sudul peninsulei, cu care latinii au avut mult de luptat până când i-au supus. Așadar, originea latinității este în Dacia. De aici se trage **ginta latină**. Dacia se întindea până spre izvoarele Dunării, dincolo de Aquincum (Budapesta de azi). Geograful și istoricul grec Strabo zice: „până la râul Aenus”, râul Ems din Austria (Geographia, VII, 3, 11). După biruința lui Augustus asupra panonilor (anul 9 î.e.n.), Vallei Paterculus rămâne mirat că „acești barbari din părțile Pannoniei cunoșteau nu numai disciplina dar și limba romană; mulți foloseau chiar scrisul și le erau familiare și exercițiile cu arme / romane”. (Valleius, II, 110). Era normal, căci de aici își trăgeau

originea și romanii. Descoperirile recente de la Tărtăria, jud. Alba, au scos la iveală tăblițe de lut ars, inscripționate, cu o mie de ani mai vechi decât tăblițele sumeriene, care se credea că sunt cele mai vechi. Asemenea scriere s-a mai găsit și la Porțile de Fier. Iată originea scrisului la daci și romani.

Romanii, după ce au ajuns stăpâni pe orașele struscilor din Italia, au impus, prin sec. IV î.e.n. ca limbă de stat **latina**. Această limbă se vorbea însă, sub diferite dialecte, în întreaga Europă centrală și de sud-est, pe aproape întreg spațiul tracilor, fiind o limbă indo-europeană.

În ceea ce privește cultura și civilizația geto-dacilor, aceasta era foarte avansată, deși în unele domenii romanii le-au luat-o înaintea. Cuvântul **barbar**, folosit adesea de romani, nu avea semnificația de azi, adică „sălbatic, necivilizat”, ci avea pur și simplu sensul de „străin”, adică străin față de statul roman. Cât despre „barbari” erau geto-dacii, putem vedea și din descrierea făcută de Iordanes, în **Getica**, XI, 69: „... Observând/Deceneu/înclinarea lor de al asculta în toate, și că ei sunt din fire deștepti (s.n.) i-a instruit în aproape toate ramurile filozofiei; căci era un maestru priceput în acest domeniu. El i-a învățat etica, /.../ i-a instruit în științele fizicii, făcându-i să trăiască conform legilor naturii; transcriind aceste legi, ele se păstrează până astăzi sub numele de **bellagines**; i-a învățat logica, făcându-i superiori celorlalte popoare, în privința minții; dându-le un exemplu practic i-a îndemnat să petreacă viața în fapte bune; demonstrându-le teoria celor douăsprezece semne ale zodiacului, le-a arătat mersul planetelor și toate secretele astronomice și cum crește și cum scade orbita lunii, și cu cât globul de foc al soarelui întrece măsura globului pământesc...”. Pentru acele timpuri, asemenea concepții științifice erau extraordinare de avansate, concepții ce erau contestate chiar și în Evul Mediu, iar susținătorii lor arși pe rug. A susține, cum ai bine de două mii de ani în urmă, că pământul este un glob, și că este mai mic decât soarele, este ceva extraordinar. Și concluzionând, Iordanes spune: „geții au fost întotdeauna superiori aproape tuturor barbarilor/străinilor/și aproape egali cu grecii.../ Deceneu a devenit în ochii lor o ființă miraculoasă, încât a condus nu numai pe oamenii de rând, dar chiar și pe regi...” Unii istorici spun că Iordanes a exagerat. Nu! Eu cred că nu a exagerat cu nimic. Iată un xempiu: în urma cercetărilor efectuate la cele două sanctuare dacice de la Sarmisegetusa, s-a constatat că dacii aveau un calendar de o precizie uimitoare, mai precis decât calendarele întocmite de romani, mai precis decât calendarul actual. La mayași anul tropic avea valoarea de

- 365, 242129 zile

- calendarul iulian (roman)..... 365,250000 zile
- calendarul gregorian (actual).. 365,242500 zile
- calendarul dacilor 365,242197 zile
- valoarea exactă a anului tropic..365,242198 zile, calculată cu ajutorul aparatelor moderne. Calculul ne arată că după 2.275 de ani calendarul dacilor rămâne în urma timpului astronomic cu numai 38,87 secunde! (**Magazin istoric** nr. 7/1977, pag. 25). De fapt Iordanes o spune foarte clar: „... le-a arătat mersul planetelor și toate secretele astronomice...” De aceea au putut calcula valoarea anului tropic cu atâta precizie.

Pe baza datelor istorice și lingvistice ajungem la concluzia că romanii și dacii erau frați, având o origine comună. După cucerirea Daciei de către Traian, mai aveau oare nevoie dacii de „romanizare”? Ori le place unora ori nu le place, istoria ne arată că limba, mitologia, o bună parte din cultura și „virtutea” romană își au originea în marele teritoriu al Daciei. De aceea scriitorul Mihail Sadoveanu se lauda nu cu originea romană ci cu cea dacică.

Acesta este poporul român, popor latin din naștere, călît în focul luptelor, timp de peste două mii de ani, pentru apărarea pământului și a ființei sale, aminințate permanent și rând pe rând de perșii lui Darius, de sciți, de macedoneeni, celți, bastarni, romani, marcomani, huni, maghiari, tătari, turci și alți invadatori, fără lege și fără Dumnezeu.

Istoricul german Trangott Tamm o spune și mai clar: „Românii locuiesc și azi acolo, unde acum 17 secole au locuit strămoșii lor; popoare au venit unele după altele și au dominat provinciile Dunării... dar nici unul n-a putut să sfarme existența națională a românismului. „Apa curge, pietrele rămân”, spune un proverb românesc. Hoardele popoarelor care au părăsit țara lor spre a emigra, au pierit ca norii la soare, dar românismul aplecând capul, lasă Dacia să treacă peste el furtuna și păstrează terenul moștenit de strămoșii săi, până ce apare vremea frumoasă: atunci el se ridică și mișcă membrele sale.” (**Über den Ursprung de Rumanen...** Bonn, 1891, pag. 84-85). Istoricii maghiari Huszti Andrăș și Pál Hunfalvy constată și ei același lucru: „...strămoșii românilor de azi n-au încheiat niciodată, de la Traian, să locuiască în fosta Dacie, adică în Transilvania, Moldova și Valahia...” (Neuere erscheinungen der Rumanischen geschichtes schreibung, Viena, 1886, pag. 9-10).

Întâ-n încă o dovadă a încăpățânării ungarilor, care se țin cu disperare de o falsă teorie, atribuită lui Rösler, dar nu vor să vadă și alte documente, aparținând propriilor lor istorici.

IACOB VRANĂU PRUNDARU

Cu noi este Dumnezeu

sau

Rezistența anticomunistă – martori, mărturisiri și documente inedite – 1945-1989

De Viorel Rus, Ed. Ion Cutova, Bistrița 2005

Dacă învățăm istoria după ureche, vom cunoaște trecutul din auzite. Sacrificiul celor din decembrie 1989, a fost spornic. Noi astăzi, trăim în prezența îndrăznelii de atunci. Sfinții Părinți, ne învață că: „sacrificiul este bucurie, pentru că, altfel nimic nu dăinuie. Tinerii timișoreni, în 1989 s-au adunat, au mers, au luptat sub deviza „Cu noi este Dumnezeu!”.

Pe crucea unui tânăr din cimitirul eroilor din București stă scris: „Voi care trebuia să împliniți ce-am început noi, gândiți-vă că pământul acesta stă pe piepturile noastre „Cartea se întinde pe 553 pagini și este rezultatul extinderii și aprofundarea cercetărilor autorului Viorel Rus: „Partea cea mai întinsă – conchide autorul, o constituie capitolul I, însumând 324 pagini. „Aspecte ale rezistenței anticomuniste în județul Bistrița-Năsăud – în care analizează contextul social-istoric, starea de spirit, precum și multitudinea formelor de împotrivire organizată ori individuală, a locuitorilor din arealul actualului județ Bistrița-Năsăud. Cuprinde domeniul politic, social-economic și cel al vieții religioase, astfel în perioada comunizării României după modelul sovietic, stalinist, cât și în timpul regimului dictatorial a lui Gh. Gheorghiu Dej și N. Ceaușescu. Portretele personalităților, rezistenței, originare din județ, cât și tragicul destin al etnicilor sași, la sfârșitul celui de al II-lea război mondial, și în anii comunismului. Avem cuprinși aici pe măiereni: Emil Boșca-Mălin, Barna Maria, Pop Titu, Pop Viorica, Zbera Artenie, Sima Corneliu.

Capitolul II intitulat „Mărturisiri”, cuprinde mărturiile deținuților politici, care au descris tragicele experiențe trăite în închisorile comuniste, munca la canal, ori lagărele de muncă forțată, sau domiciliile obligatorii. Capitolul III, intitulat „Martorii” în număr de 483, se dorește a fi un

omagiul adus deținuților deportaților și rezistenței anticomuniste.

Al IV-lea capitol, „Documente inedite”, cuprinde „Apelul către țară a organizației „Haiducii lui Avram Duncu, Divizia sumanele Negre”; 11 ședințe penale ale Tribunalului Militar Cluj și Oradea. Sentințele penale, sunt copii xerografiate din Arhiva M. Ap. N. Nu lipsesc nici interviurile directe, făcute de autor, la peste 30 deținuți politici, încă în viață.

Cartea a fost lecturată de dr. Lazăr Ureche, prezentată apoi de dr. Conf. Univ. Virgiliu Țărău, care spune „Mare parte din textul autorului este dedicat unor destine umane exemplare, aflate pe marginea prăpastiei în lupta pentru supraviețuirea socială, economică și politică. Impresionante sunt portretele, precum și glasurile celor care au avut de suferit în perioada comunismului, rezistând sau luptând împotriva acestuia”. Închipuiți-vă doi tineri căsătoriți, condamnați la 7 ani și o lună, iar soția la 1, 2 ani pentru credința în Dumnezeu Vechiului Testament Iachve. Aveau un copil, pe Titu Pop, azi asistent universitar la Oradea. Oare sacrificându-și tinerețea, nu-i putem numi eroi? Cu mândrie vă zicem, eroii rezistenței pentru credință, știind că, credința este calea care i-a făcut pe români să dăinuie peste veacuri și că, credința este calea care i-a făcut pe români să dăinuie peste veacuri și că credința a întemeiat națiunea de națiune. Persoana, ca și națiunea este ultima solitudine. Ași încheia cu o sintagmă din Procesul memorandiștilor la Cluj în 1894, prin care Ioan Rațiu spunea: „O națiune se afirmă, nu se discută”.

ALEXANDRU RAȚIU

In memoriam - MARIA CIONCAN

CUVÂNT DE ADIO

Alergătoarei de cursă lungă, **MARIA CIONCAN**, Cadrele didactice de la Grupul Școlar Măierean cu inimile cernite și împietrite de durere încearcă acum în ceasul trecerii tale, **MARIA**, în rece-ți mormânt, un puternic și sincer sentiment colectiv de a-ți cere iertare. **Maria**, că nu te-am cunoscut și iubit îndeajuns. Sala de sport va purta, poartă deja numele tău dar tu nu vei mai ști și vedea asta vreodată.

Maria, te plângem și te iubim în aceste ultime clipe, de la mare la mic, toată suflarea școlilor măierene și anieșene.

Urmărindu-ți înfiorat/sclipirea meteorică a scurtei tale vieți în ascensiune, ne revoltăm împotriva destinului nemilos

care te-a lovit pe neașteptate, când mai erau atâtea de împlinit.

Suntem solidari în suferință cu măicuța ta bună care te va aștepta mereu, cu surorile tale ca te vor cânta de-acum înainte, cu frațele tău ce va rămâne mărturie că ai existat și cu tatăl tău ce te-a iubit atât de mult și cu care te vei întâlni mai repede decât credem.

Singura noastră mângâiere pentru noi cei care rămânem, măiereni și nu numai este doar mândria dacică și străbună că Maierul nostru - sat de legendă peste care se suprapun rapid atâtea contraste moderne, Maierul - izvor uman nesecat încă pentru țară și lume mai dă naștere unor asemenea oameni deosebiți, **Maria**, care te-ai zidit de vie în Panteonul sacru al personalităților noastre măierene de prim rang.

Maria, chipul tău precurat, smuls parcă dintr-o icoană străveche, înobilat și aurat de sfânta cunună de lauri a vechilor greci, stă luminat de înrouații tăi ochi albaștri și atât de rebrenieni, chipul acesta transfigurat de bucuria victoriei aidoma unei zeițe de la poalele Măgurii noastre eterne, va străluci virtual intrarea în sala de sport a generațiilor viitoare întocmai ca-ntr-un campus american, lăsând la ușă pentru eternitate celebrele-ți de acum, opinci de bronz.

Singurătatea alergătoarei a luat sfârșit înainte de final, pribegia ta, **Maria**, printre străini s-a terminat. Te-ai întors acasă, **Maria**, nu vei mai fi singură, ne vei avea aproape pe noi și pe cei ce ne vor urma iar tovarăși de alergare îți vor mai fi doar murmurul copiilor și foșnetul apelor Someșului bătrân.

Maria noastră n-a murit de tot - **NON OMNIS MORIAR** - spuneau latini, ea s-a proiectat în sufletele noastre însoțindu-ne mereu iar noi, promițându-i că ne vom aminti mereu de ea cu drag, să ne rugăm ca Dumnezeu s-o liniștească și s-o odihnească în pace și țărâna să-i fie ușoară!

ADIO, și RĂMAS BUN, UCA îți strigă și zecile de copii, fanii tăi declarați, care cred ca și noi ceilalți slujitori ai școlii - căutători de stele ce suntem - că cineva se va ivi și-i va prelua ștabela sfântă a marii ei alergări, ducând-o din nou pe treptele nemuririi. Școlile măierene și cea din Anieș, intelectualitatea din zonă îți prezintă onorul, **Maria** - Mireasă de-a pururi, zână cea bună și martiră a sportului românesc, nu te vom uita niciodată!

Jertfindu-se sau fiind jertfită în fața altarului destinului ca fata cea frumoasă promisă balaurului din poveste, **Maria** noastră mai are o singură dorință: **să fim mai buni cu semenii noștri și mai atenți cu valorile noastre oriunde ar fi acestea risipite în lume.**

Prof. IACOB NAROȘ

Cuvântul lor:

Preot paroh Ioan Lapuște: "Zace aici o mare sportivă, mândria noastră a tuturor. Să-i dăm ultima iertare..."

Vasile Boș - primar Maieru: "Plâns și tânguire aici în Maieru. Fiica Maierului nu mai este printre noi. Ne-a făcut pe noi, măiereni cetățeni de onoare a acestei țări. Te îndrepti spre ceruri că să obții cea mai mare medalie..."

Ilie Floroiu - președintele Federației Române de Atletism: "România a pierdut un mare om. **Maria** a muncit mult, s-a dăruit mult. Cursa ei s-a întrerupt aici."

Remus Schian - primarul Hunedoarei: "Ne-ai cucerit prin simplitatea și puritatea ta. Ești al 13-lea Cetățean de Onoare al Hunedoarei..."

Profesorul Ștefan Beregszaszy - antrenorul Mariei: "M-ai întrebat simplu: puteți să mă faceți campioană? Cromometrul și l-am pus în mână în sicriu..."

Aradavoale Dorin - clubul Dinamo: "Sportul românesc de astăzi e mult mai sărac. **Maria** a fost ofițer al Clubului Dinamo și general al sportului românesc. Mă simt atât de mic față de un sportiv atât de mare..."

Profesor Sever Ursă: "**Maria** rămâne simbolul luptei și bogăției sufletești. A dat atâtea onoare și strălucire Măgurilor noastre, voința nemăsurată, credința și hărnicie. Altruismul ei uimește. Ursul ei s-a încheiat în dimineța vârstei..."

Dragă Familie Cioncan, Dragă Vasile, Dragă Ană, Dragile noastre Ana și Palagica, Dragă Vasiliță,

Am adunat tot ceea ce am putut găsi prin ziarele Bucureștiului scriind ceva despre **Chemarea la Dumnezeu a Mariei!** Și vi-l trimitem, spre aducere Aminte de **DARUL DUMNEZEIESC**, pe care **BGICĂU'** l-a făcut familiei **Vasile și Ana CIONCAN**, nu mai puțin Maierului, Țării și Lumii!

Nu la acest tot adunat, gândeam, dragă Ană și Maică îndurerată, astă vară, când ne-am întâlnit, în fața casei voastre, discutând cu Vasile despre minunea de **OM**, ce ne era **Maria** voastră și a noastră-a tuturor românilor!

Atunci, gândeam la **AUR-ul** pe care-l visa și ni l-ar fi dăruit, cu siguranță, maturizată **Maria** a anului 2008, la Beijing! Mai gândeam, la un plic mare, burdușit cu ziare scriind despre participarea atletei **Maria CIONCAN** la Jocurile Olimpice din 2008, și despre cum **Maria** a transformat, prin voință, ambiție, perseverență, modestie și extraordinar de multă muncă, **Bronzul Atenei - 2004 în Aurul Beijingului - 2008**. Un plic scăpărând scris despre viitoare fapte pământești, posibil de înfăptuit de către marea campioană ce ne-a fost **Maria**, tuturor celor circa 30 (treizeci!) de milioane de români căți suntem trăitori și ne conține **Lumea!**

Dar, Dumnezeu n-a Voit așa! A Voit-o pe Maria "de-a Dreapta Sa", printre îngerii ce-l poartă Slava peste Lume, peste oameni, peste România, peste Maieru, peste Pârcoiaia, peste Bgicău' nostru drag, peste neamul Vostru purtând numele Cioncan (al tatălui Vasile) și Coruș (al mamei Ana), peste tot pe unde a călcat și peste tot ce a atins copila Maria! Dumnezeu a Voit-o, pământește așa, numai cu gloria de **Bronz grecesc al Atenei - 2004(!). **Dumnezeu N-a mai Avut răbdare să-i Ofere și gloria de Aur chinezesc al Beijingului - 2008(!)**. Așteptat de atâtea vreme, ce să facă un înger cu aurul pământesc?**

La **NUNTA** din **CER**, sufletul Mariei și-a găsit perechea printre îngerii. Și-i Fericit!

De acolo, de **SUS**, El vă veghează, mamă Ană și tată Vasile, soră Ană, soră Palagica și fete Vasile, dorind să vă aflați **LINIȘTEA și ÎMPĂCAREA** sufletească, după o atât de grea încercare pământească și omenească!

Dumnezeu l-a dat PACE TRUPULUI Mariei, de care apropiindu-ne la locu-i de veșnică odihnă, ne vom bucura că am avut-o printre noi și cu SUFLETU-i Mare, nu mai puțin cu supraomeneasca-i Ispravă pământească!

Fie-i ȚĂRÂNĂ ușoară!

Vaier și Familia, cu toții adânc îndurerate,

căci Maria ne-a fost ca o Fiica și ca o Soră...

P.S. Ne pare nespuse de rău, pentru starea de sănătate a lui Vasile- tatăl, și-i dorim din tot sufletul grabnică refacere și redare familiei atât de încercate.

Același, V. S.

NOTĂ

Publicăm scrisoarea însoțitoare a unui plic 38 cmx27cm trimis de Dr. Valer Scronesi - Călin îndureratei familii Ana și Vasile CIONCAN, autorul copilărită împreună cu Vasile - tatăl Mariei, în Fundu' Pârcoiaiei, unde s-au născut și unde erau vecini. Vasile și Vaier au fost colegi de școală primară, uneori, mai ales, în vremea clasei întâia, ținându-se de mână, pe drumul lung și anevoios până la și de la școală. Plicul conținea 30 (treizeci!) de numere de cotidiene bucureștene scriind, între 22 și 25 ianuarie 2007, despre tragedia purtând numele **"MARIA CIONCAN"**, care a îndoliat Maierul, Țara, atletismul și sportul românesc. Masa plicului burdușit de ziare era de 1,713 kg! Afliând de numărul din revista „Cuibul visurilor”, ce va fi dedicat mării noastre **CAMPIOANE MARIA CIONCAN**, autorul scrisorii consideră că și mama îndurerată, **ANA CIONCAN**, se va mai alina, dacă va putea reciti scrisoarea publicată în revista măiereană.

Autorul scrisorii de mai sus a mai făcut gestul adunării de cotidiene bucureștene, cu trimiterea lor în plic spre Bgicău' Maierului, la final de august 2004, după Jocurile Olimpice de la Atena, unde medalia olimpică a **MARIEI** noastre a fost ultima obținută de olimpicii români.

Plicul trimis în vara - 2004 a fost unul al marilor bucurii pentru familia Mariei, cel recent - unul al rememorării cumplitei tragedii, cu atât mai mult cu cât, a sosit în simultan cu reîntoarcerea acasă a tatălui Vasile CIONCAN, în sicriu, repetând cumplita întoarcere a fiicei.

REDACȚIA

DESTIN IN VALEA PLÂNGERII

Au trecut, iată, șase săptămâni de iamă capricioasă peste mormântul Mariei Cioncan. Florile din coroanele ce i-au însoțit ultimul drum s-au ofilit, dar regretele și durerea plecării ei nedrepte spre neînțelegătoare persista în sufletele familiei și ale celor apropiați.

Se cuvine să ne amintim, din când în când, de **Maria** și de destinul ei atât de tragic ce a însoțit-o în alergarea ei pământească. Cu siguranță, ea și-o continuă acum lin și fără obstacole pe tărâmul "unde nu este durere, nici întristare, nici suspin", unde toți adevărații slujitori ai credinței și bunății pământești devin etem câștigători. Pentru ca, mai mult decât performanțele ei sportive, bunătața, simplitatea și firescul cu care se dăruia celor apropiați, și nu numai, îi vor lumina memoria. Nici măcar trecerea în triumf a liniei de sosire la Olimpiadă n-a impresionat o lume întreaga, atât cât au făcut-o ochii ei înlăcrimați atunci când rostea cuvântul "opinca", ce are și va avea semnificația ancestrală a valorii morale a țărânului român. Aceleași opinci ale tatălui pășesc acum cu mândrie alături de „sandalele de bronz” ale fiicei sale, cum frumos spunea cineva, pe drumul nemuririi.

De aceea, suntem alături, chiar și numai cu gândul, de familia Mariei, care a avut puterea să treacă cu demnitate peste durerea pierderii celor dragi. A fost greu încercată și numai timpul poate să atenueze puțin pierderea principalelor ei repere: cel al stabilității prin badea Vasile și cel al viitorului și mândriei întruchipat de fiica și sora lor dragă.

Și dacă tatăl ei natural se bucură acolo sus alături de fiica lui, cel al desăvârșirii ei sportive, domnul profesor Ștefan Beregszaszy, va rămâne cu mult mai greua povară pământească de a se lupta cu întrebarea: "de ce **Maria**?" și cea firească de a-i păstra memoria. Și va mai avea de luptat și cu minciuna, delațiunea, ipocrizia, cu micimea sufletească a unor semeni ce-și fac un titlu de noblețe din a lovi omul îndurerat și în genunchi, prin simplul motiv că a creat un destin deosebit, i-a însoțit pașii spre celebritate, i-a cronometrat performanțele, dar și ultimele clipe. Fii tare, domnule Profesor, iubirea Mariei, respectul întregii ei familii și adevărații dumnezeoști sprijinitori vă vor fi alături.

Chiar dacă evenimentul trecerii Mariei Cioncan în neînțelegătoare a adunat laolaltă o lume peștriță de ahtiați după spectacolul ieftin, de profitorii ocazionali, sau simpli ipocriți care nu i-au cunoscut deloc activitatea, de cețea lui i-a fost validată de măiereni simpli care-și plâng totdeauna tinerii plecați prea devreme în costume de miri sau mirese, alături de preoții, primarii, dascălii, ce întruhidează și la bine și la rău o adevărată comunitate românească. Nu-i uităm pe toți cei care ni s-au alăturat, din toate colțurile țării, pe cei cărora adierea trecerii în alergare a Mariei le-a atins obraji.

Valea Someșului a însoțit de-a lungul timpului destinele atâtor personalități, fiind confidenta tăcută a bucuriilor și necazurilor noastre. Acum șase săptămâni ea s-a transformat în Valea Plângerii, dar tot ea va șterge lacrimile celor care, cu respect și mândrie, au fost contemporani cu atleta **Maria Cioncan**.

Profesor LIVIU URSA

Correspondența din S.U.A.

Războiul împotriva Americii

(Partea II-a)

Locul 9: THE MEN IN BLACK

Am afirmat în numărul trecut că cei mai înverșunați dușmani ai Americii nu vin din exterior, ci sunt oameni sau organizații "home-grown" care distrug din interior temelile morale ale națiunii americane.

Am arătat cu ce se ocupa "inamicul" de pe locul 10 - ACLU, organizație al cărei director executiv este un homosexual, Anthony Romero. Dacă ACLU ar putea fi categorisit drept un grup de avocați "amatori" - cei mai mulți membri și susținători fiind de fapt voluntari neplătiți - inamicul de pe locul 9 este o entitate bine structurată de "profioniști": sistemul legal al USA, sau mai precis spus "oamenii în robe negre"

Aceasta a treia ramură independentă a guvernului, este împinzită de o puzderie de birorați, ideologi, judecători strămbi, care n-au fost votați ci au fost numiți în posturile lor, dar care au o putere imensă, rivalizând cu cea a Congresului și a președintelui țării.

Există în USA peste 30.000 de judecători la nivel statal și 1.700 la cel federal. Mulți dintre aceștia, în loc să interpreteze Constituția țării, dau de fapt verdicte în totală opoziție cu voința poporului și cu Constituția pe care au jurat să o respecte și să o aplice.

Vom da mai jos câteva exemple de abuzuri justițiare ale Curții Supreme și ale celor 13 Curți Federale de Apel care au avut și care vor mai avea enorme, distructive consecințe pentru destinul Americii:

- ianuarie 22, 1973 - Curtea Supremă, prin "Roe vs. Wade" a legalizat avortul la cerere, în orice situație și fără nici o limită (ceea ce a dus la uciderea a peste 46 milioane de bebeluși);

- tot Curtea Supremă, prin decizia "Lawrence vs. Texas" a deschis drumul legalizării căsătoriei între homosexuali (deja un fapt împlinit în statul Massachusetts);

- multe curți federale au declarat rugăciunile în școli sau în alte locuri publice drept neconstituționale; au ordonat înlăturarea monumentelor și a însemnelor religioase din clădiri și din parcuri publice; au decis că decorurile și scenele de Crăciun nu sunt îngăduite să fie afișate în public; de asemenea au declarat că motto-ul națiunii americane ("In God We Trust" - noi ne încredem în D-zeu), nu este constituțional după cum nici cuvintele din Jurământul de Credință ("under God" - sub D-zeu), nu sunt constituționale;

- în statul Nebraska un singur judecător, Joseph Bataillon, a anulat ca neconstituțională o rezoluție votată de 70% din populația statului prin care se definea ca și "căsătorie" doar unirea tradițională dintre un bărbat și o femeie;

- exemplele cele mai crase de abuz justițiar sunt oferite însă de Curtea de Apel #9 din San Francisco. Condusă de Stephen Reinhardt (a cărui soție conduce ACLU California) aceasta Curte e vinovată de luarea deciziilor care au dus la Măturarea a nenumărate vestigii religioase din California și care de asemenea au înlăturat dreptul părinților de a-și educa copiii după cum doresc ei.

Cel mai recent exemplu e decizia de la sfârșitul anului trecut care stipulează că școlile publice din California au dreptul să învețe pe copii tot ceea ce administrația școlii consideră potrivit, fără a se cere acordul părinților. Căzul în chestiune se referă la un "chestionar sexual" foarte explicit, dat copiilor din clasele III- V, fără încuviințarea și știrea părinților; copiii au fost întrebați "cât de des se gândesc la sex", dacă se "joacă cu organele lor sexuale" sau dacă doresc "să atingă părțile private ale altor persoane", etc. Când unii părinți, alertați, au sesizat autoritățile de acest abuz, judecătorul Reinhardt a declarat că "părinții nu au nici un drept constituțional de a împiedica școlile publice de a da studenților informații sexuale, când și după cum autoritățile școlare găsesc de cuviință".

De aproape 40 de ani America e supusa acestei "tiranii justițiare", cu toate că majoritatea populației dorește și gândește în totală opoziție cu acești tirani în robe negre.

De exemplu: 68% se opun avorturilor parțiale; 71% doresc reintroducerea rugăciunii în școli iar 64 % cred că și Biblia trebuie studiată în clasă; 65% cred că căsătoria trebuie să fie doar între un bărbat și o femeie; 73% favorizează acordul părinților înainte ca o minoră să aibă un avort; 84% sunt de acord cu Jurământul de Credință recitat în clase; 91% cred ca cuvintele "sub D-zeu" trebuie să rămână în Jurământ; peste 70% se opun desecării steagului American; 76% favorizează amplasarea Celor 10 Porunci în locuri publice... și așa mai departe.

Dar în ciuda unui suport majoritar pentru aceste cauze, judecătorii americani ignoră voința poporului, impunând națiunii propriile lor valori, așa cum făceau odinioară comuniștii în România.

Partidul Democrat - și bineînțeles acei care-i votează la putere, sunt răspunzători de numirea în funcție, pe viață, a acestor magistrați ultra liberali, ateți, care continuă prin deciziile lor să erodeze societatea și familia Americană.

Am putut să vedem în săptămânile trecute cu câtă furie s-au opus senatorii democrați confirmării în funcție, pentru Curtea Supremă, a lui Samuel Alito, un judecător conservativ, de o înaltă ținută morală și integritate profesională; dar aceiași senatori (Kennedy, Leahy, Shummer, Durbin, Feinstein etc.) n-au nimic de zis referitor la infamele și rușinoasele decizii ale unui judecător arogant precum Stephen Reinhardt de la Curtea de Apel din San Francisco.

E trist faptul că încă mai sunt creștini neinformați (chiar și români!) care, continuă să voteze democrați, fără să-și dea seama că prin aceasta se fac vinovați printre altele, și de existența unor legi care vor duce poate în final, la distrugerea propriilor familii.

Tot ceea ce a făcut Hitler, a fost făcut legal, în conformitate cu legile Germaniei naziste.

Dacă America va fi vreodată distrusă - aceasta se va face bineînțeles, în mod legal.

ALEX POP

Marginalii la „Dialogurile” lui Platon sau Caută în conversație tămăduirea

Însemnari

Dintre stâlpii, poate cei mai mari ai filozofiei antice, idealității precum Socrate și Platon, care au afirmat și au crezut în valori, ei au împins lumea înainte, dând măsura omului și valorii lui Teozofi și Sfinți părinți, afirmă că: „Platon a adus știința și filozofia lumii antice până în pragul bisericii”. La originea filozofiei lui Platon se află șocul pe care l-a produs în tinerețea sa, întâlnirea cu Socrate. Relația dintre Socrate și Platon este exemplul de realizare a unui gânditor prin celălalt. Aceasta se realizează unde există un veritabil dialog. Platon, poate cel mai original gânditor din istoria filozofiei antice, are ca punct de sprijin pe omul Socrate. El pune pe seama lui Socrate, ceea ce se sfiește să afirme ca fiind propria sa gândire. Dialogul platonian va rămâne pentru todeauna model a oricărei comunicări elevate. O condiție a dialogului este să știi să ascuți.

Acela care dorește să comunice o idee, trebuie să fie capabil de a se lăsa convins de un alt punct de vedere. Socrate din „Dialoguri” este pregătit să cedeze când nu are dreptate, și să respingă la rândul său, opinia celui care se înșeală. O altă condiție a dialogului „este convingerea că adevărul nu există și că rațiunea îl poate descoperi”. Socrate, protagonistul principal din „Dialogurile” lui Platon, posedă arta de a transmite adevărul cel mai subtil prin intermediul întrebărilor „Pentru ca un dialog să fie autentic, condiția este de a avea un subiect unic de discuție, respectiv un obiect unic de cercetare” (N. Râmbu - Dialoguri).

Dialogul platonian, deși are în el multă poezie, nu este artificial. Ce anume îi mână pe oameni spre Socrate, respectiv spre Platon, spre a dialoga? După N. Grimaldi și C. Levi-Stauss, este vorba despre un „șamanism socratic” în care magia cuvântului (dialogului), nu este numai o maieutică este și o terapeutică „Socrate este deschis tuturor dar, nu vin la el, decât cei care simt o apăsare sufletească, o durere. Ei își caută în conversație tămăduirea” (N. Râmbu). Învățăm de la Socrate că modestia și umilința sunt opuse, ca și mândria și îngâmfarea, numai că, primele sunt valori, iar celelalte nonvalori. În acest sens, în dialogul „Hippias minor”, pag. 44, el spune: „nu mi-e rușine să cer deslușiri, ci întreb și descop și sunt foarte recunoscător celui ce mi le dă”.

Apoi, în „Apărarea lui Socrate”, pag. 106, cu aceeași modestie și umilință afirmă: „N-am fost dascăl nimănui, dacă însă vreun tânăr sau bătrân a vrut să stea de vorbă cu mine, ca să vadă cum îmi împlinesc menirea, niciodată nu l-am lipsit de mulțumirea asta”.

Și totuși, Socrate a plătit cu viața credința lui sinceră în valorile dătătoare de sens. Acea maximă, culme a înțelepciunii omenești „știu că nu știu nimic”, a rămas însă ca spirit în opera lui Platon, mereu mai tânără, mai durabilă decât marmora, unde va în acel spațiu, care-l logodește pe om cu divinitatea. Dintre dialogurile celebre amintim: Euthydemus, Cratylus, Criton, Hippias minor, Laches, Apologia Charmide. Apărarea lui Socrate și, de necrezut, dialogul Ion, în care personajele sunt Socrate și Ion, dezbătând problema poetului, rapsodului, arta de a interpreta pe Homer, problema muzei și poeziei. „Poemele frumoase sunt divine și sunt opere ale zeilor, iar poezii nu-s altceva decât niște tâlmaci ai zeilor, fiecare posedat de zeul care-l stăpânește.” (Dialoguri de N. Râmbu, pag. 159).

După salutul de „Bun sosit”, adresat de Socrate lui Ion, acesta localizează Efesus, ca orașul natal al lui Ion. Acesta-i răspunde că vine de la sărbătoarea lui Asclepios din Epidaur, oraș în care la anumite zile din an se instituiesc concursuri în cinstea zeului și a celorlalte arte liberale, unde Ion luase premii întâi. Acesta este cadrul și motivul dialogului dintre Socrate și Ion. Aici, Socrate „pizmăiește” rapsodul pentru înfățișarea elegantă cu care trebuie să se prezinte în fața mulțimii dar și faptul că se ocupă de poezii divini, precum Homer, înțelegându-le cuvântul dar și sensul, „căci cineva nu poate fi rapsod, până ce nu pricepe ce vrea să spună poetul”. Din dialog reiese că, înaintea lui Homer sau poate contemporani cu el, era

Hesiod și Arhiloe. După ce dialoghează despre Hesiod și Homer și despre manta lor (arta care se ocupă de oracole și interpretarea lor) Socrate face un colaj al temelor homerice. „Nu vorbește el mai ales de război și de întâlnirea laolaltă a oamenilor buni și răi, a meseriașilor și a simplitorilor particulari, de felul cum se apropie zeii unul de altul sau de oameni, despre cele ce se întâmplă în cer și în infern, despre nașterea zeilor și a eroilor? Nu într-asta constă poezia lui Homer?”

Din dialog mai reiese noțiunea de „poetică” - „e limpede pentru oricine că-ți lipsește arta și știința de a vorbi despre Homer. Dacă ai poseda o asemenea artă, ai fi în stare să vorbești și despre ceilalți poeți”. Mergând mai departe, Socrate îi arată lui Ion, criteriul după care se judecă o artă, luând exemplul pictura și sculptura, citându-l pe Polygnotos (cel mai mare pictor grec din sec. V, î.d.Hr.) și pe Dedal, apoi pe Epios, cel ce făurise calul de lemn în războiul troian, apoi, Teodor de Samas, descoperitorul artei de a turna statui în bronz.

Apoi, arată că talentul lui Ion, „de a vorbi cu îndemănare despre Homer, nu e o artă, ci o putere divină care te pune în mișcare, căci toți poezii lumii buni, își fac poemele lor nu prin ajutorul artei ci în prada inspirației și stăpâniți oarecum de o putere divină”. La fel și compoziții. Poet, în accepțiunea lui Socrate, nu e numai autorul de poezii, ci și sculptorul, pictorul, muzicianul componist. Socrate, luând exemplul „divinului Homer” în poezie, arată că operele mari s-au născut nu datorită meșteșugului, ci inspirației divine. „Prin creatori vorbește zeul însuși”. În concluzie deci, Socrate demonstrează printr-o logică clară că „poemele frumoase nu sunt ale oamenilor, ci sunt divine și sunt opere ale zeilor, iar poezii nu-s altceva decât niște tâlmaci ai zeilor, fiecare posedat de zeul care-l stăpânește”. Socrate îi convinge pe Ion, care era un rapsod și se credea atotștiutor în Homer și Hesiod că: „Voi rapsodii nu tâlmăciți operele poezilor și că voi sunteți niște tâlmaci ai tâlmacilor”. Rapsodul și actorul reprezentând piatra heracliană (magnet) veriga mijlocie, iar prima e poetul însuși. Până și rapsodul, în sensul de actor, prin trăire este luat „în stăpânire”, iar aceasta „nu se datorește științei sau artei „ci tot inspirației și obsedării divine”. Apoi, dialogul confirmă cu marcarea poemelor homerice, în care Homer vorbește și despre celelalte arte, arta conducerii corabiei în care specialist este cârmaciul, arta tămăduirii în care specialist e medicul, chiar și despre arta conducerii cailor - recitând din Odiseea, cum Nestor îl învață pe Autiloh să conducă carul de război. Iată deci, cum Socrate, până și profesiunea cunoscută și îndeplinită bine, o ridică la rang de artă.

După ce face apologie profesiunilor enumerate, conchide că Ion e un rapsod, în sensul de actor care trăiește din ce reproduce din Homer, „este inspirat dar nu științific”. În dialogul Cratylus, despre nume și puterea numelui, despre Hermegenes, Cratylus și Socrate, în care cel din urmă concluzionează că: „Toate cele născute potrivit firii, trebuie să poarte același nume, potrivit firii și aplecării sale, potrivit harului care-l ridică pe creator deasupra oamenilor de rând, toate rânduite fiind după o dreaptă denumire”.

Lumea de azi ar trebui să reinvețe dialogul autentic de la Socrate și Platon, dialogul cel lipsit de mânie, dialogul ce transmite adevărul cel mai subtil prin intermediul întrebărilor, dialog uneori (cum spunea C. Noica în Opere, vol. III, ediția a II-a, 1978), cu o amară ironie pentru condiția omului și gânditorului.

Oare Socrate, din ceea ce-l învață pe Ion în „Dialoguri”, n-ar trebui să constituie o idee pentru parlamentarii, guvernanții și șefii formațiunilor politice, în nevoia de dialog, n-ar trebui să se aplece asupra învățăturilor lui Platon, dacă de aiții nu ascultă?! Este doar un punct de vedere, la care nu mă gândesc numai eu.

ALEXANDRU RAȚIU

Distorie literara

Câteva însemnări despre Constantin (Costache) Creangă 1860-1918 singurul fiu al marelui povestitor Ion Creangă – 1837-1889

Constantin (Costache) Creangă s-a născut în 1860 la Iași, fiind singurul fiu al povestitorului Ion Creangă și al soției Ileanuca, care și-a părăsit soțul, trebuind ca tatăl singur să se îngrijească de creșterea și educația copilului având slabe mijloace materiale după ce a fost caterisit (răspopit) – funcționând ca și catehet, dascăl și instructor pe la diferite școli.

Ion Creangă, povestitorul, născut în Humulești-Neamț unde era stabilită familia, era cel mai mare dintre cei 8 copii ai lui Ștefan a Petri Ciobotaru și ai Smarandei, pe nume de fată Creangă care era fiica lui David Creangă din Pipirig al cărui nume patronimic l-a purtat toată familia stabilită la Humulești-Neamț, originară din Transilvania de pe Valea Ilvei ca bejenari, stabilindu-se în Moldova.

La Iași, unde Ion Creangă a cumpărat o casă pe Dealul Copoului numită bojdeucă cu 2 camere, cerdac și acoperită cu draniță, s-a născut Constantin (Costache) care după terminarea Școlii primare în 1860 este înscris la renumitul Liceu Național din oraș, și deoarece în acele vremuri obișnuia ca tinerii să învețe și limba germană, tatăl îi angajează o profesoară de limba germană, iar după 2 ani copilul este transferat la Liceul Militar unde dovedind sârguință la învățătură este avansat sergent, purtând cu mândrie uniforma militară.

În 1877, odată cu începerea războiului de independență, copilul doar de 17 ani cu școala neterminată încă, având însă pregătire militară, dorește a se înrola ca voluntar în armată pentru a merge pe front, dar tatăl Ion Creangă face mari eforturi pentru a-i zădărnici dorința reușind să-l înscrie la Școala de Ofițeri, pe care o absolvă cu gradul de sublocotenent, iar războiul fiind terminat, este repartizat la o Unitate Militară de Marină din Galați – port la Dunăre.

Într-una din aplicațiile militare făcute în portul apropiat Brăila, în 1886, la vârsta de 20 de ani, cunoaște o fată pe nume Olga, fiică a negustorului Petru N. Petru, cu care se căsătorește, aceasta, ca soție aducându-i o dotă care era obligatorie dacă fetele se căsătoreau cu ofițeri, de 20.000 de galbeni, - o sumă deosebit de mare pentru acele vremuri, ocazie care îl face să se stabilească definitiv în Brăila.

Ca ofițer de marină, dotat cu bune cunoștințe militare, cunoscând și limba germană – ca limbă străină de mare circulație, este trimis în stagii de specializare la Viena – Austria, Bruxelles – Belgia și Torino – Italia, dar la reîntoarcerea în țară, după puțină vreme, demisionează din armată, dorind să facă negustorie împreună cu socrul său.

Își începe așadar activitatea de negustor laolaltă cu socrul său deschizând un birt, apoi o fabrică de panificație și bragă cât și un restaurant, ocupându-se totodată și de comercializarea tutunului scoțând pe piață foițele de țigări cu denumiri ca „Panama” – „Anadic”, și chiar și „Creangă”.

Abandonează și această ocupație și dovedind mult simț patriotic și militar, odată cu începerea primului război mondial – în 1913, se reangajează în armată, avansând datorită meritelor foarte repede și este trimis pe front cu gradul de maior participând la luptele de la Flămânda și Nehoiu fiind rănit, avansat la gradul de locotenent-colonel, - murind la sfârșitul războiului în 1918, și fiind îngropat după dorința sa în cimitirul „Eternitatea” din Iași alături de tatăl său, povestitorul Ion Creangă.

Reamintindu-ne de bojdeuca din Iași unde s-a născut și copilul Costache trebuie să menționăm că în această casă a fost creată întreaga operă nemuritoare a marelui povestitor: minunatele „Amintiri din Copilărie” – „Povești” și „Povestiri”.

Mai trebuie amintit că în această bojdeucă – azi

casă memorială - a fost găzduit încă din 1876 Mihai Eminescu, unde venea foarte des și Veronica Micle, pe care Eminescu a o cunoscut la Viena în 1872, bojdeuca în care Eminescu a scris cele mai frumoase poezii: Melancolie, Dorință, Crăiasa din povești, Călin – file din poveste, gândind la tine, Ea - și urma cărare în codru, și multe altele.

În bojdeuca lui Creangă, Eminescu a trăit cele mai frumoase clipe și zile de dragoste, pomenite de istoricul George Sanda, în cartea sa „Veronica Micle” – Editura Cartea Românească – 1982, făcându-ne cunoscut că chiar Eminescu pe filele unui manuscris notează: „ziua de 4/16 februarie 1876 a fost cea mai fericită a vieții mele. Eu am ținut pe Veronica în brațe, ținând-o la piept, am sărutat-o. Ea-mi dăruie flori albastre pe care le voi ține toată viața”. Iar mai târziu Veronica Micle, dornică de o eventuală căsătorie se destăinuia: „Je t-embrasse comme j-embrasse”, deci, sărutări și îmbrățișări reciproce. Iar apoi, dintr-o scrisoare din 20 aprilie 1888 a Harietei către prietene sa Cornelia Emilian, scria despre Veronica Micle că aceasta se confesă: „Preferă să fie metresa lui Mihai decât femeia unui prinț”.

Mai trebuie amintit că între Creangă și Eminescu nu existau cuvinte reverențioase ca: domnule sau dumneavoastră, ei spunându-și: frate, bădie, badiță, ducând o viață de mizerie, se ajutau unul pe altul mergând totodată și la întâlnirile Junimii, la Casa Pogor, trăiau amândoi o veselă burlăcie colindând Plopii fără soț, cele 7 dealuri din Iași: Tătărași, Ciric, Sorogari, Repedea, Cetățuia, Galata, Copou.

Prietenia și afecțiunea dintre ei trei Creangă, Eminescu și Veronica Micle – este dovedită și prin nezdruincina lor prietenie, - până la moarte, deoarece toți mor în același an: Eminescu născ. în 1850, moare la 15 iunie 1889, Veronica născ. în 1850, moare la 3 august 1889, iar povestitorul Creangă deși născ. în 1837 moare și el la 31 decembrie 1889, moartea fiind nemiloasă cu ei, deoarece Eminescu este înmormântat la București, Creangă la Iași iar Veronica Micle la Mănăstirea Văratec.

Despre urmașii lui Constantin (Costache) Creangă, fiul lui Ion Creangă, se cunoaște că acesta a avut 4 copii: Letiția căsătorită cu Nicolae Timiraș – avocat, ziarist, scriitor, Horea – arhitect, Sabina și Ionel fără a se ști ceva despre ei.

După fiica Letiția, a rămas un copil Nicolae Timiraș, născ. în 1912, iar după fiul Horea a rămas o fiică Mihaela născ. în 1925, decedată.

Astăzi mai sunt în viață nepoți și strănepoți din familia Timiraș – Letiția născ. 1956, și Paul născ. 1962, - apoi din familia Horea – Dan și Constantin Mihăiescu, Andrei și Edgaer, - unii mai locuind în România fără a li se cunoaște adresele, iar alții plecați în SUA și Argentina, fără a li se cunoaște funcțiile și adresele cât și starea lor civilă, cunoscându-se doar că mai vin în România din când în când, ducându-se și la Iași, la mormintele înaintașilor lor Constantin (Costache) și Ion Creangă), amintindu-și de ei.

Consemnări și selecțiuni făcute după însemnările ginerelei lui Constantin (Costache) Creangă – anume Nicolae Timiraș, căsătorit cu prima fiică Letiția, - în cartea „Ion Creangă – după documente vechi, însemnări și mărturii inedite” – București – 1933, pe care, întâmplător am văzut-o prezentată într-o lucrare.

Av. Dr. HORAȚIU BOB

Toponimie

Interferențe lexicale Geto gotice în graiul arhaic din Ținutul Năsăud

Cu privire la istoria și originea goților și gepizilor, cercetătorii de astăzi adoptă puncte de vedere convergente. Dintre acestea credităm în mod special teoria lui Frederik Kortlandt, profesor de lingvistică comparată la Universitatea Leiden din Olanda, expusă în lucrarea *The Origin of the Goths 'Originea Goților'*, Ediție electronică, 2000. Acesta exprimă documentat, după ani de cercetări comparative, următorul punct de vedere:

- *Getica* lui Iordanes (*De Origine Actibusque Getarum*, pe scurt *Getica*, scrisă la 551) s-a bazat în mare măsură pe cărțile despre istoria goților scrise de către Ablabius și Cassiodorus, astăzi pierdute.

- între diversele versiuni din vremea lui Iordanes privind originea goților, fără a fi vreuna acceptabilă, astăzi se impune totuși ca fapt istoric plauzibil opinia că leagănul etnogenezei gotice, pe seama gepizilor și a goților ar trebui să fie actualul ținutul al landului austriac Niederosterreich (Austria de Jos), cu capitala Sankt Polten.

- triburi ale germanilor de est din ținuturile nord-baltice sau întâlnit cu triburi ale germanilor de vest pe cursul Dunării Mijlocii, în zona Austriei de Jos, cu intenția de a pătrunde în Imperiul Roman. Absența unor diferențe majore între cele două comunități a dus la amestecul și etnogeneza „gotică” a noilor veniți, apărând astfel la granițele Imperiului Roman un dialect germanic de prestigiu, ușor diferit de cel din zonele de plecare, cu unele influențe romanice încă din faza de constituire.

- fiind împedicați să pătrundă în Imperiu Roman, precum și în Dacia Romană intra-carpatică, goții urmați îndeaproape de gepizi se îndreaptă în număr mare spre Gurile Dunării, ocolind Dacia Romană prin nordul Carpaților și coborând spre sud prin interfluviul Pruto-Nistean.

- nu există urme arheologice privind migrarea goților de la Marea Baltică la Marea Neagră.

- fonologia limbii gotice se aseamănă cu aceea a limbii Latine și a limbilor romanice, mai mult decât oricare dintre limbile germanice, (cf. Kortlandt 1988: 8-9 and 1996: 54). Totuși limba gotică rămâne idiomul germanic cel mai arhaic între limbile germanice.

- cuvintele gotice care apar drept *împrumuturi în limbile baltice, au ajuns în acestea din urmă mai târziu, prin filieră slavă* [51 -cf. Stender-Petersen 1927: 134 and Green 1998: 172-174], ceea ce sugerează că balticii n-au avut niciodată contact direct cu goții, fiind separați de aceștia prin slavi.

- teritoriul la nord de Carpați numit de noi *nordul lingvistic românesc* prin și peste care au trecut goții era locuit numai de *nemurile tracice ale costobocilor și carpilor*, fiind total absente populații slave la acea vreme. În aceste zone primele grupuri de slavi sunt documentate în secolul IV d. Chr. odată cu trecerea hunilor migratori prin Poarta Rusiei - Pasul Verecke spre Câmpia Panoniei.

- încheiată fiind prezentarea opiniilor pro f. Kortlandt, să remarcăm un fapt istoric important în destinul dacilor din bazinul Carpatic, și anume că *un ecart spatio-temporal de aproape patru secole, între traco-dacii autohtoni ai secolului III și slavii migratori ai secolului VI-VII, este ocupat de perioada geto-gotică.*

Potrivit istoricilor occidentali, migrațiile nemurilor *germano-gotice* de-a lungul Europei, cu precădere de la est la vest, scot în evidență îndeosebi latura politico - militară iar nu cea etnică, în toate teritoriile străbătute goții sunt receptați prin componenta politico-militară, fiind apoi asimilați odată cu decăderea politică, în masa populației romanice autohtone majoritare. Aceasta afirmație este valabilă și în spațiul Carpato-Danubian.

Romanizarea geto-dacilor, începuse cu mult înainte de sosirea gepido-goților. În faza finală, pe parcursul secolului IV d. Chr. simultan cu dispariția etniei geto-dacilor în masa romanică orientală, se petrece și romanizarea gepido-goților minoritari.

Statutul social politic al gepido-goților aparținând elitei conducătoare, interferența puternică și de lungă durată cu Imperiul Roman de Răsărit, creștinarea lor timpurie și în masă, precum și faima reală de „goți înțelepți”, constituie după părerea noastră factori importanți în desăvârșirea romanizării spațiului Carpato-Danubian.

Un studiu⁹ recent dedicat operei *Getica* lui Iordanes, constată cităm: „frecvența denumirii „goți” scade pe măsură ce faptele istorice relatate de Iordanes trec de primele două secole ale noului mileniu, pentru ca în amplele pasaje dedicate evenimentelor contemporane lui, să se refere aproape exclusiv la goți”. Poate fi și acesta un argument în favoarea punctului de vedere exprimat de noi mai sus.

Preluăm un pasaj din *Getica* lui Iordanes¹⁰ care conferă deplin temei punctului de vedere exprimat de noi mai sus privind etnogeneza gepido-gotică, cităm: „înspre margini Gothia, cea numită Dacia de strămoși (care acum, cum am spus, se numește Gepidia) este mărginită la răsărit de Roxolani, la apus de Tamaziți (?), la miazănoapte de Sarmați și Bastarni, la miazăzi de cursul (apelor) lăbărtațe ale Danubiului...”

Importanța Bibliei în cercetarea etnogenezei românești

Așa cum s-a documentat prin izvoare arheologice, *primul neam creștin și creștinat în masă din Bazinul Carpatic au fost goții, incluzând aici și gepizii vorbitori ai aceleiași idiom.* Creștinismul timpuriu și alianța de tip federativ a geto-goților cu Imperiul Roman de Răsărit au fost după părerea noastră un factor important în desăvârșirea romanizării traco-

Obiectivul general al subproiectului

EDUCAȚIE PENTRU O CIVILIZAȚIE ECOLOGICĂ-prin cunoașterea elementelor biodiversității din Parcul

Național Munții Rodnei și aplicarea devizei C.P.N.-cunoaște și protejează natura, în spirit modern preluând vechi tradiții locale referitoare la respectul față de natură.

Activitățile propuse

1. Simpozion cu flori-prezentarea proiectului "Laborator floral".

2. Portofoliu Botanic (fișe, chestionare, liste cu plante pe trei secțiuni: plante medicinale spontane, plante medicinale și aromate de grădină, plante tinctoriale), fotografii, planșe, albume, ierbare și materiale multi-media.

3. Grădini înmiresmate -traseu didactic și vizite la 5 grădini din localitate pentru identificarea plantelor din grădini-plante cultivate alimentare, plante medicinale, plante spontane-se vor folosi chestionarele și tablourile din Caietele de larba.

4. Ceas Floral -activitate practică în livada școlii sau Parcul Sătesc-un rond cu flori (plante cultivate în melanj cu plante spontane).

5. Catalog Floristic-lucrare pe suport electronic cu prezentarea speciilor rare și/sau protejate din zona noastră (floarea de colț, crinul de munte, 17 specii de orhidee montane, bulbuluc, arnica, ș.a).

6. Expediția Biodiv-Flores-tabară montană de identificare, recunoaștere și fotografiere a plantelor rare din Munții Rodnei pentru o arhivă/album a proiectului, dar și cunoașterea altor elemente de biodiversitate:mamifere, păsări, ciuperci; se va folosi agenda ornitologică!

7. Un izvor cu flori-activitate practică de ecologizare și întreținere a sursei de apă minerală din Anieș (curățare, vopsire, montare de coșuri ptr. ambalaje etc.)

8. Biblioteca Flora-amenajarea cabinetului, a mobilierului, fișarea materialelor, aranjarea colecțiilor și a documentației, întocmirea inventarului etc.

9. Drum Verde !-finalizarea și continuarea proiectului, prezentarea rezultatelor și diseminarea proiectului în cadrul comunității și a școlilor învecinate-se vor folosi chestionare, dosare și mape de prezentare, albume, portofolii, c.d-uri, plante, cartea de impresii...se vor oferi premii simbolice și diplome verzi pentru participanții, coordonatorii, colaboratorii și partenerii acestui proiect.

Rezultate așteptate

Elevii, cadrele didactice și locuitorii comunității vor beneficia

Laborator Floral

biodiversitate (Catalog Natura-Nord), revistele școlii "Mugur românesc" și "Carduelis".

Proiectul poate

interesa și alte domenii ale educației : orientare școlară și profesională, discipline opționale, activități de vacanță;

Activitățile din proiect sunt captivante și pot prin simpatie să ramifice alte programe și/să atragă sponsori sau alte finanțări;

Proiectul generează un alt sub-proiect -**Biblioteca naturii-un Centru de documentare**, inițiere în științele naturii și ecologie pentru elevii din zona rurală.

Alte rezultate concrete:Portofoliu Botanic, Catalog Natura-Nord, Jurnal deExpediție.

Indicatori și modalități de monitorizare și evaluare ale rezultatelor subproiectului

Biochestionar pe doua nivele; ciclul primar și gimnazial;

Biotest -final pentru grupa biologilor-30 de elevi;

Caiete de iarbă-fișe de anchetă științifică;

Calendar cu flori-ptr.activitatea practică;

Catalog cu ierburi de leac;

Catalog Natura-Nord-catalogul biodiversității, fascicula plante;

Chestionarul grădinarului;

Determinator botanic-planșe color pentru determinarea speciilor;

Fișe de observații-biodiversitate;

Ghidul grădinarului;

Grile de evaluare pentru diverse specii în funcție de frecvență, populații, climă;

Hartă florală-prezentarea unor habitate specifice plantelor protejate;

Liste cu specii de plante, animale, păsări-la începutul și sfârșitul proiectului;

Materiale multi-media-C.D.-"Grădini înmiresmate"

Piante, calendare, cărți de vizită, diplome, alte materiale promoționale;

Portofolii, albume, grafice, colecții;

Prietenii florilor și dușmanii lor-fișă de anchetă naturalistă;

Scara trandafirilor-etapele și verbele cunoașterii florilor;

Tablou de monitorizare a unei pajști subalpine în diverse etape-anotimpuri; număr de fire și specii pe o suprafață dată-3 careuri de 1m pătrat;

ILIE HOZA

Interferențe lexicale Geto gotice în graiul arhaic din Ținutul Năsăud

- urmare din pag. 6 -

dacilor autohtoni.

Conform lingviștilor români¹¹, latina populară se înstăpânise ferm la nord și la sud de Dunăre în cursul secolelor II - IV, iar proto-romăna își dobândește mai apoi identitatea pe parcursul a cinci secole, cu o fază incipientă în secolele V-VII și o fază tardivă în secolele VIII-X.

- Îndrăznim să afirmăm, cu titlu de opinii personale, următoarele motive pentru care goții și Biblia Gotică sunt teme importante în destinul românesc:

- pe plan istoric confuzia *geți - goți* pare a se elucida, constatând bunăoară că *nu există un parcurs istoric al goților înainte de geți și nici al geților după goți*.

- în nordul românesc, niciodată ocupat de romani, idiomul traco-dac a încheiat procesul romanizării în simbioză cu idiomul gotic al neamurilor germanice. Acesta din urmă, la data Bibliei lui Ulfila, face dovada unei fonologii tipic romanice iar nu germanice, în cadrul etnogenezei românești, influențele germanice în limba română trebuiesc evident înțelese drept *cel dintâi superstrat*, sesizabil grație unei vizibilități perfecte a limbii moeso-gotice prin *Biblia lui Ulfila*.

- încheindu-și existența cel mai târziu în sec. IX d. Chr, idiomul gepido-gotic nu a fost afectat de fenomenul fonetic al „alunecării consonantice” (eng. consonant shift), spre deosebire de limba germană

standard. Din acest motiv influențele germane în română trebuie căutate exclusiv prin filtru gotic, câtă vreme lingviștii români au declarat excluse influențele germane târzii asupra limbii române.

- faptul că eleganta limbă germană vorbită în Europa răsăriteană, nu este revendicată drept matrice lingvistică de nici una din limbile germane actuale, constituie un motiv în plus pentru lingviștii români de a lămuri raporturile acesteia cu limba română.

- afirmația privind inexistența unei date istorice concrete a creștinării în masă a geților pare a căpăta deplin temei. Neamul românesc s-a născut creștin pe parcursul a peste 300 de ani de simbioză a credința getice în nemurirea sufletului, de esență zalmoxiană, cu creștinismul gepido-gotic de rit arian-bizantin.

- cele patru secole de conviețuire (și posibilă simbioză), încheiate prin romanizarea geto-dacilor și a gepido-goților pot să justifice remarcabila unitate a dialectelor nord și sud-dunărene ale Limbii Române.

Note:

⁹ *Timotei Ursu (New York; USA), Iordanes: un izvor istoric de importanță capitală. La ce sunt bune greșelile ?!, Dava Internațional nr 11.*

¹⁰ *Idem*

¹¹ *Sorin Paliga, Influențe romane și preromane în limbile slave de sud, Ediție electronică, Ediția a II-a, București, 2003*

- va urma-

Distorie

Soliloc în ziceri înțelepte

MAIERU - File de monografie (39)

MAIERU - File de monografie (39)

Din lungul șir de dascăli care au deservit învățământul local în ultimele peste două secole vom desprinde câteva profile. Merită să ne oprim o clipă, cu recunoștință lângă numele câtorva fruntași ai școlii de odinioară, a căror activitate nu s-a mărginit doar „la clasă”, ci truda lor a rodit luminos pe tărâmul luminării consătenilor, chiar dacă ignoranța și analfabetismul erau departe de a fi eradicate. /

Nume ca: *Maței Stărciu*, *Popa Cosma* din Marmația care învață pruncii la mânăstirea din Drogomana în ultimul deceniu al secolului al XVIII-lea, apoi *Nicolae Istrate*, „dascălul în opinci”, *Vasile Rebreanu* (dascălul Răblean), *Ioan Barna*, *Dariu Pop*, *Silviu Coruțiu*, *Dumitru Boșca* – senior, *Demetriu Boșca* – junior, *Alexandru Jarda* iar mai târziu, *Dumitru Vranău*, *Ioan Sima* (Anieș) au fost și surse pomenite cu respect atunci când bătrânii comunei exprimă dragostea lor pentru școală.

Pasiunea și hârnicia cu care a lucrat, de pildă, Vasile Rebreanu, tatăl marelui romancier, în cei zece ani de greu apostolat la Maieru (1888-1898), a rămas în amintirea veteranilor satului, foștii săi elevi, colegi cu Liviu, ca o iangine vie a modestiei și strădaniei nerăsplătite îndeajuns.

Numele lui Dariu Pop (1886-1974), cunoscutul compozitor clujean, de mai târziu, care în ultimii săi ani de viață mai venea din când în când în satul în care a copilărit și pe care l-a servit cu devotament, este legat de înființarea primului cor țărănesc din Maieru, înființând alte echipe corale în comunele Feldru (1906) și Șanț (1907).

Ioan Barna și Silviu Coruțiu, prin îndelungata lor activitate didactică și cultural-obștească și prin comportare pedagogică exemplară, dusă de la începutul veacului trecut și până dincoace de mijlocul lui, merită din plin omagiul nostru postum.

Prezentăm doar un simplu fapt: învățătorul Silviu Coruțiu, în anul 1916, rămăsese o vreme singur, din cauza războiului, la 120 de elevi cu care trudea 9-10 ore pe zi cu o conștiințiozitate de care foștii lui școlari își amintesc cu uimire. Și, drept, răsplătă dascălul a rămas câteva luni fără salariu.

Nu se pot trece cu vederea nume ca acelea ale lui Constantin Partene, care în toamna anului 1918 fusese numit comandant al Gărzii Naționale locale care a plecat cu delegația de măiereni la Alba Iulia la mărețul act al Unirii, apoi învățătorul Dumitru Vranău, unul dintre harnicii directori pe care i-a avut această școală, un militant consecvent în grupul redacțional al revistei „Vatra” care a luat ființă la Maieru în 1935, sub conducerea aceluiași Ioan Barna, președintele Asociației Învățătorilor din fostul județ Năsăud. De remarcată că secretar al Gărzii Naționale fusese numit un tânăr de 18 ani. Era viitorul poet al „sângerărilor ardelenene”, Iustin Ilișiu.

(va urma)

SEVER URSA

Note:

1/ Vezi Sever Ursă „Monografia Școlii de 10 ani” din Comuna Maieru, jud. Bistrița-Năsăud (lucrare în manuscris) pag. 59-60; în biblioteca documentară a muzeului „Cuibul visurilor”.

Rebus

MODUS VIVANDI

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
1											O	
2												
3											U	
4					N							
5				R								
6												
7	I									C		T
8												
9					I							
10												
11			N					Q				U

ORIZONTAL: 1) Autorul preceptului - "Est modus in rebus" - care va sta la baza virtuții măsurii în veci - Măsura lui Cuza 2) Poet național (1850-1889), autorul versurilor: "De vorțiți, mă fac ca nu aud, / Nu zic ba și nu vă laud" - Un dar mitic! 3) Cale de atac a unei hotărâri judecătorești - Mare popor din răsăritul României (pl.). 4) Semnul vieții, la vechii egipteni - Pofim - Borș Simion. 5) Semn (Bucov.) - Apa de Anieș. 6) Numele unui personaj mitic ce apare în colinde, în basme, în ghicitori - Abis - Siglă pentru Organizația maritimă consultativă interguvernamentală. 7) Mare istoric român (1871-1940) din maximele căruia redăm: "Capul minții e măsura și inima ei, cuviința". 8) Poet grec din Megara (sec. VI î.Hr.) care

atenționează: "Zgârcenia este o economie ce întrece orice măsură" - Soarele gol! 9) Pereche de potcoave! - Scriitor elvețian (1821-1881) care arată: "Bunul simț este măsura posibilului. El se compune din experiență și prevedere: este calculul aplicat la viață". 10) Octavian Goga - Arbore din pădurile noastre - Din neamul vechilor anți. 11) Filozof și iluminist francez (1689-1755), autorul monumentalei cărți "Spiritul legilor" în care, printre altele, a dezvoltat teoria separației celor trei puteri în stat (legislativă, executivă, judecătorească) care, în acea carte, precizează: "Cine vrea să schimbe obiceiurile și manierele nu trebuie să le schimbe prin legi".

VERTICAL: 1) Filozof materialist grec (540 - 470 î.Hr.) care susține: "Înfumurarea este stânjenirea de mai bine" - Subiectul, titularul, acționarul (generic) al temei noastre. 2) După Vauvenargues (1715-1885) este prima dintre virtuți (neart.) - Autorul romanului "Mizerabili" (1802-1885) care dezvăluie: "Doamne, ferește-mă... să văd vreodată casă fără copii". 3) Om politic francez, cardinal (1585-1642) care avertizează: "Prefăcătoria este știința regilor". 4) Zeul cerului în miturile asiro-babilonene - Rocada mică - Centru de greutate. 5) Șters, pal, neînsemnat - Lut, care poate fi și vindcător (pl.). 6) Oraș antic în Asia Mică unde Alexandru Macedon l-a înfrânt pe regele Persiei, Darius III Codomannos, în anul 333 î. Hr. - Localitate în Norvegia - Mese! 7) Sfârșitul trabucului - Mai mult ca nouă! - A usturoia. 8) Felicitări - Târie (a unei băuturi alcoolice). 9) Centimetru cub - Iată! (reg.). 10) Poetul din Hordou (1866-1918) care atrage atenția că: "Poetul din Hordou este atât cât câștigă, este omul veșnicei nevoi" - Poftă teribilă! 11) Celebru filozof grec (384-322 î. Hr.) care precizează: "Virtutea și cel virtuos pare a fi măsura pentru fiecare om".

DICȚIONAR: ANH, CIER, ANT, ANU, ISS, BAGN, SMAU, INI.

MACAVEI AL. MACAVEI

Măsura

Cel de la șaselea simț să fie oare simțul măsurii?

"Ex modus in rebus" - Este o măsură în toate, ne învață Horațiu. De câte rele nu ne scutește măsura! Dacă întreci măsura cu "supra de măsură" faci din din lucrul cel mai bun, lucrul cel mai nesuferit.

Iorga ne învață: "capul minții este măsura și inima ei cuviința".

Latinul Seneca: "orice virtute este întemeiată pe măsură"

Înțelepciunea strămoșească ne învață și ea: încet, încet, departe ajungi; întinde-te numai cât îți-e plapuma; măsura este cel ai bun sftenc al vieții. Măsoară-ți cuvintele. Măsoară de zece ori și taie odată ș.a.

Hesiod: "Tu să îndrăgești munca făcută cu rost și măsură". Epictet adăuga: "nimic nu înalță mai mult în lume decât măsura și modestia". Iar Anton Pann al nostru: "La orice, tot cu măsură / să-ți scoți cuvântul din gură". Încetul cu încetul se face oțetul. De unde învățăm că măsura e soră bună cu buna-cuviință, cumpătarea și răbdarea.

Săvârșești o greșeală împotriva politetii când lauzi peste măsură, spune La Bruyere.

Pe frontispiciul vestitului templu din Delphi era gravată inscripția: "Păstrează măsura" - o maximă creată în secolul al IV-lea î.e.n., dovadă că înțelepții antici prețuiau mult adevărul acestei ziceri care a străbătut, iată, milenii, milenii, milenii, nu-i sănătos", spune, simplu, badea Ion, românul. Și mai zice el: "Cu răbdarea treci marea", sau: "Cu răbdare și măsură, frunza dudului se face mătase".

Celebrul Cleobul din Lindos, unul dintre cei "șapte înțelepți" ai Greciei antice, ne-a lăsat și el un adagiu minunat: "Fă bine prietenilor, ca să nu îți faci dușmani ai dușmanilor ca să îți faci prieteni".

Apostolul Luca, referindu-se la judecata cerească, ne previne: "Cu măsura cu care veți măsura, cu aceea vi se va măsura..."

ION DELAMARGINĂ

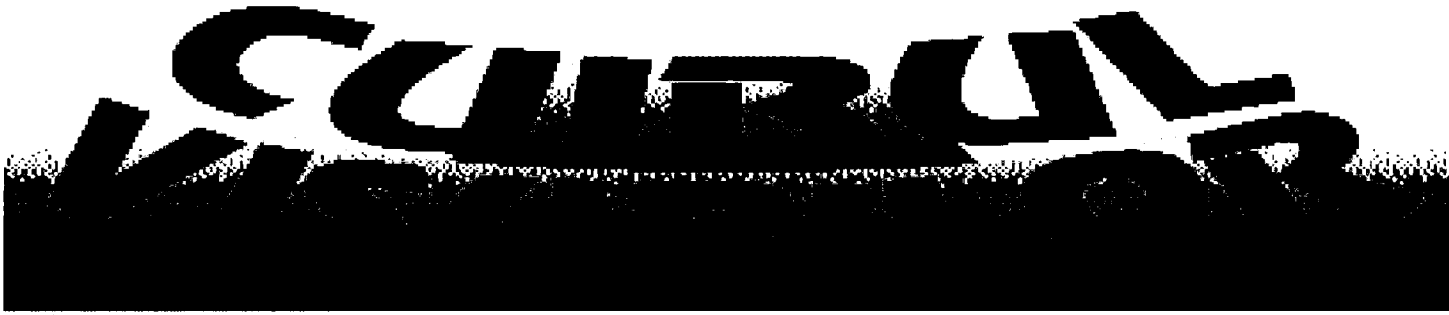

Informații
Învățământ
CUIBUL VISURILOR
Cultură
Sport

Redactor-șef: ICU CRĂCIUN
Redactori: Viluț Cărbune, Ilie Hoza, Macavei Al. Macavei, Mircea Prahase, Alexandru Rațiu, dr. Lazăr Ureche, Liviu Ursă
Correspondenți externi: Damaschin Pop Buia (Germania); Alex Pop (SUA)
Corectură: Mircea Prahase
Precizare: Responsabilitatea materialelor publicate aparține în exclusivitate autorilor.
Adresa redacției: Muzeul Cuibul visurilor Maieru, județul BISTRITĂ-NĂSĂUD
Machetare: Icu Crăciun
Tehnoredactare computerizată și tipar: IMPRES srl Bistrita str. N.Titulescu, nr. 18, tel.0263 223201, fax: 0263 238027 ISSN 1224 - 643

"În Maieru, am trăit cele mai frumoase și mai fericite zile ale vieții mele" -

Liviu Rebreanu

Director: SEVER URSA

PUBLICAȚIE EDITATĂ DE COMPLEXUL MUZEAL BISTRIȚA-NASAUD ȘI CONSILIUL LOCAL MAIERU

ANUL XII Nr. 3 (76) * Iunie 2007 *** 8 PAGINI *** 1 leu**

Lunga noapte a literaturii din România

Astfel s-a intitulat manifestarea culturală legată direct de România, desfășurată pe data de 19 mai a.c. într-o cramă(!) aparținătoare orașului Fellbach. Situat la numai câțiva pași de Stuttgart, Fellbach este anul acesta gazda așa-numitei "Vara culturală europeană", invitatele din anul acesta numindu-se Olanda și România. Iată că odată cu intrarea noastră în UE deschiderea Germaniei vis-a-vis de țara noastră nu întârzie să se arate.

O să trec mai jos, succint, manifestările culturale românești programate, în ordinea desfășurării lor.

11 mai

Actul de deschidere a manifestărilor, cu participarea oficialităților locale, dar și a reprezentanților ambasadelor celor trei țări implicate: Germania, Olanda și România.

12 mai

Noapte românească: cu Fanfara din Cozmești (Iași), Marius Mihalache (la țambal), Grupul Gypsy-Musik (formație bucureșteană de rock) și Dan Puric (pantomimă).

13 mai

Paul Celan, în lectura lui Christian Bruchner.

16 mai

Deschiderea expoziției *Pictură românească din sec. XX* (se desfășoară până la data de 8 iulie). Exponatele fac parte din colecția [Emilia] Suciuc.

19 mai

Lunga noapte a literaturii din România, cu participarea scriitorilor Nora Iuga, Franz Hodjak, Cătălin Dorian Florescu și Eginald Schiattner, eveniment asupra căruia o să revin.

22 mai

România 2007, o țară europeană devine membru al UE, o prelegere susținută de dr. Annel Ute Gabanyi, din Berlin (născută în București).

6 iunie

Istoria României în sec. XX, discurs al dr. Mariana Hausleitner (acoperind de fapt și perioada din sec. XIX, de după 1859).

14 iunie

Deschiderea expoziției de fotografie Cosmin Bumbuț, (se desfășoară până pe data de 10 august).

20 iunie

Lecturi de Herta Muller și Ernest Wichner, în amintirea lui Oskar Pastior (deținător al premiului Buchner), deportat, împreună cu alți 80.000 de etnici germani din România, în URSS, imediat după cel de-al Doilea Război Mondial.

30 iunie

Rapsodii și dansuri românești, locul de frunte fiind acordat lui George Enescu, în interpretarea Filarmonicii din Reutlingen, sub bagheta lui Gheorghe Costin.

8 iulie

Cântece bizantine. Concert în două părți,

având ca protagoniști Corul Bisericii Stavropoleos din București și Ursula Philippi, din Sibiu.

Revenind la "Lunga noapte a literaturii din România", pe care am așteptat-o cu multă emoție, îmi voi permite să spicuiesc dintr-o scrisoare pe care am adresat-o prietenilor mei de acasă, pe 20 mai, a doua zi după desfășurarea evenimentului, când evenimentul era încă foarte cald:

"Tare mare ne-a mai fost mirarea (atât mie cât și prietenului meu german, Richard Muller-Schmitt, care m-a însoțit) când, înainte de debutul "Lange-i Nacht der Literatur aus Rumanien", nu găseam în pliantul cu programul serii nici numele Anei Blandiana și nici cel al lui Mircea Cărtărescu, așa cum fuseserăm informați. Am tot învățat noi prospectul ăla pe toate părțile, da, tot degeaba.

Nu-i nimic, zicem noi, o să-i întrebăm pe organizatori, în pauză. Ceea ce am și făcut, obținând următorul răspuns: "La Blandiana a intervenit ceva, iar Mircea lucrează asiduu la o carte"! Am rămas paf, mai ales ca moderatorul, Gerhardt Csejka, bănățean la origine, nu a făcut nici un fel remarcă / mențiune în acest sens, la începutul serii.

Cadrul desfășurării "lungii nopți" a fost unul de-a dreptul original, bahian, într-o pivniță / cramă a orașului Fellbach. Butoaie cu sutele, stivele de lăzi cu butelii de vin, de asemenea greu de numărat etc.

Au fost la înălțime atât Franz Hodjak, care a citit din romanul la care lucrează, "Besuche" [în rom.: "Vizite"] dar și două dintre ultimele sale poeme, cât și, între timp, celebrul Eginald Schlattner, preotul de la Roșia. Acesta a citit din ultimul său roman, "Das Klavier im Nebel" [în rom.: "Pianul din ceață"]. Cele trei romane ale acestuia, citite de la "A" la "Z" de prietenul meu Muller-Schmitt (1700 de pagini), au cucerit cititorii, mulți din sală / cramă fellbach-iană cunoscându-le în limba în care au fost și scrise.

Și cu asta trec la cea care l-a tradus în românește pe Schiattner, Nora Iuga (75 de ani), licențiată în germanistică, o excelentă traducătoare din germană / română (a tradus, printre altele, și "Toba de tinichea" [orig. "Blechtrommel"] de Gunter Grass, precum și povestiri de E.T.A. Hoffmann), cunoscută însă în țară mai ales ca poetă. A citit un ciclu liric pe tema trecerii implacabile a vremii, îmbătrânirii, foarte reușit. Mai întâi în românește, după care o traducere (proprie) în germană (după umila mea părere, nu la înălțimea originalului...), cum se întâmplă de cele mai multe ori."

Cătălin Dorian

Florescu, cu un chipiu / cipică peste ochi, reprezentant al generației tinere, era băiatul acela simpatic care, imediat după ce am ajuns la "Neue Kette" (unde avea să se desfășoare seara culturală) a apărut într-o mașină cu număr de Zurich, a lăsat geamul acesteia și m-a întrebat: Aici este Noua Cramă? Aici trebuie să fie, zic eu. Iar el: "Buna seara!". Eu: "Bună seara. Dar tocmai de la Zurich veniți? De unde era să știu eu ce hram poartă omul, în pliantul pe care îi aveam eu figura Mircea Cărtărescu, dar nici un fel de Cătălin Dorian Florescu (din Zurich). În pauză și după program am intrat în vorbă cu el. Foarte degajat, spiritual, plin de umor - nu învățuit de sobrietatea care crea un anumit prag despărțitor, de care dădeau dovadă mai ales Hodjak și parțial și Schiattner. Cătălin are 40 de ani, este timișorean, fugit în Apus (cu părinții) pe când avea 15 ani. A studiat psihologie și psihopatologie în Zurich, lucrând mai apoi cu dependenți de drog și alții din aceeași categorie. Din 2001 s-a dedicat condiției de scriitor. Două dintre cărțile acestuia au fost traduse în românește și publicate la Editura Polirom din Iași: "Vremea minunilor" și "Drumul scurt spre casă". Critica de aici îl caracterizează drept un "mare povestitor", stilul oral ocupând la el loc de cinste. La întrebarea mea, dacă scrie în românește, mi-a răspuns negativ, afirmând ca el se vede / înțelege ca un scriitor de limba germană, nu ca elvețian, dar că inima îi bate românește și substanța prozei lui își are izvorul în cei cincisprezece ani din România.

Și iată că după îndelungată absență, România se bucură din nou de atenția Vestului, interesele fiind de data aceasta nu cele de ordin economic, ci pur cultural(!!!), măgulitor pentru mine ca român trăitor pe meleaguri germane de mai bine de cincisprezece ani. Dihotomia măierean / european, la care cândva abia îndrăzneau să visez, îmbracă, încet dar sigur, haina realității...

DAMASCHIN POP-BUIA
(Ostfildern, ia 27 mai 2007)

Măgura din Sus (Maieru) - foto: Lucia Macavei

Epigrame

EPIGRAME

Campionii

(echipei Sacramento Kings, echipă românească de soccer dar și o renumită echipă americană de baschet al cărei Star e sârbul Peja Stoiakocici)

Anu' ăsta ați fost deja
Campioni și finaliști!
(Nu formația lui Peja
Ci... românii, fotbaliști)

Progres

(unui fost cioban care și-a deschis
business de batrâni)

La curul vacii-n România
Luptai din greu cu sărăcia;
În SUA însă, ești chiabur
C-aici ștergi babele la cur! (... fund)

Ereditară

(mafioților ruși, care domină „auction”-ul de
mașini avariate)

Ne-ați dat remorca RABA, în țară, când eram
Și ne-ați luat tot gărul ... și untul vi-l dădeam
Și nici în California voi nu v-ați lecutit:
Luați o RAB(1)A-n auction și-o vindeți înzecit!

Californiană

(unui localnic supărat că un austriac a
ajuns în fruntea satului)

Când chinezii, mexicanii, rușii, grecii și românii
Îți fac casa și mâncarea, îți spală la fund bătrânii,
Când străinu-ți face toate e normal și relevant
Ca întregul stat să fie guvernat de-un emigrant!

Aritmetică

(unui american iritat de prețul piperat al
benzinei)

Galonul (patru litri) costa vreo doi dolari și jumătate
Iar litrul (Evian) de apă, sub un dolar nu prea coboră
Și-atunci mă-ntreb și eu ca, omul:
Ce te tot plângi de gaz, măi frate,
Când tu cheltui mai mult să cumperi ... un singur
litru de apă chioară?!...

Chelia prezidențială

De la Ceaușescu-ncoace
Tot pletoși cu minți sărace;
În sfârșit un președinte
Nu cu păr, însă cu minte!

Lacustră

(catren dedicat României înecată de ploii și
inundații)

Trăiți vreme diluviene
Ca-n poezii bacoviene!...
Dar și-America suspină
Când vine-o „Rită” și-o „Catrină”...

Luciferică

(organizației ACLU Anti Christian Lawyers
Union care luptă să-L elimine pe Dumnezeu din
societatea americană)

Pe D-zeu să-L scoateți vreți, afară
Din școli, guvern și din întreaga țară;
Și știm ca în al nostru-avânt pervers
L-ați scoate afară și din Univers!

Comuniștii

(organizației ACLU Atheists,
Communists&Lesbians United, care în râvna lor
de-a șterge trecutul creștin al Americii trebuie să
modifici cărțile de istorie, să durăm monumente
cu cele Zece Porunci și care recent, au dat în
judecată Los Angelesul cerându-i să elimine
simbolul crucii din sigiliul orașului)

Voi știți, cum comuniștii-odinioară,
Prezentul, Viitorul pentru țară;
Dar o-ntrebare însă am pe limbă:
De ce la voi ... Trecutul se tot schimbă?!...

Căsătorii

(primarului din San Francisco, care a
căsătorit câteva mii de gay și lesbiene)

Ai făcut treaba frumoasă
Unind mire cu mireasă
Însă numai dracu știe
Care-i soț, care-i soție!...

Alex POP - SUA

Ca pe la noi

O bancnotă verzișoară
S-a simțit chiar umilită,
Când s-a dus să se-angajeze
Și i-au dau un post de ... mită.

Edificare

Tratând ades' femeia
Freud s-a edificat,
Că orice „boală” a doamnei
Se vindecă ... în pat.

Electorală

În țara asta mai tare decât vot
Este voința acelor „flamânzi cu drept de vot”.
„Ei” foamea le-o alină cu miting, mici și bere
Căci „lor” le este sete, dar setea-i de... putere....

Când te joci cu focul...

„Așezându-i pe corupți” fără clemență,
A constatat că nu-i ușor deloc,
Căci de atâta vehemență
Și-a dat lui, la valiză, foc.

322

„Să trăiți bine!” le-a urat la toți
Și se-apucă să șteargă praful pe-un „dosar”,
Iar Ali-Baba și trei sute douăș' doi de hoți
Au început să-i facă viața, un coșmar.

Adela COTUL

Destin

Când i-a ghicit despre căsătorie
Țiganca, i-a șoptit c-o mutră acră
„Îi vei jura credință pe vecie
Și zilnic o vei înjura pe soacră!”

Electorală 1

A mers și la votat,
Ca mai tot omu'
Și-n schimb a căpătat,
Ce-a tăiat Ciomu.

Dilemă

Orice necunoscută-l fascina
Și pentru fiecare-avea un fix,
În schimb la mate-l dispera,
Când nu găsea necunoscuta „x”.

Legislativului

După umila mea părere,
Se doarme-n Parlament, fără sfială,
Că lungul drum s-ajungă la putere
Probabil, i-a umplut de oboseală.

Unui driver

Deși ajuns în frunte
Și mândru că-i șofer
A fost învins la puncte,
De ... codul rutier.

Electorală 2

C-o porție de mici și-o bere,
L-au convins de i-a votat
Și-au dobândit o formă de putere
Prin cetățeanul turmentat.

Electorală 3

Atunci când rezultatele sunt triste,
Înseamnă că în fruntea națiunii
Ajuns-au dintre cei înscriși pe liste
Doar cei născuți din somnul rațiunii.

Grigore COTUL

Cartea

Icu Crăciun:
Registrele comunicării

Precizarea autorului, referitoare la lucrarea „În spatele călărețului” apărută în 2005 la Editura Clubul Saeculum din Beclean: „Această carte este o ficțiune”, poate fi înțeleasă doar dintr-o perspectivă spirituală. Acolo familia este un cadru matrice în devenirea particulară, satul își așază coordonatele ancestrale sănătoase pe credințe și tradiții inalienabile în fața ochilor roșii ai oportunistului și absolutismului politic. Personaje generice: Mama, Profesorul, Civilul devin simboluri - aparente însă pentru că dincolo de ele circulă viața, speranța, chinul, teroarea sau revolta și mai ales conștiințe care nu voiesc să-și lase măcinată verticalitatea.

„Întoarcerea la clasici” apărută în 2007 la aceeași editură este însă o altfel de carte. Abordarea largă a multiplelor evenimente culturale,

tratarea pertinentă, de o acribie rar întâlnită, specifică de altfel autorului, privind elucidări și relatări diacronice ale faptelor, îi conferă calitatea de adevărat document, valid pentru oricare cercetător de istorie literară, de tradiție folclorică, de valorificare a bogăției spirituale excepționale a oamenilor și a locurilor limpezi, natale. Amintim aici studiile despre avangardism, polemica privitoare la etimologia termenului „Ardeal”, „Memoriu în chestiunea expropriării pădurilor grănicerești din fostul district al Năsăudului”, „Xilogravura românească în cărțile vechi religioase”, „Măiereni și revista «Vatra»”.

Icu Crăciun nu uită însă în această carte să facă referiri de valoare și la cultura rodneană, la „Istoricul învățământului românesc din Rodna Veche”, volum publicat de Liviu și Solomia Păiuș, la intelectualii Rodnei, de demult și de azi, care au adăugat la rândul lor pagini nepieritoare la istoria, știința sau literatura română.

Studiul „Marginalia la basmul ființei” ocupă un loc aparte nu doar prin profunzimea interpretării elementelor mitice, inițiatice și ontogenetice ale basmelor dar și prin complexa relaționare filozofică a afirmațiilor. Cuvinte granitice curg într-o nobilă solemnitate, înzestrate cu atâta încărcătură

ideatică vibrând la scară cosmică încât, în momente de ezitare, te trimit în corzi ca apoi, purificat, să-ți producă în suflet bucuria nepătrunsă a slujirii de o viață a limbii române, „Întoarcerea la clasici” - o carte pentru inițiați? Cu certitudine, dar nu numai! Găsim aici capitole curajos abordate despre Caragiale, Veronica Micle, Lazăr Șăineanu, Iustin Ilieșiu, portrete literare și referiri despre distinși scriitori precum Cornel Cotuțiu și Aurel Podaru.

Cred că, precum afirma autorul despre opera clasicii, și această recentă și salutară apariție editorială ar trebui citită „cu creionul în mână”. Dar la orice tip de lectură, vei găsi pe măsură, valori estetice și bucuria cuvântului. Am putea stabili similitudini cu tabletele lui Tudor Arghezi ori cu lucrarea „Cărăbușii de sub pernă” a lui Cornel Cotuțiu. Cartea însă nu-și pierde individualitatea, întregind astfel câmpul autentic început prin volumul „În căutarea Graalului” și continuat prin scrierea cu evidente valențe autobiografice „În spatele călărețului”. A o citi înseamnă a deveni mai bogat spiritualmente, a urca o treaptă de fapt! către propria cunoaștere.

IACOB GUȘĂ

Ovidiu Petri:

„Satul meu drag”

Nu-i cunosc de aproape pe neposenii de azi dar pe vărării de acum câteva decenii parcă-i simt mult mai aproape. Asta și grație volumului de proze scurte închinat satului natal, Neposul de odinioară cel arhaic și sentimental semnat de domnul profesor Ovidiu Petri, amic și coleg din anii peregrinărilor noastre pe linie de limbă și literatură română prin Clujul nostru cel drag, sfânt și studentesc, Meca noastră spirituală, a oamenilor de pe Someș, pe atunci tineri fiind.

Cartea se intitulează cald și impersonal în același timp: **Satul meu drag...** și a apărut la editura „Nova Didactica”, Bistrița în 2006.

Autorul ne însoțește lectura pe tot parcursul acestui itinerar sentimental al redescoperirii originii și a copilăriei murmurând un potop de efuziuni lirice greu de stăvilit (Să mergi acasă). În această proză care deschide volumul, Ovidiu Petri își fixează peste treizeci de canoane - repere din care crede că este alcătuită vatra strămoșească. Unul mi se pare semnificativ: „Să contribui la ridicarea vetrei tale spirituale după propriile-ți puteri, spre cinstirea moșilor și strămoșilor. Oriunde vei merge, **să știi că picătură** din sufletul tău se află acolo”.

Volumul de față are ca motto cuvintele lui Blaga: „Satul meu, ce porți în nume sunetele lacrimii”, dar aș putea adăuga fără rezerve cel puțin încă două: pe cele ale lui Iustin Ilieșiu: „Satul meu din Munții Rodnei” sau pe cele ale lui Rebreanu referitoare la Maieru.

Neposul - satul arhetipal, asemănător în multe privințe cu Maieru - e dominat de aceleași repere fundamentale ca toate satele de pe Valea Someșului Mare: apele Someșului bătrân, dealurile și văile din jur.

Dacă ne întoarcem în timp, în viața fiecărei așezări someșene de la Năsăud spre Rodna din orice unghi le-am privi, nu pot trece neobservate aceleași entități la care se oprește și autorul: biserica, școala, oamenii de seamă, familia, dar și obiceiuri, datini și tradiții străvechi.

Evocarea Năsăudului ca târg nu putea să lipsească. Ea începe cu descrierea acestuia de către Nicolae Iorga - încântat de oamenii și de școlile de aici - și continuă cu prezentarea minuțioasă de către autor a tarabelor și mărfurilor vechi și tradiționale ca: oale, opinci, fluier, covoare, basmale, ș.a. peste care tronează omul locului, Măria Sa - țaranul someșan - urmașul vechilor grăniceri din Regimentul II de graniță.

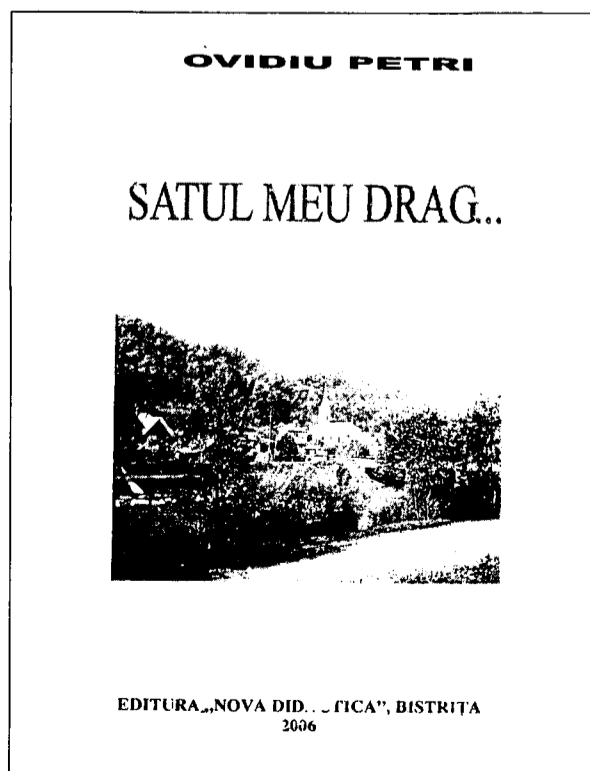
Remarcăm portrete reușite în **Tata, Bunicul, Vânătorul**, în care lumea satului e prezentată prin pădurari, vânători, cojocari, fierari dar și oameni de seamă - portrete de neuitat ale dascălilor autorului. Lirismul e prezent în descrieri legate de anotimpuri: **Vara, Toamna, Iarna**, ș.a.

Pana autorului stă sub amprenta rebreniană în descrierea satului și mai ales prin omagierea țaranului român (neposan) cât și a insistenței asupra conflictelor umane în lumea satului. Semnificativă în acest sens este și schița **Lăturenii**.

Fiecare sat își are matricea lui întipărită în memoria înaintașilor. Neposul ca și Maieru poartă în subconștient linii comune unite pe vecie prin trecerea lui Rebreanu prin aceste locuri. Nu întâmplător în povestirea „Cuibul Visurilor” - marele Rebreanu - denumea Maierul, **Vărarea** (Numele vechi al Neposului) ceea ce denotă o afinitate a acestuia față de sat și de numele lui cu rezonanță. Nu întâmplător locuitorii celor două așezări au trăsături identice: ironia, hărnicia și spiritul ardent, după cum reiese și din poreclele prezentate în volum.

Măiereni salută apariția acestui volum închinat unei așezări soră cu a noastră, amândouă trecute în neuitare prin pana măiastră a lui Rebreanu și așteaptă din partea autorului și alte scrieri pe măsură.

IACOB NAROȘ

Eminesclana

O prietenă a Veronicăi Micle: Maica SMARA (1857-1944)

Veronica Micle

Noi, cei mai în vârstă, ne mai amintim încă de anii frumoși ai copilăriei, când în școala primară și chiar mai târziu cântam cu multă bucurie și voioșie: „Vine... vine... primăvara de Maica Smara.

Prea puțini știu însă că autoarea poeziei este Maica SMARA, pe numele ei adevărat Smaranda Gârbea-Gheorghiu, născută Andronescu în anul 1857 la Târgoviște și decedată în anul 1944, la aproape 90 de ani, care a fost o învățătoare institutoare de mare popularitate.

Provenea dintr-o familie de intelectuali, tatăl ei având o descendență nobilă boierească, iar fata a fost dată, după clasele primare, la învățătură la vestita "Școală Centrală" din București, unde în acea vreme învățau numai fetele din cele mai de seamă familii, Școala echivalând pe-atunci cu o mică Universitate.

A mai avut și un frate - pe nume Andronescu - doctor chirurg-obstetrician și profesor universitar.

Smaranda și-a început activitatea educațională ca învățătoare-educatoare la Școlile de fete din Sinaia, continuată apoi la Ploiești și la București, unde s-a și stins din viață.

A avut un deosebit talent înăscut în a scrie poezii și multe povestiri educative, apărute în aproape 30 de volume sub diferite titluri, pline de voioșie și farmec, fiind cunoscute: *Corbul de pene de aur*, *Dorul de țară*, *Stâlpi de pază*, *Spade strămoșești*, *Simfonii din trecut*, *Dumitrițe brumate* și multe, multe altele.

Totodată a avut și un deosebit cult al educației copiilor, cât și a emancipării femeilor, scriind mai multe lucrări, printre care și *Inteligența femeii*, printre care și despre *Veronica Micle*, care i-

a fost o bună prietenă, aceasta dedicându-i poezia *Singură*, cu dedicația: "Scumpei mele amice Smaranda-Gârbea (Smara)", devenită mai târziu romanță, cunoscându-l, alături de Veronica Miele, și pe Mihai Eminescu, în vremea cât a fost internat în spital la București.

Multe din poeziile create de Smaranda, devenită mai târziu Maica Smara, au fost orchestrate și puse pe muzică, apoi cântate de generații întregi de copii și tineri ani îndelungați, și îndeosebi „Vine... vine... primăvara” pusă pe note de Nicola Saxa.

În amintirea acesteia și pentru marile ei merite culturale, cât și pentru neobosita ei activitate, i s-a ridicat un bust pe una din frumoasele alei ale grădinii Cișmigiu din București, cu o scurtă și neclară inscripție pe soclu, care ne dădea să știm, și anume: "Maica Smara, educatoare, a poporului scriitoare", tinerii din trecut și mai ales lumea de azi neștiind nimic despre aceasta.

Cine vizitează azi grădina Cișmigiu din București rămâne însă surprins și contrariat, când numai la câțiva metri de acest bust vede un ciudat ansamblu monumental, reprezentând o carte deschisă, din granit, dedicat soldaților americani, care au bombardat Bucureștiul de mai multe ori în luna aprilie 1944, când au murit peste 2.500 de oameni și au fost răniți peste 2.000 de oameni, iar peste 2.000 de case au fost distruse sau grav avariate, cele mai multe victime provenind din rândul copiilor, femeilor și bătrânilor, iară a fi atacate obiective militare, uzine ori fabrici, ori obiective de altă natură.

Textul inscripționat pe acest monument dedicat soldaților americani te pune pe gânduri, când citești: „În memoria celor 378 militari americani căzuți la datorie în timpul celui de al doilea război mondial. Jertfa lor eroică o vom păstra veșnic în amintire, iar gândurile pioase și pline de admirație ie vor însoți mereu călătoria pe nesfârșitele drumuri al eternității” - fără a fi trecută și data inaugurării strașnicului monument - cu texte în limbile engleză și română.

În așa fel își omagiază călăii românii, în vreme ce oamenii de seamă sunt dați uitării ori pomeniți prin câteva cuvinte neînțelese.

Dar, câte oare monumente sunt ridicate în cinstea și amintirea eroilor noștri din primul și cel de al doilea război mondial, care să fie glorificați prin asemenea cuvinte ca cele dedicate glorioșilor criminali și distrugători americani, care invadau țărâmurii necunoscute și la peste zece mii de kilometri de țara lor, neatacată de nimeni!

Poate cândva se vor găsi patrioți care să îndrepte aceste nedreptăți.

În final redăm din poeziile scrise de Maica Smara: *Vine... vine... primăvara și Hora horelor*, cu subtitlul: *Fraților de pretutindeni*, pline de acuratețe și patriotism.

Mai redăm și poezia *Singură*, scrisă de Veronica Miele cu „Dedicație scumpei mele amice Smaranda-Gârbea (Smara)”.

În amintirea copilăriei mele - cercetare, selectare și prezentare de...

Av.dr. HORAȚIU BOB

VINE, vine.... primăvara

Vine, vine... primăvara,
Se așterne-n toată țara
Floricele pe câmpii,
Hai să le-adunăm copii!

Crește, crește iarba verde,
Ciocârlia-n nori se pierde
Mieii zburdă pe câmpii,
Haideți să-i vedem copii!

Ora școalei sună, sună,
Toți școlarii se adună
Haideți să lăsăm copii
Jocul nostru din câmpii!

Școala... școala mai-nainte
Ea ne face buni... cu minte
Vom rămâne tot copii,
De vom sta numa-n câmpii!

de Maica Smara

HORA horilor

- cu subtitlul
Fraților de pretutindeni

HORA horei?.. Mic și mare
S-o-ntindem peste hotare
Să se prindă-n ea toți frații
Cari au plâns greu și amar...
Cari au plâns greu și amar...

Hora horei?... Bucovina
Joac-o lângă bănațean
Macedonie, te prinde
Lângă moțul ardelean!

HORA horei?.. Românie
Milioanelor de frați
Cânt-o tu, iar ei s-o-ntindă
Peste Pind, peste Carpați...

Basarabie!... dă mâna
Într-al Daciei ogor,
Or joc hora toți românii
Or cu toții acolo mor...!

de Maica Smara

Singură

*Dedicație scumpei mele amice Smaranda
Gârbea (Smara)*

De câte ori am tresărit
La fiecă mișcare,
Crezând că poate ai venit
Tu, dulce arătare.

Și-apoi de câte ori am plâns,
Văzând că noaptea vine
Și lampa singură o-am stins,
Iubite, fără tine.

O, dac-ai ști de câte ori
Nopti albe, nedormire,
Ți le-a jertfit până la zori
Sălbateca-mi iubire.

Măcar o clipă-ai fi venit,
Adus ca de urșite -
C-un sărut să pui sfârșit
Durerii nesfârșite!

Veronica MICLE

In memoriam

IACOB VRANĂU-PRUNDARU

Prozatorul și publicistul Iacob Vranău-Prundaru a plecat printre stele în primăvara anului 2007; a fost unul din colaboratorii frecvenți ai revistei noastre. Din primele articole s-a dovedit un autodidact meticolos, stârnind interesul cititorilor noștri. Printre alte scrieri, în urma sa, a rămas și un roman nonficțional despre viața tulbură a locuitorilor Țării Năsăudului din perioada celui de-al doilea război mondial, pe care, cu siguranță, urmașii săi îl vor tipări în viitorul apropiat.

Dumnezeu să-l odihnească !

REDACTIA

Amintiri din Maieru

Amintirile copilăriei ne urmăresc în tot cursul vieții. Fie că au fost întâmplări vesele, fie că au fost triste, ni le amintim în cele mai mici amănunte, aproape întotdeauna cu nostalgie și cu părere de rău că anii au trecut așa de repede.

Liviu Rebreanu, în afară de episoadele scrise ale copilăriei sale, a povestit multe alte întâmplări în sânul familiei, în clipele sale de răgaz. Soția sa, Fanny, în cartea intitulată „Cu soțul meu”, apărută la București, în 1961, la pagina 24 mărturisește: „Liviu își amintea adesea de satul copilăriei sale. Îmi vorbea despre Maieru, despre împrejurimile lui, despre toate cele petrecute aievea acolo. Povestea despre jocurile preferate ale copilăriei, despre zilele de muncă și de sărbătoare. De la el am aflat, bineînțeles și primele amănunte despre familia sa, despre părinții și frații lui, despre prietenii din copilărie, înainte de a-i cunoaște personal. De la el am aflat că satul Maieru era una dintre cele mai vechi așezări din împrejurimile Rodnei, situat la puțini kilometri înspre apus de această veche cetate și foarte aproape de Sângeorz-Băi”.

De data aceasta voi reproduce o întâmplare minoră din copilăria scriitorului, o întâmplare povestită soției sale, și pe care am intitulat-o: „Cuțitul mamei”.

„Deși mai aveam un an până să intru în școală, știam să scriu și să citesc. Într-o dimineață, am luat cuțitul cel mare de bucătărie și am fugit singur pe malul Someșului. Mi-am ales un arin dintre cei mulți din jurul morii și, până la amiază, în coaja lui vânjoasă mi-am încrustat numele: Rebreanu Liviu din Maieru...”

Mama nu a găsit cuțitul și nici pe mine. La amiază am sosit pe furiș în cerdacul casei, chibzuiind cum să intru. Mama mă pândea pe fereastră și, neavând răbdare până voi intra, mi-a ieșit în față în ușă. Eu băgasem cuțitul în buzunarul larg al pantalonilor, cu mânerul înainte, și-l țineam cu mâna de tăiș. <<Ridică mâinile!>>, strigă mama. Repede le-am ridicat, pline de zgârieturi și de coaja roșie de arin, uitând că se vede cuțitul. <<Tu mi-ești tâlharul, stai câți arăt eu să-mi duci cuțitele!>>. Și Liviu a primit, resemnat, nuiete la spate și nu a plâns nici un pic. Mama plecă apoi la <<notărășița>> - la Maria Sânjoan - iuându-și niște cămăși, ca să le mai cârpească. Liviu, fiind pedepsit, trebui să rămână acasă cu surioara Livia, care era numai de doi ani, și cu frățiorul Emil, care gângurea în leagănul de lemn...” (Cu soțul meu, pag. 32-33). În fotografia de alături vedem casa în care a locuit familia Rebreanu, iar în cerdacul în care intra odinioară, plin de frică, Liviu, cu cuțitul ascuns în buzunar, vedem un bătrânel stând de vorbă cu un grup de turiști, sosit în vizită la Maieru. Este învățătorul pensionar Constantin Partenie, coleg de joacă și de școală cu Rebreanu, pomenit de acesta în nuvela „Cuibul visurilor”.

În casa aceasta se intenționa să se deschidă un muzeu memorial, dar proprietarul n-a vrut să o cedeze. Totuși, Maieru nu a rămas fără muzeu. Prin strădaniile neobositului profesor Sever Urșa s-a reușit să se deschidă un punct muzeistic în „Casa servitorilor” din curtea școlii. Apoi, prin renovări și adăogiri succesive, a apărut un muzeu adevărat, cu

un Rebreanu în bronz, care-și întâmpina vizitatorii. Se vede că vorba românească „Omul sfințește locul” este plină de adevăr. Profesorul Sever Urșa are pentru Liviu Rebreanu un adevărat cult. El este ctitorul acestui muzeu. Să nu se uite asta! Cinste lui!

Revenind la povestea cu cuțitul, mă gândesc cât de mult și-ar fi dorit Rebreanu să aibe un cuțit care să fie numai al lui. Toți băieții își doresc un briceag cu care să-și cioplească jucăriile sau să-și facă un fluier din lemn de salcie. Și dorința aceasta s-a manifestat la Rebreanu, chiar și când a ajuns om matur.

Întorcându-se, peste ani, în locurile copilăriei, însoțit de fiica sa Puia-Florica, își amintește cu nostalgie de zilele acelea și din piața de la Rodna, cumpără un briceag cu destinația nemărturisită dar previzibilă.

„În vara anului 1922, când a fost cumpărat briceagul - mărturisește Puia - scitorul a trăit încă odată, sau a încercat să refacă ritmul anilor din copilăria sa. Târguiala a avut loc la bălciul din Rodna, la o gheretă de măruntșuri. Clocotul interior nu i l-am ghicit cătuși de puțin atunci și nici după câteva luni, când, în București, mi-a dăruit mie frumosul briceag cu plăsele de lemn vopsite în roșu, aidoma cu unul răvnit de el în vremea copilăriei. De asta îl cumpărase. Era una din căile atât de mărunte și închise acum pentru totdeauna, prin care încerca să reînvie cele mai frumoase și mai fericite zile din viața lui, cele trăite odinioară la Maieru. Tot de asta a cumpărat în acea zi mai toată turta dulce a negustorului, lăsându-l fără marfă, ca să-și aducă din nou înaintea ochilor priveliștea satului, pentru el rămasă întreagă în Ion, cu casele, cu oamenii, cu peisajul, cu hora, cu <<dracii

de copii care fac fel de fel de nebunii, fură buchetele de flori din mâinile fetelor emoționate, se adună lângă

Casa în care a locuit familia Rebreanu

cei ce joacă, se apleacă pe vine și privesc cu înfrigurare la picioarele fetelor, așteptând ca, în toiul învârtitei, să li se ridice mai sus poalele...>>.

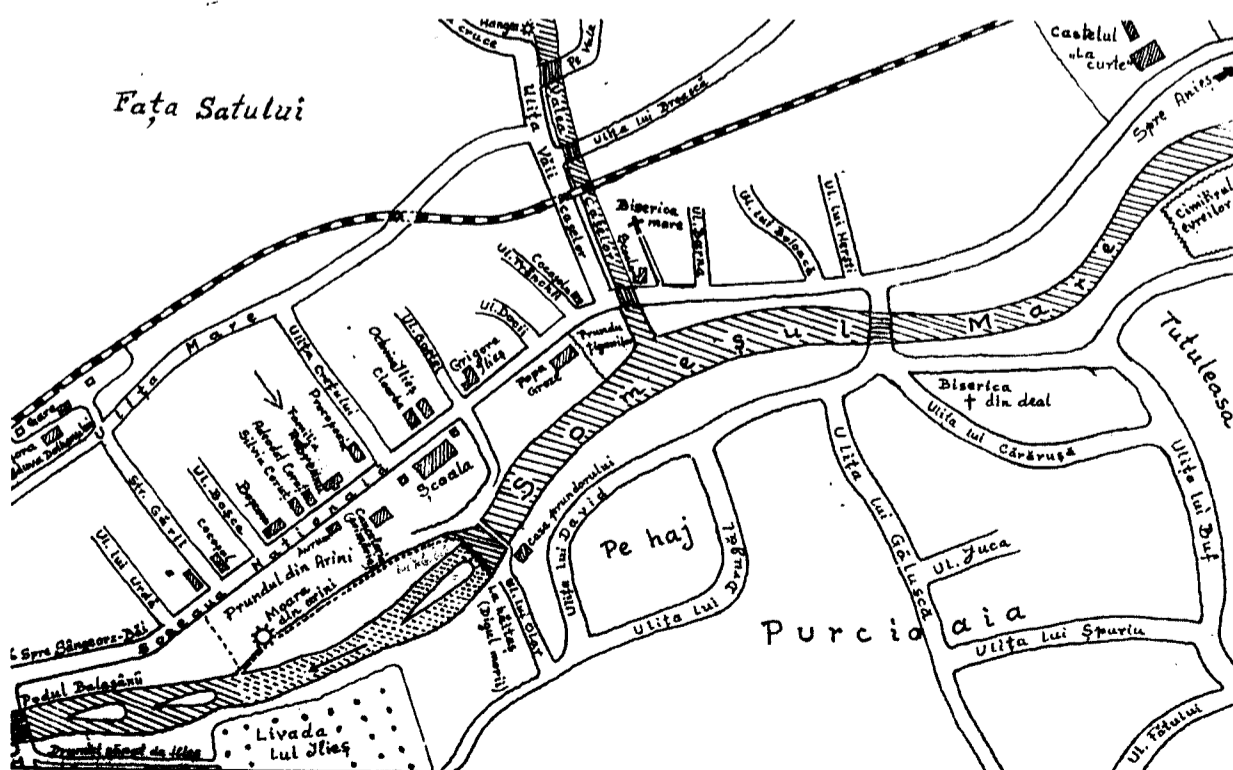
<< Am fost și eu negreșit printre dracii aceia>>, avea să spună el cu nostalgie în 1932.

Hotărât lucru, mica ustensilă, care a supraviețuit după călătoria din 1922, ajungând până azi, a fost prilejul unei iluzii, unei bucurii, care l-a ars o clipă lăuntric și l-a făcut să se întoarcă el însuși înapoi în timp.” (Puia-Florica Rebreanu: Zilele care au plecat, Buc. 1969, pag. 102).

Acesta a fost copilul „Rebreanu Liviu din Maieru”.

Pentru o identificare mai ușoară a eroilor și a locurilor copilăriei scriitorului, a povestirilor care vor mai urma, publicăm o hartă a Maierului, așa cum era pe vremea lui Rebreanu, cu excepția căii ferate, care s-a construit prin 1908.

IACOB VRANĂU-PRUNDARU

Toponimie

Interferențe lexicale geto gotice în graiul arhaic din Ținutul Năsăud

-urmăre din nr. 2-

Lexic geto-gotic în limba română

Cercetarea limbii gotice și a interferențelor lexicale geto-gotice este posibilă astăzi grație accesului liber la baze de date etimologice, puse online la dispoziția publicului de către marile universități vest-europene. Între numeroasele surse de informație, facem trimitere directă la Biblioteca virtuală a Universității Leiden din Olanda, Departamentul de Lingvistică Indo-Europeană Comparată „The Indo-European Dictionary (IEED)”, proiect online supervizat de Alexander Lubo’sky și Robert Beekes.

Drept cercetare de referință rămâne lucrarea lui Julius Pokorny, „Indogermanisches Etymologisches Wörterbuch”, considerată de majoritatea lingviștilor drept aproximare acceptabilă a fenomenului lingvistic indo-european. Alături de acestea menționăm cercetările lingviștilor Frederik Kortlandt (<http://www.kortlandt.nl>) și Gerhard Köbler (<http://www.koeblergerhard.de>).

În secolul al XIX-lea lingviștii germani introduc termenul *Meso-Gothisch* „Meso-Gotic”, atunci când se referă la limba gotică din Biblia lui Ulfila, pentru a preciza că este vorba de idiomul *Vechi German (Alt Deutsch)* ramura *Vechea Germană de Sus (Alt-Hochdeutsch)*, vorbit în provincia romană Moesia de la Gurile Dunării. Așa cum am arătat mai sus, conviețuirea geto-gotică încheiată cu romanizarea acestora s-a produs pe un teritoriu mult mai vast, locuit înainte de neamul traco-dacilor, cuprinzând spațiul Carpatic, Bazinul Pruto-Nistrean și Bazinul Dunării de Jos. Din acest motiv vom folosi în prezentarea noastră termenul *gepido-gotic* atunci când vorbim de idiomul *gotic* al limbii germane, prin extensia termenului *moeso-gotic*, cu suficientă aproximare geografică și lingvistică.

Un mare lingvist român, numim aici pe Iorgu Iordan afirma în „Toponimia Românească”, cităm: „Principial, existența unor împrumuturi, germanice vechi în limba noastră nu mai poate fi contestată”. Cu toate acestea, aproape fără excepție lingviștii români evită să se pronunțe ferm cu privire la influențe vechi germane în Limba Română. Au rămas astfel doar exagerările și opiniile exprimate de Diculescu 1922 și Gamillscheg 1935, tema fiind în continuare deschisă discuțiilor și controverselor

Dispariția de pe scena istoriei a dacilor autohtoni, aproape simultan cu aceea a gepido-goților se petrece așa cum arătam mai înainte, în paralel și prin romanizarea acestor două etnii, într-un spațiu lingvistic al romanității orientale, clădit pe latina populară.

Insule de vorbitori ai graiurilor arhaice de sorginte daco-moesică s-au păstrat după II Război Mondial, atât la nord cât și la sud de Dunăre, până târziu spre secolul VII d. Chr.

Dificultatea sesizării influențelor germanice constă după părerea noastră în faptul că romanizarea geto-dacilor și goților s-a produs simultan. Limba daco-moesică nefiind înregistrată în izvoare scrise, discriminarea lexicului getic în raport cu gotica, necesită cercetări comparative asupra limbii proto-germane și a limbii hitite.

Prima gramatică a limbii hitite a fost publicată în 1951, motiv pentru care toate studiile lingvistice anterioare nu s-au putut sprijini în tezele și ipotezele emise, pe cel mai vechi idiom indo-european bine documentat și păstrat în inscripțiile antice.

Filologi români de notorietate implicați mai nou în studiul idiomului moeso-gotic, afirmă că această limbă, în circulație în spațiul Dunării de Jos până în secolul IX d. Chr. este o

adevărată piatră de hotar în formarea limbii române.

Redăm pentru început, un extras din lucrarea Mariei Crișan, „Codex Argenteus cel mai vechi document scris preponderent în getă (dovedit în special prin lexic” în Dacia Magazin nr. 22, mai-iunie 2005.

„Pentru moment voi supune cititorului, spre dreapta lui judecată, un text bine cunoscut tuturor din Biblia zisă a lui Ulfila și anume rugăciunea Tatăl nostru după Evanghelia lui Matei VI, 9-16: ATTA UNSAR THU IN HIMINAI WEIHNAI NAMO THEIN, VIMAI THIU DINASSUS THEINS, WAIRTHAI WILGA THEINS SVE IN HIMINA GAI ANA AIRTHAI. HLAIF UNSAR ANA THANA SINTEINAI GIF UNS HIMMA DAGA. GAH AFLET UNS THATEI SKULAN BIGAIMA SVE SVE, GAI WEIS THAI SKULAM UNSARAIM GAI NI BRIGGAI UNS IN FRAINSTUBN GAH AK LAUSEI UNS AF THAMMA UBILIN JUNTE THEINA IST TIUDANGARDI. GAH MACHS, GAH WULTAUS IN AIWINS AMEN], (căci a Ta este împărăția și puterea și mărirea în vecii vecilor, amin).

Acest text este transliterat în Codex Argenteus din limba gotică. În rugăciunea Tatăl nostru avem 65 de cuvinte din care aproape jumătate (toate cele subliniate) le-am putut recunoaște, chiar la prima vedere, că sunt getice și hitite.”

Ulfila (c. 310 - 383 d. Chr.) a tradus în limba moeso-gotică, textul grec al Bibliei, în jurul anului 380 d. Chr. probabil la Durostorum, Silistra de azi, stabilind alfabetul gotic ca sistem de scriere. La o privire mai atentă, acest alfabet pare a fi un strămoș al alfabetului chirilic de mai târziu.

Ținând seama de datele istorice prezentate, putem să considerăm drept certitudine faptul că masa lexicală de circa 3.000 de termeni distincți ai Bibliei lui Ulfila, era înafara oricărei influențe slave, la data scrierii acesteia.

Din punctul de vedere al limbii române, moștenitoare a unui bogat fond lexical din substratul geto-dac de sorginte traco-iliră, este deosebit de important și necesar a studia etimologia lexicului gotic prin filieră hitită. Geții și hitiții au interferat într-o perioadă istorică, atât geografic cât și lingvistic. Pe plan istoric, fără a da credit integral *Iliadei* lui Homer, știm totuși că tracii au fost aliați ai troienilor de neam hitit în războiul cu aheii de neam grec, iar pe plan lingvistic se subînțelege interferența idiomului traco-ilir cu cel mai vechi idiom indo-european, numind aici hitita.

Înainte de analiza termenilor geto-gotici este necesară prezentarea unei particularități fonetice a limbilor germanice cunoscută sub numele de „*alunecarea sunetelor consonantice*”, germ. *Lautverschiebung*, eng. „*sound shifting or consonant shifting*” (a nu se confunda cu noțiunea de *consonanță muzicală*). Este vorba despre o dezvoltare fonologică prin schimbarea unor sunete consonantice, în esență consoane, schimbare care a avut loc în dialectele sudice ale limbilor vest-germanice continentale (*hochdeutsche*) între secolele 5-9 d. Chr.

O parte dintre limbile germanice (engleză, olandeză, frisiană, limbile germanice de nord -norvegiana, suedeza, daneza, și limbile germanice de est lombarda și gepido-gotica) au rămas practic neatinsse de acest fenomen.

Astfel, în Germana de Sus (Hochdeutsch dialectele germane de sud) și de aici mai apoi în germana standard, un număr de sunete consonantice (consoane), de-a lungul a patru etape istorice, s-au modificat printr-o așază *alunecare sonoră*.

Pe noi ne interesează momentan evoluția fonetică *d→t, petrecută în faza a III-a, în sec. 8-9 d. Chr. conform:

Religie

Puterea mitico-magică a cuvântului sau oricare sfârșit nu poate fi deschis sau povestit, el trebuie așteptat

„În epoca noastră, civilizația fiind din ce în ce mai inventivă, și-a pierdut esența. A ajuns o autofagie” (se înghite pe ea însăși) - C. Noica

Cuvântul are o putere mitico-magică de sine stătătoare. În toate religiile, cuvântul este considerat ca având forță creatoare. În Biblie se spune textual că Dumnezeu a creat lumea cu ajutorul cuvântului. „Dumnezeu a zis să se facă lumină și s-a făcut lumină” (Fac. 1,3). Dacă cuvântul are energie creatoare - putere magică, I. Cristos când vindecă, tot cuvântul îl folosește. Îi spune ologului: „... ia-ți patul tău și umblă” (In 5,8).

Și în religia egipteană, cuvântul are putere magică. Omul după moarte este indicat după „Cuvintele puterii”. În cartea neagră a egiptenilor sunt înscrise aceste cuvinte. Cu ajutorului cuvântului, sufletul era ghidat până ajungea la zeul Osiris. Zeița Iris, care era sacră și soție a lui Osiris, era denumită „Doamna cuvântului supraputerii”.

- La greci, Heraclit (presocratic) spune că „cuvântul deține o forță magică de sine stătătoare”.

- În religia islamică, cuvântul are o forță deosebită. Au o doctrină numită „Kallam” care însemnează chiar cuvânt.

- La yoga, sunt cuvintele „mantros” care se rostesc însoțite de practici și gesturi tip yoga, special create. Aceste cuvinte erau (sunt) creatoare. Peste tot, cuvântul este purtător de energie magică. Cuvântul este și o expresie a unui simbol. Simbolul are rolul primordial în comunicare. Deci nu cuvântul gol de conținut. Simbolul se leagă prin analogii, cuvântul structurând comunicarea.

În gândirea mitico-magică, totul trăiește și vorbește, inclusiv universul. Totul se produce sub puterea cuvântului. Analogiile, alegoriile creează o substanță poetică comunicării pentru că și poezia este legată de o anumită stare cu efecte și determinări magice.

Inspirația poetică este, prin excelență, o manifestare de factură magică. Îndrăznesc să spun, conform gândirii magice, că lui Eminescu, Bacovia, Stănescu, li se dădeau versurile, ei le transcriau doar. Dante a fost divinizat.

În doctrina creștină răul este tolerat. Dumnezeu stărnește diavolul. În alte doctrine, acestea sunt entități duale (ex.: maniheismul). Dogma creștină creează libertatea de a alege între bine și rău. În alte religii, era o stare de herogamie. Dumnezeu nu s-a arătat nici unui mûitor. Știm doar că „suntem făcuți după chipul și asemănarea Sa” (Fe 1,27). Forța divină nu poate fi controlată. Există o cenzură a misterelor, pentru a ne proteja ființa biologică. Ce s-ar întâmpla dacă am cunoaște viitorul sau dacă am pierde instinctul proenației? Omul gândește rațional. Raționalul presupune o prelucrare a datelor obținute prin senzații, percepții, analiză și sinteză. Gândirea rațională se bazează pe cele cinci simțuri. Gândirea rațională presupune experimentul, adică gândirea repetată.

Dincolo de acestea este gândirea mitico-magică, magico-simbolică, care trece dincolo de raționalitate. Ea înglobează date ale intuiției, care nu pot fi experimentate pe baza celor cinci simțuri. Gândirea mitico-magică, normează existența umană, ca și modele de gândire transmise din generații. Ele nu cer a fi gândite, ele sunt acumulate și însușite ca modele integrate tradiției. S-a crezut că, gândirea mitico-magică a fost doar a unei perioade. Până la L. Blaga și M. Eliade, care au demonstrat filozofic și antropologic că gândirea mitico-magică n-a dispărut, este o constantă a existenței umane. La omul modern această gândire este mascată de gesturi, comportamente, atitudini, în aparență raționale. Spre exemplu: Salutul „bună ziua” este un reflex al gândirii magice „Să-ți fie ziua bună”, acesta este rostul salutului. Despre magia cuvântului aș încheia cu magicele versuri eminesciene: „Când pătruns de sine însuși / Odihnea cel nepătruns”.

Faza	Fenomenul alunecării sunetelor consonantice Germanic → OHG	Exemple (Germana modernă)	Secolul	Răspândire geografică	Germana standard
3	*d→t	got. <i>gard</i> → ger. <i>Gart</i> got. <i>dal</i> → ger. <i>Tal</i> eng. <i>dale[dal]</i> → ger. <i>Tal</i> eng. <i>day</i> → ger. <i>Tag</i> dutch <i>vader</i> → ger. <i>Vater</i>	8/9	Germana de Sus	Da

Limbile germanice de est, în speță *gepido-gotica*, nu au fost implicate în transformarea *d→t, documentată a se fi petrecut în sec. 8-9 d. Chr. pentru că pe atunci, în ce ne privește, această limbă își încheia existența.

Fenomenul fonetic în sine, constituie după părerea noastră unul din instrumentele de analiză a influențelor germane vechi în limba română, dându-ne cheia de discriminare a unor termeni lexicali proto-germani, de sorginte gepido-gotică, în raport cu aceeași termeni regăsiți în germana standard. Fără a fi suficient de bine documentați privind bibliografia influențelor germane vechi asupra limbii române, credem că un asemenea demers lingvistic nu a fost efectuat până în prezent, judecând mai ales prin prisma lipsei de consens a lingviștilor pe această temă.

NOTĂ:

15) Frederik Kortlandt, *The Origin of the Goths*, Ediție electronică, 2000

-va urma-

C.P.N.

POVESTIRI ORNITOLOGICE

Celor îndrăgostiți de aripi albe ori negre două zile de stat cocârjat pe calculator s-ar putea să li se pară o pedeapsa interminabilă... Iată de ce o inițiativă proprie de dezmoțire a picioarelor și minții pot face mult mai bine decât îndreptarea spatelui peste spătarul scaunului, un automasaj al cefei sau alte leacuri... Nu numai membrele se vor bucura de călătoria asta; ochii se vor deschide, sufletul va respira! O călătorie la o săritură de gard de casa ta te poate face măcar un pic fericit.

văzut în alte anotimpuri!

Trei pași până-n făget (ce-a mai rămas din el) ca să deștept dintr-un păienjenis de vreascuri, un zburător de mărimea și culoarea unei nucărițe, un împărătuș, un troglodit mic de stat, dar mare-n glas; cât să ridic ochii și să văd un roi de botgroși cu dungi albe pe aripe și în vârful cozii, aterizând în vârful fagilor, poftind la jirul dulce. Pe o creangă de alun, ce are deja mugurași verzui o **coțofană** tocane ca o mitralieră chemindu-și suratele, speriată

Primul pas. Afară e mai larg, e mai deschis... vrăbiile îți deschid calea începând de la streășini, până-n grăme de vreascuri ale pomilor din grădină, tăiați fără milă în toamna asta -că nucul făcea prea puține nuci și prea multe frunze-, apoi vom nota în agenda invizibilă din buzunarul memoriei doi **corbi** spoțiți cu smoolă pilotând ca orbii, un stol gri de cocoșari cu subsuoara alburie, și apoi ne vom întoarce să ne luăm ce-am uitat?! aparatul de fotografiat minuni în orice anotimp! Cățelu o ia înainte, în galop, amușinând mușuroaiele și răzvoarele ne-nghete încă, oprindu-se câteva clipe în așteptare, ca să vadă dacă a ales bine drumul; de multe ori îi păcălesc cotind brusc după o salcie plină de scorburi și iau alt drum și-atunci se întoarce aleargând ca turbat cu botul în urme până ce mă găsește.

Doi pași până la livadă unde e mai multă aglomerație, mai ales când e frig și când fiecare încearcă să-și câștige firimitura în fel și chip; vreo cinci neamuri de **pițigoii** pendulând în acrobații incredibile pe nuielușe elastice, cocoșari ciugulind neliniștiți budinca de mere de pe crengi c-un ochi în sus de teama vreunui zbor de uliu sau erete, un sirrrr! de alarmă și rămân uimit de câte cete de aripi se ridică dintre și din pomi; mai încolo gaițe certărețe cu epoleți albaștri mă păcălesc cu imitații sonore de șorecar; o **ciocănitoare verde**, un bărbătuș fără îndoială cu mustața-i dublă, roșie pe neagru fluieră sacadat din vârful unui par de claie din care au mai rămas doar câteva smocuri și-o perucă de fân atârând jalnic în clenciuri; și cade o frunză pe scoarța zbârcită a mesteacănului torturat de atâtea topoare încât este o minune că învie în fiecare primăvară... ba nu-i o frunză căci urca în spirale pe trunchiul torsionat și scormonește cu ciocul subțire și îndoit un pic, ca un ac de croșetat, prin cicatricele scoarței asemenea unui abil chirurg... aiii ia, ia! asta-i **cojoaica de pădure**, un neam pădureț greu de

poate de umbra alunecătoare pe pământ a unui șorecar, zburător tăcut pe deasupra coroanelor pustiite de frunze. Pe colțul de cer dinspre apus, mai sus, perechea lui face roți de văzduh.

Al patrulea pas mă alungă la molidișurile răzlețe dinspre muncel; se aud cârâituri subțiri de **alunari**, sâsăituri fine de pițigoii de brădet, țărâit monoton și streatip de presura galbenă iar printre cetini țepoase se aleargă cinteze în straie mai șterse, de iarnă. Degeba îmi înțepenesc gâtul, căutând păsări de foc și flamura verde pe ciorchinii de conuri; forfecuțele n-au coborât din locurile de baștină, unde mai găsesc de-ajunsă hrană. Poate după căderea omătului cel mare, să apară o promisiune de re-vedere.

Reîntoarcerea e grăbită și rece; mai străvăd printre genele serii de iarnă, silueta unui uliu păsărar ce șterge liziera pădurii, conturul aburit al unei ciori ce se evaporă ușor. Se cuibărește în ureche chemarea somnolentă a **ciocănitorei pestrițe**, foarte departe un croncănit vătuit de corb și liniștea vrăbiilor adormite în grămada de crengi din pomii tăiați fără milă... se cuibărește-n mine-un vis...

Dicționar:

Răzvor (regionalism); răzor = fâșie îngustă de pământ nelucrat, servind drept hotar și potecă între două ogoare sau pajiști;

Clenci = creanga pe ale cărei bifurcații parțial tăiate se pot agața unele obiecte sau materiale.

Nucăriță = fructul unui soi de nuc care face fructe mai mari decât cele obișnuite - nuca mare;

Troglodit = aici specie de pasăre care trăiește în locuri ascunse.

Ilie HOZA, 29.12.2006

S-au născut
IANUARIE - IUNIE 2007

Berende Alina-Daniela, Boșca Daiana-Lucreția, Cârceie Ana-Maria, Mureșan Delia-Estera, Avram Ruth, Croitor Tina-Andreea, Flămând Liviu-Vasile, Culca Nuțiu-Georgian, Uresche Alexandru-Marius, Mogin Ionuț-Florin, Avram Dorel-Vasilică, Sidor Ruben-Aurelian, Ciroaie Cifor-Florin, Ernszt-Negrușeri Alexandra-Nereea, Partene Lăzăru-Ionuț, Rebrîșorean Antonela-Lucreția, Candale Lazăr-Vasile, Dumitru Silvia-Domnica, Hădărău Emil-Alexandru, Ometiță Iemima, Leonte Darius-Dorel, Avram Simona-Victoria, Deac Ionuț-Simion, Pui Samuel-Cristian, Partene Denisa-Beatris, Candale Raluca-Gabriela, Ometiță Marta, Ometiță Andreea-Lorena, Flămând Alexandru-Vasile, Berende Maria-Adriana, Bizau Marius-Mitruț, Strîmbu Ionel-Cristian, Pârlea Florin-Vasile, Cordoș Fineas-Marian, Candale Ionuț-Mihai, Borș Danuța-Dorina, Dumitru Ioan, Pop Petrică-Ovidiu, Candale Daniel-Virgil, Bosi Teodora-Valeria-Petruța.

Să crească mari, frumoși și sănătoși!

S-au căsătorit
IANUARIE - IUNIE 2007

Borzasi Alexandru-Aurel și Madaraș Anna-Maria
Bizau Dumitru-Aurel și Borș Victoria
Deac Ilie și Hoza Ana-Maria
Purcariu Vasile și Ometiță Ana
Sabo Ionel și Hădărău Letiție-Monica
Buia Silviu și Hădărău Maria
Motofelea Alin-Vasile și Motofelea Sanda-Lucreția
Candale Valerțin-Mitrofan și Mureșan Varvara-Palagia
Lorințiu Viorel și Ometiță Maria
Ometiță Anton și Pop Viorica-Dorina
Lorinț Silviu-Florin și Rada Carmen-Ioana
Boatcă Gheorghe și Candale Maricica
Andronesi Cifor și Hădărău-Rauca Maria
Berende Nistor și Isip Maria
Rebrîșorean Dumitru și Funză Zinaida
Chisăliță Ilie și Sîngerozan Mariana-Paraschiva
Partene Constantin-Ioan și Cacioc Cornelia
Motofelea Vaier și Timiș Maria-Florica
Folă Leontin și Sîngerozan Ioana
Hoza Augustin și Deac Viorica
Bota Cristian-Alin și Mureșan Cosmina-Maria
Berendea Ioan și Andronesi Onița
Flămând Marius și Popicica Leontina-Ana

Casă de piatră!

Au decedat
IANUARIE - IUNIE 2007

Naroș Mărioara - 71 ani, Avram Viorel - 67 ani, Rebrîșorean Maria - 91 ani, Candale Ionel - 61 ani, Burnar Petru - 58 ani, Morozan Tănăsă - 74 ani, Isip Vasile - 52 ani, Pașca Todora - 67 ani, Călinescu Elena - 74 ani, Ciocan Maria - 30 ani, Locințiu Matroana - 86 ani, Avram Ana - 97 ani, Măgurean Virginia - 81 ani, Barna Maria - 95 ani, Dumitru Docea - 77 ani, Barna Ioan - 77 ani, Rațiu Vasile - 65 ani, Mihali Ilișca - 90 ani, Buia Maria - 84 ani.

Dumnezeu să-i odihnească!

Ofițer de stare civilă
ELENA CĂRBUNE

Ontâlniri

Se auzise în urmă cu 45 de ani (1962) că ia Sângeorz Băi s-a înființat o „seră” nouă -Liceul Teoretic - cu grădinari cu multă experiență dar printre ei și tineri dornici de afirmare în cultura florilor. Materialul săditor a fost preferat cel din zonă pentru că nu necesita eforturi mari de adaptare. După ce în primul an s-a lucrat doar un strat de flori și oamenii au auzit ce bune rezultate se obțin s-a reușit ca în anul următor să se înființeze încă două straturi denumite simplu: A și B.

Încă din primele zile, grădinarii au trecut la îngrijirea celor două straturi fiecare după specializarea lui: unul le trata cu substanțe chimice, altul le cânta, altul le vorbea în limba română, altul în limba rusă, altul în franceză, altul făcea diferite socoteli, altul desena tot felul de forme și așa mai departe. Udarea se făcea după metode strict ecologice dar uneori din direcții greu de dedus se mai putea observa că pe unele flori ajungeau și câțiva stropi nocivi care erau imediat înlăturați.

Erau momente când se simțea nevoia ca aceste flori să fie scoase la aer (vezi plecările în excursii, vizionări de filme, efectuarea unor lucrări în timpul practicii).

Fiecare exemplar era monitorizat zi și noapte (vizite în timpul nopții, supravegherea la meditații etc).

Ca urmare a acestor acțiuni s-a observat după doi ani o anumită diferențiere între flori și s-a decis o nouă distribuire a florilor în funcție de

Flori p:er:en:ē

calitățile lor pe două straturi numite de acum R (real) și respectiv U (uman). Această nouă distribuire a fost cu scopul de a dezvolta acele calități care diferențiau unele flori de altele.

După încă doi ani, florile erau de toată frumusețea, cu aspect comercial care putea să aducă profitul maxim pentru cei ce le-au îngrijit și decizia a fost ca florile să fie scoase pe piață dar nu înainte de a le face un ultim tratament la „sera” din Năsăud care avea tradiție de peste 100 de ani.

Din stratul R s-au extras pentru valorificare pe piață un număr de flori de forma 2r unde acest număr este cel mai mare număr prim posibil observându-se pentru a nu știu-câta oară că 17 erau flori femeiești iar celelalte bărbătești.

Din stratul U s-au scos pentru piață un număr de forma uu flori observându-se că acest număr este cel mai apropiat dintre toate câte se pot scrie așa de numărul 2r. Dintre aceste flori 15 erau bărbătești și celelalte femeiești.

Nu au fost probleme cu valorificarea tuturor florilor (piața a absorbit toată cantitatea și prietenii știu de ce). Soarta a avut grijă ca de-a lungul anilor aceste flori să fie găsite aproape oriunde în țară, ba chiar câteva exemplare chiar și în străinătate. Unele flori au ajuns mai departe, altele mai aproape unele de altele, ba chiar câteva exemplare s-au polenizat între ele

încrucișările fiind foarte reușite.

Monitorizările însă au continuat chiar dacă nu cu aceeași intensitate la intervale de 10 ani, 20 de ani, 30 de ani și respectiv 35 de

ani. De fiecare dată s-a constatat o bună dezvoltare a lor și că foarte multe au produs urmași răspândiți astăzi pe întreg mapamondul și la fel de viguroși.

Din când în când ajungea și câte o veste foarte tristă că un exemplar s-a ofilit sau s-a uscat și s-a ridicat la stele. Fie-le țărâna ușoară! Aceste flori au fost cu totul 8 în mod egal din fiecare strat.

Acum, pentru unele exemplare a sosit toamna (anii pensionării) iar pentru altele puțin mai târziu, dar să observăm că în ziua de azi toamnele sunt mai lungi ca altădată.

Invităm respectos pe rezolvitor următoarele:

a) Să afle câte flori femeiești și câte flori bărbătești s-au produs în fiecare strat acum 40 de ani;

b) Să precizeze ce culoare are fiecare dintre flori azi la a 40-a aniversare (facultativ);

c) Să aibă un gând bun pentru cei care s-au ocupat de cultura acestor flori.

Autor: POP Vaier

(cu ocazia aniversării a 40 de ani de la absolvirea

Liceului Teoretic din Sângeorz Băi - 26 mai 2007,

provocat de Cărbune Titus)

Vaier POP

Rebus

CUVINTE

ORIZONTAL: 1) În Biblie (Gen. 1.3) se arată: "Dumnezeu a zis: <<Să fie lumină!>>și a fost lumină", ceea ce ne determină să spunem că la început a fost... (art.) - Tot de începuturi (Geneza Bibliei, ziua a șasea) este legată și facerea ... (neart.)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1											
2											
3											
4											Z
5	N										
6											
7											
8											
9											
10											
11						R					

2) Punct de vedere comun într-o conversație - Istoric, publicist, orator, scriitor și om politic român (1871-1940) care spune: "Vorba bună și zâmbetul și fapta binefăcătoare sunt raze ale soarelui răsfrânte în sufletul omului". 3) Cuvânt - Scriitor român (Gheorghe, 1822-1892) care glăsuiește astfel: "Cel ce știe a învăța / Din greșeli străine / Merită a se-nălța. 4) "Vizibil" de mic. 5) Vocabulă negativă - Celebru orator, scriitor și om politic roman (106-43 î. Hr.) care atenționează: "Este urât a vorbi despre tine însuși, mai ales atribuindu-ți merite care nu corespund realității și imitând pe militarul fanfaron în râsul celor ce te ascultă". 6) Una din denumirile lui lehova - Limba papua - Plantă textilă. 7) Scriitor român (1881-1923) care ne predă următorul postulat: "Educația prin sine însuși este aceea pe care și-o face omul singur, când a ajuns în stare să-și dea seama de ce este și ce trebuie să fie, de faptele și datoritiile sale." - Prenume masculin 8) Ait prenume masculin - Primul om în credința hotentotă. 9) Gheorghe prescurtat - Școală filozofică indiană care urmărește cunoașterea eului în scopul eliberării lui de viața materială și al contopirii cu spiritul universal - Indispensabilă la stative. 10)

Localitate din județul Cluj - Poet grec care precizează: "Cine spune ceea ce-i place aude ceea ce nu-i place". 11) Localitate în Olanda - Scriitor francez (Jules, 1864-1910) care precizează: "Un tată are două vieți, pe a sa și pe a fiului său."

VERTICAL: 1) Cartea de învățătură a lui Varlaam (1643). Monument de limbă românească veche. Poet și dramaturg englez (1685-1732), autorul precautei povești: "Cine se amestecă între cei ce se ceartă, adesea se alege cu nasul însângerat. 2) Leit (reg.) - Poet tragic grec (525-456 î. Hr.) din opera căruia s-a extras maxima: "Cuvântul vindecă mânia". 3) Alt cuvânt - Țese! 4) A rămâne pe loc imediat ce zărește sau simte vântul (despre câinii de vânătoare) - Scriitor umorist francez (1513-1593) care, oarecum resemnat, rostește: "Unica podoabă a btrâneții este virtutea". 5) Localitate în Libia - Ion cu sarcină negativă. 6) Iată! (lat.) - Lege! 7) Ureche Ion - Prefectură în Hanshu - Siglă pentru "American Association of Engineers". 8) Articol hotărât spaniol (masc., pl.) - Fiu al lui Priam și al Hecubei. (Mit.) - Lene! 9) Localitatea în Canada - Filozof și eseist român (Constantin, 1909-1987), unul dintre cei mai erudiți gânditori români, doctor în filozofie cu teza "Schită pentru istoria lui <<cum e cu puțință ceva nou>>", autorul cărții "Cuvânt împreună despre rostirea românească". 10) Numele unui pește răpitor din arhipelagul Fiji de care se tem oamenii locului mai avan decât de rechini - Scriitor german (1763-1825) care ne dezvăluie următoarele: "Niciodată nu-și descoperă mai bine caracterul cineva decât vorbind de altui". 11) Scriitor italian (1785-1873), autorul maximei: "O inimă mare disprețuiește și uită, dar mișelul se complăce în ură" - Personificarea norocului la vikingi.

DICȚIONAR: AEKA, NOH, YLST, UC IT, AIKI, AAE, RIFE, OGO.

MACAVEI AL. MACAVEI

Informații
Învățământ
CUIBUL VISURILOR
Cultură
Sport

Redactor-șef: ICU CRĂCIUN
Redactori: Viluț Cărbune, Ilie Hoza, Macavei Al. Macavei, Mircea Prahase, Alexandru Rațiu, dr. Lazăr Ureche, Liviu Ursa
Correspondenți externi: Damaschin Pop Buia (Germania); Alex Pop (SUA)
Corectură: Mircea Prahase
Precizare: Responsabilitatea materialelor publicate aparține în exclusivitate autorilor.
Adresa redacției: Muzeul Cuibul visurilor Maieru, județul BISTRIȚA-NĂSĂUD
Machetare: Icu Crăciun
Tehnoredactare computerizată și tipar: IMPRES srl Bistrita str. N.Titulescu, nr. 18, tel.0263 223201, fax: 0263 238027 ISSN 1224 - 643

"În Maieru, am trăit cele mai frumoase și mai fericite zile ale vieții mele" -

Liviu Rebreanu

MAIERUL

Director: SEVER URSA

PUBLICAȚIE EDITATĂ DE COMPLEXUL MUZEAL BISTRITA-NASAUD ȘI CONSILIUL LOCAL MAIERU

ANUL XII Nr. 4 (77) *** OCTOMBRIE 2007 *** 8 PAGINI *** 1 leu

Lupa Capitolina la Maieru

(Alocuțiunea la dezvelirea monumentului)

Maieru, vatra unei luminoase copilării de mare scriitor, și-a cinstit întotdeauna înaintașii. Dărzenia și vrednicia măierenilor în păstrarea tradițiilor strămoșești sunt cunoscute până departe.

Iată, suntem în miezul celui de al patrulea eveniment de dezvelire a unor bunuri și monumente semnificative pentru localitate.

Permiteți-mi, onorați și cinstite gazde, să fac un scurt bilanț. Astfel, în 1969 s-a ridicat monumental "Popasul Pietrarilor", iată-i aici alături. În 1985, la centenarul Rebreanu bustul său de bronz în fața Muzeului "Cuibul Visurilor" donația Puiei Rebreanu și creația regretatului sculptor Constantin Popovici: în 2006, bustul poetului Iustin Ilieșiu, iar astăzi Lupa Capitolina, ultimele două donația lui Gh. Traian Dascăl, cunoscutul om de cultură și opera tânărului și talentatului sculptor Vlad Prună.

E firesc să mai urmeze și altele, aum ar fi: un alt bust al poetului "sângerărilor ardeleni" în fața școlii din Anieș, instituție care de 12 ani îi poartă numele, precum și o statuie a mamelor eroine, tot în vecinătatea muzeului. De fapt, în muzeu s-a plămădit ideea acestor monumente. Ele se vor completa reciproc, amplificând rosturile acestei instituții rurale.

Repere de dor ale devenirii și perinătății noastre, ca prețuitori și apărători ai moștenirii străbune. Evenimente care certifică tot atâtea acte de cultură în calendarul de suflet al sărbătorilor măierene, sub cupola Astei noastre străbătoare și mereu

De la stânga la dreapta, în prim-plan: Dumitru Protase, Crișan Mircioiu, Sever Ursa, Ion Buziași, Ștefan Mihut, Radu Gavril

Foto: Viluț Cărbune

învingătoare.

Ca și altădată, evenimentul de azi se datorează aceluiași Mecena al Năsăudului, domnul Dascăl. Cinstite acestui bărbat care poartă două nume-ntr-unul și amândouă predestinate: Traian, care ne trimite gândul la împăratul cel mare și Dascăl între dascăli, care ne-a mai făcut și azi încă o lecție de istorie... obligatorie.

Da, repere de dor și de aducere aminte, mai presus decât se poate rosti în cuvinte, repere presărate la răspântii de Someș.

Domnia sa n-a obosit să dăruiască. Iar lumea nu va conțeni să-i mulțumească.

Dar Maierul nostru mai are și șansa unui primar de excepție, mult receptiv la fenomenul cultural, D-l Vasile Borș, precum și un viceprimar pe măsură, Vasile Dumitru; apoi un Consiliu Local puternic.

Repetăm: o adevărată constelație de monumente, repere de dor și de aducere aminte, mai presus decât se poate rosti în cuvinte...

Tinerele generații viitoare își vor însuși aceste însemne ale trecerii și petrecerii noastre. Poate unii tineri vor învăța pe de rost cuvintele de pe tâmpla statuii, scrise încă cu secole înainte de Cristos, de către istoricul latin Titus Livius în vestita sa operă „Ab urbe condita” (De la întemeierea Romei):

„Hic egosum signum Latinitas populi dacoromani, qui pro

aeternitate in Dacia natus est”. (Eu sunt aici simbolul latinității poporului român născut pentru eternitate în Dacia). Textul aparține D-lui academician Dumitru Protase, care iată și astăzi ne onorează cu prezența.

Îmi vin în minte versurile unei poete de ieri; cuvinte izvorâte din „chin și dureri”: „Aduceți copiii aici lângă pietre, / Să simtă dogoarea nestinselor vetre”. Da, ochii copiilor ar trebui să se umezească mai des față cu aceste relicve.

Întrădeavăr, pe valea noastră someșană latinitatea este la ea acasă. Pornind de la frumoasa legendă a lupoaicei și a celor doi gemeni, Romului și Remus, legendă care dăinuie din secolul al V-lea în Cr., Roma s-ar fi întemeiat prin Romulus. Gemenii ar fi fost „adoptat” de o leoaică (lupa), după ce fuseseră abandonat într-o pădure. Legenda a umplut lumea, și nu numai lumea latină.

De atunci, legenda, ca un fel de ștafetă prin secole, a devenit emblema arhicunoscută a latinității.

Să ne mai amintim, o strofă măcar, din „Cântecul gintei latine” scris de Vasile Alecsandri în anul 1878, cântec premiat de către juriul din Montpellier la propunerea poetului Mistral: „Latina ginta e regină / Într-ale lumii ginte mari, / Ea poartă-n frunte-o stea divină, / Lucind prin timpii seculari”!

„Prin timpii seculari” latinitatea s-a statornicit și în conștiința înaintașilor noștri grăniceri prin pecetea celor trei cuvinte emblematice: Virtus Romana Rediviva! (Virtutea Romană Renăscută!).

O altă dovadă perenă, unică în felul ei, rămâne și dictonul împăratului Austro-Ungariei, Iosif al doilea, care, în inspecția lui din 1763 prin teritoriul grăniceresc, trecând prin Salva spre Năsăud și auzind numele acesta (Salva), i-a venit spontan în minte propoziția rămasă celebră: Salve Parva, Romuli, Nepos / Te salut drag nepot al lui Romulus! / Cu cele trei cuvinte au fost rebotezate, cum se știe, încă trei sate deodată: Parva, Romuli și Nepos

Oare steagul dacilor reprezentând un cap de lup să nu fi fost o strămutare a imaginii luptei, de la romani la daci?

Mai târziu, George Coșbuc a tălmăcit întreaga mândrie a originii noastre daco-romane în versuri ca acestea: „Ți-ai mânat prin veacuri turmele de plai, / Din stejarul Romei tu mlădiță ruptă / Și-ți cântai amarul din caval și nai, / Dar cumplit tu fosta-i când te-au dus în luptă / Ștefan și Mihai”!

...Și nu găsim alta mai potrivită încheiere a alocuțiunii noastre, decât tot o exclamație a marelui poet de la Hordou:

„Să ție potrivnicii minte
Că-s vii, când e vorba de țară,
Și morții-n morminte!”

SEVER URSA

Foto: Viluț Cărbune

Grupul 1, de la stânga la dreapta în prim-plan: Leon Catarig, Sever Ursa, Ioan Seni, Crișan Mircioiu, Gh. Dascăl
Grupul 2: acad. Dumitru Protase, în prim-plan Pavel Berengea, acad. Horia Colan, I.B. Bălan și gen' rez. Sever Găină.

O filă de istorie

Zi de duminică, 12 august 2007...

În parcul comunei Maieru se adună lume bună: săteni, vecini, delegați aștrști și reprezentanți ai unor instituții de prestigiu.

După slujba religioasă, la ora 12.30, la monumentul proaspăt al Lupei Capitolina, preoții măiereni au oficiat o

convenită slujbă de sfințire, după care primarul Vasile Borș a rostit în fața celor prezenți un cuvânt de căldă întâmpinare.

Ne-au onorat ce prezența personalități de vază din domeniul culturii, politicii și administrației: academicianul Dumitru Protase, academicianul Horia Colan, prof. Univ. Dr. Docent Crișan Mircioiu,

generaleal (r) Sever Găină (născut în Poiana Ilvei), prof. Univ. Dr. Ing. Ion Barbu Bălan din Cluj-Napoca, prof. Dr. Ion Buziași, din Blaj, apoi delegațiile aștrști din Dej: Radu Gavrilă și Ștefan Mihut, scriitorul Cornel Cotuțiu din Beclean, Olimpia și Pavel Berengea și Maței Leșan din Ilva Mare, familia Ioan, Georgeta și Ioana din Cristeștii Ciceului, prof. Ioan Seni președintele Astei năsăudene, prof. Dir. Dorel Coc, familia Miștean, prof. Emil Nistor, consilierii locali Claudia Talpoș, Vasile Berci, Vasile Cleja din Năsăud, Leon Catarig din Rebrîșoara și alții.

A fost prezent deputatul Ioan Oltean, apoi Ioan Turc, viceprimarul municipiului Bistrița, inspectorul general al ISJ BN Mihai Mureșan.

Primarul Vasile Borș deschide șirul alocuțiunilor. Aduce calde mulțumiri medicului Gh. Traian Dascăl pentru această a doua donație făcută Maierului: bustul poetului Iustin Ilieșiu (octombrie 2006) și acum monumentul Lupa Capitolina. Ar urma să se ridice un monument tot aici, dedicat mamelor aroine, ținând cont că timp e 22 de ani Maierul a deținut recordul de natalitate pe țară.

Cu acest prilej, dinstinsul intelectual năsăudean dr. Gh. Traian Dascăl, donator în toată țara, a fost investit cu titlul de Cetățean de Onoare al satului cel mai drag marelui Rebreanu. Doctorul Dascăl a mulțumit emoționant întregii asistențe.

Cuvinte de laudă au mai rostit: prof. Univ. Dr. Docent Crișan Mircioiu, prof. Univ. Dr. Ion Buziași, prof. Univ. Dr. Ing. Ion Barbu Bălan, prof. Sever Ursa și prof. Ioan Seni.

Manifestarea s-a încheiat cu o masă festivă acordată de Primărie. Oaspeții și gazdele și-au mai strâns o dată mâinile.

Virtus Romana Rediviva!

...Un bătrân, prezent la serbare, pune în versuri clipa: „Amândoi am venit cu bastonul în mână, la încă o lecție de limba latină... Să trăiască Maieru și măiereni, oaspeții și lăturenii!”

SEVER URSA

Lirica

Dustin Ilieșiu - INEDIT

Cântec pentru casa mea

Căci coboară bătrânețea
Peste vis, cu pașii grei,
Și din cimitir părinții
Îmi fac semn să merg la ei.

Dar te-oi scoate din ruină,
Casă veche, casă bună,
Voi veni-n curând la tine
Să ne strângem împreună.

Sat de munte

Apune soarele trudit
În șopot dulce de izvoare,
Spre orizontul aurit
Se-ndreaptă păsări călătoare.

Sunt grele florile din strat
De picuri mari de promoroacă,
În coajă de copaci bătrâni
S-aud ciocănituri cum toacă.

Plutește-n albe scăpărări
Un nor cu margini de dantele,
Cât vezi cu ochii peste zări
Sunt numai zimți de peruzele.

Coboară turme pe poteci,
Și drumul pare de aramă
Țâșnește zbor de lilieci
Pe-ntinsa zorilor maramă.

Răsare luna de sub deal
În pacea care cade-adâncă-
S-aude doină de caval
În cort de cetină, sub stâncă.

Atâția ochi zâmbesc senini
Aici în liniștea de țară
Peste livezi și prin grădini
E numai vis de primăvară.

Așteaptă-n fiecare prag
O zână plină de ispită
În satul cu păduri de fag
E-atâta lume fericită.

IUSTIN ILIEȘIU - 1946

Adormie iarba în livadă
Și ciutele-adoru pe stime,
Din ochii negri inserarea
Sfârșimă laerimi de cărbune.

Fluturii visurile mele
În băci, pe apele-amintirii -
Fusul revărsat pe stuhuri
Lugite largurile firii.

În degete-ni aprind stigoii
Inele albe de lumină,
Și depărtarea soare umbră
Stejarilor, din pădăciună.

Mi-a răb o clipă moartea-n față,
Dar nu mi-a spus mie nu clusit,
Și-am auzit în noapte auzi
Cum pling în goană, sub pământ.

Singurătate și tăcere...
Privind cum doarme foc-nătră,
Ascult ciocanele-aurite
Cum bat în inima de piatră.

Și numai Făt-Frumos din barba
Se plimbă noaptea printre stele,
Și muple hăurile toate
Cu bulgării ce cad din ele...

Dustin Ilieșiu

Din vol. m. s. Amurg 1969

Casa mea din munții Rodnei,
Mama doarme azi sub glie,
Tu te clatini în ruină,
Casă tristă și pustie.

Tencuiala se desprinde
De pe grinzi, de pe tavan,
Parcă te dărâmă-o mână
Nemiloasă de dușman.

Bârnela și coperișul
Azi sunt putrede de ploaie,
Peste strașinile știrbe
Nucii desfrunziți se-ndoaie.

Tu ai fost simbol pe vremuri
Pentru cei loviți de val.
Căci prin tine-au plâns cu toții
Mii de case din Ardeal.

Te-am cântat cuprins de doruri
Patru ani, în poezie,
Când prin fulgere de vifor
Rătăceam în pribegie.

Câte lacrimi amare,
Câtă luptă am pornit,
Până am văzut Ardealul
Cum a fost, din nou unit.

Am turnat atâta suflet
Peste cruda suferință,
Și-am purtat peste opreliști
Steag de dreptă biruință.

Casa mea din munții Rodnei
Cu mușcate și mălini,
Numai eu-am rămas de-acuma
Un străin printre străini.

N-am avut noroc nici astăzi
Să-ți mai trec o clipă pragul
Să se odihnească iarăși
La căsuța lui pribegul.

Soliloc

Cuvântul și Tăcerea

Suntem mereu fascinați de miracolul cuvântului...

După dicționar, cuvântul este uniatatea de bază a vocabularului care reprezintă asocierea unui sens (sau a unui complex de sensuri).

Din multitudinea de sensuri ale cuvântului "cuvânt" vom desprinde câteva.

Cuvântul este o forță, una dintre cele mai mari minuni ale existenței și ale minții omenești. Democrit spunea: "Cuvântul este umbra faptei. Nu-ți călca cuvântul dat".

Adeseori, dacă nu ne arătăm în stare a stăpâni cuvântul, acesta se poate întoarce împotriva noastră pe o mie de căi.

Zenon din Citium atrăgea atenția: "Dacă nu cutezi să spui ceea ce gândești, sfârșești prin a nu gândi ceea ce spui".

Unii spun că omului i s-a dat vorbirea pentru a-și putea ascunde gândurile. Fiindcă, într-adevăr, omul are nevoie de 2-3 ani să știe să vorbească și de vreo 70 ca să știe să tacă.

Dintr-un text mai lung, atribuit lui Pitagora, rezumăm aceste câteva recomandări: ori să taci, ori să spui lucruri care prețuiesc mai mult decât tăcerea. Mai degrabă aruncați la întâmplare o piatră decât un cuvânt de prisos sau fără de folos. Nu spuneți puțin în cuvinte multe, ci spuneți mult în cuvinte puține.

"Tăcerea, capul filosofiei este" scria și Dimitrie Cantemir: "Dacă tăceai, filosof rămâneai" spune înțelepciunea noastră populară.

Aproape la fel gândea și Rochefoucold când spunea: "Caracteristica marilor inteligențe e de a spune mult în câteva vorbe, pe când cei mici vorbesc la nesfârșit fără a spune ceva. Cu mult înainte,

Confucius știa că atunci când vorbești mult, aproape întotdeauna spui și ce nu trebuie. Arghezi nu exagerează când afirmă că "dacă limba nu te scutește să faci prostii, ea te împiedică măcar a le spune".

E mai bine să regreti că n-ai spus, decât că ai spus. Tăcerea e ca mierea, cleveala e ca fierea... Unii vorbesc ce știu, alții știu ce vorbesc. Cât umor are și Tudor Mușatescu când zice că "papagalul nu știe ce vorbește, dar se umflă în pene de ce spune". Și tot el: "unii au doar darul, vorbirii despre alții"...

Prea mare dorință de a vorbi este un semn de anormalitate.

Vorba, graiul face deosebirea dintre om, ca ființă superioară, și restul viețuitoarelor. Dominăm pe alții, nu neapărat prin ideile noastre, cât prin puterea de a ne exprima precis gândurile. Fie un om cât de viguros intelectualizește, dar dacă nu știe să-și exprime cu limpezime gândurile, ideile, ajunge un mediocru oarecare.

Dând cuvântului nostru o exprimare clară, precisă, puternică, nu numai că dobândim înrăurire asupra altora, ci venim în ajutorul propriei noastre inteligențe, spunea filosoful Channing.

Cine nu știe să tacă n-a învățat nici să vorbească.

Cu o vorbă strici, cu o vorbă tocmești. Unii în "beția lor de cuvinte", vorbind în public, aleargă o oră după o frază de încheiere...

De la tatăl meu Augustin am auzit că unde toți vorbesc se aude doar cel ce tace. Repet: cine o fi spus că omul are nevoie doar de 2-3 ani să învețe a vorbi și de 70 ca să știe când, unde și de ce să tacă?

Platon ne învață: "vorbește ca și cum ar trebui să dai socoteală".

"Cuvintele nu trebuie să fie decât haina gândului" scria Renard în jurnalul său. Iar Rivarol completa: "vorbele, ca și oamenii, nu valorează decât dacă sunt la locul lor".

Să ne reamintim versurile alor trei poeți ai noștri despre valoarea cuvântului. Eminescu: "Unde vei găsi cuvântul / Ce exprimă adevărul?". Dimitrie Anghel: "Ce farmec se deșteaptă când vă rostește gura... / De n-ați fi voi, atunci cu ce veșminte / S-ar fimbrăcat pe lume dragostea și ura?... Cuvinte, / juvaere, ecouri depărtate / al altor suferinți și bucurii, cuvinte / cu voi trăiesc trecutul, și clipa care bate, / și viața care-ncepe dincolo de morminte".

Și, în sfârșit, Nichita Stănescu: "Cuvintele sunt umbra de aur în conștiință a materiei".

Biblia, cartea cărților, vine cu acest etern adevăr: "La început a fost Cuvântul..."

Da, suntem mereu fascinați de miracolele cuvântului și ale tăcerii.

ION DELAMARGINĂ

De la stânga la dreapta, în prim-plan: dr. Gh. Traian Dascăl, acad. Dumitru Protase, prof. univ. dr. doc. Crișan Mircioiu

Foto: Viluț Cărbune

Distorie

Maieru file de monografie (40)

(Spicuiuri)

1440. Cea mai veche dată păstrată cu privire la vechimea comunei Maieru este anul 1440, când fiica lui Sigismund, regele Ungariei dăruiește lui Mihai Iacob, comitele secuilor, Rodna și satele dinprejur: Năsăud, Telciu, Maieru, Sângeorz, Salva, Zagra, Mocod, Rebra.

1733. Maieru are cel mai mare număr de familii 213, înainte de Sângeorz (186), Rodna (152), Feldru (188). Avea 2 biserici și șapte preoți. (În componența Maierului intrau atunci și satele Poiana Ilvei, Măgura Ilvei și o parte din Ilva Mare).

1546. Între anii 1546-1552 (a doua domnie a lui Petru Rareș) Rodna și Maieru, Sângeorz și Feldru erau sub stăpânirea Moldovei, pentru că în acest interval de timp nu figurează în socotelile orașului Bistrița ca plătoare de bir, decât numai din 1552.

1560. În anul 1560 judele din Maieru și bătrânii (sfatul) recomandă birăului din Bistrița pe un meșter bun, anume zugrav, care le-a lucrat la biserică și „stă aici în sat”.

1672. 17 noiembrie, boierul Pătrașcu Tăut din Câmpulung părăște pe măiereni birăului din Bistrița, pe motiv că i-au furat mai multe vite și că i-au tuns oile cele mai bune.

1717. „Abia am scăpat de „armatele regești”, când o altă năpastă vine și îngreuiază viața sârmanului nostru popor românesc, anume năvălirea tătarilor din anul 1717, împreună cu jafuri și cruzimi de nedescris, așa încât decenii de-a rândul amintirea acelor năvăliri a rămas neștersă în sufletul celor ce au suferit. Preotul din Maieru, Teodor Bob, scrie mai târziu pe coperta unui Triod că „mănăstirea a fost arsă când au venit tătarile.”

În retragerea lor tătarii au răpit pe fetița Dafina Balotă, în etate de opt ani, care e vândută unui turc în haremul căruia stă până în 1758, când în vârstă de 49 de ani izbutește să fugă. În 5 iulie 1758 i se eliberează de la Bistrița un certificat de milogeală...”

1742. O ciumă îngrozitoare se abate peste sat.

1760, 1786, 1814 și 1814 sunt ani de foamete, iar în 1759 inundațiile au făcut pagube foarte mari.

1759. În Maieru sunt numiți 2 ludimagistri (învățători): Roman Ureche și Nechita Diacul.

1766. Maierștenii sunt așezați în suburbii, în afară de „muri” cetății, împrăștiați pe la gospodăriile orașelor...?

1799. „s-au făcut clopotniță nouă pentru că în turul cel vechi, trei clopote nu încep și tare se clatină. Căci a fost rădicat de când s-a făcut biserică, după ce au umblat tătarii în anul 1717. Într-acest an au fost tătarii în țara aceea și după aceea s-o făcut biserică”.

1799. „Grigore Flească, om virtuos și cumplit la mânie, în rămășag, zdrobea o nucă cu fruntea, nu-i putea sta om înainte. A murit în 18 mai 1799.”

1803. „Vasile a lui Arssente Urece, din pricina arderii casei în Recele, s-a topit în foc”... (14 febr. 1903).

1817. Au murit de foamete mai mulți locuitori din Districtul Năsăud. Oamenii erau silșiți să mănânce coceni de porumb măcinați și coajă de fag. Coțobrele (porumbele) erau în Maieru la mare trecere. De aceea li se mai zice măierenilor și „coțobreni”...

1848. „Revoluționarii” unguri au dărâmat localul școlii care era pe locul unde este astăzi școala profesională. Câteva „urme” ale acestei școli se află în Muzeul „Cuibul Visurilor”.

1881. „Fetele care nașteau copii nelegitimi (șpuri), în vremea graniței militare, spre a fi rușinate, erau purtate cu ceterași de la un capăt la altul al satului. Așa era să plătească și o fată de a preotului Teodor Bob, care fiindcă era fată de preot a fost iertată de această rușine și pedeapsă. De atunci nu s-a mai aplicat pedeapsa asta. Fata a fost măritată apoi, de voie, de nevoie, în Bărgău, iar tatăl ei i-a dat ca zestre o turmă de oi cu păcurari cu tot și cu toate ciuvăile”.

1881. „Cei ce furau erau publicați la „părade”, înaintea bisericii, ca să se rușineze.

N.B. Aceste câteva spicuiuri documentare pot întregi monografia Maierului. Ele se găsesc în lucrarea „Istoria parohiei Maieru” a lui Iuliu Pop, 1938, manuscris aflat la Muzeul „Cuibul Visurilor”. La rândul lui, preotul Iuliu Pop precizează că s-a folosit de însemnările găsite în matricolele bisericii și de prestigioasa revistă năsăudeană „Arhiva Someșană”.

Religie

Spațiul mitico-magic sau mitul întemeietor de lume și cultură

Spre deosebire de gândirea științifică, unde, spațiul este omogen, adică egal cu sine în fiecare din părțile lui, în gândirea mitico-magică spațiul este neomogen, este ierarhizat în funcție de mitul centrului și al periferiei. Spațiul (lumea) are un centru, un axis mundi, axul lumii, face legătura printr-un ombilic - buric al pământului, arbore sacru, munte cosmic. Acest centru se degradează spre periferie. Fiecare comunitate își are un axis mundi al ei. În gândirea tradițională românească - afirmă și L. Blaga „satul este centrul universului” - „satul în care m-am născut este centrul lumii”. Personajele realității secunde, gândirea magică le acceptă (ielele, vântoasele, cățelul pământului, hotarul tinereții și al bătrâneții etc.).

În tradiție se păstrează nenumărate atestări ale ielelor. Credința normează relația dintre om și extrasenzorial. Dacă crezi, există Dumnezeu, dacă nu crezi nu există. Pascal spunea: „D-zeu există în noi și-n felul, în puterea noastră de a crede în El”.

Kirkegaard spunea: „dacă Dumnezeu, ar fi un papagal roșu și l-ar pune în piață, lumea l-ar vedea și l-ar crede”. Dar, cum Dumnezeu este duh, spirit, iubire, nu se poate vedea, nici pipăi, libera rațiune este de a-l gândi. Spațiul este neomogen. Biserica, în gândirea tradițională, este „centrul lumii”. În jurul bisericii, spațiul se structurează ierarhic, într-un spațiu sacralizat. Ele devin, la rândul lor, părți ale sacralului. Există o geografie magică. Gospodăria unui om are un centru - vatra casei.

Casa se construiește pe un loc curat. Există locuri pe unde „umbă ceasul bicisnic”. Acest spațiu sacralizat este menținut pe baza unor rituri practicate dintru începuturi. Ex.: La pragurile de trecere se practică rituri, la pragul unei case noi se pun 3 boabe de piper sau un ban de argint. Acestea au rol antropaic. În unele zone, un cap de gâină. Aceasta este un substitut al jertfei rituale, al sacrificiului primordial. Orice construcție trebuie să primească o jertfă (mitul lui Manole). Mitul este omniprezent. Antropologul francez R. Girard, în volumul „Valențe întemeietoare”, spune că miturile folosite la construcția unei case noi „sunt mituri întemeietoare”. După Girard „nimic nu poate fi întemeiat fără sacrificiu”.

Exemplu: Abel trebuia ucis ca lumea să se poată întemeia. În gândirea mitico - magică - nu există nimic fără sacrificiu. Referitor la fondarea Romei, știm din legendă că Romulus îl ucide pe Remus sau în religia sumeriană, din trupul lui Tiamat se întemeiază lumea.

Așadar, Ană lui Manole este zidită de vie, ca mănăstirea să dănuie. Cum vedem, mitul jertfei este întemeietor de lume și cultură. Mitul „țapului ispășitor” este prezent în Biblie și în toate religiile lumii pentru că lumea nu a putut exista fără sacrificiu. Pentru ștergerea păcatului originar, Dumnezeu se întrupează, se împământenește, se jertfește de bună voie, pentru a da lumii posibilitatea de reînnoire.

În gândirea mitico-magică, străinătatea este egală cu haosul. Gustav Jung - colaborator a lui Freud, în psihanalizele sale, a instituit termenul de arhetip și arhetip colectiv, adică interpretarea lucrurilor vechi.

Toate lucrurile dintr-o comunitate se întâmplă în raport cu arhetipul. Acest model există în ființa divinității. Modul de gândire este similar cu a lui Platon, unde ideile există undeva anume, în adevărul lor, iar obiectele și fenomenele sunt copii ale arhetipurilor care există în cer.

După Kant „există acel lucru în sine” de unde reverberază imaginile aceluia lucru. Așa este cu D-zeu, îl vedem prin alte forme de manifestare. Vederea lui Dumnezeu, specifică teologiei răsăritene, este apofatismul sau teologie apofatică, care stabilește în Dumnezeu o distincție între ființa dumnezeiască inaccesibilă și lucrările sau energiile sale necreate. Așadar, prin energiile sale necreate, D-zeu se manifestă în lume și această manifestare este accesibilă omului.

Prin natura sa, Dumnezeu transcede atât calea afirmării, cât și pe cea a negației. În ortodoxie, apofatismul reprezintă calea adecvată în abordarea lui Dumnezeu. Omul tradițional concepe jurul cu un gest original al zeului în „illo tempore”. Toate gesturile din viața omului sunt închinare de anumite ritualuri de natură magică.

Construirea unei case este un recurs la arhetip, adică la Dumnezeu când a creat lumea. Facerea pâinii presupune aratul într-o anumită perioadă, apoi riturile de purificare a boiler și plugului. Semănatul, numai în anumite zile. Pentru cereale, atunci când luna este în creștere. Pentru plantele tehnice, atunci când luna e în descreștere. În vechime, primul semănat se făcea cu ochii închiși pentru ca păsările „să nu vadă” boabele. Ritualul este o permanentă purificare ca să mențină sacralul. De ce se așează lucrurile din casă într-un anumit fel? De ce o vază cu flori se pune în mijlocul mesei? De ce aprindem lumânările? Toate sunt reminiscențe ale gândirii mitico-magice. În Biblie, gestul lui Avraam de a-l sacrifica pe Isac este un gest de jertfă întemeietoare, substituind jertfa umană cu jertfa ritualică.

Iertările nu țin de gândirea mitico-magică. Există o interdicție de anumite iertări de natură magică. Cel care nu le respectă cade în culpă. Întrejecțiile de natură mitico-magică sunt de natură ireală și le numim superstiții. Lat. superstare = stare deasupra. În aceste interdicții, superstiția a căpătat conotații negative, cum ar fi: a nu pune căciula pe masă, să nu lingi făcălețul, să nu urinezi cu fața către soare, să nu urinezi în apă, să nu privești pe fereastra altuia etc. Aceste interdicții trebuiau respectate. interdicțiile cu privire la pragurile de trecere ale vârstei, sau interdicțiile pentru lăuze etc. Toate acestea demonstrează că gândirea mitico-magică este prezentă în noi. Gândirea mitico-magică „este o constantă permanentă a omului” afirmă L. Blaga în „Gândirea magică”.

În tradiția românească a intrat gândirea mitico-magică ca o valență a creștinismului. În spațiul românesc nu este atestată magia neagră, malefică, ca energie împotriva lui Dumnezeu. Chiar și atunci când este chemat diavolul, este chemat cu ajutorul lui Dumnezeu.

Mă întreb, oare sectanții cred că vor reînnoi lumea? Dacă da, atunci unde le este sacrificiul, jertfa - mitul întemeietor de lume și cultură?!

ALEXANDRU RAȚIU

Zilele Măierei 21 - 22 oct. 2007
În prim-plan I.B. Balan și Ioan Seni

Fotos: Viluf Cărbune

Opinii

*Câteva însemnări asupra cărții
Întoarcerea la clasici de
prof. Icu Crăciun,
Clubul Saeculum, Beclean, 2007*

Iubirea Veronicăi Micle

Cu puțin timp în urmă am fost la Maieru, întâlnind pe prof. Icu Crăciun, primind de la el cartea arătată.

Am rămas surprins de profunzimea lucrării, bine documentată, cu indicarea surselor cercetate și aducerea lor în actualitate, ca un bun cunoscător al operelor evidențiate, pasionat în aflarea realității.

Deocamdată mă opresc asupra ispititoarei memorii *Iubirea Veronicăi Micle*, privind unele date biografice ale acesteia, prezentate și susținute nedocumentat de unii pretinși exegeți și combătute concret, cu date precise, de adevărații literați, și pe care prof. Icu Crăciun, cu multă iscusință și pricepere, după minuțioase cercetări, le stabilește adevărata realitate.

Din început este pus în discuție faptul că din căsătoria Veronicăi cu profesorul universitar Ștefan Micle ar fi rezultat doi copii: Radu și Veronica, ipoteză susținută neîntemeiat și nedocumentat de fostul profesor și director al Liceului din Năsăud, Octavian Ruleanu și apărută în ziarul bistrițean "Ecoul" nr. 1/1969, probabil acesta fiind singurul care susține această enormitate.

În realitate, soții Ilie și Ana Câmpeanu au avut doi copii: Radu și Veronica (botezată Ana după numele de botez al mamei și nașei, și dezmiertată Corina), fiind înscrisă la Școala Centrală de fete din Iași cu numele de botez Veronica, nume de botez pe care îl purtau fetele din înalta societate din acele vremuri.

Cu cei doi copii, Radu și Veronica, văduva Ana Câmpeanu, după moartea soțului ei Ilie, brav grănicer, rănit în revoluția luptătorilor de la 1848-1849, după aflarea într-o stare materială precară de sărăcie, ca și alți ardeleni, printre care și familia Creangă, pribegeste în Moldova, stabilindu-se la Iași, unde aceasta avea o rudenie, pe universitarul Petre Câmpeanu, profesor de drept la Universitatea din Iași, reușind să-și înscrie fiica la școala arătată.

Combătând cele susținute de fostul profesor Octavian Ruleanu, pe care, probabil și Icu Crăciun l-a avut ca profesor la liceul din Năsăud, face referire la două importante surse biografice, care ne arată realitatea: și anume: Zoe Moldoveanu, într-un articol din "Plaiuri năsădene", nr. 3/1942 și universitarul Augustin Z. N. Pop, într-un articol din "Luceafărul", nr. 2/ ianuarie 1959, care arată că realitatea este alta, și anume: că cei doi soți, Ștefan și Veronica Miele, au avut două fete, Valeria și Virginia, iar cei doi copii, Radu și Veronica, sunt copiii familiei Ilie și Ana Câmpeanu - dealtfel, aceasta fiind și realitate cunoscută de noi încă de pe băncile liceului.

Și într-adevăr, chiar dacă Veronica (1850-1889), la încheierea căsătoriei din 7 august 1864 cu Ștefan Micle (1820-1879) avea doar 14 ani, fiind o diferență de vârstă între ei de 30 de ani, din căsătoria lor au rezultat două fiice, și anume:

- Valeria (1866-1926) - cunoscută ca o valoroasă cântăreață de operă, mezzo-soprană, obținând numeroase succese de scenă sub numele de Valeria Nida, cântând alături de marea cântăreață de operă și a teatrului liric românesc, soprana Elena Teodorini (1857-1926), și

- Virginia (1868-1937) - căsătorită Gruber, care a urmat profesia tatălui ei ca profesoară de fizică-chimie.

De altfel, Ștefan Micle era și el ardelen, născut în comuna Feleac, jud. Cluj, băiat de văduvă, cu studii de inginerie la Viena, dar întrerupte din cauza sărăciei, întrerupând studiile și profesând chiar ca și ucenic-lăcătuș, participând și la revoluția răsculaților ardeleni din 1848-1849, fiind închis și prigonit, după care s-a refugiat la Iași, ajungând la mari demnități universitare.

Totodată, ca buni ardeleni greco-catolici, cei doi s-au căsătorit în biserica Episcopului Ioan Bob, de pe strada cu același nume din Cluj-Napoca, și unde la intrarea în curtea bisericii, pe poarta de la intrare în curte, în stânga, pe o placă de marmură albă, în amintirea acestei celebrări, se află inscripția:

"În această biserică a avut loc în 7 august 1864 cununia religioasă a poetei Veronica Miele cu prof. univ. Ștefan Micle, preot cununător fiind protopopul Ioan Pamfilie".

Ca un argument în plus, imbatabil și de neînlăturat asupra celor arătate, evidențiem volumul de *Poezii*, editat de Ig. Heimann încă în 1887, pe când trăia Veronica Miele, cât și o ediție ulterioară, îngrijită și prefațată de Augustin Z. N. Pop, apărută în 1969 la Editura pentru Literatură - *Poezii* de Veronica Micle, unde printre poeziile *Florilegiu*, două poezii sunt dedicate celor două fiice astfel:

- la pag. 118-119 - poezia *Lac-Oglindă*, "dedicată copilei mele Valeria";

- la pag. 120-121 - poezia *Povestea Crinului*, "dedicată copilei mele Virginia";

iar în *Prefață*, universitarul Augustin Z. N. Pop face referiri precise cu privire la copiii - Radu și Veronica, ai familiei Ilie și Ana Câmpeanu și nu ai Veronicăi Micle, cât și la cele două fiice ale familiei Micle - Valeria și Virginia, realități necombătute de nimeni.

Cu zeci de ani în urmă, pe când lucram ca notar-șef la Notariatul de Stat Năsăud, la o librărie am găsit chiar *Poeziile* Veronicăi Micle, editate în 1969, amintite mai înainte, pe care le am și acum.

Este de neînțeles cum fostul profesor Octavian Ruleanu, profesor de limba și literatura română, n-a avut la îndemână poeziile respective, scriind în ziarul bistrițean "Ecoul", nr. 1/1969, articolul arătat, chiar în anul apariției acestor poezii. Probabil că în acele timpuri prof. Icu Crăciun era elev la liceul din Năsăud, avându-l ca profesor pe numitul, iar elevul de atunci, cu date concrete și semnificative, își contrazice dascălul.

Din cele evidențiate la începutul cărții *Întoarcerea la clasici*, reiese cu prisosință activitatea prof. Icu Crăciun ca traducător, prozator, publicist, cu cărți publicate și traduceri din engleză, ca redactor-șef al publicației "Cuibul visurilor", și îndeosebi ca profesor de limba engleză (cu toate că este licențiat și în limba română) la Grupul Școlar "Liviu Rebreanu" din comuna natală Maieru, jud. Bistrița-Năsăud.

Închei cu pătrunzătoarele cuvinte ale prof. Icu Crăciun din *Cuvântul introductiv* la cartea *Întoarcerea la clasici*, pag. 5-6, în final:

"Numai recitind și reinterpretând atenți scrierile clasice, vom fi înnobiți continuu".

Și aceasta-i realitatea.

Av. dr. HORAȚIU BOB

Copilei mele Virginia

Iară crinului anume
Ce i-a zis eu nu mai știu spune
În pământ când l-a sădit,
Căci în taină l-a merit

Și din umeda țărână
A crescut ca o lumină
Un vlăstar înalt, frumos,
Cu boboci plecați în jos.

Și când fu să fie oara
Să-nflorească-atunci fecioara
S-a apropiat de crin
Și l-a strâns la al ei sân.

Astfel floarea tănuită
Și de ochi vicleni ferită
Albă, dulce-a înflorit,
O minune de privit.

De atunci fecioața-n lume
Poart-un ce fără de nume
Drăgălaș în sânul său
De priviri ascuns mereu.

de Veronica Micle

Veronica Micle

VERONICA MICLE

POEZII

Ediție îngrijită și prefațată
de
AUGUSTIN Z. N. POP

1969
EDITURA PENTRU LITERATURĂ

Copilei mele Valeria

lozemiti, lozemiti, vale tainică și dulce
Pe-al tău sân ca de mătase nemișcat și pașnic luce,
Lac-oglină cu-a sa față netedă ca un cristal
Veșnic limpezi a lui ape, veșnic făr-de nici un val.

Călătorii spun că lacu-i o minune nestimată,
Răsfângând și stânci și arbori în oglinda sa curată,
Fără ca de când e lumea cineva să-i fi zărit
Apa tulbure vreodată și-al său luciu încrețit.

Lac-oglină-n nepăsare și-n eternă liniște!
Cred că tu ai văzut multe și-ai rămas în neclintire,
Dar o clipă de-ai răsfărca starea sufletului meu
Te vei tulbura îndată și-ai fi tulbure mereu.

de Veronica Micle

Interferențe lexicale geto-gotice în graiul arhaic din Ținutul Năsăud

-urmare din nr. 3-

Cu referire la textele gotice ajunse la noi, incluzând și gotica din Crimeea, lingviștii occidentali afirmă că urmare a dificultăților de transcriere a limbii vorbite și a numărului redus de semne grafice disponibile se pot accepta și subînțelege în limba gotică următoarele evoluții fonetice [iu > y:], [eu > e:], [e:, o: > i:, u:], [E:, O: > e:, o:], {(p >) [ð], [d]}, [xt, xs > tt, ss], [sk > sch], [sw, sl, sn > schw, schi, schn], [b, d, g afone inițiale], [h-, -h-> Ø]

1. Voivod

În spațiul Carpato-Danubian, printr-o dominație de peste 300 de ani, gepido-gotii federați ai Imperiului Roman de Răsărit au întemeiat lingvistic și istoric titlul de voivod, "înaintemergător" și forma de organizare statală - voivodat.

Prin „mecanismul” încreștinării în masă, gepido-gotii creștinați și romanizați transmit mai departe proto-românilor și apoi slavilor acest mod de organizare instituțională. Afirmatia noastră se sprijină pe logica istorică a succesiunii fenomenului de etnogenează al românilor și al slavilor.

Numele Voivod se regăsește astfel și în rusă воевода; bulgară войвода; sârbo-croată vojvoda; sârbă vojvodá, vojvoda sau vojvoda; cehă vojvoda; poloneză wojewoda.

În cele mai vechi entități statale ale slavilor de est - Rutenia și Polonia, autoritatea supremă aparținea ducilor și prinților, conform unor termeni de împrumut din lexicul germanic. Puterea lor se baza pe cete de războinici de profesie numite „druzhyna”. Mai târziu, pe măsură ce teritoriile ținute sub stăpânire deveneau tot mai întinse, druzhyna s-a divizat în unități mai mici, iar conducătorii acestora se numeau voivozi ai prinților.

La sosirea triburilor maghiare și a sașilor, numele voivod era bine împământenit și este consemnat ca atare în documentele oficiale emise în limba latină de către cancelaria regatului maghiar. Avem astfel de mențiuni în Maramureș în lucrarea foarte bine documentată - Maramureșul istoric în date, autor Marian Nicolae Tomi, Editura Grinta, Cluj-Napoca, 2005:

- diploma din 1320-1330 „Erdeu Woyvode” - voivod de Câmpulung (Erdeu, Erdeo), una dintre primele mențiuni de voivozi în Maramureș;

- diploma din 15 septembrie 1349: „fidei suo lohanni filio Ige Voyvodae olacorum de Maramorisio” („credinciosul său Ioan fiul lui Iuga, voivod al românilor din Maramureș”)

În izvoare scrise în limba latină date în perioada 1208-1209, avem de asemenea în Hațeg/16/: „pro remedio animae nostre per fidelem ac dilectum nostrum Benedictum tunc temporis vaivodam assignari facientes („pentru mântuirea sufletului nostru prin credinciosul și alesul nostru Benedict, la vremea aceea voivod, am pus să se acorde”.

În timpul regatului istoric maghiar forma de organizare statală a Transilvaniei a rămas Voivodat-ul, ultimul Voivod al pricipatului fiind Francis Rákóczi II în anul 1711.

În graiul Țării Năsăudului este atestată forma voivod în toponimie, conform Voivodeasa (vârf și vale în M-ții Călimani, totodată și sat în jud. Suceava), dar și forma vaivodă, cu sensul de conducător al țiganilor, conform Ion Pop Reteganul /17/ cităm „doi băieți de țigan, azi unu e vaivodă la țigani de la noi”. Forma vaivodă, cu accent pe [o] credem a fi forma la origine în limba română, motiv pentru care noi am folosit forma compusă din două silabe, precum termenul gotic *weitwod-*, iar nu voivod. Forma prescurtată în graiul popular era vodă, astfel întâlnită în tot spațiul românesc.

Se vede, așadar, că în limba română și în toate limbile siave cuvântul păstrează o formă aproape identică. Excepție face limba maghiara cu forma timpurie voivode, devenită mai târziu vajvoda, iar în prezent vajda. Cu acest ultim apelativ erau desemnați în secolele 13-16 d.Chr. guvernatorul regal maghiar al Transilvaniei, voivozii Valahiei (magh. Havaselve) și Moldovei vasali regilor Ungariei.

În limba germană vorbită de sașii transilvăneni este atestată forma waywode, plural waywodes.

Titlul de Voivod a fost preluat și de împăratul Austriei Franz Iosef I la 1851, sub denumirea Mare Voivod al Voivodatului Serbiei, conform germ. Grosswojwod der Wojwodschaft Serbien.

În lexicul polonez se folosește în prezent numele Wojewoda pentru a desemna guvernatorul unei provincii, numită și aceasta în limba poloneză Województwo.

Explicarea etimologiei prin slavona liturgică, voji 'răboinic' + voda 'conducător' se abate total de la sensul religios al cuvântului gotic *weitwod-* [a se citi *vaitvód*], după cum vom arăta mai departe.

Fiind vorba de un cuvânt ce desemnează suveranul pământean și forma de organizare statală ia români, se impune deplina lui lămurire pornind de la atestarea în Biblia Gotică.

Cuvântul gotic *weitwod-* are conotație strict religioasă. Din paragraful Evanghelia după Ioan, cap. 8-14, pe care îl redăm în versiunile gotică, latină, greacă și română/18/ se poate „prelua” traducerea cuvintelor gotice *Weitwodi** [a se citi *vaitvódi*] și *Weitwodei'* [a se citi *vaitvódei*], conform: Ioan 8:14

Gotică : *Andhof lesus jah qap du im: jah jabai ik weitwodja bi mik silban, sunja ist so weitwodja meina, unte wai hvabro qam jah hvab galeiba, ip jus ni witu hvabro qima, aibpau hvab galeiba/19/.*

Greacă : *ὁ κερὶ ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς, κἀν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἀληθὴς ἐστὶν ἡ μαρτυρία μου, ὅτι οὐδα νόθεν ἤλθον καὶ ποῦ ὑπάγω: ὑμεῖς δὲ οὐκ οἴσατε νόθεν ἔρχομαι ἢ ποῦ ὑπάγω.*

Latină: *Respondit Iesus et dixit eis et si ego testimonium perhibeo de me ipso verum est testimonium meum quia scio unde veni et quo vado vos autem nescitis unde venio aut quo vado.*

Română: A răspuns Iisus și le-a zis: Chiar dacă Eu însumi mărturisesc despre Mine, mărturia Mea este adevărată, fiindcă știu de unde am venit și unde Mă duc. Voi nu știți de unde vin, nici unde Mă duc /20/.

Prin compararea textului gotic cu versiunea originală a textului grec de referință și cu versiunea latină (Biblia Latină-Vulgata, tradusă de Sfântul Ieronim la 382 d. Chr) se vede că în Biblia gotică, cuvântului *weitwod-* i se atribuie sensul de mărturisitor, mărturisire, adverire, a mărturisii.

Sensul pentru care noi am opta, are la bază epitetul „de forță” al Sfântului Ioan Botezătorul, și anume acela de înainte-mergător, presupunând termenul gotic *Weitwod-* compus din got **weit* 'înainte' și zeitatea germanică *Wōdan* 'Dumnezeu' > proto-germanic **Wōdanaz*.

În latina târzie, latina literară vorbită și scrisă între sec. 3-6 d.Chr. cuvântul *testimonium* (Vulgata) precum și cuvântul grec *martyrion* (μαρτυριον - Septuaginta), sunt traduceri ale cuvântului ebraic 'eduth' "atestare / confirmarea unui adevăr, dovedire" (cu referire la Decalog), unde „ed” are înțelesul 'martor' /21/.

Limba română a consacrat în lexicul religios termenii *mărturisire*, *mărturisitor* cu sensul de "mărturisire de credință", iar în viața laică se folosec obișnuit termenii *mărturie* și *martor*.

Biblia Gotică apare la un moment de mare cotitură în dogma creștină, imediat după convocarea în anul 325 a Conciliului de la Niceea de către împăratul Constantin cel Mare. La acea întrunire s-a adoptat de către cei 218 episcopi Doctrina Trinității, prin semnarea documentului numit apoi Crezul de la Niceea, document care statuează egalitatea dintre "Dumnezeu Fiul" și "Dumnezeu Tatăl". Această decizie constituia la acea vreme și un mod de combatere a doctrinei ariane, care respingea egalitatea Tatăl/Fiu, concepție promovată de presbiterul Arian din Alexandria, eliberat din funcții și excomunicat încă din anul 321.

În acest mod apare prin Crez, sintagma de cult „Mărturisesc un Botez, întru iertarea păcatelor”. Forțând o traducere semantică acoperitoare, înțelegem prin „Mărturisesc un Botez” - 'fac dovada adevăratei credințe prin Botez'

Consacrarea titlului de Voivod se făcea prin ungere, uns-ul fiind „monarh sau cleric considerat, în urma unei ceremonii religioase speciale, ca reprezentant al lui Dumnezeu pe pământ.” (conform DEX 98, termen învechit).

NOTE:

/16/ Vladimir Agrigoroaiei, Ana Maria Gruia, Ruinele abației cisterciene de la Cârța, Online, PATZINAKIA – ECCLESIAE : 2006.

/17/ I P Reteganul, Amintirile unui școlar de altădată, Ed Eikon, Cluj-Napoca, 2006,

/18/ www.ulfila.be

/19/ Semnul grafic „þ” din textul gotic se va citi aproximativ „th” (sunerul θ, în limba engleză)

/20/ Traducere preluată din ediția: Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă al BOR, Biblia sau Sfânta Scriptură, București, 1975.

/21/ Douglas Harper, <http://www.etymonline.com>, November 2001,

-va urma-

Vilut CĂRBUNE

Ritualul recoltării scamelor

Motto: „Oameni puțini, restul...populație!”

Scamele au apărut imediat după renunțarea la frunza din ... față. Rolul scamelor în istorie începe abia atunci când posesorii renunță să și le culeagă singuri și simultan cu această renunțare apar cei dispuși să le adune.

Scamele nu se culeg oricum, ele trebuie prinse fin între degetul mare și cel arătător și smulse cu grijă. Pe parcursul acestei operații laborioase, posesorul scamei/scamelor trebuie înduioșat cu vorbe onorante, glas lingușitor și gesturi tandre. Trebuie menționat, de asemenea, că așa-ziii culegători de scame sunt și ei, la rândul lor, posesori ai unor scame dar mult inferioare celor pe care le culeg. E de la sine înțeles că scamele sunt de mai multe categorii și nu sunt distribuite constant. Ele nu apar, nu sunt semănate și trebuie culese atent, nu înlăturate, deoarece înlăturarea abuzivă poate duce la destrămarea îmbrăcămintei. Pentru un ritual desăvârșit, fiecare scamă trebuie culeasă pe fondul unei rugăminți, bârfe sau denigrări, după caz.

Cel mai facil se recoltează scamele lăsate intenționat, numai că în acest caz doar culegătorii versați le pot identifica. Cei mai dezavantajați sunt posesorii de scame fără culegători sau cei a căror scame nu trezesc interesul.

În rândul scamelor, în funcție de valoarea acestora, se întâlnește foarte rar un singur culegător, concurența păstrându-i doar pe aceia care au dobândit aptitudinile necesare.

Meseria de culegător se „fură”. Odată deprins cu aceasta, rezultatele remarcabile se obțin nu doar prin numărul scamelor recoltate cât prin diversitatea hainelor de pe care sunt culese. Scamele se smulg ușor sau greu, depinde de starea psihică a posesorului, rolul acestuia în societate și printre culegători, mimică, locul unde are loc procesul (se preferă așa-zisa recoltare „între patru ochi”). Istoria a demonstrat că doar culegătorii desăvârșiți pot fi în același timp și posesori desăvârșiți.

Conform datelor statistice, această îndeletnicire este cel mai des întâlnită în România și se practică pe scară largă, mulțumită faptului că migrarea scamelor se face și între instituții nu doar între păturile sociale.

Procesul de recoltare este mult mai rapid și mai plăcut atunci când posesorul și culegătorul sunt de sexe diferite, dar despre asta, într-un articol viitor.

GRIGORE COTUL

Crenguță cu muguri - de Ioan Deac - Bistrița

Rebreniana

Toponimie rebreniană (3)

2. Numiri de localități create de scriitor și date unor așezări reale care poartă altă denumire în realitate.

Amaradis - denumire culeasă de Rebreanu și întâlnită în romanele **Răscoala și Gorila**. Ca localitate imaginară este echivalentă cu Prislopul copilăriei scriitorului. S-a format după localitatea reală din Gorj, Roșia de Amaradia, cunoscută de Rebreanu când funcționa la Craiova la Teatrul Național din localitate.

Armadia - „e numele găsit orașelului Năsăud”, după chiar mărturisirile romancierului (Jurnal, I, pag. 309).

În romanul **Ion** e înfățișat astfel: „Armadia începe îndată la câteva sute de pași dincolo de podul de peste Someș. Un orașel lunguieț, împrăștiat pe țărmul râului până la poalele dealurilor, urcându-se chiar pe coastă cu casele. De departe, strălucește mândră biserica cu două turnuri și clădirea liceului românesc, podoabele cele mai de seamă al Armadiei și ale întregului ținut. De altfel, tot târgușorul e trei-patru străzi care se întâlnesc într-o piață largă, în fața bisericii” (capitolul IV).

Bătania - localitate imaginată ce apare în **Opere**, vol. 2, p. 395: „acțiunea se petrece în satul Bătania...”

Bîrsa - localitate ce apare în vol. 11, **Teatru**, p. 1160: „Gavrilă Ioan, învățător în Bîrsa...” - nume de influență germană.

Dumbrăveni - așezare a cărui nume e întâlnit în **Caiete**, pleacă de la Dumbrăvița, sat în jurul Năsăudului, echivalent cu Maieru întâlnit în proiectul **Țăranii** (actul I, Casa lui Ion Motofeala în Dumbrăveni) (Jurnal, I, p. 459). Formă românească de la Dumbrava, sat cu aceleași nume ce aparține de Târgu Lăpuș, județul Maramureș.

Dumitrița - nume creat de la Dumitra - comună vecină cu Prislopul. În romanul **Ion** este întâlnită în capitolul IV: „Moara din Dumitrița e o moară de foc care face o făină ca aurul...” Numele localității s-a creat prin adăugarea sufixului diminutival **ița**, adăugat la Dumitra.

Feldioara - nume imaginat de Rebreanu pentru comuna Maieru. Numele este întâlnit în romanul **Ion**, capitolul III: „În Pripas, la început Herdelea a dus-o parcă mai greu ca în Feldioara unde avea stupi”. În Feldioara, unde fusese înainte învățător comunal, avusese o stupărie vestită în tot județul.

Fleașca - nume ales de scriitor pentru Rebrisoara, sat de lângă Năsăud. Explicația este dată de autor în **Opere**, vol. II, pag. 983. Nu este folosit în nici o operă.

Cargalău - sat cu nume dat de scriitor pentru Nimigea Ungurească folosit în romanul **Ion**, capitolul V: „Cargalău era un sat cam de vreo două ori cât Prislopul, așezat pe țărmul stâng al Someșului, pe un șes drept ca masa, în mijloc se înalță trufașă cu un cocoș alb în vârful turnului, biserica iar în apropiere școala satului cu acoperișul roșu de sticlă, cu două etaje, severă și poruncitoare ca o stăpână nemiloasă. Pe la margini, ca niște cerșetori flămânzi, se răzeșteau bordeie murdare, umile, învelite cu paie afumate”. În acest sat, localizat ca al șaptelea sat de la Armadia pe stânga Someșului, a fost subnotar pentru un timp Titu Herdelea din roman dar și scriitorul în realitate.

Jidovița - indică satul ce se numea înainte Tradam, dintre Năsăud și Prislop. Comisia oficială care, după unire, a revizuit și verificat numele tuturor localităților din România a adoptat în loc de Tradam numele de Jidovița, pe care i l-a dat autorul în romanul **Ion** și care exprimă într-un fel și o realitate. „Jidovița fiind un sat pur jidovesc în regiunea noastră pur românească, de altfel unicul sat jidovesc din Ardeal, afară, bineînțeles de Maramureș” (Jurnal, vol I, p. 309). Localitatea este centrul de întâlnire al tuturor satelor dinprejur „Duminica și-n sărbători mai ales, tot norodul se adună acolo ca la comedie. Năsăudenii vin pentru că acolo e mai ieftin rachiul. Lușcanii ca să facă acolo hora, căci în satul lor nu se găsește băutura, fiind asvârlit pe cinci coaste de deal; rebrișorenii vin ca să se certe cu năsăudenii, cu care au pricini de hotar, iar

prislopenii vin pur și simplu pentru că și ei în Tradem sunt ca acasă, căci Trademul n-are hotar, ci e pe pământul lor. Deci se întâmplă să vie lume și din Răbra-Mare, din Vărarea, din Salva ba chiar de pe la sașii din Cepar și de prin Dumitra” (**Opere**, voi. I, p. ???). Numele acestei așezări este actual și azi.

Păuniș - numire aleasă de scriitor pentru un sat ai sașilor de lângă Prislop: „zece sași din Păuniș sunt prinși cu boii pe imaș intrând în conflict cu cei din Lușca” (în romanul **Ion**, cap. IX).

Pinteneasa - nume închipuit de scriitor pentru un sat de lângă Vărarea care apare în nuvela **Hora morții** și în variantele tipărite ale nuvelei **Catastrofa**.

Pripas - nume ales de Rebreanu pentru satul Prislop de lângă Năsăud, fixat tot în împrejurimile acestui oraș (**Jurnal**, voi. I, p. 452). Descrierea drumului de la Armadia până la Pripas și chiar a satului și a împrejurimilor lui corespunde în mare parte realității. Și totuși petrecerea de la horă, scandalul, cheful de la cârciumă, bătaia dintre flăcăi și toate amănuntele celelalte, deși plasate în Pripas în sufletul lui Rebreanu trăiau întâmplare în alt sat, în satul primei lui copilării - Maieru (**Jurnal**, voi. I, p. 309). În romanul **Ion** este descris astfel: „Pripasul era pitit într-o scrântitură de coline și părea mititel să-l cuprinzi tot într-un pumn și să-l pui în traistă, ca o jucărie pentru copii”. Pripasul este deci pentru scriitor un **sat idee**, un **sat mitic**, ca și ia Blaga.

Sărăcuța - nume format de scriitor pentru un sat vecin cu Pripasul din romanul **Ion** unde se află locul lui Ion al Glanetașului. Tot în acest roman întâlnim pe popa din Sărăcuța care participă la nunta lui George Bulbuc. Numele așezării e simbolic, arătând situația locuitorilor țărani.

Săscuța - nume găsit satului vecin cu Pripasul, unde se mută biserica cea veche, așa săracă și umilă cum era, deoarece în Săscuța românii se înmulțesc (Ion, cap. VI). În realitate este vorba de Dumitra, sat cu mulți sași la început, apoi în declin și până la urmă românizat. Numele s-a format de la femininul „sască”, la care s-a adăugat sufixul diminutival **uța**.

IACOB NAROȘ

Întâlniri

Despre poetul „sângerărilor ardelene”, poetul care a trăit drama Dictatului de la Viena, din august 1940, s-a scris cu ocazia dezvelirii bustului din localitatea Maieru. Iată un nou bust l. Ilieșiu în fața școlii din Anieș, localitate unde poetul avea să-și înceapă școala primară. Bustul se datorează inimosului Dr. Traian Gh. Dascăl din Năsăud - medic stomatolog. Omul acesta, filantrop, om de suflet, cu respect pentru înaintașii acestui județ, până în prezent a finalizat și donat localităților acestui județ 26 de busturi și statui cheltuind în aceste opere de artă până în prezent 4,5 miliarde de lei. Câți pot să fie așa? Își muncește banii într-un cabinet stomatologic, după care îi transformă în busturi și statui spre veșnică amintire și semn de prețuire adusă localităților acestui județ.

Dacă trebuie să punem o floare pe mormântul celor dragi, atunci Gh. Traian Dascăl a pus aceste flori (de bronz) în fața școlilor, piețelor, parcurilor acestui județ. Nu e puțin lucru să transformi sudoarea profesională în semne care să amintească mereu generațiilor viitoare despre ființa noastră națională latinitatea acestui popor „inconjurat de o mare slavă”. Cu adevărat Dumnezeu se manifestă în acești oameni cu suflet de monument. Opera aparține tânărului sculptor Vald Prună, absolvent al facultății de artă clujene, unde poetul Iustin, în anii dictatului, înființa primul ziar românesc liber în Clujul liber.

La manifestări au participat președintele despărțământului năsăudean ASTRA și domnul secretar al despărțământului năsăudean, dl. Cleja. Dl. Zorin Diaconescu - omul care lasă Clujul pentru a înființa la Bistrița postul TV. Au participat reprezentanții publicației județene Dan Popescu și Olga Lucea redactori la ziarul Răsunetul.

După un **Te Deum**, susținut de preotul paroh V. Botiș - stâlp al credinței ortodoxe din acest sat, au luat cuvântul Ioan Seni, care amintește că l. Ilieșiu, în clasa a VI-a scria pe pereții liceului năsăudean „Trăiască România mare”, fiind salvat de dirigintele său Poenaru, care-l ajută să ajungă în Blaj - Roma ardelenișului.

Sever Urșă arată că Iustin este cetățean de onoare al localității Maieru. Domnul procuror Macavei - fiu al satului spune „Mă simt ca în copilărie, între ai mei” - aici unde încă mustește seva românismului, ca în poeziile lui l. Ilieșiu. Dl. Titus Cărbune - directorul acestei școli, arată că „școala este a comunității, iar copiii să nu se numească vreodată vânzători de frumusețe, ci ziditori de frumos

și frumusețe. Arată că școala are 208 elevi cu 18,5 norme didactice. Clasa a 8-a au absolvit 33 de elevi, iar eleva Bindea Simona este pe primul loc la matematică la testele naționale.

Bindea Ioan - directorul coordonator al școlii măiereane arată că „nu este mai presus dat muritorului decât educația. Școala măiereană educă 1860 de școlari ceea ce reprezintă un sfert din populația măiereană. Prin acești elevi, Maierul nu va îmbătrâni. Dl. Lazăr Ureche - inspector I.S.J. Bistrița arată că școala din Maieru și Anieș poate intra în competiție cu orice școală din mediul urban. Felicită pe dl. Urșă Sever care s-a strădui să înzestreze școlile cu un nume cu care se pot mândri. Harnicul primar Vasile Borș, după istoricul localității, spune că după asigurarea sănătății trupesti, urmează asigurarea sănătății spirituale care se face prin educație. Mulțumind organizatorilor, amintește că Maierul ocupă primul loc în țară în ce privește reabilitarea școlilor. S-a făcut o școală de standard european. Amintește apoi directorii acestei școli, înv. Mureșan Silvestru, Bochiș Ana, L. Cărbune, căruia i se datorește construirea aripei vechi a școlii și încălzirea centrală, făcută cu ajutorul comunității - mare realizare din vechiul sistem comunist. Ciupe Pavel, Berende Anghilina și harnicul și de ispravă director Titus Cărbune. Acest om se confundă în totalitate cu școala, aducând-o în actualitatea imediată prin articolele publicate în reviste de ale învățământului.

Impresionantă a fost întâlnirea dintre cadrele care și-au început activitatea aici: Icu Crăciun, azi redactor șef la "Cuibul visurilor", poetul Iacob Susă, Valer Pop - publicistul din Revista matematică, omul de condei Virgil Ureche, însoțit de secretarul de atunci și de acum „omul care știe totul” - Alexandru Barna.

Tânărul profesor, poet și epigramist Grigore Cotul, care ca o atenție a lumii în care trăim încântă cu epigrama:

„Obișnuit cu mita din spital
Bolnavul n-are nici o vină,
Că la controlul medical
În loc de bani, i-au luat... urină.

Vorba epigramistului, nu banii fac totul, iar măierenii și anieșenii știu să-și cinstească înaintașii și valorile cu hârnicie și omenie. Aș încheia gândurile din umbra acestui bust în cuvintele d-lui prof. metodist Iacob Naroș, specialist în terminologia rebreniană și etnografie că această vale, vale a Anieșului - vale aducătoare de aur nu se dezmințe, aurul este și astăzi în sufletele acestor anieșeni, arieșeni, care a dat termenul de arinete, termen cu multă poezie și aducere aminte.

C.P.N.

Caravana pițigușilor codați

Ei bine, sâmbătă m-am hotărât să părăsesc carapacea dulcelui somn de dimineață pentru a da o raită prin făgetul de sub măgură.

Nimic mai bun și mai frumos în viață decât să te scoli cu noaptea-n cap spre a pleca în patrule și-a te întoarce apoi după câteva ore cu mintea plină de imagini și senzații uluitoare.

Așa că m-am echipat regulamentar, mi-am aruncat rucsacul în spate și binoclul la gât și... la drum printre fuioarele de întuneric și ceață ce abia se desfăceau din trupul dimineții zgribulite.

Am trecut puntea de lemn în „scârțituri” de lemn jilav, respirația rece a râului, zărlindu-mi „pielea de găină”.

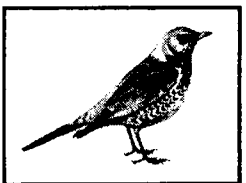
Am zăbovit preț de câteva clipe la șuroiul pârâiașului din Arinete pentru a trage o dușcă de ceai încă fierbinte din sticla aflată în buzunarul rucsacului și-a ciuli urechea la foșnetele amorțite ale măracinișurilor, filând în același timp câțiva pițigoi

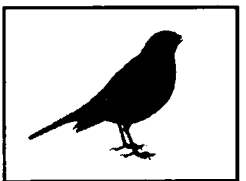
cărbunari ce se agitau printre nuielele sălcilor ciopârțite de secure de la malul apei. Primavara, mai ales, nu există poteci anume peste haturi și păduri! Drumurile și cărările mele sunt cele ale instinctului și-ale simțurilor!

Picioarele mele merg acolo unde urechea distinge prima șoaptă de frunză ori primul ciripit, potecuța se croiește spre tufișul în care se întrezărește umbra unei mierle sau crenguța pe care se desenează conturul delicat ai măracinarului negru. Alteori micile mele promenade se întâlnesc cu vreun zbor zăpăcit de cocoșar ori cu „racheta” vreunui șoim, dar asta-i povestea unui alt vis.

Așa și-ami! Prima călăuza mi-a fost un pantarus prost dispus, trezit probabil de scârțitul pietrișului de sub tălpile mele. Mi s-a părut că strigătul lui metalic dă alarma întregului pământ:

tzec-tzec-tzec! tzic-tzic! Am cotit apoi spre merii bătrâni din livada de pe tăpșanul mustind încă de apa zăpezilor abia topite; printre crengile uscate, zdrențuite de licheni faceau tumbe

câțiva clovni cu căciulițe albastre. Erau pițigoii albaștri la ora gimnasticii de dimineață. Am continuat drumul în sus spre pădurice, pe lângă un șirag de păducei și sorb păsăresc și-am tras cu urechea. Chemări subțirate caligrafiate prin vazduh, chițaituri de șoricei arieni alergau din ramură în

ramură: tsi-tsi-tsi!sisisisi! sisiss! sri-sri! tsrii! Am ridicat ochii și ce credeți că am zărit printre crengile subțiri, în vârful căroră lăcraim picături lungi de apă pe care lumina primelor raze ale răsăritului bătea scânteia diamantului?! Păsări minuscule, care zburăteau de colo-colo, explorând cu febrilitate lăstarii lăcuiți de rouă, în poziții din cele mai incredibile, fără hodină, în neîncetat neastâmpăr, cu agilități de argint viu, din ram în ram, din copac în copac, chemându-se și răspunzând

cu ciripituri fine și sâsăituri secrete ca nu cumva să piardă urmele de văzduh ale caravanei păsărești! Erau pițigușii codați!

Atunci când veti vedea un pițigoi codat fiți sigur că peste câteva secunde veți vedea încă unul, și-ncă unul, și-apoi pe-al treilea, al patrulea, apoi caravana completă, adică între 8 și 15 bulgărașe tricolore (alb, roz și negru) decorate cu o pană lungă, lungă în chip de... coadă. Chiar și în „contre-jour” ar fi imposibil să nu poți recunoaște atât de „singulare” siluete. Pițigoiul codat este, înainte de toate, o ființă extrem de sociabilă și care nu se simte în siguranță decât în sânul micii trupe de vagabonzi. Prin cântecelul subțire și delicat, membrii grupului sunt tot timpul în legătură, acesta având un dublu rol: s.o.s. celor rătăciți și semnal de localizare pentru trupa în marș aerian.

... Dar spre sfârșitul lunii martie se întâmplă un eveniment superextraformidabil!? Mica găscă de pițigoi, care până acum trăiește în armonie și unire, simpatica și neastâmpărata caravană zburătoare se...diziocă! Gata cu pritenestile plimbări în grup prin coroanele alunilor și arinilor! Fiecare se ține deoparte, se retrage pe teritoriul lui și alungă pe oricare „cetățean” înaripat ce se apropie! Bănuiesc doar că ați înțeles... a sosit primavara și dragostea s-a cuibărit în inimioarele de gămălie ale cuplurilor, care încep

deîndată, fără prea multe și sofisticate gesturi de curtoazie, construcția unui cuib, ce este fără nici o îndoială cel mai extraordinar (scuzați, n-am găsit alt cuvânt!) culcuș construit de vreo necuvântătoare. Niciodată și nicidecum, nici un bebeluș din lume nu va găsi leagăn mai dulce și mai catifelat decât cuibul de pițiguș! Lucrarea despre

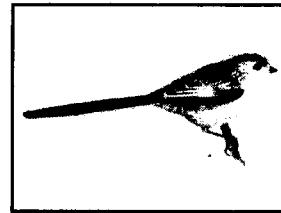

care este vorba se prezintă ca un bulgare gri-albicios în formă de ou, tare mare în raport cu constructorii săi. În loc de ciment se folosește pânză de păianjen, iar pentru exterior mușchi și licheni împănăți cu bucatele de scoarță ori solzi de

conifere. În interior, confortul atinge perfecțiunea! Și ce-i pe lume mai moale, mai duios și mai pufos decât penele și puful! Meșterii pițiguși matlasează

cuibul jur-împrejur cu puf adus din cele mai neașteptate locuri. Un savant aiurit ce n-avea ce face a găsit într-un asemenea cuib 441 de pene „furate” de la diferite păsări, dintre care: un ciuf de pădure, o mierlă, un sturz de vâsc, un pițigoi

mare, un pițigoi albastru, un porumbel gulerat. Într-altul au fost găsite nici mai mult nici mai puțin decât 968 pene de găină!... În acest cuib mai călduros decât o

mănușă, femela depune 7-12 ouă albe, cu virgule japoneze brun-roșcate.

A cuibări, în această strâmtă cabina spațială, nu este deloc o treaba ușoară pentru femela, cum nici pentru bărbătuș, viața nu-i prea roză, fiindcă după 18 zile, eclozarea puiștilor marchează debutul unei perioade infernale: sute de zboruri pe zi în căutarea ouălor și omizilor de fluturi, a larvelor s-a altor găze mărunte ori păianjeni. Lăcomia acestei duzini de mîncăi este imposibil de satisfăcut pen'că aceasta crește pe zi ce

trece. Din fericire ghemotoacele cresc foarte repede, iar codițele lor încep să străpungă pereții cuibului care seamănă tot mai mult cu o perniță de ace. La cînșpe zile după ieșirea din ou- dacă nici o nenorocire nu intervine în ăst timp-familia părăsește cuibul, care seamănă amu cu o cușma găurită de molii. Părinții și copiii rămân încă mult timp uniți și vagabondează împreună peste câmpuri și livezi. La venirea nopții se aliniază pe o crenguță ascunși în desimea protectoare a unui tufiș, mici bulgărașe zgribulite, înghesuți unu-n altu, căpșor lângă căpșor, aripă lângă aripă, inimioara lângă inimioară, cum ar trebui să fiți și voi, oamenii!

Off, of, of! Există, din păcate în istoria noastră - asta-i viața! - și victime, puii mai adesea, cărora frigul, ploaia, omătul ori foamea le vin de hac. Uneori adulții vor servi drept hrană uliului, șoimului, huhurezului mic. Mortalitatea este teribilă la aceste bibelouri atât de fragile...în primăvară, familia, părinții și copii nu mai are decât 2/3 membri teferi. Aceștia se vor întâlni din fericire cu supraviețuitorii akui clan pentru a reface de bine, de rău, un alai care, sper din tot sufletul, să nu moară niciodată: **CARAVANA PIȚIGOILOR CODAȚI!**

Opinii

CA LA NOI LA NIMENI

Motto: oare la viitoarele alegeri cu ce vom fi din nou păcăliți ?

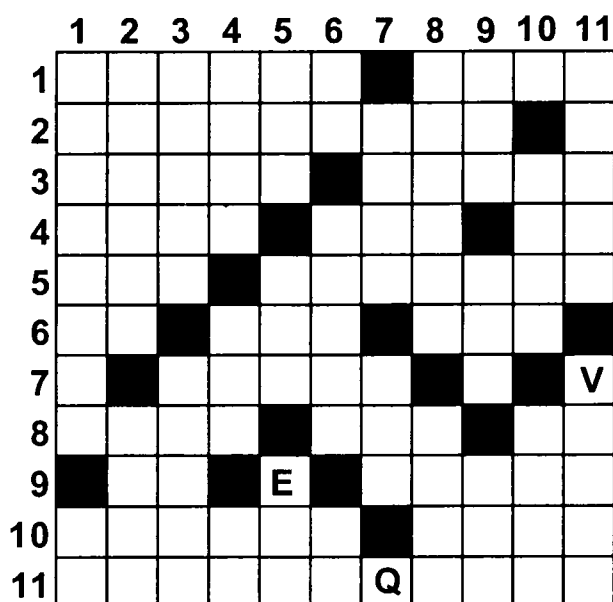
Ce răspunsuri ne putem da când ne întrebăm: în ce țară trăim ? Iată câteva răspunsuri posibile:

- trăim în țara din care tinerii vor să plece pentru a-și face un rost în altă parte a lumii;
- trăim în țara în care învățământului i se promit fonduri de 6% din PIB dar dascălul este disprețuit;
- trăim în țara în care pensionarii sunt neglijați;
- trăim în țara în care este mare corupție dar nu sunt corupți iar dacă sunt atunci aceștia pot fi găsiți foarte ușor, ați ghicit!, au termopane;
- trăim în țara în care mama îndoliată se prezintă în platou și povestește lumii durerea ei, cu lux de amănunte;
- trăim în țara în care o "vedetă" își împarte averea cu mama ei la televizor;
- trăim în țara în care dacă guvernul nu poate face case sinistraților, le poate face domnul G, care nu uită să ne amintească de fiecare dată că el este credincios;
- trăim în țara în care treburile arzătoare ale politicienilor nu coincid cu ale alegătorilor;
- trăim în țara în care joia până la amiază se votează mai multe legi decât în toată săptămâna (chiar cu zecile);
- trăim în țara în care fotbalistii sunt mai buni români decât oamenii de cultură și de știință;
- trăim în țara în care frumoasele manele aduc cântăreților lor averi incredibile;
- trăim în țara în care vrăjitoarele au mare succes;
- trăim în țara în care oamenii bogăți își afișează ostentativ averile agonisite;
- trăim în țara în care oamenii publici (unii) își aruncă urale de "bine" confundând ușa cortului

- cu spațiul public;
- trăim în țara în care unii trebuie să aibă "ciocu mic";
- trăim în țara în care trebuie să știe toți dacă cineva își siliconează sânii;
- trăim în țara în care tot mai mulți tineri exersează cultura barului;
- trăim în țara în care au mare succes emisiunile TV de scandal;
- trăim în țara în care unele "vedete" ard de nerăbdare să arate prin intermediul televiziunii la ce standard trăiesc;
- trăim în țara în care fetele își doresc să devină fotomodele;
- trăim în țara în care unii devin "vinoși" în urma dezbaterilor televizate dar nefiind prezenți la dezbateri;
- trăim în țara unde s-au dat (pardon! și se mai dau) tunuri;
- trăim în țara în care comuniștii condamnă comunismul;
- trăim în țara unde în fața dreptului de proprietate unii suntem mai egali decât alții;
- trăim în țara unde la alegeri trebuie să alegem răul cel mai mic dintre două rele;
- trăim în țara în care de sărbători oamenii politici duc cadouri la căminele de bătrâni și la orfelinat;
- trăim în țara în care cei mai buni consilieri pentru oamenii politici sunt rudele lor;
- trăim în țara în care P își face cumpărăturile de sărbători în prezența televiziunilor și apare la ore de maximă audiență;
- trăim în țara în care P are trompetă.
- trăim în țara în care....

VALER POP, Șant

Rebus

CUVINTE (2)

ORIZONTAL: Rupe tăcerea! - Evanghelist care avertizează: "Cu măsura cu care vei măsura cu aceea vi se va măsura". 2) Filozof grec (384-322 î.Hr.) care arată: „În majoritatea lor, oamenii se supun mai mult constrângerii decât cuvântului și mai mult pedepsei decât poruncii datoriei”. 3) Sat component al comunei Feldru - Scriitor elvețian (1821-1881) care definește existența omului astfel: „Viața nu este decât un țesut de obiceiuri”. 4) Siglă pentru „Trustul de construcții pentru îmbunătățiri funciare” - Sufix cu sensul „om, bărbat” - Perechea călărețului. 5) Interjecție (des folosită în basme) - Rege evreu (973-930 î.Hr.), simbol al înțeleptului, părintele Proverbelor biblice, care ne sfătuiește: „Leapădă din gura ta orice cuvinte cu înțeles sucit, gonește de pe buzele tale strâmbătatea.” 6) Început de meditație! - Șagă, glumă (Mold.) - Cuvânt care redă vorbirea în șoptă (Munt.). 7) Poet latin (sec. I, î.Hr., Publius) care recomandă: „Este bine chiar dușmanilor să te adresezi cu cuvinte frumoase”. 8) Rîu

în Serbia - Abreviere medicală pentru lipotiaminpirofosfat - Usturoi. 9) Pronume personal - Istoric, publicist, orator, scriitor și om politic român (1871 - 1940) care precizează: „Un frâu în gură e mai sigur decât lanțurile la picioare”. 10) Om care își dă cuvântul și se ține de cuvânt - Limbă vorbită în Republica Burkina Fasso. 11) Filozof și iluminist francez (1689-1755), autorul monumentalei cărți „Spiritul legilor” care susține: „Cine vrea să schimbe obiceiurile și manierele nu trebuie să le schimbe prin legi”.

VERTICAL: Domn al Moldovei și mare cărturar enciclopedist (1673-1723) care glăsuiește: "Cuvântul bun și neplăcut este ca doftoria grețoasă, însă folositoare în trupul bolnavului - Cea mai puternică ființă de pe pământ. 2) Unul dintre cei trei mari cronicari ai Moldovei (Grigore, 1590-1647) care în a sa Profeție la Letopisețul Țării Moldovei povățuiește. "Despre cele rele să se ferească și să se socotească, iar despre cele bune să urmeze și să învețe și să se drepteze" - Crater în Lună. 3) Căldură mare - Legiutor atenian, 640-558 î.Hr., unul din cei 7 înțelepți ai Greciei antice, părintele maximei: "În fiecare zi se învață ceva nou. 4) Oraș și port la Marea Neagră - Filolog și poet danez, autorul primei gramatici daneze (1631-1703) - Cal dobrogean. 5) Pseudonimul lui Mihai Gafița - Șanțuleț prin care se scurge mustul din teasc (reg.) - Perioade mari de timp. 6) Toartă făcută fără pic de măiestrie - Persoană foarte importantă, cu puteri discreționare - Este teafără! 7) Veche unitate monetară chineză - A cunoaște. 8) Format din lemn - Renumit scrier (Marian) din Cluj-Napoca care a evoluat între cele două războaie mondiale. 9) A vorbi de rău (Mold.) - Imediat după trei noari - Eden. 10) Fabulist grec, autorul sentinței: "Cine pățește se instruește" - Denumirea poliției din Țara Românească și Moldova, în sec. 18-19. 11) Creatoarea Gerovitalului (Ana) - Estetician, istoric literar, scriitor și filosof al culturii românești (1897-1964), autorul poveții: "Nu fii plin de fiere, pizmuitor și bănuitor, urăcios și posomorât".

DICȚIONAR: TCIF, LTP, ASOF, SYV, NTS, TAEL, POPU

Dezlegarea careului din nr. trecut: CUVÂNTUL-OM-ACORD-IOGA-ZICERE-SION-ATATICA-F-Z-N-BA-CICERO-IEU-AEKA-IN-ASLAN-IONCI-CAMIL-NOH-GH-YOGA-ITA-AITON-ALCEU-YLST-RENARD

MACAVEI AL. MACAVEI

S-au născut IULIE-AUGUST

Boși Teodora-Valeria Petruța, Pui Estera, Cîrceie Andrei-Cristian, Sabo Iasmina-Andrada, Timiș Sanda-Maria, Anca Damaschin, Hoza Vasilița-Ancuța, Flămînd Raul-Marian, Boca Andrei-Florin, Rauca Dănuț-Ionuț, Tolan Paul-Daniel, Tolan Andrei-Miguel, Deac Robert-Edward, Sîngeorzan Lazarica-Felicia, Dragomir Gabriela-Iuliana, Ometiță David-Cristian, SidorAndreas-David, SidorAndreea-Lavinia

Să crească mari, frumoși și sănătoși!

*

S-au căsătorit IULIE-AUGUST

Flămînd Marius și Popicica Ana-Leontina, Barna Yasie și Rebrîșorean Elena, Bujor Tolca Ștefan-Dan și Avram Dorina-Palagica, Motofelea Filip-Alin și Urso Ioana, Pop Vasile și Cimuca Viorica-Gaftoana, Lorințiu Petru și Rebrîșorean Victoria, Hangea Aurel și Pui Victoria, Urso Liviu-Ioan și Ometiță MARIA-Ilișca, Urso Leontin și Irini Dorina, Dumitru Ioan-Luțu și Cărbune Adriana-Ramona, Lorinț Mihai și Pop Maria-Ancuța, Magda Iacob-Gabriel și Priseacru Claudia, Horodan Vasile-Ioan și Marica Maria, Juerjea Valerian-Petrică și Ometiță Aurelian-Simida, Naroș Alexandru și Veciunca Viorica-Rodica

Casă de piatră!

*

Au decedat IULIE-AUGUST

Cărbune Ionel - 85 ani, Croitor Ioana - 59 ani, Candale Grigore - 93 ani, Hangea Saveta - 82 ani, Macarie Viorica - 82 ani, Zavaschi Vasile - 66 ani, Lorințiu Virginia - 77 ani, Ureche Anhidim - 78 ani, Candale Docia - 77 ani.

Dumnezeu să-i odihnească!

Ofițer de stare civilă
ELENA CĂRBUNE

Redactor-șef: ICU CRĂCIUN
 Redactori: Viluț Cărbune, Ilie Hoza, Macavei Al. Macavei, Mircea Prahase, Alexandru Rațiu, dr. Lazăr Ureche, Liviu Urso
 Corespondenți externi: Damaschin Pop Buia (Germania); Alex Pop (SUA)
 Corectură: Mircea Prahase
 Precizare: Responsabilitatea materialelor publicate aparține în exclusivitate autorilor.
 Adresa redacției: Muzeul Cuibul visurilor Maieru, județul BISTRIȚA-NĂSĂUD
 Machetare: Icu Crăciun
 Tehnoredactare computerizată și tipar: IMPRES srl Bistrița str. N. Titulescu, nr. 18, tel.0263 223201, fax: 0263 238027 ISSN 1224 - 643

"În Maieru, am trăit cele mai frumoase și mai fericite zile ale vieții mele" -

Liviu Rebreanu

CUIBUL

Director: SEVER URSA

PUBLICAȚIE EDITATĂ DE COMPLEXUL MUZEAL BISTRIȚA-NASAUD ȘI CONSILIUL LOCAL MAIERU

ANUL XII Nr. 5 (78) *** NOIEMBRIE 2007 *** 8 PAGINI *** 1 leu

Soarta îngrată a politicianului

Pentru a deveni om politic trebuie să te fi născut în zodia oportuniștilor. Mai târziu, îți vei dobândi calitățile de: bun actor, bun de „papagal”, bun de manipulat mințile celor proști dar mulți, bun de acumulat bunuri.

Atunci când nu vei mai avea timp să minți frumos, te va scoate din încurcătură purtătorul tău de cuvânt.

Vocabularul tău se va îmbogăți cu expresii și cuvinte noi: matrapazlăc, mită, baie de mulțime, manipulare, lobby, electorat, sondaj, apartenență, promisiune, campanie, drept la replică, dar și prescurtări: DNA, CNSAS, SRI, etc.

Munca istovitoare pe care o vei depune în folosul comunității o să te răpună într-un somn profund pe vreun scaun din matricea sălii de ședințe. Vei intui legătura dintre noțiunile de „urnă” și „diurnă”.

Cu cât o să-i uiți mai repede pe cei pe care-i reprezinți, vei reuși să-ți asumi confortul absolut. Vei fi chemat la talk-show-uri, unde îți vei aduce aminte de vreun țap ispășitor. Te vei ridica în rândul celorlalți doar atunci când vei fi dobândit calitatea de a distruge dovezi.

Dacă n-ai nici un tic sau vreun semn distinctiv, vei ieși mai greu în evidență. Trebuie să înveți să deguști fețe de copii, babe, moșnegi, homosexuali și bețivi pentru a-ți asigura cât mai multă notorietate.

Dacă țara va avea parte de calamități, te vei afla în mijlocul oamenilor păgubiți, împărțind conserve, ketchup și hârtie igienică, îmbrăcat într-o cămașă cu liniuțe, scoasă la gât peste un pulover din 100% cotton.

Vei ajunge la performanța de a vota zeci de legi într-o zi, al căror conținut nu-l cunoști, drept pentru care vei evita orice microfon ce ți s-ar putea pune în fața cavității bucale.

Te va obseda în fiecare minut al existenței tale întrebarea: „Voi fi pe listă sau uninominal?”.

Chemat fiind la dezvelirea vre-unui bust te va năpădi o senzație de deja-vu cu poza acestuia din manualul de istorie.

Niciodată n-o să îmbrățișezi platforma program a partidului tău atunci când acesta n-o să te promoveze.

Și după toate astea, te-ntreb: de ce nu renunți, politicianule? Ți-e frică să devii OM?

GRIGORE COTUL

Clădirea vechiului muzeu din Maieru (1971)

La 27 noiembrie a.c. Muzeul „Cuibul visurilor” împlinește 50 de ani de la înființare.

Satul cel mai drag al marelui scriitor Liviu Rebreanu - Maieru, cu viața lui clocotitoare, dă substanță și vitalitate acestui lăcaș de cultură. În același timp muzeul este și un omagiu adus memoriei romancierului care ne-a veșnicit în lume...

Redacția

Braconierii

În cadrul proiectului de "Monitorizare a carnivorelor mari: ursul, lupul și râsul din județul Vrancea", treaba era simplă: se ia un urs, i se pune la gât o zgardă cu radioemițător, i se spune: - Hai, pleacă și, din când în când te mai duci în teren să afli pe unde mai este... Ca să afli, îți trebuie un receptor radio și o antenă asemănătoare cu aceea TV dar, mai mică. Pui căștile la urechi, pornești stația radio și începi să rotești antena, încet, încet de tot... La un moment dat, în căști începe să piue semnalul sonor emis de zgarda de la gâtul ursului, din ce în ce mai tare, pe măsură ce rotești antena și, dacă se continuă rotirea, semnalul scade în intensitate și se pierde... Rotești antena în sens invers, semnalul se aude iarăși și, în momentul când se aude cel mai tare, determini cu busola azimutul direcției în care este orientată antena, în raport cu punctul în care te afli și pe care l-ai notat pe hartă.

Deci, ursul căutat se află undeva, în direcția aceea... Dar, nu-i destul pentru a afla locul exact: trebuie doi operatori, fiecare cu câte o antenă și, trebuie să se depărteze unul de celălalt, măcar la câteva sute de metri - după cum permite terenul. Se determină direcția și din cei de al doilea punct, se transcrie pe hartă și, în locul unde cele două direcții se încrucișează, se află și ursul... Dacă nu-i decât un singur operator, acesta se deplasează lateral față de direcția determinată și, cât mai departe - ceea ce durează mai mult și dă o anumită eroare, deoarece, între timp, ursul se poate să se fi deplasat... Simplu, nu?

Cu vreo săptămână în urmă marcasem un urs la Lepșa și, aflatam că ar fi fost văzut pe la Vizantea... Hai, să-l căutăm! Între cele două localități sunt vreo 30 de km și ceva.

Zis și... plecat! Ce-i drept, cam cu noaptea-n cap - să fim la Ocolul Silvic Vidra, la începerea programului. Grăbiții de noi însă, am ajuns cu mult înainte: pe la 7 fără un sfert.

În sfârșit, găsim pădurarul de servici - cam adormit, care-mi spune că programul începe la ora opt...

- N-ai cumva, o hartă silvică? Și, îi spun zona care mă interesa.

- N-am ! da' puteți găsi la pădurarul (cutare) că, are cantonul chiar lângă drum...

La pădurarul cu pricina n-am mai oprit, contând pe hărțile noastre topografice-care, sunt foarte bogate în detalii de nivelment: curbe de nivel, altitudini, etc., dar, foarte sărace în detalii de planimetrie ca, de exemplu, liniile parcelare dintre unitățile amenajistice și bornele silvice care, în teren sunt dispuse și numerotate după o anumită ordine, în general pe culmi și pe pâraie încât, o bornă identificată în teren îți spune exact unde te afli și, mai departe, te poți orienta și duce unde ai treabă... Pe harta topografică însă, asemenea detalii nu există și, lesne poți confunda o culme cu alta, un pârâu cu altul și astfel, chiar te poți rătăci!

Ajungem la Piscu' Radului, lăsăm șoseaua spre Vizantea, intrăm în pădure, trecem pe lângă canton și, ne tot ducem pe un drum cam alunecos pe care, "Toyota" noastră de teren începe să valseze dar, răzbește... leșini (sau, intrăm?) într-o poiană largă în care se împletesc mai multe drumuri forestiere, identificate pe harta noastră. Coborâm, instalăm antena, nimic! Urcăm pe un dâmb - nimic! Mai urcăm puțin - semnal slab, neclar, nedirecționat...

Gândăceiul Silviu hotărăște să urce pe culme, împreună cu Radu iar eu - la mașină.

Pădurea de fag este în plină splendoare coloristică... încep să caut ciuperci, găscem oarece dar, nu destul... Ce-or face, băieții? Într-un târziu coboară zâmbind, mânjiți de noroi și

- L-am găsit! E, pe-acolo! Și-arată cu mâna direcția pe care o marcăm pe hartă.

- Mergem la Vizantea, să mai luăm un releveu? (adică, să mai facem o determinare)

- Mergem!

Ne întoarcem pe unde am venit, ieșim la șosea și ne îndreptăm spre Vizantea, cale de vreo zece kilometri, spre nord... Trecem pe lângă izvoarele minerale care, la începutul

secolului trecut, făceau concurență celor de la Slănic Moldova... Totul a rămas în paragină, investitorii ar face ceva dar... autoritățile nu fac drumul! Intrăm iarăși în pădure - de data aceasta, de rășinoase, urcăm pe o culme și, imediat prindem semnalul! Determinăm direcția, stabilim punctul și ne spunem că, bine ar fi ca, la întoarcere, să ne oprim la Ocolul Silvic Vidra, să determinăm și pe harta silvică zona în care a ajuns ursul, pentru a fi supravegheat.

Când am ajuns în șosea, observăm o "Dacie" roșie staționată și doi polițiști care tândăleau pe lângă ea... Din obișnuință îi salut în treacăt, văd cum țâșnesc și sar în mașină, pornind după noi... Nu le-am dat nici o importanță: poliția - cu treaba ei, noi - cu treaba noastră... Numai că, voiau să ne depășească! Ei, asta-i! Cum să-și permită o "Dacie" să depășească o "Toyota"? Și-am început să ne jucăm "de-a șoarecele, cu pisica": când ne ajungeau din urmă, mai dădeam un șpriț, îi mai înecam în praful drumului de dădeau în gropi și, tot așa - până la Vidra unde, observăm că drumul era barat de două mașini de poliție și, niște polițiști se agitau, cu telefoanele la urechi... Treaba lor! Noi aveam treabă la Ocol dar, n-am apucat să oprim în poarta Ocolului că ne-am pomenit înconjurată și somați să coborâm... cu mâinile sus! Colegii mei au rămas cu ochii holbați, neînțelegând ce li se cere...

Nici eu nu pricepeam mare lucru dar, m-am supus, întrebând, ca prostu': Barem, pot să deschid ușa?

- Coboară! Unde-s armele? unde-i ursu'? ați fost la braconaj, hai? Aha! mă dumiriser...

- Actele, la control!

Gândăceiul însă, coboară geamul portierei, rămâne la volan și întinde actele:

- Poftim!

Unde-i ursu'? unde-i corpu' delict? armele?

- Uite, dom'le! Poftim! Și, scot pixul din buzunar...

Poftim! Ridic prelată benei în care era antena și punga mea cu ciuperci, la care s-au zgâit toți polițaii, ca la altă minune.

Între timp, atrași de tărăboi, au ieșit în drum și pădurarii, printre care și acela de dimineață:

- Aștia sunt!

Apare și șeful de ocol care ne recunoaște și ne salută cu:

- Să trăiți! Poftiți!... (adică, poftiți în birou) unde, s-a lămurit toată tărășania și am primit fel de fel de scuze polițienești:

- Am fost informați... ni s-a raportat că niște braconieri... Știți? Avem și noi, clienții noștri... Nu vă supărați! Să trăiți!

- Nu, dom'le! Foarte bine! V-ați făcut datoria! Felicitări și mulțumiri! Aveți grijă! Și, drept răsplată, le-am oferit niște plante, cu descrierea proiectului. Vezi, bă... adormitul, ce-ai făcut?

- Da, șefu'...

Până la Focșani s-a zgduit "Toyota" de răsetele și comentariile noastre iar după aceea, de câte ori treceam prin Vidra, poliția ne saluta reglementar...

Focșani, 4 Noiembrie 2007
biolog ȘTEFAN CIURESCU

Dorim ca în aceste zile ale Sfințelor Sărbători, Bunul Dumnezeu să vă aducă în casă speranță, bucurie și să vă reverse în suflet lumină, pace și liniște.

La mulți ani!

Redacția

Epigrame

Unui bețiv

Oricât de des în baruri a intrat
Și-oricât de des el și-a golit paharul
Cu toate c-a ieșit cam tulburat,
N-a fost destul ca să-și înece-amarul.

Programul „Starea de sănătate a populației”

Obişnuit cu mita din spital,
Bolnavul n-are nici o vină,
Că la controlul medical
În loc de bani i-au luat ... urină!

Unuia din Opoziție

Ești stângaci sau ești dreptaci,
Asta după cum ți-e soarta,
Însă multe-n viață tragi
De ești cu Stânga când e Dreapta.

Unei tipe de „treabă”

A luat viața în piept
Și arată chiar „beton”,
A câștigat și respect
De când își puse... silicon.

GRIGORE COTUL

Nepotrivire

Ca să pui un nou director
Peste dascăli, nu-i ușor:
Cel ce-ar vrea, nu corespunde,
Cei ce corespund, nu vor.

Investiție

I-a plătit soacrei proteza
În speranța că, vreodată,
S-ar putea să se-otrăvească,
Mușcându-și limba-nvenenată.

Indignare

La poarta unui cimitir,
O-ntrebă nora furioasă:
- Câți ani ai, soacră?
- Nouăș'doi!
- Și vrei să te mai duc acasă?

Unei fete bătrâne

Fiindcă a trecut „de-amiază”,
Să își găsească soț, nu e ușor,
Cei ce o plac, nu o interesează,
Iar cei pe care-i place ... nu o vor.

Dorință

Râvnea atât de mult
Să aibă un copil,
Dar nu spre a-i fi tată,
Ci fiindcă-i ... pedofil.

ADELA COTUL

Oricine vs. Cineva

Nu oricine poate deveni cineva.
Oricine încearcă, dar trebuie să intervină cineva.
Oricine crede că cineva îl înțelege.
Întotdeauna cineva muncește mult dar nu-l apreciază oricine.
Oricine votează pe cineva.
Cineva are valoare doar dacă i-o recunoaște oricine.
Când cineva vrea răul cuiva, are grijă să nu afle oricine.
Nu oricine râde când glumește cineva.
Oricine are o părere proprie despre cineva.
Dacă se spune despre un om că nu e un „oricine”, înseamnă că e „cineva”.
Oricine este interesat dacă cineva oferă ceva gratis sau din generozitate.
Dacă cineva știe adevărul despre altcineva, în mod sigur acesta va fi aflat până la urmă de oricine.
Dacă se întâmplă ca cineva important să pătească ceva, atunci oricine se oferă, de ochii lumii, să-l ajute și să-l consoleze.
Oricine oferă mită dacă găsește pe cineva s-o accepte.
Oricine face un rău și-a găsit deja pe cineva să suporte consecințele.
Cineva modest, de regulă, înțelege pe oricine.
Nu oricine se căsătorește, chiar dacă este iubit de cineva.
Oricine iubește. Cineva profită.
Să nu crezi că dacă bei cu cineva, oricine te va duce acasă!
Orice societate este alcătuită atât din „cineva” cât și din „oricine”.
Rog pe oricine citește acest articol, să mai convingă pe cineva să-l citească!

CHEMARE

absolvenților Liceului George Coșbuc din Năsăud, promoția 1947

Aflat pe trenul vieții - acum,
Spre stația de coborâre,
Când efemerul nostru drum
Înceie trista lui menire.

Din inimă colega-ți scriu
Și sunt și astăzi supărat
Că „întâlnirea optzeci și șapte”
Nici nu s-a mai organizat.

Iubit coleg eu te întreb
Tu nu vrei să ne întâlnim
La Năsăud, s-analizăm
Ce-a fost, ce este, ce simțim??

Am fost și tineri și activi
Din plin ne-am făptuit menirea,
Noi, oare, nu mai merităm
Să cheltuim cu întâlnirea?

Sau poate risipim prea mult
Suntem pensionați cam toți
Și mai știrbim din ce am strâns
Pentru copii, pentru nepoți?

Iubiți colegi, ne cheamă țara
Ne cheamă bustul lui Coșbuc
Să ne-amintim de tinerețea
Acelora, ce-ncet... se duc.

Chiar dacă numai două zile
Vom fi iar tineri, iar vioi
Vom retrăi întreg trecutul
Ne-am regăsi poate pe noi.

Eu cred că-n nouăzeci și doi
La patruzeci și cinci de ani
De-a mai rămas ceva din noi
Să nu ne mai gândim la bani.

În cărje, bâte, cum putem
Sau viguroși ca la-nceput
Din nou să ne pornim la drum
Să ne-ntâlnim la Năsăud.

De vom fi iarăși împreună
Un ceas sau două, cât o fi
Va fi din nou o zi senină
O zi... și-apoi putem muri.

Să ne-amintim cu-acest prilej

Lirica

De cei ce nu mai pot să vie
Colegi sau profesori iubiți
Ce zac în strămoșească glie.

Ce scurtă e această viață
În fugă anii noștri trec
Ne fură clipele și ora
Ne fură cei ce ne petrec.

Nu știu de rândurile mele
Vor mai avea și rezultat
Dar știu c-am încercat cu ele
S-atingem țelul mult visat.

Tu iartă-mi nota pesimistă
Și poate lipsa de curaj,
Azi te sărut cu fața tristă
De la Zalău, de ia Sălaj.

La fel mă iartă dacă-ncet
Mereu, mereu, necultivat
Modestu-mi talent de poet
S-a dus și el și m-a lăsat.

Să fie ca la întâlnire
Să regăsim al nostru rost
Și revenind la vechea fire
Să fim mai tineri, cum am fost.

Iubiți colegi, ne cheamă țara
Ne cheamă bustul lui Coșbuc
Să ne-amintim de tinerețea
Acelora ce-ncet... se duc.

Zalău, 1 Dec. 1990

P.S. Scrisoarea trimisă colegelor, colegilor și profesorilor noștri, după ce nu s-a organizat întâlnirea de 40 de ani (1987), am reușit să organizăm în 4-5 septembrie 1992 întâlnirea de 45 de ani.

ION MÂNDRAȘ

LA REVEDERE

Am revenit pe drumuri de granit
Călcând sfios pe urme de trecut
Cu suflet încărcat de dor strivit
Prezentul ne privește și se simte mut.
Oare acești bătrâni cu plete-ncărunțite
Cu ochi de foc și inimile vii
Au stat sub vremi și sub furtuni ivite
Și au visat la tril de ciocârlii?
Nu peste ei trecut-au oare
Și domni străini și-mpărății viclene
Ce-au vrut să zdruncine din temelii
Carpați înalți și plaiuri dunărene?
Sau oare voi sunteți acei ce-ați fost
Și Feți-Frumoși și mândre Cosânzene
Voi călușari isteți cu serenade mii
Cu ochii mari și fulgere sub gene?
Voi sunteți cei ce-ați înfruntat
Istoria cu paginile triste
Voi ați zăcut în temnițele lor
Și-ați înfruntat concepții comuniste?
Voi ați luptat în munții noștri vechi
Alături de paltini și de fagi
Pentru-a păstra trecutul nepătat
Curat, pentru urmașii noștri dragi?
Bine-ați venit aici la Năsăud
Iubiți eroi cu suflet transilvan
Noi, cei de-aici mereu v-am așteptat
Cam de demult, în fiecare an.
Dar dacă soarta nu va mai voi
Să ne-ntâlnim din nou și în putere
Să ne luăm acum „Rămasul bun”
Iubiți colegi, vă zic „LA REVEDERE”

Citită în septembrie 1992 - la 45 de ani de la absolvire
ION MÂNDRAȘ

Distorie

MAIERU - FILE DE MONOGRAFIE (41)

Despre *Biserica din Deal* am mai făcut mențiune în această rubrică 1/. De data aceasta vom aduce unele precizări cu atât mai importante, cu cât se spune că a fost scoasă rejustificat de pe lista monumentelor istorice.

Gazetarul Nicolae V. Ilieșiu, un mare prieten măierean al romancierului Liviu Rebreanu, în una dintre însemnările sale depuse în biblioteca documentară a Muzeului „Cuibul Visurilor” și datată 10 aprilie 1978, relatează cu lux de amănunte împrejurarea în care marele scriitor descoperă icoana martirajului prin frângerea cu roata, icoană care se poate vedea și astăzi în iconostasul bisericeții 2/.

Să rememoram câteva date necesare. Lăcașul acesta, purtând hramul cuvioasei Parascheva, a fost zidit în anii 1817-1818, pe cheltuiala credincioșilor din parohia Maieru, în plină epocă grâncierească. În anul 1817, la un secol după pustiitoarea năvălire a tătarilor (1717), a fost foamete mare,

spun bătrânii, de aceea i se mai spune și „Biserica foamei” 3/. Lăcașul amintește întotdeauna de una dintre cele mai negre pagini din istoria acestor locuri.

Revenim la însemnarea lui Nicolae V. Ilieșiu. Era la sfârșit de martie 1944, când are loc o întâlnire între trei prieteni, foști colegi de școală și ortaci nedeapărțiți pe ulițele Maierului: romancierul Liviu Rebreanu, compozitorul Dariu Pop și Vicențiu Ilieșiu, tatăl lui Nicolae.

Vorbind de Biserica din Deal, Rebreanu voia să-și împospăteze unele date. Când a fost construită?

-În timpul foametei din 1817, când oamenii își făceau mămăligă din scoarță de mesteacăn, răspunde tatăl meu.

-Bătrânii spuneau precizează Dariu Pop că multe din materialele folosite în construcția ei au fost aduse de la mânăstirea Drogomana, veche de sute de ani, ctitorită de cineva din țara Maramureșului prin 1440, dar care din 1750 se află în ruină.

-Îmi aduc aminte, spune Liviu Rebreanu, aveam vreo 10 ani când tata mi-a arătat în Biserica din Deal o masă din „butuci”, rămasă din mânăstirea darămată de pe Drogomana. O mai fi?

Nici unul dintre noi nu-și amintește dacă mai există.

-Dar pictura aceea pe lemn înfățișând un martiraj pe roată mai există? întrebă tot Liviu. Știi, aceea pe care am descoperit-o prin 1926 sau 1927, cu tine Dariule, când eram la Maieru. Era așezată deasupra ușii împărătești, în iconostasul Bisericii din Deal.

„Da, există”, afirmă tatăl meu.

„Este ceva cu totul nelămurit, inexplicabil” interveni Dariu Pop: cum a ajuns acolo această pictură? Se pare că nu are nici un sfânt canonizat și este așezată în mijlocul iconostasului? Și cum a dăinuit atâția ani neobservată de aceia care au săvârșit martirajul, căci el reprezintă, așa cum se crede, tragerea pe roată a unui martir român pentru o cauză națională, de către niște executați în unificarea de epocă, cu brandeburguri?...

Dar în acea seară a amintirilor misterului icoanei cu supliciu roții, n-a putut fi dezlegat.

După mulți ani de la această discuție dintre cei trei prieteni care s-au întâlnit la București, autorul însemnărilor de mai sus a vizitat în anul 1977, cu mare atenție, biserița. Icoana este tot acolo.

Folosindu-se de ajutorul fotografului Emil Bazga, N.V. Ilieșiu a obținut câteva fotografii ale icoanei. Constată că această unică pictură pe lemn reprezintă teribilul martiraj al frândgerii cu roata, care, se pare a nu avea nici o legătură cu biserica. În general, în cazurile cunoscute de execuție pentru motive religioase, aceasta nu se făcea cu roata, ci prin ardere pe rug, prin spânzurătoare, răstignire etc., și în prezența unui număr cât mai mare din rândul acelora care trebuiau să fie intimidați, iar călăii sunt îmbrăcați, de obicei, în haine tipice odioasei lor profesii.

Dacă admitem ipoteza că pictura măiereană înfățișează o execuție pentru motive politice, sociale, cum ar fi răzmeriță, o luptă de eliberare etc. atunci elementele icoanei vin în sprijinul susținerii acestei ipoteze pentru motivul că locul execuției sau suplicului reprezintă o incintă de închisoare. În fundal se distinge limpede clădirea închisorii.

Tipul de construcție și arhitectura aparțin anilor 1700. Executații, ca să nu le spunem călăii, sunt în uniforme militare cu centuri. Amândoi au în mâini aceleași instrumente de tortură: săbii sau bastoane. Pe cap poartă cofuri sau pălării cu penă. În preajmă nu se vede asistență, dovadă a îndeplinirii în grabă a execuției.

În vara anului 1981, Nicolae V. Ilieșiu împreună cu subsemnatul, am vizitat încă o dată lăcașul și am notat amândoi aproape aceleași concluzii. Autorul picturii se pare că a fost animat de simpatie și chiar de compasiune față de cel executat, pe care-l prezintă cu un plus de grijă artistică, în timp ce portretele executaților sunt conturate grosolan, cu ferocitate și duritate. Pictura este înconjurată cu un chenar, ca un fel de ghirlândă onorifică. Nimbul victimei pare a avea cele trei culori românești...
„Prezența unui astfel de tablou, concluzionează N.V. Ilieșiu, într-o biserică românească din nordul Transilvaniei, reprezentând o temă laică, de natură social-politică sau de orice altă natură decât cea religioasă, nu poate fi explicată decât admitând ipoteza că;

-icoana reprezintă un martiraj sau supliciu aplicat unui român de către asupritorii lui direcți, din perioada istorică 1700-1800, din Transilvania;
-autorul este un anonim simpatizant al celui executat sau maltratat;
-pentru a se sustrage acțiunii de răzbunare și pentru a fi conservată fără riscuri de recunoaștere din partea asupritorilor direcți, s-a recurs la păstrarea în biserică și chiar în mijlocul iconostasului, putându-se confunda ușor cu martiraje pentru credința religioasă creștină, care sunt în mod obișnuit înfățișate în picturile și icoanele bisericicești.

Presupunând că pictura respectivă reprezintă scena unui martiraj românesc, s-ar impune o cercetare în detaliu întreprins de specialiști în materie. Oricum, așa cum am mai spus, subiectul acestui tablou poate fi considerat un unicat care ar putea constitui un puternic argument pentru reținerea acestui lăcaș sfânt pe lista monumentelor istorice, așa cum s-a hotărât în anul 1978.

De remarcă să și poetul Iustin Ilieșiu a scris o poezie intitulată „Biserița veche” cu imagini semnificative.

Ar fi o pagină, în plus, la istora suferințelor care de veacuri a fost supus neamul românesc de pe aceste plaiuri în lupta pentru eliberare, independență și credință străbună.

Reamintim că în 22 octombrie 2000, Biserica din Deal a fost resfințită de către P.S. Episcop vicar dr. Irineu Pop Bistriceanu, protopop fiind P.C. Pr. Ioan Dâmbu, alături de preoții noștri parohi Emil Coman și Ioan Lăpuște, într-un sobor slujitor de 17 preoți.

După părerea unor istorici și chiar a lui Rebreanu însuși, scena amintită te duce cu gândul la martirul cumplit al lui Horia sau Tânase Tudoran. Romanul „Crăișorul Horea” reține parcă ecourile îndepărtate ale amintirilor din copilăria romancierului. Cu siguranță, că în geneza „Crăișorului...” intră și imaginea terifiantă din iconostasul măierean.

Note biografice:

1/ Sever Ursu, *Maieru, file de monografie (21)*, în rev. „Cuibul visurilor” anul VI, nr. 45, ianuarie 2001, Mairu, pag. 3;

2/ Nicolae V. Ilieșiu, *Liviu Rebreanu descoperă icoana cu martirajul pe roată din Maieru, lucrare în ms.*, în biblioteca documentară a Muzeului „Cuibul visurilor”;

3/ Emil Boșca-Mălin, *Contribuții la monografia comunei Maieru...* Tipografia „Românul”, Cluj, 1936, pag. 22.

Prof. SEVER URSA

Soliloc

Despre proverbe și maxime (II)

De mai bine de 12 ani mă folosesc în această rubrică de ziceri înțelepte. Între noțiunile de proverb, maximă, dicton, ziceră, zicală, zicătoare, parimie etc., nu e mare deosebire. Doar că o maximă are autor cunoscut, în timp ce proverbele au autori anonimi. Toate conțin o învățătură morală născută din experiență, exprimată printr-o formulă eliptică, sugestivă, foarte concentrată și, de obicei, metaforică. În cazul proverbelor constatăm și exprimarea versificată, pentru a putea fi receptate și reținute mai ușor.

Toate laolaltă se constituie într-un cod moral al popoarelor. Aceste ziceri rămân adevărate „pilule” de înțelepciune pe care le întâlnim la tot pasul, vorba ceea: „câtă frunză și iarbă...”

Românii se plasează în prima linie în materie de proverbe.

Zicerile acestea înțelepte s-au izvodit din câte o împrejurare, sau din câte o întâmplare relatată la început pe larg, apoi din ce în ce mai pe scurt, printr-un proces de sinteză, până la o formă ireductibilă, rămânând din relatarea primară doar o esență de gândire încorporată într-o ziceră, ca într-o licărire de geniu.

Întâmplarea relatată la început pe larg, apoi din ce în ce mai pe scurt, printr-un proces de sinteză, până la o formă ireductibilă, rămânând din relatarea primară doar o esență de gândire încorporată într-o ziceră, ca într-o licărire de geniu.

Alte proverbe s-au născut în mod spontan, chiar în formă versificată, fapt care probează încă o dată scîlpirea de geniu a creatorului anonim.

De data asta, fără a ne circumscrie unei tematici anume, cum am făcut-o până acum, reamintim, la întâmplare, câteva asemenea perle lingvistice: Vorba dulce mult aduce, Bine faci, bine găsești, Încet, încet, departe ajungi etc.

Și acum să dăm cuvântul unor mari gânditori: „Lung e drumul prin învățătură, scurt și neted prin exemple (Seneca). Omul este el însuși făuritorul caracterului său (Leonardo da Vinci). Nu-i liber omul care nu-i stăpân pe sine (Epictet). Ordinea are trei foloase: ușurează memoria, economisește timpul și păstrează lucrurile (Dufrense). Fericirea e în nădejde (Chateaubriand). A nu te mânia e semn de mare înțelepciune (Plutarh). Când ți-ai ales o stea e greu să mai poți lua ochii de la ea. (Leonardo da Vinci). Cine este un erou? Acela care știe să facă din dușman un prieten (Jean J. Rousseau). Fără somn și uitare, omul ar fi cea mai nenorocită ființă din întregul univers. (Kant). O femeie nu poate fi frumoasă decât într-un singur fel, dar poate fi draguță într-o mie de feluri. (Montesquieu). Geniul este o lungă răbdare (Buffon). Deplina fericire constă în a-i face pe alții fericiți (J.J. Rousseau). Singura avere nepieritoare este înțelepciunea (Hipocrate). O mamă bună prețuiește cât o sută de profesori (Herbart). Munca este școala caracterului (Ed. Laboulaye). Norocul e o întâmplare; munca este adevăratul noroc (S. Smile). Politețea nu costă nimic, dar poți cumpăra cu ea ce nu se poate cumpăra cu bani (Lady Montagne). Cei mai puternici luptători din lume sunt răbdarea și timpul (Tolstoi). Disprețuiesc nerecunoștința, ca pe cel mai urât cusur al inimii (Napoleon).

Înțelegem că mulți dintre noi, respectând aceste reguli morale, tindem să ajungem la perfecțiune. Aceste câteva briliante ale cugetării umane se reduc până la urmă la Bunătate, Blândețe, Caracter, Cumpătare, Dragoste, Educație, Fericire, Gândire, Hotărâre, Înțelepciune, Ideal, Libertate, Muncă, Ordine, Prietenie, Răbdare, Stăpânire de sine, Tăcere, Voință.

Rețin și alte două cugetări fără să-mi pot aminti autorii. Ele sunt, însă, de o mare adâncime. Prima: „Până nu te lovești cu capul de pragul de sus, nu-l vezi pe cel de jos” și a doua: „Fiecare generație este obligată să lase lumea mai bună decât a găsit-o”.

(va urma)

ION DELAMARGINĂ

Religia

Puterea mitico-magică a cuvântului sau: răul este independent de bine

Dumnezeu nu s-a arătat nici unui muritor. Forța divină nu poate fi controlată. Există o cenzură a misterelor pentru a ne proteja ființa biologică. Ce s-ar întâmpla dacă am cunoaște viitorul sau dacă am pierde instinctul procreației? Ce este magicul? Spuneam în numărul trecut că Blaga și M. Eliade spun că „este o constantă a existenței umane”. Magicul este deci o constantă a gândirii umane. Ea cuprinde și o parte de irațional, o gândire care transcende iraționalul, pentru că prin rațiune nu se poate explica totul. Omul este singura ființă dotată cu gândire. Toate celelalte ființe sunt dotate și mâna de instincte. La Revelion, stingerea luminii de la ora 12 este un reflex al gândirii mitico-magice care transformă universul din haos în cosmos și invers. Ex.: Timpul la romani începea în martie (plugușorul) care până la sfârșitul anului se degrada în haos. Atunci au apărut ritualurile pentru înnoirea timpului, la solstițiul de iarnă care să ajute timpul să revină la starea de cosmos, de organizare. Adică, venirea pe pământ a zeii Istar. Exemplu: cetele de mascați fac mult zgomot. De ce? Pentru a alunga lumea din haos, ajutând-o să ajungă la starea de cosmos.

Tiamat încearcă să pună mâna pe lume, s-o aducă în haos. Oamenii au fost creați să încerce să evite căderea lumii în haos. Deci, noaptea de Revelion este o reminiscență a gândirii mitico-magice prin care omul a încercat să intervină în existența lumii. În mentalitatea tradițională sunt gândiți cei doi sfinți - Sfântul Toader care are grijă de soare, soarele crește. Iarna este Sfântul Nicolae care nu lasă soarele să meargă prea adânc în gol, să nu cadă în haos. Are menirea să-l readucă, să-l aducă la strălucirea lui. Precum vedeți, este o gândire mitico-magică (magicul are legătură cu o anumită funcție a gândirii umane care are o parte de iraționalitate. Ea se înscrie astfel pe scara determinismului dar există o parte reală, fără o cauză explicită. Ea se desfășoară sub forma energiei magice din lucruri a ceea ce se numește MANA.

În 380 d. Hr., împăratul Teodosie a suprimat calendarul păgân și a introdus calendarul creștin care s-a suprapus peste saturnaliile păgâne (sărbători).

Aceste rituri, colinde laice, necreștine, balade cum este Miorița, sunt tradiții precreeștine infiltrate în creștinism. Un exemplu edificator ar fi tremenul de „păgân”. Păgân nu este egal cu ateismul este negarea existenței lui Dumnezeu. Până la iluminism nu există această negație. Termenul de „păgân” s-a statornicit odată cu creștinismul. Creștinismul s-a implantat întâi în orașe. La sate a păstrat mai târziu. Sătenii rămăseseră cu tradițiile precreeștine.

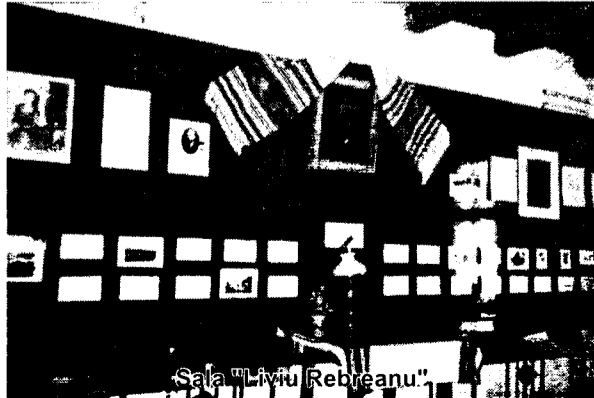
Termenul de „păgân” se traduce sat, iar „paganus”, sătean. Din paganus a derivat și s-a statornicit tremenul de păgân, la care creștinismul a ajuns mai târziu. Între gândirea dogmatică și magică a existat convulsii. În ortodoxie s-au păstrat și au fost tolerate efecte ale gândirii mitico-magice, mai mult ca în dogma catolică - unde s-au cristalizat norme mai abstracte. În tot cultul bisericesc sunt practici mitico-magice. Ex.: Cădelnița și căderea, fumul căroră alungă duhurile rele, ca și afumatul gospodăriei de Sf. Alexie. Credința că fumul este apotropaic (ferește de rele). Împărtașania, din punct de vedere antropologic este consumul de substanță energetică a zeului primordial care dă energie individuală. Dogma Sfintei Treimi este acel UNU multiplu, în care Dumnezeu este unul în ființă și întreg în persoană. De aceea Treimea este Sfântă, neamestecată și neîmpărțită. Liturgia se face cu ajutorul cuvântului, muzicii și tipicuri păstrate prin tradiție din Biserica primară, cu rol opotropaic și atragere a bunăvoinței lui Dumnezeu.

În religia sumeriană Zeul a creat oamenii ca să-i întrețină propria-i putere. Dogma este o cuprindere de legi ale gândirii prin care se revelează divinitatea în lume. Dogma se referă numai la cultul religios. Dogma este o știință care transcende logica, care dă norme între om și divinitate. Iisus Cristos n-a instituit o dogmă, a adus o bună veste. A instituit o morală spunând ce este bine și rău. Așice că morala e un sistem de norme care își au rădăcinile în învățătura Mântuitorului. Ea s-a statuat de teologi în sinoade (conclii) ecumenice, pe concepții și modele de interpretare a relației dintre om și divinitate. Odată cu dogma au luat ființă erezii. Iisus n-a explicat dogma. Dogma s-a impus prin interpretarea unor teozofi. De aceea există diferențieri, spre exemplu între dogma ortodoxă și catolică. Dogma, deci, este gândire magico-simbolică. În Euharistic, Mântuitorul este prezent. Preotul se împărtașește cu trupul și sângele Mântuitorului. Iisus a adus altă relație între bine și rău. A adus principiul iubirii, inexistent până la el. Iisus a instituit o morală. Există în Germania, Franța, Anglia o sectă numită cristadelfenii. Aceștia susțin că nu există diavol exterior omului, nu există iad, suflet după moarte. Se bazează strict pe textul bibliei interpretându-l numai în litera lui și dovedesc că diavolul este inclusiv în interiorul omului bazându-se pe textul din Luca: „iată diavolul bate la ușă”.

Chiar și ispitierea lui Iisus este tot din interiorul Mântuitorului. Este posibilă și o astfel de interpretare, exterioară, pentru că gândirea maniheistă nu a dispărut. Răul este independent de bine. În toate cosmogoniile populare există fărâșatul și nefărâșatul (răul și binele) separate. Pentru o înțelegere, chiar religioasă dezlegarea o dă gândirea mitico-magică. Tertulian, referindu-se la aceasta, exclamă: „Cred ca să înțeleg”, iar fericitul Augustin, în „Confesiunile” sale afirmă: „Cred tocmai pentru că este absurd”. În tradiția românească nu există contradicție maniheistă. Nefărâșatul (diavolul) este tolerat de fărâșat, nefărâșatul apare ca un fel de Păcală. De notat că diavolul poate fi păcălit de oameni, precum Dănilă Prepeleac a lui Creangă păcălește diavolul.

Se ajunge astfel la creștinismul cosmic.

ALEXANDRU RAȚIU

Argheziana

Debutul lui Tudor Arghezi (1880-1967)

În două numere din lunile iulie și august ale Revistei România Mare 2007, - am găsit și citit două articole scrise de Paul Suiditu, care prezintă câteva aspecte mai puțin cunoscute sau chiar necunoscute din viața lui Tudor Arghezi tănuite în timpul vieții chiar de acesta.

Mai întâi este vorba de ascendența lui paternă și maternă și anume:

-la naștere a primit numele Ion N. Theodorescu, după tatăl său adoptiv, nume sub care a și semnat primele creații literare ION THEO.

-mai târziu și-a luat numele de Tudor Arghezi, care-i devine nume oficial în viitoarele lui scrieri, - și anume: Tudor preluat de la bunicul patern dinspre tată iar Arghezi care era numele de fată al mamei sale Rozalia Arghezi și nicidecum o transpunere a râului Argeș așa cum susține neîntemeiat poetul cât a fost în viață.

Rozalia Arghezi, mama poetului era o fată venită din Ardeal tocmai la București și angajată ca fată în casă la un băcan cu numele Manole Părvulescu care avea prăvălie pe strada Kiseleff iar din legăturile amoroase ale acesteia cu tânărul Ion N. Theodorescu care era un ucenic într-o cofetărie de pe Calea Victoriei a rezultat copilul Ion Theo recunoscut de tatăl său care l-a și adoptat fără a se căsători cu mama lui. Mai târziu, tatăl copilului s-a mutat la Pitești unde a ajuns unul dintre cei mai bogați cetățeni ai orașului, cunoscut sub numele de Jupân Nae.

Copilul a fost dat de tatăl adoptiv la învățătură la Liceul Cantemir Vodă din București, iar tatăl lui se îngrijea de copil în mod deosebit asigurându-i toate cele necesare traiului dându-i chiar și o motocicletă cu ataș marca Harley Davidson pentru ca acesta să poată veni cât mai des din Capitală la Pitești ca să-și vadă tatăl.

Inclinat de timpuriu spre literatură și poezie, încă din liceu, copilul - elev frecventă Cenaclul revistei „Literatură” fiind remarcat și apreciat de Al. Macedonski (1854-1920) în ambianța căruii petrecea multe momente profunde, spirituale și poetice.

Într-o zi, prin anul 1896, pe când tatăl adoptiv Nae venit cu treburi la București, trecând pe Calea Victoriei își zărește fiul, de numai 16 ani, într-o cafenea alături de A. Macedonski fumând și bând o cafea. Surprinzându-și copilul într-o asemenea împrejurare tatăl foarte supărat îl dojenește și-l ceartă vehement și ca urmare îi sistează pe viitor toate ajutoarele și subvențiile atât cele materiale cât și cele bănești fără a se mai interesa de el, lăsându-l de izbeliște.

Totuși, cu mari eforturi copilul își termină liceul și datorită aptitudinilor și idealurilor lui reușește să și se desăvârșească devenind prozatorul-poet cunoscut de noi.

Chiar în anul 1896 - la vârsta de 16 ani i se publică elevului 2 poezii necunoscute de noi până acum, - una cu titlul indefinit, „Y” semnată cu numele tatălui adoptiv Ion Theo, - iar alta cu denumirea „Tatălui meu” semnată acum Tudor Arghezi, în care acesta își destăinuie supărările și necazurile împotriva tatălui său care l-a abandonat, publicată în ziarul „Liga ortodoxă” al lui Al. Macedonski.

Totodată, în acea vreme tânărului poet îi mai apar și alte poezii printre care: „Jubitei mele”, „Clara de noapte”, „Plâns” și altele, toate în Revista „Literatură” condusă de Al. Macedonski.

Amintiri

Un motto de nevitat

Era în rimăvara anului 1947.

Cei 36 de elevi din clasa noastră termina cei 8 ani de liceu, ani pe care i-am parcurs în cele mai vitrege condiții, începând cu anul 1939, anul premergător celui de al II-lea Război Mondial, apoi cei 4 ani de stăpânire hortyistă și ultimele 3 clase de liceu, în condiții în care regimul de atunci devenea tot mai nociv idealurilor noastre, sub influența venită de la Răsărit.

Ne pregăteam conform tradiției, ca să realizăm un tablou de absolvire cât mai apropiat sentimentelor noastre patriotice și religioase.

Ne trebuia un motto, care conform Dicționarului explicativ al limbii române, să fie un citat de obicei dintr-o operă consacrată sau semnată de un autor celebru, pus la începutul unei lucrări, a unui capitol etc. cu scopul de a releva ideea fundamentală a scrierii respective.

Cum citatele din scriitorii noștri clasici se repetau mereu pe sutele de tablouri de absolvire din vremea respectivă, distinsul nostru profesor de limba română, Dl. Octavian Scridon, originar din Feldru s-a gândit ca să găsim un motto cu adevărat original.

Cum, subsemnatul, pe atunci absolvent de liceu și eu, eram considerat ca iubitor de poezie, fiind și în aceiași timp și șef de promoție, am fost chemat la Dl. Profesor, unde mi s-a propus ca să încerc eu ca să compun un motto potrivit pentru tabloul nostru.

Ne-am adunat toți colegii și am analizat situația politică a țării noastre, ajungând la concluzia că regalitatea României, credința strămoșească și însăși ființa statului nostru erau cele mai amenințate de noul regim care se instala progresiv la putere.

În concluzie, peste un timp scurt, m-am prezentat în fața profesorului nostru cu următoarea propunere pentru „motto”:

„Pe calea vieții tu când treci

Nu te abate pe poteci,

Urmează numai drumul greu,

Încrede-te în Dumnezeu,

Muncește pentru Neam și Rege,

Păstrează-ți strămoșeasca Lege

Căci suferind amar și chin

Ești pildă pentru cei ce vin”

Domnul profesor a analizat textul, după care mi-a propus ca să încerc să reduc acest motto la o singură strofă.

După două zile m-am dus la același profesor cu următorul text:

Trăind, de-ar fi să suferi chin

Cinstind un NEAM, cinstind un REGE,

De altfel, Al. Macedonski îi dedică tânărului poet și câteva cuvinte încurajatoare:

„Dintre toți tinerii, de un șir de vreme, Ion Theo m-a surprins cu versurile sale mai presus de vârsta sa, dar și mai presus de talentul său”.

Prin Al. Macedonski tânărul poet îl cunoaște și pe Gala Galaction (1879-1961) pseudonim literar pe adevăratul nume Grigore Pișculescu poet, arhimandrit, profesor și clasic al literaturii românești, cunosător al multor limbii străine printre care a credinței și limbii ebraice, hirotit ca preot în 1922 chiar de Miron Ilie Cristea primul mitropolit primat și apoi primul Patriarh al României.

Gala Galaction i-a făcut și el un deosebit portret tânărului, și anume: „E un tânăr cu ochi minunați, dar cu atitudine agresivă, înghesuit și masiv. Îi citea maestrului versuri de care acesta trebuia să fie îngrijorat. E sigur că Macedonski știa că se află unui formidabil talent care depășește orice măgulire ori încurajare”.

Pentru a da o crezare și autenticitate acestor informații autorul articolelor respective Paul Suiditu - ne indică lucrările cunoscute de el, și anume: „Argheziana” de criticul Șerban Cioculescu, apoi „Document în replică” de C. Popescu Caden, recent apărută în librării, cât și „Tudor Arghezi. Autoportret prin corespondență” volum îngrijit și tipărit de Barbu Cioculescu fiul criticului Șerban Cioculescu Editura Eminescu 1982.

Sunt deosebit de semnificative și actuale aceste consemnări la împlinirea în acest an a 40 de ani de la moartea lui Tudor Arghezi 14 iulie 1967 14 iulie 2007.

Redăm mai jos cele 2 poezii necunoscute de noi până acum, și anume:

-Poezia „Y”, - semnată Ion Theo 1896 București Academiei 5-C-6, și

-Poezia „Tatălui meu” semnată Tudor Arghezi 1896.

Selecțiuni și prezentare,
Av. Dr. HORĂȚIU BOB

Șezătoare în muzeu

Fii pildă pentru cei ce vin

Păstrându-ți strămoșeasca LEGE.

Textul a fost acceptat, tabloul a fost definitiv și atârnat pe coridorul liceului, alături de celelalte tablouri de absolvire.

Din păcate, evenimentele ce au urmat la noi în țară au justificat textul acestui înflăcărat motto. În toamna aceiuiăș an, când Majestatea Sa, regele Mihai a revenit în țară, după o nuntă de familie din străinătate, n-a mai fost primit cu onorurile militare obișnuite, iar peste un scurt timp în ajunul Anului nou 1948 a fost umilit și obligat, sub amenințarea armată, ca să semneze actul de abdicare și să părăsească apoi țara.

Legat de aceste evenimente, mă miră faptul că unii dintre oamenii politici de azi afirmă că Regele Mihai a „adus pe ruși în țară” în vreme ce noi, elevii știam încă de atunci despre sentimentele ostile pe care regimul din vremea respectivă le nutrea față de regalitate.

Ce a urmat ne amintim cu toții; sute de biserici au fost dărâmate, o parte dintre preoți persecutați și internțiți, iar progresiv însăși existența neamului nostru amenințată.

La fel soarta tabloului nostru de absolvire a fost deosebit de tristă.

Unul dintre profesorii de atunci ai liceului, un individ lipsit de caracter, dorind să se evidențieze ca „un erou revoluționar” a adunat elevii din ultimele clase ale liceului pe coridor, a luat jos tabloul nostru și afirmând că acest motto are un conținut reacționar și decadent, a distrus tabloul, astfel că noi am rămas singura generație de elevi fără tablou de absolvire.

În ceea ce mă privește pe mine, autorul acestui motto, după terminarea liceului m-am prezentat la examenul de bacalaureat, ocazie cu care m-am clasat pe primul loc din cele 4 clase de elevi și eleve din Bistrița și Năsăud, iar în toamna aceiuiăș an am reușit la examenul de admitere la Facultatea de Medicină generală din Cluj.

Din păcate, în luna mai a anului 1948, înainte de a începe sesiunea de examene, am fost arestat sub pretextul că, în timp ce eram elev la Năsăud, aș fi făcut parte din mișcarea legionară a studenților din Cluj.

Am fost reținut pentru „cercetări” peste 5 luni de zile, după care fiind găsit nevinovat am fost pus în stare de libertate în ziua de 26 octombrie 1948 (ziua Sf. Dumitru).

M-am întors între colegii mei de facultate care frecventau anul II, în timp ce eu a trebuit ca să fac eforturi deosebite pentru a promova toate examenele din anul I și a încheia anul II fără nici o restanță.

După terminarea liceului, toți cei 36 de absolvenți ne-am împrăștiat în țară. Unii au fost dați afară de la facultate, iar o parte au fost condamnați pe perioade diferite.

De atunci, din anul 1947, ne-am întâlnit aproape cu regularitate din 5 în 5 ani, ultima întâlnire fiind în zilele de 5-7 septembrie 1997, adică la sărbătorirea a 50 de ani de la absolvire.

Ar fi fost minunat ca să ne reîntâlnim în 2007, pentru a sărbători 60

...Y...

Prin cerul spart

Vii stele-mpart

Armonii transcendente,

Peste veștede petale.

Ochi de rouă

Lacrimi plouă,

Și-ntr-un tril de clape clare

Joacă vinul în pahare.

În surdine

Coarde fine

Tremurarea-și cadențează

Și-n refrane vagi vibrează.

ION THEO, 1896

București, Academiei 5-C-6

Tatălui meu

E prea târziu să mă iubești
Mai stai puțin să te gândești
Nu te-a mișcat sint câțiva ani
Plânsoarea mea Setea de bani
Te-a cucerit și te-a furat,
Și pentru dânsii m-ai uitat
Mai stai puțin să te gândești,
E prea târziu să mă iubești.

Urmează-ți iute drumul vechi,
Să-ți țipe plânsu-mi prin urechi,
Ți-aduci aminte, când pe drum
Te-am întâlnit, cinci ani acum,
Mi-ai zis să fug. Eu am fugit,
Și după pâine-am pribegit
Să-ți țipe plânsul prin urechi
Urmează-ți iute drumul vechi.

De-o fi senin sau înorat
Urmează-ți drumul apucat,
E prea târziu să mă rechemi
Eu sint copil uitat de vreme.
Oh! Lasă-mă să mor, să pier...
Destule stele sint pe cer,
Urmează-ți drumul apucat,
De-o fi senin sau înorat.

TUDOR ARGHEZI - 1896

de ani de la terminarea liceului, dar cum să se mai reîntâlnească. Din cei 36 de colegi, mai suntem în viață doar 12, deci o treime și mai trăiește un singur profesor, Dl. Alexandru (Husar) de la Iași, care a împlinit în acest an 87 de ani.

Analizând situația de astăzi a țării noastre mă întreb dacă pe un tablou, imaginar al României n-ar trebui scris cu litere de foc un motto mare, actualizat la tot ceea ce se întâmplă azi în țara noastră, în care să fie biciuite aspectele negative existente, cum este luarea de mită din învățământ, asistența medicală, din justiție, când avocatul tău apără pe rival, dacă acesta dă șpagă mai mare, când unii se îmbogățesc prin furturi de miliarde, și mai ales când milioane de români pleacă în străinătate pentru o bucată de pâine iar unii minoritari, care conduc o serie de ministere se plâng că n-au drepturi și se străduiesc să-și întemeieze o patrie pe teritoriul țării noastre!!!

P.S. Precizez că tabloul nostru în forma originală poate fi văzut și astăzi în miniatură la colegii mei care, mai trăiesc cum este colegul meu Vranău Ioan, fiu al comunei Maieru.

Zalău octombrie 2007
MĂNDRAȘ IOAN

Gata de nuntă

Plaiuri bistrițene

Bistrițeanul Nicolae Moldovan în corespondență cu mari personalități

1. Prof. univ. dr. VICTOR MOTOGNA

Nicolae Moldovan face parte din categoria celor voluntari, energici și, de aici, și biografia sa este complexă și insolită, pe unele locuri, și dacă se vrea la fel ca a multora care au avut de pățit sub două dictaturi: prima, străină, în perioada 1940-1944 și a doua națională și comunistă, cunoscută. Edificator îl definește cercetătorul George Vasile Rațiu /1/: „N. Moldovan este cărturarul pentru care crezul și forța, zbuluciumul și năzuința... au fost idealuri pentru care n-a cruțat nimic, nici persoana sa, nici familia și nici propria sa libertate.”

S-a născut la 6 decembrie 1904 în satul Coasta, comuna Șieu-Odorhei, județul Bistrița-Năsăud, în familia țărănilor Toader Moldovan și Fircu, născută Găurean. Bunicul dinspre mamă, Mitru Găurean, a participat la Revoluția din 1848-49, fiind arestat și închis la Gherla aproape doi ani.

Începe școala în satul natal, continuând la Cluj, obținând diploma de învățător la Școala Normală. Este învățător și foarte bun administrator în multe localități: Moiad, județul Sălaj, Prundu-Bârgăului, Josenii-Bârgăului /după căsătorie soția lui fiind din această localitate. Construiește clădiri noi de școală în prima și ultima localitate, elaborează harta județului Bistrița-Năsăud și harta jud. Târnava Mică, în relief, fiind cartograf renumit, publică monografia localității Moiad, unde a avut prima repartizare ca învățător. Primește sprijin în tipărire de la doamna Elena Coșbuc, soția poetului, pe care a cunoscut-o la Bistrița-Bârgăului în casa preotului Pantelimon Zagrai și a fratelui acestuia, editorul Sfata. Publică un manual de geografie pentru clasa a III-a primară, difuzat în cuprinsul județului.

Dictatul de la Viena îl află învățător în Josenii-Bârgăului. Cunoscător al limbii maghiare este confirmat ca director de școală, dar refuză să pună în circulație manuale în limba maghiară, editate la Budapesta, în care românii sunt tratați înjositor. Este arestat și întemnițat la Gheorgheni. Ajunge în România, la Vatra-Dornei, fiind ales președinte al Asociației Refugiaților Români. Energicul Moldovan își dovedește din nou aptitudinile de organizator și administrator, asigurându-le hrană, îmbrăcăminte, școli pentru copii și alte servicii, fapt consemnat de presa vremii /2/, cât și de scrisorile de mulțumire primite de la tovarășii de refugiu /3/.

Din 1931 devin membru al Partidului Țărănesc, dr. Nicolae Lupu, și în scurt timp președintele organizației județene. Din 1933 este deputat județean, iar din 1935 secretarul general al P.N.Ț.

În ianuarie 1947 este închis la penitenciarul din Gherla, până în iunie 1949. Se bucură de libertate

Cluj, în 16 Aprilie 1939.

Dragă Nicolae,

Cheltuielile pe care le-am avut cu Sănducu mi-au dezechilibrat bugetul în așa măsură încât sunt silit să revin la cererea pe care ți-am făcut-o.

Fii bun împrumută-mi 20.000 lei pe timp de 10 luni. Te rog trimite-mi 5 mii lei imediat cu poșta, iar restul mai târziu, când voi merge eu până la voi. Primesc orice condiții îmi pui.

Te salut cu drag.

Victor Motogna

aproximativ trei luni, fiind iar arestat împreună cu Ștefan Lupu, înv. Aurel Gozea, Av. Vasile Buta, preot Victor Deac, prof. Teohar Mihadaș ș.a. Este eliberat în anul 1951, apoi iar arestat și pus la muncă silnică la Borzești și Onești, transferat apoi la Poarta Albă. Este eliberat în 1954, ținut departe de școală, fiind, până la pensionare simplu muncitor la unități din Bistrița. Se stinge din viață la Bistrița, la vârsta de 88 de ani, februarie 1992.

Este în corespondență, pentru că era pasionat epistolar, cu fruntașii politici ai PNȚ, Iuliu Maniu, și după 1990 cu Corneliu Coposu, cu colegi și insuși culturale, cu prof.univ.dr. Victor Motogna, cu istoricul Victor Moldovan, cu

poetul I.Th.Ilea, sau istoricul Vasile Netea.

Vom începe cu două scrisori ale prof. univ. Victor Motogna, pe când se găsea la Universitatea din Cluj, scrisori

Cluj, în 11 Februarie 1939.

Dragă Nicolae,

Am să-ți fac o mare rugămintă. Te rog, foarte mult să-mi împrumuti 20 mii lei pe timp de un an, pe lângă dobânda legală, dându-ți garanție un cambiu semnat de mine și soția mea.

Nas avea nevoie de întreaga sumă de odată, ei: de 7 mii la 18 Febr., c., de 7 mii la 15 Martie și de rest la 15 Aprilie 1939. Aceste sume trebuie să le trimit lui Sănducu în Italia.

Un lucru te mai rog. Să nu pomeniți rudelor mele (nici lui Corneluț) că ți-am cerut acest împrumut. Am motivele mele și nu știu.

Am fost numit conferențiar definitiv, dar nu mi s-a făcut încă încadrarea.

În momentul când oș primi-o, ți-aș restitui sumele împrumutate.

Te salut cu drag.

Victor Motogna
Str. Gh. Coșbuc, 10.

din anul 1939. Nu sunt documente ce se referă la opera ori la proiectele universitarului, ci scrisori „de viață”. Considerăm, și noi, că atunci când e vorba de mari personalități interesează totul pentru că pot „lumina” o viață, drame, condițiile unei vrămi.

Cine este Victor Motogna (1885-1948)? Fiu al județului Bistrița-Năsăud, născut la Breaza, cu vechea denumire Ambriciu, absolvent strălucit, 1904-1905, al liceului năsăudean, matur cu eminență /4/, profesor la Năsăud, 1910-1919, trimis, ca și alții de la Năsăud să organizeze învățământul românesc după 1918 la Dej, apoi profesor univ. la Cluj.

Specialist în istoria medievală, apreciat mult de Nicolae Iorga, peste tot a purtat cu sine acel spirit grăniceresc, el fiind cel care a dat numele poetului bistrițean, Andrei Mureșanu, celui mai mare liceu din Dej.

După lectura scrisorilor ce sunt publicate pentru prima dată acum, se va naște întrebarea: de ce s-a adresat istoricul Motogna învățătorului bistrițean Nicu Moldovan? Întâi că învățătorul avea o situație materială ceva mai mult decât bună: prin căsătorie pe Bârgău avea casă și pământ. Iată în 1939, anul scrisorilor, era secretar general județean P.N.Ț. Apoi, prietenia lor era încă din etapa sălăjeană a Inv. N. Moldovan. Asemenea scrisori se trimit doar unor rude apropiate, sau unor prieteni de nădejde. Ori învățătorul era unul dintre aceștia: a se vedea modul de adresare al unei dintre ele: Dragă NICULIȚĂ!

Cele două scrisori vizează același lucru, un împrumut, și sunt la inteval de două luni. Se pare că învățătorul Moldovan nu-i onorează cererea, atâta timp cât revine în 16 aprilie 1939. Ciudat este faptul că învățătorul își dovedește mereu și cu multă generozitate și cu suficientă promptitudine. Exemplificăm prin câteva nume comune: Iosif Muntean, București, 10.09.1973, spune: „ne-ai fost ca un frate”; Mili Lungu, 28 sept.: „Să îți mulțumim de bunătatea ta, ca întotdeauna”; Victor Sioledea, 6.12.1946: „ne-ai ajutat cu încredere cum numai

un suflet de elită și un prieten adevărat o poate face” /5/.

Importante rămân scrisorile prof. univ. dr. Victor Motogna și situația lui materială precară din acel 1939, cât timp acceptă condiții de orice fel numai să iasă din acea criză financiară.

Cluj, 11 februarie 1939

Dragă Nicolae,

Vin să-ți fac o mare rugămintă. Te rog foarte mult să-mi împrumuti 20 mii lei pe timp de un an, pe lângă dobânda legală, dându-ți garantat un cambiu semnat de mine și soția mea.

N-ai avea nevoie de întreaga sumă deodată, ci 7 mii la 18 febr. c., de 7 mii la 15 martie și de rest la 15 aprilie 1939. Aceste sume trebuie să le trimit lui Sănducu în Italia.

Un lucru te mai rog. Să nu pomeniți rudelor mele, nici lui Corneluț, că ți-am cerut acest împrumut. Am motivele mele și nu știu.

Am fost numit conferențiar definitiv, dar nu mi s-a făcut încă încadrarea.

În moment când aș primi-i, ți-aș restitui sumele împrumutate.

Victor Motogna
Str. Gh. Coșbuc, 10

Cluj, 16 aprilie 1939

Dragă Niculiță,

Cheltuielile pe care le-am făcut cu Sănducu mi-au dezechilibrat bugetul în așa măsură încât sunt silit să revin la cererea pe care ți-am făcut-o.

Fii bun împrumută-mi 20.000 lei pe timp de 10 luni. Te rog trimite-mi 5 mii lei imediat cu poșta, iar restul mai târziu, când voi merge eu până la voi. Primesc orice condiții îmi pui.

Te salut cu drag,
Victor Motogna

/1/ G.V.Rațiu - N. Moldovan, ms. conferință, Casa Corpului Didactic, Bistrița-Năsăud, nr. 16/20 febr. 1991, pag. 1

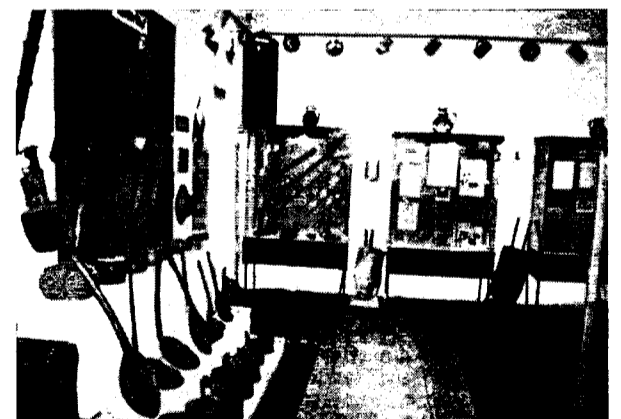
/2/ Fond Emil Precup, 8934/42378, Biblioteca Academiei Române, filiala Năsăud.

/3/ În posesia autorului.

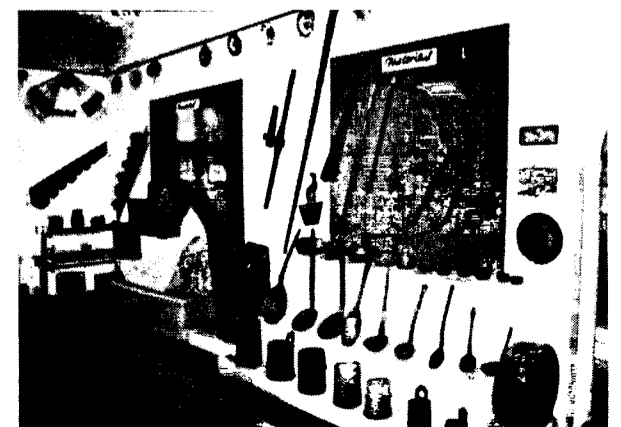
/4/ Raportul al XLII-lea despre Gimnaziul superior fundațional din Năsăud, pe an șc. 1904-05, Bistrița 1905, p. 50

/5/ Vezi numărul 3.

ION POENARU

Interioare
Muzeul "Cuibul visurilor"

Rebreniana

Toponimie rebreniană

Glosar al localităților cu nume reale împrumutate de scriitor de la altele pe baza unor motivații personale (4)

Lechința numire preferată de Rebreanu pentru Beclean: „Zaharia Herdelea, învățator cu mult viitor în Lechința, funcționar la poștă”, întâlnită în romanul *Ion*.

Lușca „sat mare și bogat, cu păduri grase și vite multe”, unde e subnotar Titu Herdelea din romanul *Ion*, nu e altul decât Vărarea (Nepos).

Monor satul de baștină al doamnei Herdelea din romanul *Ion*, capitolul I: „Maria Herdelea era fată de țărani de pe la Monor”, este în realitate Beclean (*Jurnal*, II, p.393). Tot în romanul *Ion*, Monorul e înfățișat „târșușor, reședință de vară a unei familii de conți” (capitolul II) echivalent tot cu Becleanul.

Parva comună numită și Lunca Vinului, așezată pe Valea Rebrii, va împrumuta numele Anieșului, sat aparținător Maierului. În *Cuibul visurilor*, Anieșul e numit Parva: „Noroc că ne întâlnim cam rar, căci ei stau în capul satului dinspre Parva”. Anieșul e numit Parva și pentru apele minerale comune celor două așezări. Tot cu numele de Parva, numește Rebreanu orașelul Beclean în romanul *Pădurea spânzuraților*. „târșușorul Parva de pe Valea Someșului; aleea de fragi din Parva dreptă și îngrijită, de la gară până-m mijlocul orașelului părea un tunel nesfârșit”. Numele este de origine latină.

Vărarea numire aleasă de Rebreanu pentru satul copilăriei lui Maieru. Gavril Scridon atenționează în „Liviu Rebreanu pe meleaguri născudene”: „Rebreanu numește satul copilăriei Vărarea dar trebuie să citim Maieru, fiindcă toponimicele, numele unor tovarăși din copilărie, poziția așezării, toate sunt maierene”. În novela *Cuibul visurilor*, Vărarea (Maieru) se înfățișează astfel: „Cu cât mă apropiam de Vărarea, cu atât emoția mă copleșea mai mult. Uite Vărarea... Din vârful Măgureii soarele o privește ca un ochi de foc, ocrotitor. Lumina aurie o mângâie și o leagănă... Șoseaua o taie în două, nesfârșită, iar Someșul a spală ca pe un copil răsfățat... Și totuși cât e de mare! Nici cu închipuirea n-o poți cuprinde. Dincolo de apă, doar să ieși din sat și îndată pășești în împărăția zmeilor... De câte ori ne avântăm până-n capul satului din jos, prin țigănițe, mama ne așteaptă cu nuiua... Mai bine să ne jucăm în fața casei noastre, în șanț, să nu ne calce căruțele... Dumitru Boșca, Constantin Partenie! Stați! Mihoc: du-te și cheamă pe Iulian și pe Vichentie și pe Octavian!... Emil, tu rămâi cu fetele, că ești mai mic... Acu haideți s-o tulim la Someș, să ne scaldăm, dar să nu ne vadă tata că-i vai și amar”.

Zagra nume de așezare folosit de Rebreanu pentru localitatea Chiuza în romanul *Ion* capitolul V: „mama lui Zaharia Herdelea era de loc din Zagra”.

4. Toponime de altă natură

Ardea! Rebreanu preferă să folosească această denumire a Transilvaniei întrebunțată din secolul al XIII-lea ajunsă la noi prin filieră maghiară: „țara de dincolo de păduri”.

Bătătura din Arini din Maieru „în Arini s-a terminat jocul” (Caiete, p.461).

Bîrgău Amintit în novela *Hora Morții* (Dolga Mihai din Bîrgău) și în romanul *Ion* („Munții Bîrgăului unde mergea Ion la pădure”).

Cimitirul evreiesc din Maieru: „năpădit de buruieni, de dincolo de râu. E așezare tristă, înspăimântătoare acest cimitir a cărui groază nu o domolește decât clipocitul monoton, mistic al Someșului”.

Măgura Caselor toponimic central al comunei Maieru a cărui fantasmă „-a urmărit o viață întreagă”

(Florica Puia Rebreanu, „Pământul bătătorit de tatăl meu”, apare în novela *Cuibul visurilor* astfel: „Măgura pe care noi plănuim s-o radem când vom fi mari, ca să răsară soarele mai devreme, Măgura cu vârful pleșuv, cu burtă umflată și împădurită, mă privește îngândurată, dojenitoare”. Toponimicul e în realitate Măgura de Sus (dinspre Rodna). Totuși, în viziunea lui Rebreanu se învârtă în jurul ei: din vârful ei privește soarele, ea primește pe Liviu în „Cuibul visurilor” după treizeci de ani: „Și deodată Măgura cu capul pleșuv, se ivi în geam, privindu-mă mirată, ca pe un străin nepofit. Și la poalele ei satul se zburleca ca o cloșcă ce-și ferește puul de uliu”. Și tot Măgura este și cea care-l privește îngândurată, dojenitoare, când se desparte de ea pentru întâia oară Liviu de Maieru. Sora ei geamăna, Măgura Cocorilor din romanul *Ion* apare: „în vârf c-o căciula zdreavă de pădure, dar trupul i-e lăzuit, arat și semănat” (amândouă dealuri de formă calotă).

Moara din Arini întâlnită în novela *Ofilire*: „Valurile oțelose se năpusteau mugind asupra zăgazurilor căptușite cu bolovani, le hurducau, le palmuiau, să le biruie, se aruncau turbate pe scândurile lucioase la vale și se prăbușeau în vârtejuri adânci ale hălboanei” este la fel cu moara din Maieru situată în locul numit Arini unde avea loc și hora pe timpul copilăriei lui Rebreanu la Maieru.

Strămturile Poienii toponimic real ce apare în novela *Răfuiala*: „drumul golaș prin strămturile Poienii” drum ce ducea la Măgura, cunoscut îndeaproape de scriitor cu ocazia slujbei pe care cândva a îndeplinit-o la Măgura, ca subnotar.

Strămturile Singeorzului toponimic real situat la intrarea în Maieru dinspre Singeorz-Băi, unde valea se îngustează mereu. Este întâlnit în novela *Cuibul visurilor*.

Pădurea spânzuraților toponimic real din jurul Prislopului, cuprins alături de alte nume de păduri, localități, etc. reluate de Rebreanu pentru romanul *Ion* (cf. Stancu Ilin, *Liviu Rebrenu în atelierul de creație*, p. 144).

Râpa de la Stâncă Zinelor alt toponimic real din împrejurimile Maierului aflat la baza Măgureii Porcului, loc încârcat de legende, care apare în piesa *Osânda*: „Boii și cerul lui Petru au rămas la Stâncă Zanelor, la prăpastii-ripa de aici e oablă ca părilete” (*Opere*, voi. 11, *Teatru* p.624).

Someșul Mare reper de bază pentru scriitor, este descris admirabil de soția scriitorului, Fanny: „Murmurul neîntrerupt al Someșului care străbate întocmai prin inima satului, aci mâniaș, aci liniștindu-se, aci cu suprafața lină ca o uriașă și veșnică oglindă vie, aci cu cotluri spumegânde care nimicesc și vreascul și stâncă; râul acesta legendar este însuși simbolul nemuritor al operei zidite de talentul lui” (*Cu soțul meu*, p. 28). Această apă cu nume de vechime traco-dacică, însemnând „liniștit” apare frecvent de-a lungul întregii sale opere.

În schița *Vrăjmași*: Iliș sfredeleşte și sfarmă stâncile învelite cu mușchi gălbui de pe meleagurile Someșului cel cu apă clevetitoare și argintie”, este înfățișat în trecerea lui vijeliosă prin Maieru. În novela *Proști*: „plopii bătrâni de pa malul Someșului” priveghează sosirea lui la Năsăud iar în *Cuibul visurilor* este înfățișată lupta Someșului cu pietrele: „Someșul fugea printre picioarele lor, răslogindu-se peste bolovani din cale, mugind parcă l-ar fi alungat o arătare înspăimântătoare”. Numele Someșului apare de asemenea în romanele *Ion* și *Pădurea Spânzuraților*. De fapt, însuși Rebreanu mărturisea că „Valea Someșului a fost și va rămâne pentru mine cel mai frumos loc de pe pământ” (*Jurnal*, voi. I, p. 516).

IIACOB NAROȘ

Cartea

Cândva mă voi întoarce acasă

de Teodor Tanco

În volumul 2 („Refugieri prin țara mea”), dl. Teodor Tanco își propune, în continuare, să dea socoteală cititorilor despre viața sa. Impresia pe care o ai, după ce vei citi noi mărturisiri, este că autorul nu aspiră să câștige favoruri, în ciuda adversităților pe care le-a întâlnit după plecarea sa în România Mică.

Al treilea său vis, acela de a ajunge pilot (primele două cioban și învățător), se spulberă repede. Întoarcerea în timp nu ni-l relevă că ar fi năzuit să devină autor de cărți. Acumulând multă experiență socială, tânărul Tanco va constata, încetul cu încetul, că țesătura realității începe să fie mult mai complicată. Demersurile făcute pentru susținerea examenului de conținut, la București, călătoriile pe tren, însoțit de prietenul său, Violel Nistor, stabilirea pentru o scurtă perioadă în Turda pentru continuarea liceului

ocupă primele o sută de pagini. Suntem în anii celui de-Al Doilea Război Mondial când asistă neputincios la deportarea țiganilor în Transnistria, se întoarce la București pentru a i se aproba susținerea examenului fatalist, mai cu seamă că Ministerul îl repartizase, inițial, la un alt liceu, de data aceasta în Brad.

Obsesia susținerii acestui examen îl urmărește tot timpul; drumurile dese în capitală pentru a și-l da undeva în Ardealul neocupat demonstrează că burocrăția n-a lipsit din această țară nici măcar în anii războiului. Un episod aparte îl ocupă însă dragostea la prima vedere, pe tren, cu Maria Elena (Marilena), contiiuată câteva luni, la distanță, prin scrisori; este, de fapt, romantismul specific vârstei, dar și al vremurilor.

Fiecare personaj din acest roman autobiografic trăiește drama refugiatului; Iliș, Traian sau Violel sunt niște oameni singuri care încearcă să se adapteze noilor domiciliu, cu alte cuvinte: să supraviețuiască.

Instalarea tânărului Tanco în Blaj pentru continuarea studiilor, internarea forțată în spital din cauza scabiei coincid cu scrierea sămănătoristă de adio de la Marilena, ceea ce, evident îl bulversează sentimental, dar îl și responsabilizează. Evenimentele politice și militare încep să-i influențeze modul de a gândi, până atunci, adolescentin. Vara anului 1943 îl găsește tot pripeag. obișnuit deja cu drumurile, ajunge din nou la Vatra Domei, după ce dorește să se transfere la Cernăuți pentru a fi mai aproape de fratele său, Florian, militar în armata română. Nu reușește și, în consecință, este nevoit să se întoarcă la Blaj. Astfel își încheie pelegurul Tanco cele 330 de pagini ale acestui al 2-lea volum afectiv, publicat la ed. Limes, Cluj-Napoca, 2007.

ICU CRĂCIUN

Toponimie

Interferențe lexicale geto-gotice în graiul arhaic din Ținutul Năsăud

-urmăre din nr. 3-

Redăm înregistrările cuvintelor gotice conform dicționarelor etimologice, autor Prof. Univ. Dr. Gerhard Köbler, Universitatea din Innsbruck (<http://www.koeblergerhard.de>):

Gothic: weitwodei 'mărturisire'

Language: got.

Grammar: sw. F. (n)

Bibliography: (Krause, Handbuch des Gotischen 139,2, 140,3)

Translation (German): Zeugnis, Bezeugung, Zeugnisablegung

Translation (English): testimony, attestation, testifying, witness

Latin source: testimonium

Greek source: μαρτυρία, μαρτύριον

See also: s. *weiten

Source: Bi (340-380), Sk

Type of borrowing: ? Lüs., ? Lbd. gr. μαρτυρία

Etymology: s. weitwōPs

Attestations: Nom. Sg. weitwodei 2Kr 1,12 A B; 2Th 1,10 A; Tit 1,13 A; Sk 6,12 Enb; Akk. Sg. weitwodein 1Tm 2,6 A B

Notes: vgl. Streitberg, Gotisches Elementarbuch 157 Anm. 1 Gothic: weitwodeins 'a mărturisire'

Language: got.

Grammar: st. F. (i/ō)

Bibliography: (Streitberg, Gotisches Elementarbuch 152 Anm. 6, Krause, Handbuch des Gotischen 140,3)

Translation (German): Zeugnisablegung, Zeugnis

Translation (English): act of testifying, attesting, witness-bearing, witness

Source: Sk (400)

Type of borrowing: ? Lüs., ? Lbd. gr. μαρτυρία

Etymology: s. weitwōPs

Attestations: Nom. Sg. weitwodeins Sk 6,19 Enb

Notes: vgl. Streitberg, Gotisches Elementarbuch 157 Anm. 1; ? gr. μαρτυρία

Gothic: weitwodi* 'mărturisitor'

Language: got.

Grammar: st. N. (ia)

Bibliography: (Krause, Handbuch des Gotischen 125,2)

Translation (German): Zeugnis

Translation (English): testimonial, depositional attestation, witness

Latin source: (testis)

Greek source: (μαρτύριον)

Source: Bi (340-380)

Type of borrowing: ? Lüs., ? Lbd. gr. μαρτύριον

Etymology: s. weitwōPs

Attestations: weitwodja 2Tm 2,2 B

Notes: Der Übersetzer gab gr. mōrtuj, Zeuge durch weitwōdi, Zeugnis wieder

Să căutăm etimologia cuvântului gotic weitwodei, ca derivând din termenii neatestați direct weit* + wod*.

Primul termen weit înseamnă 'departe, în zare, în față, în frunte, cel dinaintea' conform : O.E. wid, from P.Gmc. *widaz (cf. O.S., O.Fris. wid, O.N. viðr, Du. wijd, O.H.G. wit, Ger. weit), probabil din PIE *wi-ito-, de la rădăcina *wi- "îndepărtat", iar cel de-al doilea termen 'wod' înseamnă 'a merge, a (se) afunda'. Sesizăm aici participiul verbului a se afunda / cufunda, respectiv cufundat.

Termenul wod trebuind să fie explicat mai temeinic, vom porni de la de la rădăcina proto-indo-europeană (PIE) *wadh- atestată doar în limbile germanice și în latină, cu sensul de 'a merge, a (se) afunda'.

Conform Julius Pokorny "Indogermanisches Etymologisches Wörterbuch" dicționar scanat și editat de George Starostin (Moscovia) și A. Lubotsky, avem:

Gothic: weitwodei 'mărturisire'

Language: got.

Grammar: sw. F. (n)

Bibliography: (Krause, Handbuch des Gotischen 139,2, 140,3)

Translation (German): Zeugnis, Bezeugung, Zeugnisablegung

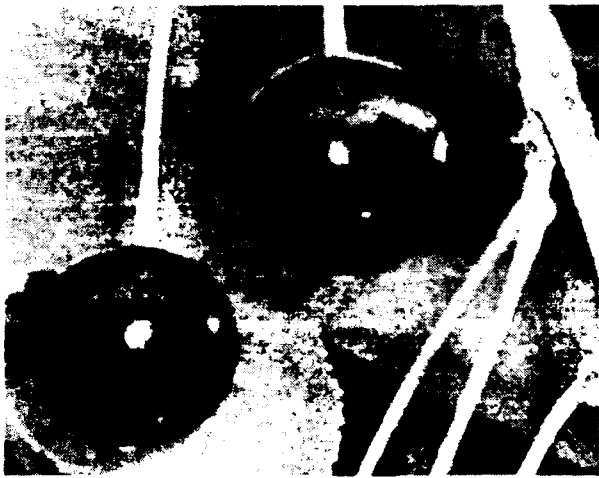
Translation (English): testimony, attestation, testifying, witness

-continuare în pag. 8-

C.P.N.

Lista avifaunistică
Rotunda Lala Ineu - 09-12.08.2007

LA CIREȘE AMARE...

Plouă de 2 zile și-mi pare bine că se împlinesc acum ierburile, florile și se fudulesc bureții... da mâine de tot m-aș bucura să nu dea cu apa de sus! Urmărind dare de aripi în văzduh am chitit cocoșari și grauri la furat de cireșe negre și amărui ca ochii iubirii din tinerețe! Așa că dis-de- dimineață mi-oi lua picioarele la spinare, canonul în buzunare și m-oi aburca printre crengi ca să-înnegresc dinții cu fructe sălbatice și să-mi albe păcătosul meu suflet cu năzărirea norilor printre creng apoi spre seară să cad în butoiul cu... melancolie; sper nu fie uscat și nici izvorul inspirației să-mi fie secăt!

Duminică, sper a reuși să mai fac o expediție mine însumi la poiana lăstunilor negrii, de tuș (Ap apus). Ierburile sunt cât călărețul și clinchetesc de seminte sunătoare; unde mai ieri socul, măceș

păducelul... erau plini de flori, astăzi au fructe verzi, ce mâine-poimâine s-or împlini și înroși, înnegri. Cât de repede trece, Doamne, vara, tinerețea, dragostea... Offff, of, of! Și alte... ofuri.

Iată, doar câteva cuvinte spuse în șoaptă pentru tine și inima ta! Am un chef să ies în livezi, chiar acum, în 10 minute, descurt, prin buruieni cu fluturi amețiți de parfumuri, să mă spal pe picioare, că tot n-am făcut baie aseară!? Și am să-mi fac pe plac, cu toate că cel mai greu e să mă țin de promisiunile pe care mi le fac mie însumi!

Ș-apoi stând pe o buturugă de măr ruginit, m-oi duce cu gândul la cine m-a gândit.

ILIE HOZA

Nr.	Specia (rom)	Specia (Latina)	Efec.	observatii
1.	Sorecar	<i>Buteo buteo</i>	2	MM/v
2.	Acvila mica I	<i>Hieraetus pennatus III</i>	2	MM
3.	Vinderel	<i>Falco tinnunculus</i>	3	MM
4.	Soim calator	<i>Falco peregrinus</i>	3	MM
5.	Cocos de munte	<i>Tetrao urogallus</i>	1	MM fem.
6.	Randunica	<i>Hirundo rustica</i>	26	MM/v
7.	Lastun de casa	<i>Delichon urbica</i>	44	v
8.	Fasa de munte	<i>Anthus spinoletta</i>	72	MM
9.	Fasa de padure	<i>Anthus trivialis</i>	8	v/MM
10.	Codobatura alba	<i>Motacilla alba</i>	53	v/MM
11.	Codobatura de munte	<i>Motacilla cinerea</i>	3	v
12.	Pantarus	<i>Troglodytes t.</i>	2	MM
13.	Macaleandru	<i>Erithacus rubecula</i>	4	v
14.	Codros de munte	<i>Phoenicurus ochruros</i>	5	v/MM
15.	Mierla	<i>Turdus merula</i>	4	v/MM
16.	Sturz de vasc	<i>T. viscivorus</i>	27	MM
17.	Silvie mica	<i>Sylvia curruca</i>	3	MM
18.	Pitulice mica	<i>Phylloscopus collybita</i>	14	MM/v
19.	Ausel	<i>Regulus regulus</i>	18	MM
20.	Pitigoi mare	<i>Parus major</i>	32	MM, v
21.	Pitigoi sur	<i>Parus palustris</i>	13	v/MM
22.	Pitigoi de munte	<i>Parus montanus</i>	16	MM
23.	Pitigoi motat	<i>Parus cristatus</i>	18	MM
24.	Pitigoi de bradet	<i>Parus ater</i>	15	MM
25.	Pitigoi codat	<i>Aegithalos caudatus</i>	9	v
26.	Sfrancioc rosatic	<i>Lanius collurio</i>	2	v
27.	Gaita	<i>Garulus glandarius</i>	2	v
28.	Alunar	<i>Nucifraga caryocatactes</i>	27	MM
29.	Corb	<i>Corvus corax</i>	7	MM/v
30.	Cioara griva	<i>C. corone corone</i>	9	v
31.	Vrabie de casa	<i>Passer domesticus</i>	77	v
32.	Vrabie de camp	<i>P. montanus</i>	14	v
33.	Cinteza	<i>Fringilla coelebs</i>	188	v/MM
34.	Botgros	<i>Coccothraustes</i>	2	MM
35.	Canaras	<i>Serinus serinus</i>	3	v
36.	Florinte	<i>Carduelis chloris</i>	5	v
37.	Sticlete	<i>C. carduelis</i>	14	v
38.	Mugurar	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	7	MM
39.	Canepar	<i>Carduelis cannabina</i>	17	v
40.	Forfecuta	<i>Loxia curvirostra</i>	212	MM
41.	Presura aurie	<i>Emberiza citrinella</i>	17	v
42.	Ciuf pitic	<i>Otus scops</i>	1	c
Tot.	42 specii	Tot.efective sp.	1001	

Legenda :

MM- obs. in zona Montana (peste 1400 m)

Vv - obs. pe firul vailor sau in zone rurale.

C - cantec

Concluzii

- ♣ Intr-un interval de 4 zile au fost observate 42 de specii cu un efectiv de 1000 de indivizi.
- ♣ 4 specii de rapitoare diurne si doar una (audibila) de strigiforme - *Otus scops*.
- ♣ O specie noua pentru zona muntilor Rodnei - acvila mica - *Hieraetus pennatus*.
- ♣ Specie rara pentru PNMR - o femela de cocos de munte, in zbor pe deasupra jnepenisorilor de pe Saua Gagilor.
- ♣ Efective "interesante" de forfecuta si fasa de munte!

I

inv.Ilie Hoza

Lista speciilor avifaunistice
Casa Laborator 13/17.08 Pietrosul Maramuresului

Nr.	Specia/nume popular	Specia/nume stiintific	Nr. Ex.	Comentarii simboluri
1	Acvila de munte	<i>Aquila chrysaetos</i>	1	1 imat. MM
2	Uliu pasarar	<i>Accipiter nisus</i>	1	1 ex. Juv. Capturat
3	Cocos de munte	<i>Tetrao urogallus</i>	1	1 masc. MM
4	Ciocanitoare verde	<i>Picus viridis</i>	1	v
5	Ciocanitoare pestruta mare	<i>Dendrocopos major</i>	2	v
6	Ciocanitoare de munte	<i>Picoides tridactylus</i>	2	MM
7	Randunica	<i>Hirundo rustica</i>	18	v
8	Lastun de casa	<i>Delichon urbica</i>	50	v
9	Fasa de padure	<i>Anthus trivialis</i>	3	v
10	Codobatura alba	<i>Motacilla alba</i>	14	v
11	Codobatura de munte	<i>Motacilla cinerea</i>	5	v
12	Pescarel negru	<i>Cinclus cinclus</i>	4	v
13	Brumarita de padure	<i>Prunella modularis</i>	9	MM
14	Pantarus	<i>Troglodytes troglodytes</i>	6	MM
15	Macaleandru	<i>Erithacus rubecula</i>	5	MMv
16	Codros de padure	<i>Phoenicurus ochruros</i>	7	MMv
17	Mierla	<i>Turdus merula</i>	3	v
18	Pitulice mica	<i>Phylloscopus collybita</i>	11	MMv
19	Ausel	<i>Regulus regulus</i>	18	MM
20	Muscar negru	<i>Ficedula hypoleuca</i>	1 j.	MM
21	Muscar mic	<i>Ficedula parva</i>	2 j.	MM
22	Pitigoi mare	<i>Parus major</i>	55	MMv
23	Pitigoi sur	<i>Parus palustris</i>	18	V
24	Pitigoi de bradet	<i>Parus ater</i>	19	MM
25	Pitigoi de munte	<i>Parus montanus</i>	92	MM
26	Pitigoi motat	<i>Parus cristatus</i>	40	MM
27	Pitigoi albastru	<i>Parus caeruleus</i>	7	v
28	Cojoaica	<i>Certhia familiaris</i>	1	MM
29	Sfrancioc roscat	<i>Lanius collurio</i>	2	v
30	Gaita	<i>Garulus glandarius</i>	2	v
31	Alunar	<i>Nucifraga caryocatactes</i>	70	MM
32	Cioara griva	<i>Corvus c. cornix</i>	94	v
33	Stancuta	<i>Corvus monedula</i>	35	v
34	Cioara de semanatura	<i>Corvus frugilegus</i>	7	v
35	Corb	<i>Corvus corax</i>	6	MMv
36	Vrabie de casa	<i>Passer domesticus</i>	70	v
37	Vrabie de camp	<i>Passer montanus</i>	15	v
38	Cinteza	<i>Fringilla coelebs</i>	85	vMM
39	Florinte	<i>Carduelis chloris</i>	2	v
40	Sticlete	<i>Carduelis carduelis</i>	22	v
41	Mugurar	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	24	MM
42	Canepar	<i>Carduelis cannabina</i>	34	v
43	Forfecuta	<i>Loxia curvirostra</i>	172	MM
44	Presura galbena	<i>Emberiza citrinella</i>	5	v
Tot.	44 specii	Tot. efective	1041	

Legenda :

MM- obs. in zona Montana (peste 1400 m)

Vv - obs. pe firul vailor sau in zone rurale.

Imat. - exemplar imatur

j. - juvenil, pui din acest an.

Cateva consideratii:

- ♣ Intr-un interval de 4 zile au fost inventariate 44 specii cu un efectiv de 1041 indivizi.
- ♣ Au fost notata o specie de ciocanitoare (*Picoides tridactylus*) ceea ce dovedeste ca monitorizarile mai dese pot aduce specii noi pe lista avifaunistica a zonei (a se vedea de asemenea cele 2 specii de muscar *Ficedula hypoleuca* si *Ficedula parva*).
- ♣ Au fost observate 2 "rara aves" ale Pietrosului : 1 exemplar tanar de acvila de munte (pete subalare albicioase) si un cocos de munte!

Inv.Y.Hoza

Toponimie

**Interferențe lexicale
geto-gotice în graiul
arhaic din
Ținutul Năsăud**

(-continuare din pag. 6-)

Latin source: testimonium
Greek source: μαρτυρία, μαρτύριον
See also: s. *weitan
Source: Bi (340-380), Sk
Type of borrowing: ? Lūs., ? Lbd. gr. μαρτυρία
Etymology: s. weitwōPs
Attestations: Nom. Sg. weitwodei 2Kr 1,12 A B; 2Th 1,10 A;
Tit 1,13 A; Sk 6,12 Enb; Akk. Sg. weitwodein 1Tm 2,6 A B
Notes: vgl. Streitberg, Gotisches Elementarbuch 157 Anm. 1
Gothic: weitwodeins 'a mărturis'
Language: got.
Grammar: st. F. (i/ō)
Bibliography: (Streitberg, Gotisches Elementarbuch 152
Anm. 6, Krause, Handbuch des Gotischen 140,3)
Translation (German): Zeugnisabiegung, Zeugnis
Translation (English): act of testifying, attesting, witness-
bearing, witness
Source: Sk (400)
Type of borrowing: ? Lūs., ? Lbd. gr. μαρτυρία
Etymology: s. weitwōPs
Attestations: Nom. Sg. weitwodeins Sk 6,19 Enb
Notes: vgl. Streitberg, Gotisches Elementarbuch 157 Anm.
1; ? gr. μαρτυρία
Gothic: weitwodi* 'mărturisor'
Language: got.
Grammar: st. N. (ia)
Bibliography: (Krause, Handbuch des Gotischen 125,2)
Translation (German): Zeugnis
Translation (English): testimonial, depositional attestation,
witness
Latin source: (testis)
Greek source: (μάρτυς)
Source: Bi (340-380)
Type of borrowing: ? Lūs., ? Lbd. gr. μάρτυς
Etymology: s. weitwōPs
Attestations: weitwodja 2Tm 2,2 B
Notes: Der Übersetzer gab gr. mōrtuj, Zeuge durch weitwōdi,
Zeugnis wieder
Limba engleză confirmă prin înregistrările din Enciclopedia
Britanica verbul to wade cu formele wod (p.t 'timpul trecut')
și wad (p.p. 'participiul trecut') cu sensul 'a (se) afunda'.
Pe baza referințelor etimologice de mai sus reiese
înțelesului cuvântului gotic woda-[a se citi 'voda'] cu înțelesul
de 'cufundat' (participiu verbului a se cufunda).
Botezul ca legământ de credință se circumscrie
semantic câmpului lexical weitwod și justifică totodată o
posibilă ascendență a participiului gotic wod în rădăcina
gotică wadi 'legământ', conform rădăcinii PIE wadh- (sau
'wadh-') 'legământ, angajament solemn', lat. vas, vadis
'chezaș, garant'; vadimonium 'chezășie'.
Fiind legat de Botez prin Crez, Voivod-ului i se
aplică și celelalte epitete aie Sfântului Ioan Botezătorul, așa
cum transpar din scrierile religioase: propovăduitor, înainte-
mergător, mărturisor, botezător, învățător, mucenic, etc.
În mod special primele doua apelative ne îndreptățesc să
afirmăm ca limba română are percepția cea mai
„acoperitoare” asupra sensului termenului voivod, prin
aceasta deosebindu-se de limbile slave înconjurătoare.
-va urma-

VILUȚ CĂRBUNE

Rebus

Puțină premiologie

A		I							M	
									Y	
								L		

de Nord, care, ca o curiozitate, își spală hrana înainte de a o consuma, numindu-se și urs spălător. 9. Fuior (Munt.) - Poet dramatic german, Frederic (1813-1863), care atrage atenția prin cugetarea: "Gândește-te că printr-o minciună sacrifici nu numai un adevăr, ci adevărul în general". 10. Totalitate de cugetări populare - Începutul jocului de Loto. 11. Poet măierean, Iustin (1900-1976), sărbătorit anul trecut la "Zilele măierei", din ale cărui manuscrise prof. Sever Ursoa - exegetul operei poetului a editat cartea "Poezii", Editura Napoca Star, Cluj-Napoca, 2006 - Refren la colindele românilor.

VERTICAL: 1. Una din componentele câmpului magnetic - Poet și scriitor român Tudor (1880-1967), care precizează: "Ar fi de dorit ca tineretul să nu uite zicala - cei șapte ani de acasă - și să o ia în serios, fie că s-au bucurat de cei șapte ani, fie că au suferit. 2. Floarea ochilor - Poet tragic grec (525-456 î. Hr.), părintele maximei: "Cine nu este invidiat nu este vrednic de a trăi". 3. Localitate din Bucovina, fostul județ Cernăuți; azi încorporată statului ucrainean - Partidă de fotbal. 4. Albastru ca cerul (inv.) - Ce iese din cap! - Duminic de la Nicolae. 5. Leonte Emil - Plin de lână - Tras la umbră! 6. Microbiolog elvețian (Werner), cercetării în genetică moleculară, pentru care a primit premiul Nobel (medicină și fiziologie) în anul 1978 - Apă mare, așa cum este Someșul primăvara. 7. "Neînfricat măierean", scriitor și ziarist cu pană "ascuțită" și acidă, înverșumător al comunismului, pentru care a plătit scump cu ani grei de închisoare, Emil... - Mălin (1913-1977) - Stat din America de Sud cu capitala la Lima. 8. Moneda națională a Japoniei - Diviziune administrativă din Danemarca - Prefix cu semnificația "dublu", "de două ori". 9. 365 de zile - Localitate în Algeria. 10. Poate că este cel mai înțelept rege evreu, trăitor cu aproape o mie de ani înainte de Isus, din ale cărui "Proverbe" am ales pe următorul: "Cel ce umblă după dreptate ajunge la viață, iar cel ce fuge după rău - la moarte". - Vin după ei! 11. Scriitor francez André (1869-1951), care precizează: "Imaginația imită, spiritul critic creează" - Scriitor englez, care conține: "Legăturile dintre înțelepciune și bunătate sunt multiple și faptul că țin una la alta nu se deduce numai din aceea că înțelepciunea face a omul să fie bun, ci și din aceea că bunătatea te face înțelept".

Dicționar: IRSG, HCM, SOP, EHEL, LPZ, AVAI, AMT, YOUB

Dezlegarea careului din numărul trecut: CUVÂNT - LUCA - ARISTOTEL - S - NEPOS - AMIEL - TCIF - MEN - SA - EHE - SOLOMON - ME - SAG - SIP - I - SYRUS - E - V - RZOV - LTP - AI - EL - E - IORGA - ONOARE - PAIN - MONTESQUIEU

MACAVEI AL. MACAVEI

S-au născut IULIE-OCTOMBRIE

Docî Mario-Samuel, Docî Manuel-Otniel, Rebrean Andreea-Claudia, Berende Matteo, Avram Denisa-Maria, Ureche Maria-Paraschiva, Colță Daniel, Hoza Daniela, Hoza Denisa, Sădor Lucian-Ionuț, Gyorgy Maya, Mihali Robert, Hoza Daniel, Hoza Silvia, Rebrîșorean Vlad-Raul, Isip-Rațiu Emil, Iugan Andreea-Dănuța, Miclea Cristian-Florin, Buta Sebastian-Laurențiu, Cărbune Oltița-Gabriela.

Să crească mari, frumoși și sănătoși!

S-au căsătorit IULIE-OCTOMBRIE

Fliămând Mariu și Popicica Leontina, Bama Vasile și Rebrîșorean Elena, Bujor-Tolca Ștefan-Dan și Avram Dorina-Palagica, Motofelea Filip-Alin și Ursoa Ioana, Pop Vasile și Cimuca Viorica-Gațoana, Loringiu Petru și Rebrîșorean Victoria, Hangea Aurel și Pui Victoria, Ursoa Liviu-Ioan și Ometiță Maria-Ilișca, Ursoa Leontin și Irini Dorina, Dumitru Ioan-Luțu și Cărbune Adriana-Ramona, Loring Mihai și Pui Anuța-Ramona, Magda Iacob -Gabriel și Prîsecaru Claudia, Hordoan Vasile-Ioan și Marica Maria, Jurjea Alexandru și Veciuca Viorica-Rodica, Roman Benjamin-Ioan și Pop Elisabeta, Buna Dumitru și Rus Elena, Vertic Ioan și Loringiu Maria-Ionelia, Pop Iacob și Isip Ana-Silvia, Moravetz Dorel și Bălăniuc Ioana, Mihailă

Silviu și Pîțarca Georgeta, Crețiu Vasile și Cimuca Victoria, Dragomir Gabriel și Domide Anastasia, Ursoa Ovidiu și Hădărău LEIȚA, Candale Lazăr și Cîrceie Ana, IVănescu Gheorghe și Moisil Vasilița, Cotu Florin și Ureche Măriuța-Viorica, Născuțu Ionel și Vârzar Ana-Maria, Loringiu Ioan și Andronesi Ilișca, Sidor Silviu și Berende Ana, Buia Ioan și Clode Anuța-Măriuța, Pop Ioan și Strîmbu Virginia, Dunca Sergiu-Gelu și Ureche Claudia, Naroș Lazăr și Cârja Marina, Berende Monda și Gălușcă Viorica, Ureche Adin și Candale Palagica, Hodoroga Toader și Plug Violeta, Moisil Viole și Bama Mărioara, Mihailă Petru Greasim și Motofelea Ana

Casă de piatră

Au decedat IULIE-OCTOMBRIE

Cărbune Ionel - 85 ani, Croitor Ioana - 60 ani, Candale Grigore - 93 ani, Hangea Saveta - 82 ani, Macarie Viorica - 82 ani, Zavaschi Vasile - 66 ani, Loringiu Virginia - 77 ani, Ureche Anchidim - 78 ani, Candale Docea - 77 ani, Boșca Ionel - 73 ani, Ometiță Alexandru - 82 ani, Rebrîșorean Iovu - 78 ani, Pui Maria - 85 ani, Avram Oltița - 49 ani, Andronesi Augustin - 73 ani, Bolfă Toader - 70 ani.

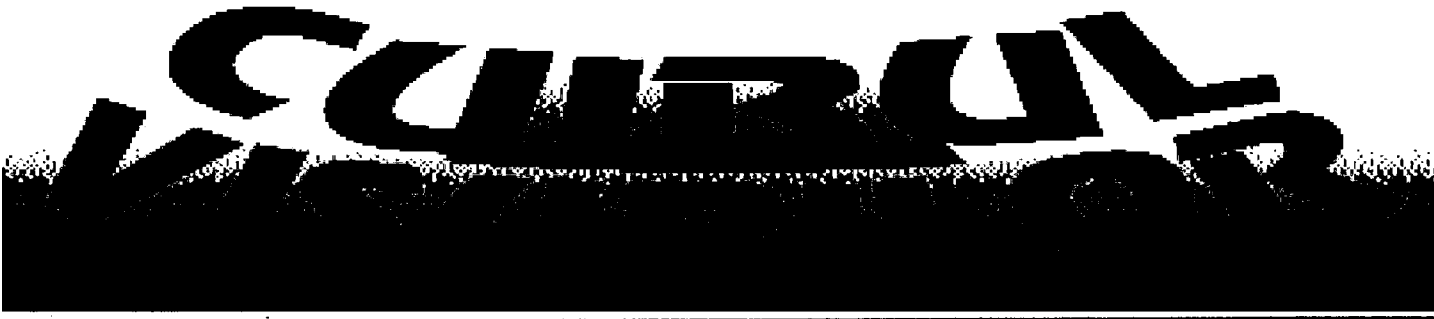
Dumnezeu să-i odihnească!

Ofițer de stare civilă
ELENA CĂRBUNE

Redactor-șef: ICU CRĂCIUN
Redactori: Viluț Cărbune, Ilie Hoza, Macavei Al. Macavei, Mircea Prahase, Alexandru Rațiu, dr. Lazăr Ureche, Liviu Ursoa
Corespondenți externi: Damaschin Pop Buia (Germania); Alex Pop (SUA)
Corectură: Mircea Prahase
Precizare: Responsabilitatea materialelor publicate aparține în exclusivitate autorilor.
Adresa redacției: Muzeul Cuibul visurilor Maieru, județul BISTRIȚA-NĂSAUD
Machetare: Icu Crăciun
Tehnoredactare computerizată și tipar: IMPRES srl Bistrita str. N.Titulescu, nr. 18,
tel.0263 223201, fax: 0263 238027 ISSN 1224 - 643

"În Maieru, am trăit cele mai frumoase și mai fericite zile ale vieții mele" -

Liviu Rebreanu

Director: SEVER URSA

PUBLICAȚIE EDITATĂ DE COMPLEXUL MUZEAL BISTRIȚA-NASAUD ȘI CONSILIUL LOCAL MAIERU

ANUL XII Nr. 6 (79) * DECEMBRIE 2007 *** 8 PAGINI *** 1 leu**

La semicentenarul muzeului nostru

Iată, aproape incredibil, a trecut o jumătate de veac de când, în numele lui Rebreanu, s-a înfiripat muzeul din Maieru.

Pentru marele romancier, această vatră de dor a însemnat ispită permanentă a revenirii în „Cuibul visurilor”.

... „Pe la 5 am ieșit la aer cu Sorbul, până la 8. Din toată conversația, de reținut: să dau „Plicul” pentru turneu cu tantieme și să iau casa grofoaiei din Maieru, s-o restaurez și să fac acolo o gospodărie.”

Așa nota Rebreanu în jurnalul său, la 9 aprilie 1923 (Jurnal Ed. Minerva, București 1984). Ar fi dorit, așadar, să aibă o casă a lui la Maieru. O casă pentru bătrânețea care la el n-a mai vent...

Își mai spune păsul acesta de vreo două ori în „jurnal” și într-un interviu. Dorița aceasta ar fi destul argument privind sentimentele pe care marele romancier le-a nutrit constant pentru satul copilăriei sale. Se adaugă, desigur, o mulțime de alte mărturisiri scrise și orale cu privire la rostul Maierului, încă din dimineața vârstei, în suiful său ca scriitor, încât e greu să hotărâști pe care s-o alegeți mai întâi. Totuși afirmația fără dubii: „În Maieru am trăit cele mai frumoase și mai fericite zile ale vieții mele”, sună ca o deviză, ca o pecete a amintirilor...

Să adăugăm și opțiunea categorică a scriitorului exprimată într-un interviu:

- „Cu ce ocazie v-ați simțit mai mult mulțumit?”

- Când satul Maieru, în care am copilărit, mi-a trimis o decizie a Consiliului Comunal prin care mă proclamă cetățean de onoare al Comunei și-mi dăruiește un loc de casă”. (s.n.)

Prin urmare, muzeul actual ar fi putut să existe, fie în castelul renovat al grofului Dominic Zichy, fie aici, pe locul în care ne aflăm acum. Oricum, nu se putea ca la Maieru să nu facă un muzeu, chiar fără contribuția semnatarului acestor rânduri.

La data de 27 noiembrie 1957, lucram încă la Prislop, dar cu prilejul celei de a 72-a aniversări a romancierului, am amenajat în holul școlii vechi o expoziție memorială care a avut șansa să rămână ca nucleu pentru actualul muzeu, strămutat apoi de șapte ori, sub nouă primari... De două-trei ori a trăit amenințarea desființării, cum s-a mai întâmplat și în alte localități vecine. Dar, față cu solidaritatea sătenilor, a unor cadre didactice, a elevilor cu toții uniți în Societatea Culturală „Liviu Rebreanu”, reînființată, (1973-1987) muzeul a rezistat de fiecare dată, ieșind după fiecare mutare și refacere, tot mai „voinic”, până a ajuns la configurația actuală. Nu se poate omite ajutorul familiei Rebreanu, din București și Aiud, așa cum a făcut și pentru Prislop. Aduag și ajutorul primit din partea familiei mele.

E locul să afirmăm aici că în „zămislirea și supraviețuirea acestei fortărețe de apărare a tradițiilor locale și-au dat mâna cel puțin patru condiții congruente: dârzenia lui Rebreanu, dârzenia măierenilor, dârzenia unui învățat ca Niculae Gheran și, în urmă, unui muzeograf îndărătnic. Dacă ar fi să-mi arog vreun merit, ierte-mi-se lipsa de modestie, mi-aș aroga doar disponibilitatea și perseverența.

Recitind referirile la Maieru, ale scriitorului, aproape că îți vine să crezi că unele amintiri din copilărie (multe expuse și în muzeu), ar fi romanțate excesiv, fapt pentru care ar trebui să le preluăm cu circumspecție. Dar

numărul mare al mărturiilor orale ale bătrânilor din Maieru, care l-au cunoscut îndeaproape, precum și repetarea obsedantă de către Rebreanu a legăturilor cu vatra măiereană, constituie o sinceră și solidă motivație a mărturisirilor.

Muzeul „Cuibul Visurilor” dispune astăzi de nouă încăperi spațioase, fiecare conținând tematici bine chibzuite: „Maieru în mărturisiri istorice”, „Ocupații vechi și străvechi”, „Ocupații mai noi”. Tot la parter se află unamfiteatru multi-funcțional cu 120 de locuri. La etaj: Sala de etnografie „Cuibul Visurilor”, „O școală bicentenară și cultura locală”, o bibliotecă documentară cu 6000 de volume, reviste și documente. În sfârșit, salonul de încheiere: „Rebreanu-creatorul”.

Umând acest circuit, vizitatorul parcurge, de fapt, un drum inițiat de la rădăcinile milenare ale satului, până la coroana lui spirituală în care strălucirea cea dintâi o dă înălțimea acestui fuor de lumină care este Rebreanu pentru literatura română și universală, în ansamblu, muzeul recrează atmosfera rustică în care a copilărit și viețuit marele scriitor.

Rebreanu trăiește aici, de fapt, trei ipostaze ale existenței sale: copilăria, între anii 1888-1898, parcurgând școala primară, după care, cu părinții, se mută la Prislop, apoi revenirile tot mai rare, în amiaza forței sale de creație, între anii 1918-1938, când școlarul de altă dată își regăsește „cuibul” și, în sfârșit, înălțarea în universalitate, prin scrisul său granitic, tradus în aproape 40 de limbi ale pământului.

În toamna anului 1985, cu prilejul centenarului nașterii scriitorului s-a supraetajat edificiul și s-au îmbogățit colecțiile prin donațiile familiei sale, ale sătenilor, ale multor intelectuali, fii ai satului, apoi ale minunaților copii ai Maierului, care pe atunci deținea recordul național al natalității.

Nu putem omite ajutorul specialiștilor Complexului Muzeal județean Bistrița-Năsăud, în cap cu domnii Gheorghe Marinescu și Mircea Prahase, privind structurarea tematică, odată cu reșezarea muzeului în actualul edificiu și cu trecerea lui, în urmă cu patru ani, sub oblăduirea și administrația Complexului. Aici s-a făcut revista „Cuibul Visurilor”, varianta școlară (1976-1984) și apoi cea actuală în al 12-lea an de apariție. De reținut că redactorii de azi: Icu Crăciun redactor șef, Mircea Prahase, Pop Buia Damaschin, Macavei Al. Macavei, Dr. Lazăr Ureche, Dr. Login Berende, Viluț Cărbune, Liviu Ursa, Ilie Hoza și Al. Rațiu, aproape toți mi-au fost elevii de ieri. Apoi muzeul s-a implicat în nenumărate acțiuni culturale, formații artistice, întâlniri cu scriitori etc. „Cartea de impresii” pe parcursul celor 50 de ani, însumând 8 volume, oglindește, într-o măsură, eficiența culturală a instituției.

Faceți, așadar, un popas de suflet în Cuibul visurilor, satul al cărui destin pare înfășurat pentru vecie în această suavă și nepieritoare metaforă rebreniană.

Maieru, 20 noiembrie 2007
SEVER URSA

În jurul măsuței lui Rebreanu - 1970

POPAS ȘI RUGĂCIUNE LA SFINTELE LĂCAȘURI MĂIERENE

Din dorița de a cunoaște, a simți și a trăi în curățenie duhovnicească, să facem un popas și o rugăciune la sfințele lăcașuri măierene și anieșene.

Biserica din Deal ne așteaptă să ne apropiem cu pioșenie de cele sfinte. Aici găsim icoane pe lemn și pe sticlă, obiecte liturgice și cărți de cult foarte vechi, aici vom găsi căldura și dragostea moșilor și strămoșilor noștri, aici vom simți că suntem mai aproape de cer.

Biserica mare din sat te cheamă prin cântecul molcom al clopotelor să cânti alături de îngerii creați de Dumnezeu spre a-i apăra și călăuzi pe oameni. „Fericit este omul care crede și nu se îndoiește de iisus Hristos”. „Lăsați copiii să vină la Mine și nu-i opriți...”, se aude glasul părintelui Botiș Vasile, slujitor al Bisericii din Anieș, citind din Scriptură. Nașterea Ta, Hristoase, răsărit-a lumii cu lumina cunoștinței, ca întru dânsa cei ce slujeau stelelor, de la stea au învățat să se închine Ție.

Să primim în casele noastre căldura colindei, să fim mai aproape de cuvântul Domnului - căci cine se bucură ?

Se bucură copiii
Copiii și fetele,
De dragul Mariei
Își piaptână pletele.
De dragul Mariei
Și-a Mântuitorului,
Lucește pe ceruri
O stea călătorului.

Înv. VICTORIȚA SCRIDONESI

Distorie

Maieru - file de monografie (42)

Vom face un scurt istoric privind apele minerale de la Anieș. Există dovezi că Băile Anieșului există încă din epoca romană. O monografie a Văii Rodnei, scrisă de Baziliu Bașotă și publicată în revistele "Familia" și "Observatorul", în 1881 (deci în urmă cu 126 de ani) prezintă pe larg "Scălzile din Anieș"/care pe atunci erau în proprietatea Fondurilor școlare ale fostului Regiment românesc de graniță, cumpărate de la familia Bethlen. În aceea monografie se arată că pe vremea colonelului Luxetich s-au găsit la Anieș mai multe monede romane din timpul împăraților Constantinos (vulgo) Clorus, între anii 292-305. Menționăm că o asemenea monedă romană se găsește și în Muzeul "Cuibul Visurilor" din Maieru. Monograful Bașotă a întocmit și o listă cu aceste monede despre a căror soartă nu se mai știe nimic. Monedele certifică adevărul că poporul de aici n-a părăsit Dacia odată cu legiunile romane, ci a rămas în continuare pe aceste meleaguri. În lista amintită se menționează că o parte din aceste monede erau de pe vremea lui Gab. Valerius Maximus și Romulus, din anul 368 d.Hr.

Unele date importante despre aceste băi ne furnizează Virgil Șotropa, în urmă cu 80 de ani 2/. De fapt, cunoscutul cronicar născut în județul Bistrița-Năsău traduce din limba maghiară un articol publicat în anul 1839 (în urmă cu 168 de ani), când sunt consemnate unele date sub titlul "Borvizul rodnean", scris de Dr. Daniel Pataky. În acest articol sunt menționate de mai multe ori izvoarele din Munții Rodnei: Sângeorz, Anieș (Baia Antonia, Izvorul din Valea Ursului, Izvoarele din Rodna și cele din Valea Vinului).

La nivelul cunoștințelor de atunci, dr. Daniel Pataky caracterizează științific compoziția apelor minerale și recomandările medicale ale acestora.

De reținut că articolul menționat nu se ocupă de toate izvoarele din Munții Rodnei, ei doar de cele de la Anieș, fiindcă în anul

1839 erau cel mai bine organizate și dezvoltate și sub aspect turistic.

Întâ o descriere a autorului amintit mai sus: "Izvorul de la Anieș se află la aproximativ 1/4 ore de la Rodna și 1/2 ore de la Sângeorz, distanță parcursă în acea vreme pe jos, sau cu trăsuri.

Izvorul este situat pe lângă șoseaua care vine de la Rodna, vizavi de Măgura Mare la înălțime de câțiva stâjeni, pe o colină formată din straturi calcare și metalifere... "Borvizul izvorăște cu mare vâiet, ce nu se mai aude astăzi, cu un debit de 25 vedre pe oră, iar acum 30 de ani, cu 50 de vedre pe oră".

Autorul arată că "apa este bogată în fier și este indicată în următoarele boli: catarul pe stomac și plămâni, viermi intestinali, constipatii împreună eu slăbire, crampe, neurastenie, impotență, piatră în bătășică și plămâni hemoroizi și atritism".

Diagnosticul făcut atunci nu mai corespunde, decât parțial, cunoștințelor actuale. Este - firesc. "Această fântână - continuă, autorul - a fost locul de convenire a tuturor oaspeților care veneau la Rodna. Aceștia, cum și cei ce beau apa de la Sângeorz sau Valea Vinului s-au obișnuit să locuiască, parte în camerele clădite din lemn pentru oaspeți lângă această fântână, parte la Rodna, pușini la Maieru. Aici se adună aproape toți oamenii dimineața spre a bea apa, iar seara pentru a se distra împreună. Aici se organizează, petreceri și aventuri sociale, joacă loteria și cântă veșnic muzică".

(va urma)

Note bibliografice:

1/vezi "Arhiva Someșană", nr.26, pag.79-80;

2/vezi Arhiva Someșană, nr. 10, 1927-1929.

SEVER URSA

Perversa „gâlceavă” întru defăimarea „zeităților” înțelepciunii

Filozofii sunt numai „iubitorii de înțelepciune”, nu și deșinătorii ei!

Lucian Blaga își definea sistemul ca fiind un pozitivism al misterelor. Dacă știința ar clarifica esența misterelor, atât ale celor profane cât și ale celor divine, filozoful Lucian Blaga ar rămâne fără obiect al filozofiei sale?

Lucian Blaga considera visul ca suflet al sufletului. Coșmarele ar putea fi atunci doar sistemul osos al sufletului?

Poate că ne înșelăm de îndată ce Lucian Blaga vede în bisericile gotice chiar scheletul lui Dumnezeu!

Lucian Blaga considera că omul și-ar fi încheiat evoluția spre o specie biologică superioară. Se referea, cu antipatie, la „omul recent” al lui Patapievici, la cel ce grăbit să ajungă la un viitor incert își uită și neagă trecutul, ca omul preconizat de post modernismul vremii noastre?

După Platon, lumea și lucrurile reale sunt doar umbre ale ideilor preconcepute. De atunci umbra a fost reabilitată și imitația imitației a devenit roba filozoficească obișnuită.

De altfel Platon credea că filozofia e bună și eficientă numai pentru tineret. Intuise, se vede, și dansul, că tot ce zboară, tineretul trebuie să mănânce?

Aristotel vedea în filozofi o categorie de privilegiați, ce dădeau directive celorlalți. În unele cetăți elene filozofii nici nu plăteau biruri. Erau pușini pe atunci cei scutiți de dări. Dacă ar fi valabilă la noi o astfel de prevedere, nu numai pentru parlamentari ci pentru vulg, s-ar înmulți filozofii danubieni mai rău ca revoluționarii, ce au fost „fabricați” după 1989.

Seneca era convins că filozofia e o șansă la nemurire. Lui îi era ușor să lanseze așa o aserțiune. Era doar unul din abonații la nemurire.

De aceea și Nero l-a ajutat să ajungă mai repede la nemurire, forțându-l să se sinucidă. Poate tocmai pentru că i-a fost profesor!

Noi n-o să ajungem la nemurire, pentru că nu suntem nici Seneca și nici nu avem un Nero la spate, să ne „ajute”!

Agripina, mama lui Nero, nu a voit a să-și lase fiul să învețe filozofia, considerând-o periculoasă. Dacă fără filozofie a făcut atâtea crime, câte făcea stimulat de filozofie?

AUREL CLEJA

Opinii

SĂ ȚINEM LA CĂRȚI

O întregă tradiție culturală a elogiat și continuă să elogieze cartea. În ciuda prezenței tot mai copleșitoare a mass-media, ea nu va fi periclitată în esența funcțiilor ei. Disponibilitățile ei de penetrație și de modelare a personalității umane sunt incomparabil mai mari și mai durabile decât oricare alte forme de conservare și vehiculare a informațiilor.

Atunci când vorbim despre cărți e ca și cum am vorbi despre niște comori ale noastre, ale tuturor, pe care le citim, le împrumutăm celor dragi și în final le păstrăm cu grijă. Se pare că atât de mult ne sunt necesare, încât fără ele n-am putea trăi, așa cum existența noastră ar fi pusă sub semnul întrebării dacă n-ar exista apa sau oxigenul.

Mesajul cuvântului scris cu mâna și apoi tipărit se răspândește repede lăsând în urma lui adevăr și înțelepciune. De foarte multe ori nu putem adormi dacă nu citim ceva, nu indiferent ce, dar în orice caz, ceva cu care ne-am obișnuit, ceva care să ne placă. Permanentă noastră autoinstruire este o realitate obiectivă. Avem la dispoziție cărți, ziare, reviste, căutăm și găsim împrumutăm sau putem cumpăra, iar dacă nu avem posibilități să cumpărăm ne stau la dispoziție bibliotecile întregi gata să ne satisfacă în orice moment setea de cunoaștere sau dorința de perfecționare. Elevi sau studenți, tineri sau vârstnici, citim cu toții. Unii sunt chiar niște împătimiti ai cititului ceea ce l-a făcut pe scriitorul american J. R. Lowell să emită maxima: "Este curios cât de tiranic poate fi obiceiul de a citi". În acest fel zestrea noastră spirituală se consolidează și călcăm mai siguri, mai încrezători. Devenim conștienți că suntem ceea ce suntem și că niciodată n-am acceptat și nu vom accepta să ne strivească tăvălugul istoriei. În rafturile bibliotecilor avem eroi și legende, savanți și poeți cu care suntem mereu împreună și nu de puține ori am dormit sau mai dormim încă cu cărțile lor sub cap. Cărțile sunt scrise pentru noi și în paginile lor stau scrise trecutul, prezentul și anticipațiile viitorului nostru.

Să nu uităm tradiția marilor noștri cărturari de a păstra cărțile cu sfințenie și de a pune mare preț pe ele. Să nu uităm că în urmă cu foarte mulți ani un domnitor de-al nostru a oferit pentru o singură carte un munte întreg. În vremurile noastre mai întîlnim oameni care au renunțat să-și cumpere mașina Dacia, pentru ca să-și formeze bibliotecă, după gustul lor.

Lectura - acest gest intim - este o formă de reducere a decalajului uman. Aceasta, bineînțeles dacă cititorul identifică prin lectură informațiile reale, substanțiale, care conțin un coeficient remarcabil de adevăr, sunt corecte și precis exprimate. Unii chiar dau reguli precise pentru cititori. Americanul R.W. Emerson dă trei reguli:

1. Să nu citești niciodată o carte mai nouă de un an;
2. Să nu citești niciodată altceva decât cărți faimoase;
3. Să nu citești niciodată decât ce-ți place.

Tinerii trebuie ajutați să înțeleagă că numai lectura cărții de valoare solidarizează în timp și spațiu generațiile. Să fie convinși că, cartea te desfată îndelung îți rafinează gusturile, te învață să te porți civilizată, îți dezleagă limba, perfecționându-ți vorbirea, îți face vorbele mai pline de rezonanță, te înveselește, te face mare între oamenii de rând, este tovarăș care nu te copleșește cu laude, este prieten care nu te ademenește, este prieten care nu vrea să obțină ceva de la tine lingușindu-te, care nu umblă să te viclenească sau să te mintă, este învățător care nu se supără niciodată, te învață să-ți iubești aproapele. Să reținem ce a reflectat marele nostru istoric și om politic Nicolae Iorga: "Cărțile bune se încorporează în tine".

ION DELAMARGINE

prof. VALER POP, Șant

Soliloc

DESPRE PROVERBE ȘI MAXIME (II)

Se susține, în general, că proverbele și maximele sunt tot atât de vechi cât și omenirea. Cu siguranță ale noastre, ale românilor, sunt deodată cu neamul nostru.

Mă alătur fără rezerve părerii că aceste „pilule de înțelepciune” vorbesc uneori mai mult și mai adânc decât o carte întregă. Ele dau culoare și forță, profunzime și elocvență limbii române ca mijloc de comunicare. Ne folosim la tot pasul de aceste perle ale rostirii.

Vă invit să mai reflectăm asupra câtorva dintre cele mai des folosite: Vorba dulce, mult aduce. Bine faci, bine găsești; rău faci, rău găsești. Bunătate: fiți buni și îngăduitori cu toată lumea; nu fiți tot așa cu voi înșivă (Joubert). Cumpătare: se spune că Hipocrate, cel mai mare medic al antichității a trăit mult peste o sută de ani. Fiind întrebat cum a putut ajunge la o bătrânețe atât de adâncă, a răspuns: „numai prin aceea că nu m-am sculat niciodată sătul de la masă”.

Gândire: Gândește-te de două ori înainte de a vorbi o dată (Plutarh). Hotărâre: Lucrul bine început, jumătate e făcut (Horațiu). Judecată: Nu judeca pe nimeni fără a te pune în situația lui. Nerăbdare: Cel ce vrea să îndrepte totul dintr-o dată strică totul (Lamartine). Purtare: Purtați-vă întotdeauna ca și cum v-ar privi zece ochi (Confucius). Timp: toate succesele în viață le datoresc faptului că orice lucrare a mea a fost întotdeauna gata cu un sfert de ceas mai devreme (Nelson). Voință: Nu există imposibil pentru un om de voință (Lermontov). Tărăna: Tărăna tu ești, în țărăna te vei întoarce. Virtute: În virtute stă adevărata fericire (Seneca). Ziuă: Zilele omului sunt ca florile câmpului. Unire: Unirea îi face puternici și pe cei mai slabi (Schiller). Plăcere: Plăcerea cea mai gingașă este de a face plăcere aproapelui (La Bruyere).

Diderot spunea: „Cugetările sunt uneori ca niște cuie ascuțite care bagă adânc adevărul în mîntea noastră. Dar ca să-și atingă scopul, ele trebuie recitate cât mai des, pentru a deveni o a doua natură, aplicabile în împrejurările și conjuncturile vieții.

Rebreniana

Nume proprii folosite de Liviu Rebreanu, din zona Năsăudului (4)

Belciug, Ion, - nume real preluat fără modificări, din realitate, în romanul *Ion*: „Belciug din roman se pare că merită mai mult, numele fiind mai dintr-o bucată și putând servi ca model oricărui preot în multe privințe” (Jurnal, voi.1, p.313). El a fost într-adevăr preot în Prislop între anii 1897-1923. Supărarea popii Vasile Grozea, zgândărit de păgânul lăș din schița *Vrășmașii* anticipează la scară redusă supărările părintelui Belciug poreclit și „Pămătuful” 1/. Cu același nume este reluat și în romanul *Răscoala*, tot ca preot (Opere, vol.8, 595). Deși a fost prezentat în romanul *Ion* acceptabil, Belciug mărturisea prietenilor săi unele „rezerve pline de amărăciune” 2/. Ca nume de familie provine de la cuvântul „belciug” – verigă de metal de care se prinde ceva 3/.

Chițu, Vasile – nume folosit în romanul *Ion* pentru un oarecare Cluțu despre care Rebreanu află că s-a supărat pentru că în roman a fost făcut renegeat, disprețuit de români, și de reprezentanții națiunilor guvernante. Scriitorul sublinia și cu acest prilej că în cărțile sale nu există personaje fotografice din realitate.

Gavrilaș – nume întâlnit în romanul *Răscoala* care pleacă de la numele real Gavriluț, originar din Năsăud. În roman era slujbaș al Prefecturii capitalei însărcinat cu controlul străinilor care intrau în București. El recunoaște în noul venit al capitalei pe finul mai mare al bunului său prieten, dascălul Vasile Rebreanu, îi găsește locuință și îl ajută în momentele grele ale detențiunii la Văcărești. Strânse reporturi îl leagă pe tânărul scriitor și cu familia acestuia, unde ia o vreme masa, în împrejurările vitrege ale începuturilor sale literare din capitală. (Cf. *Opere*, voi.3, p.401). Ca nume este întâlnit și în schița *Oameni mari și oameni mici*, subcomisar, cât și în romanul *Răscoala* sub forma Gavrilescu.

Gherman, Virginia – nume din romanul *Ion* care reprezintă pe învățătoarea, „fată foarte cuminte și devotată învățământului... Era de vreo 25 de ani. Se îmbrăca întotdeauna simplu dar orice haină îi ședea bine. Avea niște ochi mari visători și o gură mică și un zâmbet fermecător. (capitolul VIII din romanul *Ion*. În realitate este vorba de Virginia Grivase, nume ce apare și în *Caiete*, 101. Într-un proiect intitulat *Virgo „Ideal perdut în noapte”*. Ea a fost cunoscută în realitate de Rebreanu în anul 1909 pe când se afla la cancelaria notarului din Văraea. Varianta din *Caiete* este dată de Rebreanu în spirit eminescian, Virginia fiind una din iubirile platonice ale scriitorului. Numele de familie Gherman este german iar prenumele, Virginia, a rămas neschimbat.

Groșoru – nume ales de Rebreanu în romanul *Ion* care pleacă de la avocatul Tudor Moisil din Năsăud. Ca nume este diminutiv de la Grofu-boier mare, în Ardeal.

Hogea, Traian – din nuvela *Catastrofa* cu numele de familie Hogea existent

și în comuna Maieru, ne apare ca director al Liceului din Năsăud. Numele vine de la „hoge” – dascăl la turci (I. Iordan, Op. Cit.).

Ion Boldijar – poreclit „al Glanetașului” este nume folosit de Rebreanu în romanul *Ion*, „El trăiește și azi necăjit și amar, copleșit de copii, vreo 7... Cel ce poartă numele eroului meu a rămas un biet țăran ca vai de capul lui, pe când cel din roman se știe câte pozne și totuși ce carieră face înainte de a muri asasinat” 4/. În ceea ce privește autenticitatea personajelor care se poate verifica și prin numele atribuit acestora, Rebreanu amintește pe Bogdan Duică care trimisese în anchetă pe studenții de la Cluj ca să-l identifice pe Ion al Glanetașului la fața locului. Se știe că până la urmă fiecare student a găsit fiecare cel puțin câte doi Ioni. Ba pe deasupra scriitorul s-a pomenit cu o scrisoare – somație de la Ion al Glanetașului real din Prislop de atunci, după un deceniu de la publicarea romanului. În scrisoare aceasta îi cerea lui Rebreanu să împartă cu el drepturile de autor întrucât el e acela care a asigurat succesul cărții. Știm că în afară de numele care într-adevăr se potrivește, el nu avea altceva comun cu cel din roman. Joaca romancierului cu eroii săi dovedește că aceștia într-adevăr n-au în totalitate identități reale ci numai fictive, adică artistice. Ion Boldijar s-a însurat în realitate cu Rodovica – prototipul Anei din roman și a murit în anul 1936 de icter negru (Opere, vol.1, p.30). Trăind între adevăr și amăgire, Ion Boldijer și soția Rodovica nu puteau să fie decât invidiați de alții. Uneori își găseau ușurarea citind închipuitele isprăvi din romanul ce le proslăvea numele 5/.

Ion Ciocan – nume real purtat de un deputat năsăudean este reluat identic în romanul *Ion*. Deci numele Ion este întâlnit și ca citadin Ion Mititelu, Ion Popescu și alții.

Ion Harosa – din schița *Domnu Ionică* „e un românaș năcăjit ca vai de el” (Opere, vol.1, p.313). Numele de Harosa e preluat din Prislop. În schiță e localizat în comuna Zagra. El este o altă ipostază a lui Ion întregind un al doilea nucleu al acestui nume simbol.

- va urma -

Note bibliografice:

1/ Nicolae Gheran, Postfață la vol. *Golanii*, p.355;

2/ Ștefan Bănuțescu, *Colocvii*, Ed. Tin., Buc., 1964, p.33;

3/ Iorgu Iordan, *Dicționar al numelor de familie românești*, Ed. Știință și Enciclopedie, București, 1963;

4/ Nicolae Gheran, *Domnișorul Liviu și Ion al Glanetașului*, în „Manuscriptum”, 1973, nr.4, p.89-92;

5/ Liviu Rebreanu, *Amalgam*, p.13.

IACOB NAROȘ

Religie

Gândirea magică sau gândirea aceluia sâmbure...

Spațiul în gândirea mitico-magică este neomogen. Timpul este însă rezonabil. Aici, timpul este ciclic, se întoarce în funcție de mersul pe cer al așteptărilor, al anotimpurilor, succesiunea zilei și a nopții. Timpul se înnoiește. Soarele parcurge pe cer etape și se reciclează la pragurile de timp, adică la solstiții și echinoxuri, când se practicau ceremonii ce ajutau timpul să se refacă.

În gândirea presocratică – gândirea științifică incipientă era impregnată de gândirea mitico-magică. O mare importanță o dețin apa, aerul și focul, în care focul și apa sunt elemente de purificare, de curățire de rele, de alungirea duhurilor malefice. Ex: Săritul copiilor peste foc la sânziene, este o normă magică, adică purifică aceea persoană. Este un gest apotropaic.

Nerespectarea practicilor magice la morți, aduce după sine pfacerea lor în strigoi. La mort se sparge un vas, pentru a speria sufletul care, stă douăzeci și patru de ore în jurul casei. Tot atunci se întorc oglinzile, oalele, se despletesc femeile etc.

Grigore de Palama, Sfânt părinte din sec. al XIII-lea, autorul energiilor necreate dar consubstanțiale divinității, stabilește în Dumnezeu o distincție între ființa dumnezeiască inacceptabilă și lucrările sau energiile sale necreate, ceea ce constituie „ieșirea” sa în afară, manifestarea sa accesibilă omului (vezi „Energiiile divine”). Forma de credință din spațiul ortodox este impregnată de gândirea mitico-magică, chiar în crearea acestor energii care ne vin nouă prin Duhul Sfânt. Exorcismele sunt practici împotriva vrăjii cu mijloace magice. Chiar și rugăciunea are conotații magice.

Ex. Molitvele Sf. Vasile cel Mare, ca și construcțiile nu sunt departe de descântece, ori descântecele și ele au conotații magice. Este o credință că prin descântece se alungă duhurile rele. În Upranișade, la început zeul nu era vizibil pentru că nu avea cine să-l vadă.

D-zeu se definește pe sine astfel: „Eu sunt Cel ce sunt... Cel ce este. Acesta este numele meu pe veci.” (ies. 3,14). Dintre toate numele ce i se dau lui D-zeu, cel mai coresponsător pare să fie „Cel ce este”, pentru că El cuprinde întreaga existență „ca o mare nemărginită și nesfârșită” (Sf. Ioan Damaschinul). Avându-și existența de la Sine, Eminescu îl definește genial „Când pătruns de

sine însuși / Odihnea cel nepătruns”.

Pascal afirma: „Nu m-ai fi căutat dacă nu m-ai fi găsit”.

Există energii necreate dar consubstanțiale divinității. O astfel de energie este iubirea, pt. Că „Dumnezeu este iubire (1 In 4,16) și, aceasta fiind, El coboară în lumea pe care o iubește (1 In 3,16) iar noi îl iubim pe Dumnezeu pentru că El ne-a iubit cel dintâi (1 In 4,19) și iubindu-L, ne ridicăm la El, fiindcă iubirea este de la Dumnezeu și oricine iubește este născut în Dumnezeu și-L cunoaște pe Dumnezeu. Cel ce nu iubește nu-L cunoaște pe Dumnezeu (1 In 4,7), însă cel ce rămâne în iubire, rămâne în Dumnezeu și Dumnezeu rămâne întru El”. (1 In 4,16) În Biblie, varianta grecească Septuaginta, sunt prezentate aspectele iubirii:

Filia – este iubirea universală. Este de tip teozofic, iubirea despre care Epictet spunea că este iubirea dintre și între elemente. Epistola I a lui Pavel către Corinteni, este un poem dedicat iubirii universale de cea mai bună calitate. Poemul demonstrează că dragostea în sensul iubirii universale este deasupra tuturor virtuților. Atingerea fiind senzorială poate fi atingere care mângâie sau care doare.

Agape – este iubirea morală, iubirea dintre oameni, iubirea fraternală. Celălalt aspect al iubirii, este cea sexuală.

Păcatul, „Cel de voie, fără de voie, cu fapta, până și cu gândul”, a venit în lume, conform genezei, prin șarpele biblic.

Omului îi este luat harul divin. Acum se face o separare între Dumnezeu și om. Se instituie rușinea. Apostrofarea Creatorului „cu sudoarea frunții să îți câștigi pâinea, (Fc. 3,17) începe procesul de degenerare a ființei umane. Abia acum, omul are revelația trupului său constatând că e gol. „Unde ești Adame?! Aici sunt Doamne, dar sunt gol” (Fe. 3,10). Iată deci instituirea în antropologie a rușinii. Rușinea este un concept moral.

Dintr-o dată, omul, trecând de la divinitate la starea de om, s-a instituit acest concept moral.

Iubirea senzuală s-a unit cu cea spirituală. Apare condiția umană unde treptele iubirii s-au diferențiat. Trebuia găsit echilibrul în această diferențiere. Extazul mistic. Pentru înțelegere aduce exemplu pe Sfânta Terezia. Ea se îndumnezeise atât de mult, încât nu mai vedea nimic în jur. Dacă toți oamenii ar fi capabili de aceasta, s-ar pierde instinctul procreației. Trebuie găsit echilibrul. Sfântul Pavel găsește acest echilibru, în Epistola I către Corinteni.

Aici, ele exprimă „iubirea față de vrăjmași” – care nu e o iubire senzuală. Aici iubirea are sensul de caritate. Caritatea implică o anumită milă, dar nu e o milă care să umilească. (Pilda Fariseului și Vameșului). Se pune întrebarea, cum pot ajunge la o asemenea iubire? Aici, vine echilibrul interior, care să nu țină de o morală impusă. Găsirea aceluia sâmbure, care să mă apropie de acel concept, pentru că un sfânt părinte afirma: „Soarele este făcut să ne lumineze, stelele – să ne dea de gândit”.

ALEXANDRU RAȚIU

Participanți la sărbătoarea din Anies
Foto: Iacob Hangea

Toponimie

Interferențe lexicale geto-gotice în graiul arhaic din Ținutul Năsăud

Preluând ad litteram sensul termenului voivod, anume acela de „înaintemergător”, limba română conferă titlului de voivod rolul de „conducător laic” - cărmuitor, domn, domnitor, monarh, stăpânitor, suveran, stăpân, oblăduitor, cărmaci, etc. Limbile slave preiau doar acest înțeles al termenului voivod.

Limba română mai are al doilea înțeles pentru voivod, acela de *vładică*, adică „Monarh sau cleric considerat, în urma unei ceremonii religioase speciale, ca reprezentant al lui Dumnezeu pe pământ. (cf. DEX '98). Această este ipostaza de *propovăduitor*, cu etimologia termenilor componenți *pro/po* < lat. *pro/ponere* 'declarație, a pune în față', din *pro-* 'în față' + *ponere* 'a pune' și *văduitor* < lat. *vadi* 'legământ' (cf. PIE **wad*- a face legământ; Lat. *vas*, *vadis*; Goth. *Wadi*, ON *veð*; Eng. *weddian/wed*; Gm. *wetti/Wette*, Lith. *vadas*, Ltv. *Vadot*).

Să amintim că în primele texte în limba română (*Psaltirea Scheiană*, publ. de I. Bianu, București, 1889) se folosește termenul *a vătui*, indicându-se, eronat după părerea noastră, etimologia din vsl. *větovati* (cf. sârbo-cr. *zavetovati*) „a promite prin jurământ, a jura”: „*pomeni... ce vătui lu Avraamu*” PS. CIV, 8-9; cf. LXXXVIII, 4; ca refl., „a face jurământ de credință cuiva”: „*vătui-se Dzeului lu Iacov*” (*ibid.*, CXXXI, 2; cf. LXXII, 15).

Iată, așadar, al doilea sens pentru voivod, acela de *propovăduitor*, cel care vine în fața (oamenilor) cu legământul (de credință) Prin aceasta se atribuie voivodului sensul de „conducător religios” - cărmuitor, conducător, domn, domnitor, episcop, monarh, stăpânitor, suveran, vodă, voievod (DEX 98)

Credem că este un fapt de limbă important în lexicul românesc folosirea simultană a două apelative - *domn* și *voivod* - pentru monarh, acoperind semantic dubla ipostază, altfel de tradiție precreștină - *rege* și *mare preot*. După cum se știe, numele propriu al lui Iisus în limba Aramaică era *Jeshua* (ebraic *Yeshua*) care se traduce, 'Domnul (Dumnezeu) este salvarea'.

2. Toponime voivodale

Spațiu istoric *geto-gotic*, păstrează numeroase denumiri cu tema voivod și domn. Prin prezența îndelungată a gepido-goților toponimele Voivod s-au păstrat cel mai bine în Bazinul Carpatic. Nu întâmplător titlurile de voivod au fost atestate prima dată la românii din Țara Hațegului și Maramureș.

Ținutul istoric al Năsăudului, consemnat ca atare prin numele *Nösnerland* dat de primii saxoni sosiți aici, relevă chiar la prima vedere interferențe geto-gotice. Și nu se putea altfel, câtă vreme cele mai târzii mărturii istorice despre daci și goți aparțin acestui spațiu.

Conform cercetărilor arheologice recente /23/ „*La Șopteriu, în județul Bistrița Năsăud a fost descoperit un cimitir carpic*” cu o datare propusă între 296-296 d. Chr.

Așa cum am arătat mai sus, în Ținutul Năsăudului avem atestate cele mai târzii urme arheologice ale prezenței gepizilor în nordul românesc.

Ținutul istoric al Năsăudului se definea geografic la data venirii sașilor prin aliniamentul Bistrița - Reghin spre apus, văile Mureșului și Bârgăului spre miazăzi, respectiv miazănoapte și Munții Călimani spre răsărit.

Când orizontul montan al unui habitat „ține” sub dominație vizuală viața de zi cu zi a unei comunități, există înclinarea firească a localnicilor de atribuire a numelor topice familiare sau importante în destinul lor. Judecând astfel constatăm prezența temei voivod /domn în Munții Călimani (sanskrită *Kali-manuh* 'Omul-negru', cu vârf Negoiu < Negru), prin vârful Voivodeasa (1825m) și mai jos vârful Scaunul Domnului (1380m). Ne încumetăm să vorbim despre o triada toponimică inițială, desemnată de geto-goții creștinați, formată din 3 vârfuri, și anume un presupus vf. Voivod (nume dipărut), vf. Voivodeasa actual și vf. Scaunul Domnului, actual. Vârful Scaunul Domnului credem să se fi numit inițial *Sfatul Voivodal* > *Scaunul domnesc* > *Scaunul Domnului* - în prezent. Ipoteticul vârf Voievod era probabil unul din vârfurile alăturate Voivodesei, posibil vf. Căliman Izvor (2032m) la aprox. 3 km spre nord, trecând prin actuala Șaua Voivodesei sau vf. Bradul Ciont (1899m) la 2 km spre sud-vest - denumire anonimă și efemeră precum un brad ciung. Tot în zona vf. Voivodeasa se află o aglomerare de stânci cu figuri zoo și antropomorfe - vf. **Doisprezece Apostoli** 1760m, numit în hărțile vechi vf. *Muncelu*, iar în hărțile epocii ateiste „*Pietrele Roșii*”

Extinzând cercetarea la harta României de azi, este interesant de constatat în tabelul de mai jos că toponimele Voivod s-au păstrat fidel prin denumirile maghiare *Vajda* 'voivod' sau germane *Waiwoden* 'Voivod', ale respectivelor locuri. Acest fapt ne îndreptățește să afirmăm că la venirea populației maghiare și germane în Transilvania voivodat-le românești aveau în urmă o tradiție multiseclară.

Nume românesc	Aparținător (de)	Județ	Nume maghiar	Nume german
Voivodeni [Vaidahaza]	Dragu	Sălaj	Vajdaháza	
Voivodeni [Voivodeni-Aldești]	Bârsa	Arad	Körösvajda, Vajvogyen	
Voivodeni [Voivodeni-mari, Vaidafalău Mare]	Voila	Brașov	Nagyvajdafalva, Vajdafalva, Nagyvojvodeny;	Gross-Waiwoden (g)
Voivodeni [Sântioana, Sântioana, Sânt-Joana]		Mureș	Vajdaszentivány, Szentivány;	Johannisdorf, Johannesdorf (g); Gehannes (s)
Voivodeni [Vaidahaza]	Dragu	Sălaj	Vajdaháza	
Voivodeni Mici [Vaidafalău Mic]	Voivodeni	Brașov	Kisvajdafalva, Kisvojvodeny } Nagyvajdafalva;	Klein-Waiwoden, Klein-Woiwoden, Woiwoden } Gross-Waiwoden (g)
Hunedoara mun. [Hinedoara, Hinidoara, Inedoara, Inidoara, Inidoar]		Hunedoara	Vajdahunyad, Hunyad;	Eisenmarkt, Eisenstadt, Hunyad, Thurndorf (g); Hanedajn, Haneden, Haneden (s)
Vaida-Cămăraș [Camaraș, Cămărașul Unguresc]	Căianu	Cluj	Vajdakamarás	
Vaidacuta	# Suplac	Mureș	Vajdakuta;	Kaltenbrunnen, Wajdenbrunn (g)
Recea [Vaida-Recea, Vaida-Rece]		Brașov	Vajdarécse;	Waywodretsch (g)
Gura Arieșului [Vaidasig, Vaidasig]	# Lunca Mureșului	Alba	Vajdaszeg	
Vaidei [Vaivodei, Voivodu]	# Romos	Hunedoara	Vajdej, Újfalv;	Weidendorf, Waywoden [in Unterwald] (g)
Râu Mic [Vaideii de Munte, Vaidei-de-Munte, Vaidei, Voievod]	# Sălașu de Sus	Hunedoara	Vajdej, Vajdaohába;	Wajwoden (g)

Să reamintim că transcrierea fonetică a numelui gotic scris *Weitwodei* este *Vaitvódoi*, cu accentul pe [o]. Înregistrările de mai sus arată că termenul compus *Vait-vódoi* [Weitwodei] a ajuns până la noi prin hidro-, oro-, topo- și antroponime de forma:

- rom. *Vaivodei, Vaidei, Voivodeni, Voivod*, etc,
- traduceri în magh. *Vajda-, Vajdej*
- traduceri în germ. *Waywod-, Wajwoden*

Nota: /23/ Sever Dumitrașcu, Florin Sfrengu, *Relațiile interetnice în Dacia occidentală în secolele IV-VI*, în volum *Bibliotheca Septemcastrensis XXI, Relații interetnice în spațiul românesc* **. Populații și grupuri etnice (sec II î. Hr. - V d. Hr.), Versiune online, Univ. „Lucian Blaga” Sibiu, 2006.

- va urma -

VILUȚ CĂRBUNE

La aniversare

Nuntă de diamant *

Tristețile noastre azi stau,
ca două turturele blânde...
și singure, tăcute-și beau,
paharul de osârde.

Sufletele ne-mpăcate,
sunt trase azi pe roată...
și nemplinirea plânsă ieri,
azi reînvie toată!

În noi din nou iar n-a rămas
nici un țesut fără dureri!

Din nou vifornite s-abat,
vise rămân nevisate...
Restrîștea plânge, o aud,
Stăm, două lebede uitate,
de cârdul ce-a plecat spre sud!

Nu doar un răsărit și-apus,
Ci și amiaza-ntreagă doare...
Speranțele abia se țin
pe șubrede picioare!

Ne simțim cuprinși de-odată,
pierduți în silnicul istov...
Ca ieri destinele stau gata,
să se piardă-n lumea lor!

Deși am depășit de-acum,
și nunta de diamant...
Aflându-ne 'mpăcați, tăcuți,
când pe de-ntregul ne găsim,
în visul altor vremi de-a gata.

Parcă trăim aceleași vremi,
schimbă-i numai data...
când „plânge mama pe ceaslov
și-n barbă plânge tata!”

* la 60 de ani de căsnicie - acum, noi avem
65 de ani

AUREL CLEJA

La mulți ani, maestre!

REDAȚIA

Distorie

WATERLOO- 17-18 iunie 1815

O înfrângere victorioasă rămasă în eternitate La Waterloo începând cu mine nici unul nu și-a făcut datoria! Napoleon

Waterloo este un mic sătuc, care se află la 12 Km. sud de Bruxelles capitala Belgiei rămas pentru veșnicie în istorie. Cît privește pronunțarea localității, aceasta este exact cum se scrie, identică atât în limba engleză cât și în limba franceză-valonă vorbită în Belgia, după cum se consemnează în Dicționarul de pronunțare - nume proprii străine - Editura Enciclopedică Română – București - 1975.

În această mică localitate s-a dat bătălia finală sfârșindu-se epopeea napoleoniană care l-a făcut pe Napoleon Bonaparte - nemuritor.

Acest tânăr s-a născut la 15 august 1769 la Ajaccio din insula franceză Corsica învecinată cu insula Sardinia - italiană și despărțite de strâmtoarea Bonifaccia, fiind al doilea copil din cei opt ai lui Charles Bonaparte – avocat -1746 -1785 - și Maria Letiția Ramolino - doamna mamă cum îi spunea fiul Napoleon -1750-1836 - numele Laetiția în limba latină însemnând Fericire.

Tânărul ara o copilărie și o ascendență uimitoare întrucât după absolvirea Școlii militare în câțiva ani parcurge toate gradele militare, iar la 22 decembrie 1793 - doar la 24 ani ajunge general, iar după lovitură de stat din 1 Brumar 1799 ajunge Prim consul după care la 18 mai 1804 este proclamat împărat iar consacrarea religioasă este făcută la 2 decembrie 1804 de către papa Paul al VII-lea, din mâna căruia Napoleon îi smulge coroana imperială pe care și-a pus-o singur pe cap. /Papa-1800-1823/

Ca adept și partizan al ideilor lui Maximilien de Robaspiere -1758-1794 - după executarea acestuia la 27 iulie 1794 generalul Napoleon este închis pentru câțeva vreme într-o închisoare unde are prilejul de a consulta nenumărate cărți juridice care mai târziu i-au folosit lui și specialiștilor la fundamentarea Codului civil francez, cunoscut sub numele de Codul civil Napoleonian aplicat și în vigoare în Franța încă din 1804, după acest model alcătuindu-se și Codul civil român pus în aplicare mai târziu - la 1 iulie 1865 abrogându-se Codicii domnilor Calimach și Caragea cât și toate legile anterioare, Ordonanțele domnești și alte instrucțiuni ministeriale care erau în vigoare pînă atunci în țările românești și intrat în vigoare pe timpul domnitorului Al. Ioan Cuza.

Ne sunt cunoscute cele peste 50 de războaie Napoleonice, cu toate victoriile și înfrângerile sale cele mai cunoscute fiind: bătăliile de pe râul Arcole, Areda Veneției, Rivoli - din anii 1794, 1796, 1797, unde s-a remarcat Batalionul 2 al Regimentului grănicerac nășăudean, care a ținut piept armatei franceze condusă chiar de Napoleon, într-o asemenea bătălie chiar Napoleon îngrozit a luat-o la fugă, având în mână steagul de luptă și împotmolindu-se într-o mlaștină de unde a ieșit cu mare greutate, fiind nevoit să recunoască că s-a luptat cu îndrăcitul batalion și că ar dori să aibă asemenea luptători".

Apoi, bătăliile și păcile din 14 iulie de la Marengo, glorioasa victorie de la Austerlitz din 2 decembrie 1805, fiind numele german al localității Slavko din vechea Cehoslovacie. Luptele de la piramide din Egipt - din 1807, din 5-6 iulie de la Wagram, - dar și - zdrobirea flotei franceze de către englezi - în 1805 - la Trafalgar, lângă strâmtoarea Gibraltar între Spania și Maroc.

Cunoscută este și Campania din Rusia, unde pe râul Berezina din fosta URSS - RS. Bielorusă unde armata franceză este înfrântă la Borodino în 1812, chiar dacă Napoleon la 16 sept. 1812 a reușit să intre în Moscova fiind nevoit ca după puțin timp să se reîntoarcă în Franța învins într-o sanie trasă de cai schimbați din loc în loc timp de trei săptămâni. În campania din Rusia armata franceză a îndurat foame și frig iar din cei 600.000 de soldați s-au mai întors acasă după luni de zile doar 60.000 - la acest dezastru contribuind și iarna geroasă rămânând în amintirea noastră pseudonimul că Napoleon a fost învins de „generalul iarnă”.

Este de menționat că pentru ducerea atâr bătălii Napoleon a ridicat de jos pînă la gradul de mareșal peste 30 tineri care s-au remarcat luptând alături de soldații francezi contribuind la nenumărate victorii.

Termenul de mareșal în limba franceză **marchal** - este de origine franceză fiind considerat ca cel mai înalt titlu din ierarhia militară.

La origine, pe timpul dinastiei Merovingilor prima dinastie de regi ai Franței, deținătorul acestui titlu era conducătorul: grajdurilor regale franceze, - iar în timpul dinastiei Capetienilor mareșalul a devenit locțiitorul contabilului - adică al șefului armatei franceze.

Din anul 1627, odată cu suprimarea funcției de contabil, mareșalul a devenit cel mai înalt grad militar francez.

Desființat în timpul revoluției franceze gradul de mareșal a fost restabilit în 1814 de Napoleon Bonaparte.

Ca semn distinctiv mareșalii Franței purtau un baston special, manșeta hainei fiind împodobită cu 7 stele iar chipiul cu o triplă coroană de frunze de stejar din aur. Bastonul era lung de 50 cm fiind îmbrăcat în mătase albastră, ornăt cu flori de crin și stelele de aur la cele două capete cite un cerc de aur, - pe unul fiind gravat numele mareșalului iar pe celălalt cuvintele: „Terror belli. Decus pacis”, adică: „Spaima războiului. Gloria păcii”.

Cuvântul de mareșal a fost preluat și de multe țări - la noi mareșal fiind denumit la curtea Palatului regal - așa-zis-ul administrator.

În armată au fost ridicați la rangul de mareșal: regele Ferdinand, colonelii Constantin Prezan și Alexandru Averescu, colonelul Ion Antonescu și regele Mihai.

Napoleon Bonaparte a ridicat la gradul de mareșal peste 30 tineri, printre care: Duvont, Desaix, Mamont - care erau sublocotenent, Benadotte care era serg. major, Houche, Marceau, Lefebre, Pichegru, Ney, Massena care erau subofițeri, Jourdan care era negustor ambulant, Augerou care era maestru de scrimă, Derinesf care era vopsitor, Gauvian, Saint-Cyr, care erau actori, Besaieres care era frizer, Brume care ara zețar, Joubert și Jounat care erau studenți în drept, Leber care era arhitect, Mortier care nici nu făcuse armata - toți aceștia remarcându-se în campaniile napoleoniene.

Prima abdicare a lui Napoleon Bonaparte a avut loc la 6 aprilie 1814, restaurându-se guvernul Bourbonilor iar la 6 mai 1814, el ajunge în insula Elba, - o insulă între Italia și insula Corsica, pentru ca după câteva luni - la 12 februarie 1815 - să părăsească insula și să se reîntoarcă triumfător în Franța restaurând imperiul dar numai pentru o scurtă perioadă de 100 de zile - guvernul Bourbonilor refugiindu-se în Belgia unde se aflau trupele anglo-prusiene-olandeze.

Aici s-a dat bătălia finală la Waterloo; în apropierea capitalei belgiene - Bruxelles în ziua de 17 iunie 1815 - o zi ploioasă fiind liniște deplină pentru ca a doua zi - 16 iunie 1815 - armata franceză după o presupusă victorie nesemnificativă să fie înfrântă de armatele coaliției anglo-prusiene conduse de Wellington și Blucher, producându-se un dezastru total, sfârșindu-se epoca Napoleoniană.

Din totalul celor aproape 140.000 de soldați angrenați în luptă de ambele părți pe un front de numai 5 km au murit aproape 50.000, iar alți zeci de mii au rămas răniți, neputând continua lupta.

În urma acestei înfringeri, la 24 iunie 1815, Napoleon abdică pentru a doua oară, iar la 28 iunie 1815 fostul rege Ludovic al XVII-lea revine în Franța și restaurează monarhia iar Napoleon este exilat de pe insula Sfânta Elena - Saint Helen - o posesiune colonială britanică cu o structură vulcanică situată în Oceanul Atlantic la 2000 de km de coasta vestică a Africii unde ajunge la 15 octombrie 1815, fiind adăpostit într-o clădire veche și umedă, Langwod hause - care mai târziu i-a șubrezi sănătatea, aici trăind ca prizonier într-o gravă stare de suferință înconjurat de câțiva ofițeri și servitori loiali printre care și La Casses cel care ne-a lăsat în amintire Memorialul din Sfânta Elena murind la 5 mai 1821 la vârsta de aproape 52 de ani.

După moarte, corpul acestuia, corpul neînsulețit a fost dus în 4 sicrie și îngropat sub o piatră fără a avea vreă inscripție între 2 sălcii plângătoare după care mormântul a rămas supravegheat tot timpul de câte o santinele care se schimba periodic.

La 20 de ani după înmormântare s-a hotărât readucerea osemintelor acestuia în Franța - iar la 7 iulie 1840 pleca din Franța înspre insula Sfânta Elena fregata Belle

Boule escortată de coverta Favoritta ajungând acolo după câteva luni la 8 octombrie 1840 când bateriile de coastă prin multe salve de tunuri salutau sosirea navelor venită să îndeplinească marea misiune.

La câteva zile, în 15 octombrie 1840, pe o ploaie deasă, este dezgropat sicriul cu corpul neînsulețit a lui Napolaon care la dese era s-a constatat că era foarte bine conservat după care a fost în alte 4 sicrie iar apoi introdus într-un sarcofag de abanos în sunetul marșurilor funebre și bubuiturilor detunuri în vreme ce locuitorii lui asistau în ținută de doliu și înmărmuriți la acest mare eveniment după care sarcofagul a fost adus pe fregata franceză și depus într-o capelă improvizată și străjuit de ofițeri francezi. Cele 2 vase au în Franța la 9 decembrie 1840 în Golful Senei îndreptându-se apoi pe râul Sena înspre Paris cu sicriul împăratului. În tot acest parcurs ambele maluri ale Senei se aflau sute de mii de francezi, mulți dintre ei veterani ai războaielor Napoleoniene într-o profundă reculegere aducându-i în acest fel un ultim omagiu fostului împărat.

Ajuns la Paris, sicriul a fost transferat de pe un car funebru tras de 16 cai toți acoperiți cu valtrapuri violete și semnul imperial N - adică Napoleon, în timp ce tunurile trăgeau din toate părțile Parisului în semn de omagiu, carul mortuar îndreptându-se spre Domnul Invalizilor (Dome Invalides).

Pe de o parte - și alta a sicriului de carul mortuar se aflau foștii veterani Oudinot, Molitor, Betrand și mareșalul - amiral Revsin, însoțiți de numeroși veterani rămași din vechile armate, toți îmbrăcați în uniforme lor militare cât și de sute de mii de locuitori ai Parisului, care la trecerea cortegiului erau îngenunchiați și plîngeau în vreme ce 50.000 de soldați francezi înșirați pe străzi dădeau onoruri iar când cortegiul mortuar s-a oprit la Arcul de Triumf toată mulțimea a strigat: „Vive l'Empereur” - adică Trăiască Împăratul.

Ajuns la Domul Invalizilor - în Curtea Palatului,

sicriul este introdus în Catedrală unde aștepta regele Franței Ludovic Filip - 1830-1848 - și Guvernul, iar prințul Joinville adresându-se în acest moment regelui îi zice: "Sire, vă prezint corpul împăratului Napoleon" - iar regele îi răspunde: „Îl primesc în numele Franței”.

După puțină vreme, în Domul Invalizilor, sicriul cu corpul lui Napoleon este depus în 6 sicrie - unul într-altul - primul cu interior - fiind de metal - al doilea din lemn de mahon, al treilea și al patrulea din plumb, al cincilea din lemn de abanos, iar al șaselea din lemn de stejar, după care toate au fost introduse într-un sarcofag mare de porfir / o piatră semiprețioasă / după care întregul sarcofag a fost așezat pe un postament încojurat de 12 piloni care reprezintă cele mai importante victorii din războaiele purtate de Napoleon.

Deosebit, în amintirea bătăliei de la Waterloo, s-a ridicat pe un deal un grandios monument în apropierea șoselei care leagă Bruxelles de Charleroi în apropierea graniței cu Franța, monument care reprezintă un LEU din bronz amplasat pe un postament care cântărește 26 de tone, iar pentru a ajunge la el de jos până sus trebuie urcate cele 228 de trepte din piatră.

Cu toate oă acest monument nu are nici o inscripție, vizitatorii veniți din toate colțurile lumii își dau seama că acest LEU - este biruitorul și învinsul Napoleon și nicidecum învingătorii lui.

Totodată, în mica localitate Waterloo - unde s-a desfășurat bătălia finală din războaiele lui Napoleon se află și un muzeu memorial în care se află vestigiile ale măreței bătălii.

După cum ne este cunoscut despre Napoleon și războaiele lui s-au scris sute de mii de cărți, reportaje și memororii, fiind omagiat ca nimeni altul în toată lumea, caz unic pe glob, fiind rămas în eternitate.

În Memorialul de la Sfânta Elena însuși Napoleon spunea: "A fost o împărăție frumoasă. Aveam 82 de milioane de suflete pe care trebuia să le guvernez, - mai mult decât populația Europei întregi”.

De altfel, chiar Napoleon încă în timpul vieții a rostit un mare adevăr - și anume: "Oamenii mari sunt meteori care se mistuie pentru a lumina universul”.

Cercetări, documentări, selectări și prezentare
Av. Dr. HORAȚIU BOB

Literatura română în alte limbi (până în 1944)

Din capul locului trebuie precizate câteva aspecte legate de traducerea literaturii române peste hotare:

1. literatura cultă română a început să se scrie de-abia în a doua jumătate a secolului al XIX-lea [gândiți-vă că englezii îl aveau pe Shakespeare la sfârșitul secolului al XVI-lea (1564-1616)];

2. inițial, străinii au fost interesați mai mult de folclorul românesc decât de scrieri originale (a se vedea antologiile de la finalul acestui studiu);

3. traducătorii trebuiau să cunoască foarte bine atât limba română cât și limba în care traduceau (lucru valabil și astăzi);

4. limba română este dificilă pentru străini, iar literatura noastră nu a trezit un interes deosebit pentru marea masă a cititorilor din alte țări;

5. maturizarea literaturii noastre a început de-abia după 1900; până atunci străinii se informau despre România Mică prin consultarea cărților și hărților germane;

6. trebuie să recunoaștem că, în general, literatura română nu s-a afirmat în străinătate decât prin câteva personalități care au înțeles că se pot face cunoscuți numai dacă scriu sau trăiesc în Occident (mai cu seamă după 1944), deși numele lor erau arhicunoscute în România; așa au procedat: Emil Cioran, Mircea Eliade, Eugen Ionescu, Tristan Tzara, Paul Celan, Al. Ciorănescu, I.P. Culiuanu etc.;

7. perioada cea mai rodnică în ceea ce privește traducerea operelor autorilor români a fost între cele două războaie mondiale; doar Gustav Weingand, directorul Institutului de limba română de la Leipzig (institut subvenționat de țara noastră) a reușit să formeze un cerc de filoromâni, înainte de 1900, în rândul universitarilor de aici; la Roma, promovarea literaturii noastre a început-o Vasile Pârvan (fondator și director al Școlii române în Italia), pentru ca Alexandru Marcu, Claudiu Isopescu, Alexandru Balaci și Zoe Dumitrescu-Bușulenga să-i continue eforturile (ultimii doi, în plin comunism românesc!);

8. între 1947 și 1989, statul român comunist și totalitar n-a făcut nici un efort pentru a-și face cunoscută opera scriitorilor noștri; o propagandă autorizată și competentă a început după 1990 prin Institutul Cultural Român.

Pătrunderea romanului românesc modern în literaturile străine s-a întâmplat în jurul anului 1930. Locul întâi îl ocupa L. Rebreanu, prin romanele sale realiste, în detrimentul romanelor istorice ale lui M. Sadoveanu sau al romanelor în care predomina specificul național. Acestea din urmă erau cerute de criticii literari din toate țările europene, dată fiind nevoia de pitoresc sau exotism a omului modern care există și astăzi.

Dintre romancierii valoroși care au scris înainte de Primul Război Mondial, dar a fost tradus atât înainte, cât și după, trebuie amintit doar Duiliu Zamfirescu cu romanul său „Viața la țară” în limba engleză cu titlul „Sasha” (translated from the Romanian by Lucy Byng, London, 1920, VIII, plus 246 pp., preface by M. Beza), iar în italiană „La vita in campagna” (a cura di A.S.Giorni, Torino, 1932, 206 pagina, colectia „I grandi scrittori stranieri”).

Liviu Rebreanu a fost tradus cel mai mult în italiană; în 1929 este tradus capitolul privitor la epoca romană din „Adam și Eva”; în 1930, A.S. Georgi îi traduce „Ion”, iar Enzo Lorreti „Pădurea spânzuraților”. Cu timpul va fi tradus în franceză, engleză, dar și cehă sau poloneză, pentru ca, după 1990, să fie tălmăcit chiar și în japoneză de Sumiya Haruya.

Germanii au ales spre publicare din opera lui Sadoveanu romanul „Baltagul” pentru acel „Bodengeruch” („miros al pământului”); în 1932, acest roman a apărut în franceză, în foileton, în ziarul „Le temps”, cu titlul „Un coup de hache”.

Mai tradus decât Sadoveanu a fost Cezar Petrescu. B. Madeleine i-a publicat în franceză: „Calea Victoriei”, „Simfonia fantastică” și „Întunecare” cu titlul „Dans la tenebres”.

Trebuie amintiți aici și romanicii români de limbi străine; Panait Istrati (Franța), Peter Neagoe (S.U.A.), dar și Carmen Sylva (regina Elisabeta), Regina Maria, Contesa de Noailles, Principesa Martha Bibescu, Elena Văcărescu, Bucura Dumbravă etc.

Cel mai autorizat în tratarea acestei teme a fost Nicolae N. Munteanu 2/, care în cărțile și articolele sale a alcătuit o bibliografie vastă a operelor române în alte limbi. Pentru o mai bună informare a cititorilor, redau, mai la vale, antologiile și colecțiile descoperite de acesta.

1. Nuvele traduse în limba germană

- Kremnitz Mite. „Rumanische Skizzen”, eingeleitet und übersetzt von..., Bukarest, Verlag von Sotschek et Comp., 1877, 232 pp. 12° („Șițe românești”, îngrijite și traduse de la Biblioteca Academiei Române, B.A.R. se află sub cota I 118032. Cuprinde o traducere de la pag. I-X, apoi un articol al lui Titu Maiorescu, p. X-XXIII și mai multe nuvele de: I. Slavici, Iacob Negruzzi, Al. Odobescu, N. Gane; la sfârșit un basm popular.

- Kremnitz Mite. „Neue romanische Skizzen”, übersezt von..., Leipzig, 1880, la Wilhelm Friedrich, 169 pp („Noi șițe românești” traduse de...) aduce iarși câteva povestiri de: I. Slavici, N. Gane și Iacob Negruzzi.

- Kremnitz Mite. „Romanische Märchen” („Basm românești”), Leipzig, 1882; cuprinde vreo 20 de povești populare luate din Ispirescu, Creangă, Slavici, M. Pompiliu, T.M. Arsenie etc. Dar acest fel de antologii de proză populară, deci de folclor (...), vor constitui un capitol aparte. S-ar putea face o excepție doar cu basmele lui Creangă, care se știe, ies din limitele produselor folclorice.

- Schroff, Maximilian W. Bilder aus Rumänien. „Rumänische Schriftsteller” („Scriitori români”) în 4 volume. I. Band: Uebersetzungen aus V.A. Urechia und N. Gane, Bukarest, 1901 (Buchdruck. „Bukarester Tagblatt”), 111 pp. 80. La B.A.R.: II104.419. II Band: Uebersetzungen aus A. Vlahuță und B.St. Delavrancea, Bukarest 1903. („Bukarester Tageblatt”), 110 pp. III. Band: Uebersetzungen aus A. Russo und A. Odobescu. Bukarest, 1904, 120 pag. 8° („Buc. Tagbl.”) IV. Band: Uebersetzungen aus I. Slavici U.M. Demetrescu. Bukarest, 1910, Buchdruckerei G. Albrecht, („Rum. Lloyd”), 144 p. 8° V. Band: „Rumänische Schriftsteller. M. Eminescu. Gedichte. Novellen”, Craiova, 1913, Samitca, 237 pag. 80 ed. II, 1923, la B.A.R.: I 73642. Cuprinde poezii și nuvele („Sărmanul Dionis” și „Făt Frumos din lacrimă”).

- Isopescu, Octavian S.: „Rumänische Erzählungen”, aus dem Original übersetzt von... Cernaui, 1911. Cuprinde traduceri din I. Al. Brătescu-Voinești, C. Sandu-Aldea, I. Agârbiceanu, publicate mai întâi în Bukowiner-Volksblatt.

- Anita Dimo-Pavelescu: „Drei rumänische Skizzen” aus dem rumänischen von..., în colecția „Bunte Sesam Bücher”, Nr. 129. Cuprinde trei șițe din V. Alecsandri, Z. Bărsan și I.L. Caragiale.

- Landsberg, Dr. Hans. „Das Violincell und andere Novellen”. „Rumänische Erzählungen von Brătescu-Voinești, Vlahuță, Caragiale, Alcalay et Co, 97 pg. 160 (B. pt. toți) Bukarest, 1918 (Volum festiv, al mii-lea în colecție). Cuprinde: 1, Deutsches Vorwort, 2. „Rumänische Vorwort, 3,5 șițe trad.

- Hoth-Alex. Gertruda: „Grundzüge und Haupttypen der rumänischen Literaturgeschichte”. Timișoara, Ed. Gutenberg, f. an, 111 pg. 80. Pare a fi o antologie școlară mai mult. Cuprinde și traduceri de proză din: I. Ghica, A. Odobescu, B. Delavrancea, I. Creangă, Titu Maiorescu și Brătescu-Voinești.

2. Antologii în limba franceză

- În colecția „Les mille nouvelles nouvelles” („O mie de nuvele nouă”), Tome I-XVII. Paris, J. Gilleguin, 1911-1912; La Renaissance de Livre. Tous les écrivains célèbres de tous les pays du monde. Sunt traduse - Gorceix Septime et Iorga N. „Antologie de la Litterature Roumaine des Origines au XX-e siècle. Traduction et extrait des principaux poètes et prosateurs. Introduction historique et notices par... (Collection Pallas) Paris. Librairie Delagrave, 1920, 311 pag. 120. Cuprinde și traduceri de proză din C. Negruzzi, Ghica, Balcescu, Odobescu, Gane, Codru-Drăgușanu, Kogălniceanu, Konta, Hașdeu, Maiorescu, Alexandrescu, Alecsandri, Caragiale, Creangă, Delavrancea, Regina Maria, Xenopol, N. Iorga, Gârleanu, Slavici, Sadoveanu, Vlahuță, Brătescu-Voinești. La B.F.R. Nr. 37777.

- Ipcar-Mlle Réa, **Ecrivains roumains**, Morceaux choisis. Traduction et notices de... Avant propos de M-lle Helène Vacaresco, Paris, „La Renaissance du livre”, 171 pag. în „Les cent chefs-d'oeuvre étrangères” (N-am văzut cartea aceasta).

- Cassvan Sarina - „Contes Roumains” d'ecrivains contemporains. Préface de la Contesse de Noailles, Paris, 1931. Edition de la „Revue Mondiale”, 218 pg. 80. Cuprinde traduceri din: Arghezi, Brătescu-Voinești, I.A. Bassarabescu, Brăescu, Bart, Demetrius, Galaction, G.I. Mihăescu, D.D. Pătrășcanu, Cezar Petrescu, H.P. Bengescu, Rebreanu, Sadoveanu, Teodoreanu, Visarion, Vinea, Eftimiu, Goga, Minulescu, C. Moldovanu,

Memoriei lui Nicolae N. Munteanu

A. Maniu. Cuprinde și biografii și caracterizări (slabe). Leon Feraru o menționează însă elogios în „Romanic Rewiew”, pag. 260.

3. Antologii în limba italiană

- Caterinici, Rina d'Ergiu, „Antologia di novelle romene”. A cura din Roma, Anonima Romana Editoriale, 1925, 260 pag. 8°. (Publicazioni dell' Instituto per l'Europa Orientale în Roma. Prima serie VII (Cuprinde traduceri de nuvele și povestiri din Eminescu, Delavrancea, Vlahuță, Brătescu-Voinești, Sadoveanu și Galaction. În prefața datată 1921, Caterinici arată motivele politice ale traducerii; e o încurajare spre orientarea Românilor către Occident; singurul mijloc pentru salvarea purității rasei: privind spre Roma!” La B.A.R.: 93094.

4. Antologii în limba engleză.

- Byng, Lucy: „Romanina Stories”, translated from the original Romanian by..., London, John Lane, The Bodley Head, New York: John Lane Company, 1921, 286 p. 8° (Preface by The Queen of Romania, Maria and by Prof. S. Mehedinti). Cuprinde nuvele din Sadoveanu, Caragiale, C. Negruzzi, M. Beza, I. Creangă, Sadoveanu (din nou), Brătescu-Voinești, Slavici, Popovici-Bănățeanu și Delavrancea. La B.A.R.: I 75250.

5. Antologii în limba cehă

- Flajshansova, Jindra Huskova. „Lukullova Tresen” („Cireșul lui Lucculs a jine rumunske novely. Vybor a prekladu poridila... V. Praze (Praga), 1926, Nakladatel Jos R. Vilimek, 237 pg. 120. Cuprinde traduceri din Anghel și Iosif, I. Gorun, Agârbiceanu, Sadoveanu, Sandu-Aldea, Caragiale, A. Vlahuță, Delavrancea, Brătescu-Voinești, Slavici, Creangă, V. Alecsandri, Al. Odobescu, C. Negruzzi, are și un mic studiu (9 pg.) intitulat: „Rumunska novelistika”. La B.A.R.: I 83369.

- Flajshansova, Huskova, Jindra. „Rumunsti Prosaikove” Rumunsti Prosaikove v ramci vyvoje jednotlivych literarnich skol. (Sukazkami). V. Praze, 1927. Naskladem Ceske Graficke Unie A.S. 1927, 186 pg. 8°. Cartea e jumătate istorie literară și jumătate antologie din „principalii prozatori” și anume: se traduce din Iorga, Kogălniceanu, Russo, Alecsandri, I. Ghica, N. Bălcescu, Titu Maiorescu, M. Eminescu, Caragiale, Gârleanu și Densușianu. La B.A.R.: I. 86928.

6. Antologii în limba suedeză

Mauritz Boheman: Nicolas Gane och Joan Slavici. „Fran Rumänien”. Noveller. Overs fran Rumäniskan af... Stockholm, Central-Tryckeriet, 1895, 284 pg. mici (12°). Se traduc 3 bucăți de Gane și 1 de Slavici. La B.A.R. 100052.

7. Antologii în limba rusă

- Dunăreanu N. și Marian L.: „Ruminskaia Proza”, tom I-II. Kisinev. f. ant. I. 194 pag. 80 t.II, 202 pg. 8°. Izbranie proizvedenii ruminskich pisateley. Cuprinde o introducere în istoria literaturii române de XVI pg. și traduceri din C. Negruzzi, Al. Odobescu, N. Gane, Hajdeu, Creangă, Slavici, Eminescu, V. Crasescu, D. Zamfirescu, Popovici-Bănățeanu, Delavrancea; apoi în vol. II: Caragiale, Vlahuță, Brătescu-Voinești, Sadoveanu, Al. Hodoș, I.A. Bassarabescu, Gârleanu, Agârbiceanu, Sandu-Aldea, Al. Cazaban, N. Dunăreanu, I. Adam, E. Botez, Galaction, Rebreanu, D.D. Pătrășcanu, Hogaș, C. Theodorian, I. Dragoslav și M. Beza.

- f. autori: „Rumunya”, Razkazii o Bessarabii Bukovine, Moldavii i Valahii Su istoriceskimi oceskami, Izdanie illustringeskimi oceskami, Izdanie illustringovoe, Odessa, 1868, 173 p. 8° (adică România, Povestiri despre Basarabia, Bucovina, Moldova și Valahia. Cu șițe istorice. Ed. ilustrată, Odesa, 1868. Cuprinde 14 povestiri). La B.A.R. I 56983.

8. Antologii în limba polonă

- f. aut: în colecția „Wielka literatura powsz echna”, în 6 vol. (adică „Marea literatură universală”), Varșovia, 1930, în voi. VI, p. 67-94, se află o mică antologie cuprinzând traduceri din: I. Creangă, Caragiale, Sadoveanu, Rebreanu, Brătescu-Voinești, apoi din poezii: Eminescu, Coșbuc etc. (V. revista „Preocupări literare”).

- Konstancya Mayzlowna: „Novele i szkice rumunskie” (adică „Nuvele și șițe românești”), Varșovia, 1934 (după revista „Preocupări literare”).

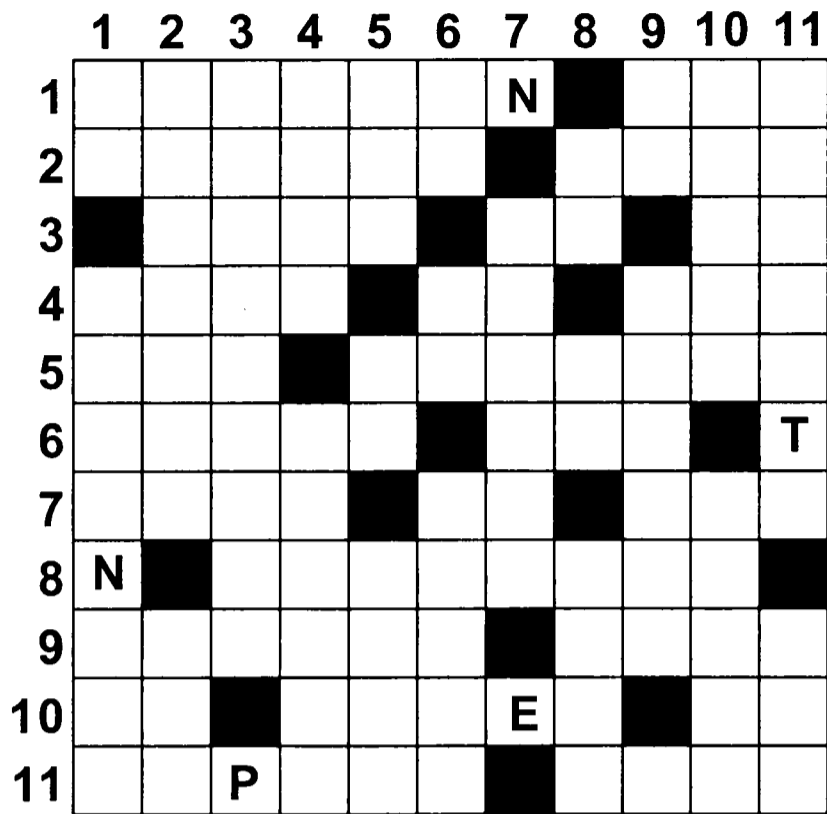
9. Antologii în limba spaniolă

- Helfant Henri și Mariné Enrique: „Nuvele de autori români”, Madrid, 1940; are câte o prefață și un prolog de academicienii Ramiro de Maeztu și Julio Casares. Cuprinde traduceri din Regina Maria, M. Sadoveanu, O. Cazimir, I. Minulescu, I. Brătescu-Voinești și L. Rebreanu (după ziarele „Curentul” și „Facla”, din 1940).

- va urma -

Rebus

Tăcută

Cuțit de făcut șindrilă (Maram.) - Filolog și lingvist român (1805-1887) care atrage atenția asupra faptului că "Purtarea distinsă și limba aleasă se învață mai bine din petrecerea cu oameni binecrescuți decât din regulile scrise în cărți". 6) Tipul intrigantului și al trădătorului din nuvela "Alexandru Lăpușeanu de Costache Negruzzi, care cade victimă șireteniei domnitorului și furiei poporului. - Ciocârlie. 7) Vlăstar școlar - Perechea călărețului - Strigătul corbului. 8) Filozof german (Friedrich, 1844-1900), căruia îi aparține aforismul: "E greu de trăit cu oamenii, pentru că tăcerea e atât de grea". 9) Stat scandinav cu capitala la Stockholm - Râu și oraș în Uniunea Myanmar (Birmania). 10) Capul lui Krupp! - Lac adânc de munte - Acu e în aer! 11) Râu în America de Sud, afluent pe

(1753-1801), autorul cugetării: "Vorba este de argint, dar tăcerea e de aur (La parole est d'argent, mais le silence est d'or) - Puternic sentiment de aversiune. 3) Filozof grec (435-370 î.Hr.), care ne avertizează: "Trebuie să ne ferim de dușmani, căci ei ne văd cei dintâi defectele. 4) Centru de documentare și publicații tehnice (abr.) - Poetul latin exilat de romani la Tomis, care în "Arta de a iubi" spune: "Adesea, cuvântul spune mai puțin decât tăcerea". 5) Pronunțat la a doua înfățișare! - Claudia Cardinale - Vârf în Germania, înalt de 1455 m (Bayern). 6) 100 mp - Micul dar! - Oprește sau încetinește a circulației sângelui. 7) Loc de trecere peste garduri. 8) Diftong - Usturoi de la țară - Om politic român (1837-1918). 9) Ce iese din cap! - Cronicar moldovean (1590-1677) din opera căruia transcriem preceptul: "Despre cele rele să se ferească și să se socotească, iar despre cele bune să urmeze și să învețe și să se drepteze". 10) Poet persan (Muslihiddin, 1184-1921), părintele maximei: "Excesul severității produce ură" - Scriitor și filolog francez (Ernest, 1823-1892) care gândește astfel: "Cel care ascultă este aproape întotdeauna mai bun decât cel care comandă". 11) Scriitor român (Alexandru, 1858-1919), autorul "României pitorești", care vine la tema noastră cu spusa: "Tot ce creează tace. Natura își deschide florile în cea mai adâncă tăcere. Numai distrugerea vrea gălăgie. Nu e războiul cel mai mare zgomot pe care-l face omul pe pământ? - Fel de a fi.

ORIZONTAL: 1). Scriitor moralist spaniol (1601-1658), autorul maximei: „Tot ce e tăcut are în sine o fărâșă de divinitate” - Siglă pentru Africa de Sud - Vest. 2) Poet grec (521-441 î.Hr.) care rostește: "Tăcerea este cea mai înaltă înțelepciune a omului" - Piatră sau țesătură cu mare trecere. 3) Abreviere engleză pentru "Vertical Temperature Profile Radiometer" - Ochi de lanț - Asia! 4) Cap în Insula Sumatra (Indonezia) - Confirmă o egalitate de termeni! - Vechi regat din India, leagănul arienilor. 5)

stânga al Amazonului (1928 km) - Scriitor, muzician și folclorist român (1794-1854), părintele vorbei: "Cine vorbește / lucrul nu-l sporește. Iar cine tace / Multă treabă face."

VERTICAL: 1) Grapini Pompei - Gânditor umanist și pedagog ceh (1592-1670) care ne predă următoarea lecție: "Dacă tata sau mama poruncește ceva copilului să se deprindă să asculte în tăcere și să ia bine seama ce i se spune". 2) Eseist francez

DICȚIONAR: ASV, VTPR, KAIT, UDH, ORS, AENG, CDPT, EIER, CARP

MACAVEI AL. MACAVEI

Dezlegarea careului "Puțină Paremiologie": ZICALA - IRSG - PROVERBE - OI - ZISA - BONALD - SMILES - NOE - A - I - ARCA - M - RENAN - AMYOT - GS - POP - TONA - HCM - SOP - U - Y - EHEL - HEBBEL - ZICATORI - LO - ILIESIU - LER

S-au născut NOIEMBRIE-DECEMBRIE 2007

Rauca Patricia-Oana, Lăzăroie Dorel-Sebastian, Rauca David-Alexandru, Chisalița Iacov-Gabriel, Hoza Simona-Ancuța, Gălușcă Ionela-Andreea, Folfă Crina-Nicoleta, Ursa Lucian-Cătălin, Rebrîșorean Andres-Cristian, Luchi Iacob-Adrian, Hoza Augustina, Candale Ionela, Hădărău Lucia, Pui Virgil-Ciril, Pop Sergiu-Cristian.

Să crească mari, frumoși și sănătoși!

S-au căsătorit NOIEMBRIE-DECEMBRIE 2007

Boșca Ioan și Ureche Lucreția-Virginia; Covaci Dumitru și Cioncan Nicoleta; Apăfăian Silviu-Cristian și Greab Margareta-Alexandra; Domide Grigore și Coruțiu Violeta-Ioana

Casă de piatră!

Au decedat NOIEMBRIE-DECEMBRIE 2007

Mihăilă Victor - 75 ani; Vasilca Ion - 81 ani; Sidor Ioan - 84 ani; Bazga Iacob - 88 ani; Buia Lazăr - 60 ani; Ometiță Maria - 79 ani; Pârlea Saveta - 74 ani; Hodoroga Floarea - 43 ani; Utalea Lucreția - 53 ani; Doci Vasile - 74 ani; Borș Octavian - 69 ani.

Dumnezeu să-i odihnească!

Ofițer de stare civilă
ELENA CĂRBUNE

Redactor-șef: ICU CRĂCIUN
 Redactori: Viluț Cărbune, Ilie Hoza, Macavei Al. Macavei, Mircea Prahase, Alexandru Rațiu, dr. Lazăr Ureche, Liviu Ursa
 Corespondenți externi: Damaschin Pop Buia (Germania); Alex Pop (SUA)
 Corectură: Mircea Prahase
 Precizare: Responsabilitatea materialelor publicate aparține în exclusivitate autorilor.
 Adresa redacției: Muzeul Cuibul visurilor Maieru, județul BISTRIȚA-NĂȘĂUD
 Machetare: Icu Crăciun
 Tehnoredactare computerizată și tipar: IMPRES srl Bistrita str. N. Titulescu, nr. 18, tel.0263 223201, fax: 0263 238027 ISSN 1224 - 643